

大般若波罗蜜多经

(六百卷：第五百八十一卷至第五百九十卷)

唐三藏法师玄奘奉 诏译

南無本師釋迦牟尼佛

说明

本简体注音版《大般若波罗蜜多经》电子书，根据《乾隆大藏经》大乘般若部，第 0001 部，唐三藏法师玄奘奉诏译《大般若波罗蜜多经》原藏影印本校正注音，句读及注音仅供参考。

本电子书是免费结缘品。特此说明。

仁慧草堂

二〇二〇年十一月

扫码关注仁慧草堂微信公众号

目 录

起诵仪	- 1 -
香赞	- 1 -
净口业真言	- 1 -
净三业真言	- 1 -
安土地真言	- 1 -
普供养真言	- 2 -
开经偈	- 2 -
大般若波罗蜜多经卷第五百八十一	- 3 -
第十一布施波罗蜜多分之三	- 3 -
大般若波罗蜜多经卷第五百八十二	- 30 -
第十一布施波罗蜜多分之四	- 30 -
大般若波罗蜜多经卷第五百八十三	- 59 -
第十一布施波罗蜜多分之五	- 59 -
大般若经第十二会净戒波罗蜜多分	- 84 -
序	- 84 -
大般若波罗蜜多经卷第五百八十四	- 86 -
第十二净戒波罗蜜多分之一	- 86 -
大般若波罗蜜多经卷第五百八十五	- 110 -
第十二净戒波罗蜜多分之二	- 110 -
大般若波罗蜜多经卷第五百八十六	- 133 -
第十二净戒波罗蜜多分之三	- 133 -
大般若波罗蜜多经卷第五百八十七	- 158 -
第十二净戒波罗蜜多分之四	- 158 -
大般若波罗蜜多经卷第五百八十八	- 184 -
第十二净戒波罗蜜多分之五	- 184 -
大般若经第十三会安忍波罗蜜多分	- 207 -
序	- 207 -
大般若波罗蜜多经卷第五百八十九	- 209 -
第十三安忍波罗蜜多分	- 209 -
大般若经第十四会精进波罗蜜多分	- 236 -

序	- 236 -
大般若波罗蜜多经卷第五百九十	- 238 -
第十四精进波罗蜜多分	- 238 -
补阙真言	- 264 -
回向偈	- 264 -

● 起诵仪

xiāngzàn

香赞

(一遍)

lú xiāngzhà ruò fǎ jiè méngxūn zhū fó hǎi huì xī yáowén suí chù jié
炉香乍爇.法界蒙薰.诸佛海会悉遥闻.随处结

xiángyún chéng yì fāng yīn zhū fó xiànuánshēn
祥云.诚意方殷.诸佛现全身.

ná mó xiāngyún gài pú sà mó hē sà
南無香云盖菩萨摩诃萨 (合掌三称)

jìngkǒu yè zhēnyán

净口业真言

(三遍)

ōng xiū lì xiū lì mó hē xiū lì xiū xiū lì sà pó hē
唵.修唎修唎.摩诃修唎.修修唎.萨婆诃.

jìngsān yè zhēnyán

净三业真言

(三遍)

ōng suō wǎ pó wǎ shú tuó suō wǎ dá mó suō wǎ pó wǎ shú dù hàn
唵.娑嚩.婆嚩秫驮.娑嚩达摩娑嚩.婆嚩秫度憾

ān tǔ dì zhēnyán

安土地真言

(三遍)

ná mó sān mǎnduō mǔ tuó nán ōng dù lū dù lū dì wěi suō pó hē
南無三满哆.母驮喃.唵度噜度噜.地尾.娑婆诃

pǔ gòngyǎngzhēnyán
普 供 养 真 言

(三遍)

ōng yé yé nǎng sān pó wǎ wà zǐ là hòng
唵.誝誝曩.三婆嚩.鞞日啰斛.

ná mó běn shī shì jiā móu ní fó
南 無 本 师 释 迦 牟 尼 佛 (合掌三称)

kāi jīng jì
开 经 偈

(一遍)

wú shàng shēn shēn wēi miào fǎ 无 上 甚 深 微 妙 法	bǎi qiān wàn jié nán zāo yù 百 千 万 劫 难 遭 遇
wǒ jīn jiàn wén dé shòu chí 我 今 见 闻 得 受 持	yuàn jiě rú lái zhēn shí yì 愿 解 如 来 真 实 义

dà bō rě bō luó mì duō jīng juàn dì wǔ bǎi bā shí yī
大般若波罗蜜多经卷第五百八十一

táng sān zàng fǎ shī xuán zàng fèng zhào yì
唐三藏法师玄奘奉 诏译

dì shí yī bù shī bō luó mì duō fēn zhī sān
第十一布施波罗蜜多分之三

ěr shí mǎn cí zǐ bó fó yán shì zūn ruò yī qiè fǎ jiē
尔时，满慈子白佛言：“世尊！若一切法皆
fēi shí yǒu zhū pú sà zhòng xíng bù shī shí wéi hé suǒ shě
非实有，诸菩萨众行布施时为何所舍？”

fó yán pú sà xíng bù shī shí dōu wú suǒ shě
佛言：“菩萨行布施时都无所舍。”

shí mǎn cí zǐ fù bó fó yán ruò zhū pú sà xíng bù shī shí
时，满慈子复白佛言：“若诸菩萨行布施时
dōu wú suǒ shě shì zhū pú sà dāng zhèng wú shàng zhèng děng jué shí wéi
都无所舍，是诸菩萨当证无上正等觉时为
hé suǒ dé
何所得？”

fó yán pú sà rú bù shī shí yú yī qiè fǎ dōu wú suǒ shě
佛言：“菩萨如布施时，于一切法都无所舍，
dāng zhèng wú shàng zhèng děng jué shí yú yī qiè fǎ yì wú suǒ dé rú
当证无上正等觉时，于一切法亦无所得。如
pú sà zhòng xíng bù shī shí yú yī qiè fǎ dōu wú suǒ sǔn rú shì pú
菩萨众行布施时，于一切法都无所损，如是菩
sà dāng zhèng wú shàng zhèng děng jué shí yú yī qiè fǎ yì wú suǒ yì
萨当证无上正等觉时，于一切法亦无所益，
sǔn yì èr mén xiāng dài lì gù
损、益二门相待立故。

yòu mǎn cí zǐ rú zhū pú sà xíng bù shī shí zhī yī qiè
“又，满慈子，如诸菩萨行布施时，知一切
fǎ jiē rú huàn huà wú shí kě shě rú shì pú sà dāng zhèng wú shàng
法皆如幻化无实可舍，如是菩萨当证无上
zhèng děng jué shí zhī yī qiè fǎ yì rú huàn huà wú shí kě dé ruò zhū
正等觉时，知一切法亦如幻化无实可得。若诸

pú sà xíng bù shī shí yú yī qiè fǎ shí yǒu suǒ shě shì zhū pú sà dāng
菩萨行布施时，于一切法实有所舍，是诸菩萨当

zhèng wú shàng zhèng děng jué shí yì yīng yú fǎ shí yǒu suǒ dé rán zhū
证无上正等觉时，亦应于法实有所得。然诸

pú sà xíng bù shī shí yú yī qiè fǎ shí wú suǒ shě shì gù pú sà dāng
菩萨行布施时，于一切法实无所舍，是故菩萨当

zhèng wú shàng zhèng děng jué shí yú yī qiè fǎ shí wú suǒ dé
证无上正等觉时，于一切法实无所得。

yòu mǎn cí zǐ rú èr huàn shī xì wéi jiāo yì yī huàn
“又，满慈子，如二幻师戏为交易，一幻

jià zhí yī huà měi tuán cǐ zhōng èr shì jù fēi shí yǒu rú shì pú
价直，一化美团，此中二事俱非实有。如是菩

sà xíng bù shī shí shě rú huàn huà fēi shí yǒu wù dāng zhèng wú shàng
萨行布施时，舍如幻化非实有物，当证无上

zhèng děng jué shí dé rú huàn huà fēi shí yǒu fǎ shì zhū pú sà rú bù
正等觉时，得如幻化非实有法。是诸菩萨如布

shī shí shí wú suǒ sǔn dāng zhèng wú shàng zhèng děng jué shí yì wú shí
施时实无所损，当证无上正等觉时亦无实

yì shì zhū pú sà xíng bù shī shí suī sì yǒu sǔn ér shí wú sǔn dāng
益。是诸菩萨行布施时，虽似有损而实无损，当

zhèng wú shàng zhèng děng jué shí suī sì yǒu yì ér shí wú yì rú bǐ
证无上正等觉时，虽似有益而实无益。如彼

huàn shī shě huàn jià zhí suī sì yǒu sǔn ér shí wú sǔn rú shì pú sà
幻师舍幻价直，虽似有损而实无损，如是菩萨

xíng bù shī shí shě fēi shí wù suī sì yǒu sǔn ér shí wú sǔn rú bǐ huàn
行布施时舍非实物，虽似有损而实无损。如彼幻

shī dé huà měi tuán suī sì yǒu yì ér shí wú yì rú shì pú sà dāng
师得化美团，虽似有益而实无益，如是菩萨当

zhèng wú shàng zhèng děng jué shí suī sì yǒu yì ér shí wú yì rú shì
证无上正等觉时，虽似有益而实无益。如是

fǎ yù yīn guǒ xiāng chèn zhū yǒu zhì zhě yīng zhèng liǎo zhī
法喻因果相称，诸有智者应正了知。

yòu mǎn cí zǐ rú qiǎo huàn shī huò bǐ dì zǐ zài sì
“又，满慈子，如巧幻师或彼弟子，在四

qú dào huà zuò nǚ rén hū xiàn huái yùn xún jiàn shēng zǐ qí zǐ é ěr
衢道化作女人，忽现怀孕寻见生子，其子俄尔

biàn fù mìng zhōng yú yì yún hé bǐ nǚ yú zǐ shēng shí yǒu xǐ sǐ
便复命终。于意云何？彼女子于子生时有喜、死

yǒuyōu yé
有忧耶？”

mǎn cí zǐ yán bǐ nǚ jí zǐ jù shì huànyǒu shí wú sǐ shēng
满慈子言：“彼女及子俱是幻有，实无死生，

shéi fù yú shéi kě shēngyōu xǐ
谁复于谁可生忧喜？”

fó yán rú shì rú rǔ suǒshuō zhū pú sà zhòng yì fù rú
佛言：“如是！如汝所说。诸菩萨众亦复如

shì xíng bù shī shí wú shě wú sǔn dāngzhèng wú shàngzhèngděngjué shí
是，行布施时无舍无损，当证无上正等觉时

wú dé wú yì shì gù pú sà xíng bù shī shí suī yǒusuǒshě ér bù shēng
无得无益。是故菩萨行布施时，虽有所舍而不生

yōu dāngzhèng wú shàngzhèngděngjué shí suī yǒusuǒ dé ér yì wú xǐ
忧，当证无上正等觉时，虽有所得而亦无喜，

zhī suǒshě dé rú huànhuà gù
知所舍、得如幻化故。

yòu mǎn cí zǐ yú yì yún hé rǔ wèi rú lái yú zhū shàn
“又，满慈子，于意云何？汝谓如来于诸善

fǎ yǒu dà yù fǒu
法有大欲不？”

mǎn cí zǐ yán fú yě shì zūn fú yě shàn shì hé
满慈子言：“不也！世尊！不也！善逝！何

yǐ gù rú lái suǒzhèngzhū fǎ jiē kōng rú lái néngzhèngzhū fǎ yì
以故？如来所证诸法皆空，如来能证诸法亦

kōng kōngzhōngdōu wú yù suǒ yù gù
空，空中都无欲、所欲故。”

fó yán rú shì rú rǔ suǒshuō rú lái guānjiàn yī qiè fǎ
佛言：“如是！如汝所说。如来观见一切法

kōng gù shàn fǎ zhōng yì wú dà yù rú wǒ jīn zhě yú yī qiè fǎ dōu
空故，善法中亦无大欲，如我今者于一切法都

wú yù xīn xī pú sà shí suī xíng bù shī ér yú zhū fǎ dōu wú suǒshě
无欲心。昔菩萨时虽行布施，而于诸法都无所舍，

liǎo dá zhū fǎ bì jìng kōng gù zhū fó shì zūn yú yī qiè fǎ wú ài wú
了达诸法毕竟空故。诸佛世尊于一切法无爱无

huì suǒ yǐ zhě hé tōng dá zhū fǎ jiē fēi shí yǒu běnxìng kōng jì
恚。所以者何？通达诸法皆非实有，本性空寂、

ài huì duàn gù
爱恚断故。”

shí mǎn cí zǐ biàn bó fó yán shèn qí shì zūn xī yǒu
时，满慈子便白佛言：“甚奇！世尊！希有！

shàn shì zhū pú sà mó hē sà rú rú yú fǎ néng yǒu suǒ shě rú shì rú
善逝！诸菩萨摩诃萨如如于法能有所舍，如是如

shì liǎo dá jiē kōng xū wàng bù shí xìng bù jiān gù wú zì zài yòng
是了达皆空，虚妄不实，性不坚固，无自在用，

wú suǒ zhí zhuó
无所执著。

rú wǒ jiě fó suǒ shuō yì zhě zhū pú sà mó hē sà suī yǐ
“如我解佛所说义者，诸菩萨摩诃萨虽以

jìng qié shā shù shì jiè chéng mǎn zhēn bǎo shī zhū yǒu qíng ér yú qí zhōng
殄伽沙数世界盛满珍宝施诸有情，而于其中

bú zuò shì niàn wǒ néng shě shī ěr suǒ zhēn bǎo suī yú qí zhōng wú
不作是念：‘我能舍施尔所珍宝。’虽于其中无

suǒ zhí zhuó ér lìng bù shī bō luó mì duō jí dé yuán mǎn rú shì pú
所执著，而令布施波罗蜜多疾得圆满。如是菩

sà néng yǐ bù shī suǒ jí shàn gēn yǔ yǒu qíng gòng huí xiàng wú shàng
萨能以布施所集善根，与有情共回向无上

zhèng děng pú tí zuò shì shì yǐ qǐ rú shì niàn pú sà fǎ yīng yī qiè
正等菩提，作是事已起如是念：‘菩萨法应一切

jiē shě wǒ jīn suī shě suǒ yīng shě wù ér suǒ shě wù jiē rú huàn huà
皆舍，我今虽舍所应舍物，而所舍物皆如幻化。’

ruò pú sà mó hē sà néng rú shì zhī shì pú sà mó hē sà rù pú sà
若菩萨摩诃萨能如是知，是菩萨摩诃萨入菩萨

shù suī shě yī qiè ér wú suǒ shě suī dé yī qiè ér wú suǒ dé ruò
数，虽舍一切而无所舍，虽得一切而无所不得。若

zhū pú sà bù néng rú shì rú shí liǎo zhī fēi zhēn pú sà yú zhū cái fǎ
诸菩萨不能如是如实了知，非真菩萨，于诸财法

bù néng shě shī yú dà pú tí bù néng zhèng dé
不能舍施，于大菩提不能证得。”

ěr shí shè lì zǐ wèn mǎn cí zǐ yán zhū pú sà mó hē sà
尔时，舍利子问满慈子言：“诸菩萨摩诃萨

yǐ hé děng xīn yīng xíng bù shī
以何等心应行布施？”

mǎn cí zǐ yán wěi shè lì zǐ xiān wèi wǒ děng jiě shuō shì
满慈子言：“唯！舍利子，先为我等解说是

yì wǒ yú cǐ yì yì dāng shǎo shuō
义，我于此义亦当少说。”

shí shè lì zǐ biànwèi jù shòumǎn cí zǐ yán ruò pú sà mó
时，舍利子便谓具寿满慈子言：“若菩萨摩
hē sà yù zhèng wú shàngzhèngděng pú tí shì pú sà mó hē sà xiān
诃萨欲证无上正等菩提，是菩萨摩诃萨先
yīng sī wéi yī qiè fǎ xìng bì jìngkōng jì cì yīng sī wéi yī qiè zhì zhì
应思惟一切法性毕竟空寂，次应思惟一切智智
jù shènggōng dé hòuyīngmǐnniàn yī qiè yǒuqíng pín fá zhēn cái shòuzhū
具胜功德，后应愍念一切有情贫乏珍财、受诸
kǔ nǎo zuò shì niàn yǐ biànshě yī qiè ruò yǒu zhí shòu ruò wú
苦恼，作是念已，便舍一切。若有执受、若无
zhí shòu ruò nèi ruò wài suǒ yǒuzhēn cái shī zhū yǒuqíng xīn wú suǒ zhuó
执受、若内、若外所有珍财，施诸有情心无所著，
yì yǐ zhèng fǎ shī zhū yǒuqíng yì yǐ wú biānshàngmiào gòng jù gōng
亦以正法施诸有情，亦以无边上妙供具恭
jìng gòng yǎng fó fǎ sēngbǎo rú shì pú sà mó hē sà zhòng xíng bù
敬供养佛、法、僧宝。如是菩萨摩诃萨众行布
shī shí yuán yī qiè zhì xīn wú suǒ zhuó yīng xíng bù shī rú shì bù shī
施时，缘一切智心无所著应行布施。如是布施
suí shùn pú tí jí néng zhèng dé yī qiè zhì zhì yǔ zhū yǒuqíng zuò dà
随顺菩提，疾能证得一切智智，与诸有情作大
ráo yì
饶益。”

ěr shí shì zūngàoshè lì zǐ rú shì rú shì rú rǔ suǒ
尔时，世尊告舍利子：“如是！如是！如汝所
shuō zhū pú sà mó hē sà yù zhèng wú shàngzhèngděng pú tí yīngguān
说。诸菩萨摩诃萨欲证无上正等菩提应观
fǎ kōng yuán yī qiè zhì jù shènggōng dé mǐnniànyǒuqíng ér xíng bù
法空，缘一切智具胜功德，愍念有情而行布
shī xīn wú suǒ zhuó ruò néng rú shì xiū xíng bù shī jí zhèng wú shàng
施心无所著。若能如是修行布施，疾证无上
zhèngděng pú tí yǔ zhū yǒuqíng zuò dà ráo yì yòu shè lì zǐ
正等菩提，与诸有情作大饶益。又，舍利子，
rǔ jīn yù jiàn shí fāng shì jiè pú sà shī fǒu
汝今欲见十方世界菩萨施不？”

shè lì zǐ yán wěi rán yù jiàn
舍利子言：“唯然，欲见！”

shí shè lì zǐ jí zhū dà zhòng chéng fó shén lì biàn jiàn dōng
时，舍利子及诸大众承佛神力，便见东

fāngguò bǎi shì jiè dà yùn rú lái yīng zhèngděng jué shēngwén
方过百世界，大蕴如来、应、正等觉，声闻
pú sà dà zhòngwéirào xuānshuō bù shī bō luó mì duō jù shènggōng dé
菩萨大众围绕，宣说布施波罗蜜多具胜功德
néng huò dà guǒ bǐ yǒu pú sà míng yuē wú ài suī chǔ jū jiā ér wú suǒ
能获大果。彼有菩萨名曰无碍，虽处居家而无所
zhuó shè zhū suǒ yǒu bù shī yī qiè jī zhēnbǎo jù qí liàng rú shān
著，舍诸所有布施一切，积珍宝聚其量如山，
suí zhū yǒu qíng suǒ xū jiē shī quàn yǒu qíng lèi zì shòu yòng yǐ fù zhuǎn
随诸有情所须皆施，劝有情类自受用已复转
shī tā xīn wú suǒ ài rú shì xíng shī wú suǒ rǎn zhuó zhòu yè jīng qín
施他，心无所碍，如是行施无所染著，昼夜精勤
cháng wú yàn juàn rú shì jī jí yī fú wò jù yǐn shí děng wù liàng
常无厌倦。如是积集衣服、卧具、饮食等物量
gě rú shān suí zhū yǒu qíng suǒ xū jiē shī quàn yǒu qíng lèi zì shòu yòng
各如山，随诸有情所须皆施，劝有情类自受用
yǐ fù zhuǎn shī tā xīn wú suǒ ài rú shì xíng shī wú suǒ rǎn zhuó
已复转施他，心无所碍，如是行施无所染著，
zhòu yè jīng qín cháng wú yàn juàn
昼夜精勤常无厌倦。

shí shè lì zǐ jí zhū dà zhòng yī qiè fù jiàn wú ài pú sà qī
时，舍利子及诸大众，一切复见无碍菩萨七

bǎozhuāng shì bǎiqiān jīn chē shì yī yī chē zài yī nǚ bǎo xíngmào
宝庄饰百千金车，是一一车载一女宝，形貌
duānzhèngzhǒngzhǒngzhuāngyán yī yī nǚ bǎo bǎi nǚ shì cóng gè
端正种种庄严，一一女宝百女侍从，各
chéng yī chē zhòng bǎoyán shì yī yī chē shàng zhì bǎiqiān jīn jí zhū
乘一车众宝严饰，一一车上置百千金，及诸
zī yuán wú bú jù zú zhì yú shì sì gāoshēng chàng yán shéi yǒu xū
资缘无不具足，置于市肆高声唱言：“谁有须
zhě suí yì jiāng qù rú shì xíng shī wú suǒ rǎn zhuó zhòu yè jīng qín
者随意将去。”如是行施无所染著，昼夜精勤
cháng wú yàn juàn
常无厌倦。

ěr shí fó gào shè lì zǐ yán rǔ jiàn dōng fāng wú ài pú sà
尔时，佛告舍利子言：“汝见东方无碍菩萨，

xīn wú rǎn zhuó ér xíng shī fǒu
心无染著而行施不？”

shí shè lì zǐ biàn bó fó yán jiàn yǐ shì zūn jiàn yǐ
时，舍利子便白佛言：“见已！世尊！见已！”

shàn shì
善逝！”

fó yán pú sà qiú dà pú tí jiē yīng rú shì xiū xíng bù shī
佛言：“菩萨求大菩提，皆应如是修行布施。

yòu shè lì zǐ yú yì yún hé wú ài pú sà shī guǎng dà fǒu
又，舍利子，于意云何？无碍菩萨施广大不？”

shè lì zǐ yuē guǎng dà shì zūn guǎng dà shàn shì
舍利子曰：“广大！世尊！广大！善逝！”

wú ài pú sà bù shī shàngēnliàng wú biān jì
无碍菩萨布施善根量无边际。”

fó yán rú shì rú rǔ suǒ shuō ruò yǒu pú sà néng guān fǎ
佛言：“如是！如汝所说。若有菩萨能观法

kōng yuán yī qiè zhì jù shèng gōng dé mǐn niàn yǒu qíng suí yǒu suǒ shī
空，缘一切智具胜功德，愍念有情随有所施，

yú bǐ dōng fāng wú ài pú sà suǒ huò shī fú bǎi bèi wéi shèng qiān bèi
于彼东方无碍菩萨所获施福，百倍为胜，千倍

wéi shèng nǎi zhì wū bō ní shā tán bèi yì fù wéi shèng
为胜，乃至邬波尼杀昙倍亦复为胜。”

shí shè lì zǐ jí zhū dà zhòng chéng fó shén lì fù jiàn dōng
时，舍利子及诸大众承佛神力，复见东

fāng bǎi qiān shì jiè yī yī shì jiè wú liàng pú sà gè shě suǒ yǒu bù shī
方百千世界，一一世界无量菩萨，各舍所有布施

yī qiè jī zhēn bǎo jù qí liàng rú shān suí zhū yǒu qíng suǒ xū jiē shī
一切，积珍宝聚其量如山，随诸有情所须皆施，

quàn yǒu qíng lèi zì shòu yòng yǐ fù zhuǎn shī tā xīn wú suǒ ài rú
劝有情类自受用已复转施他，心无所碍，如

shì xíng shī wú suǒ rǎn zhuó zhòu yè jīng qín cháng wú yàn juàn rú shì jī
是行施无所染著，昼夜精勤常无厌倦。如是积

jī yī fú wò jù yǐn shí děng wù liàng gè rú shān suí zhū yǒu qíng
集衣服、卧具、饮食等物量各如山，随诸有情

suǒ xū jiē shī quàn yǒu qíng lèi zì shòu yòng yǐ fù zhuǎn shī tā xīn
所须皆施，劝有情类自受用已复转施他，心

wú suǒ ài rú shì xíng shī wú suǒ rǎn zhuó zhòu yè jīng qín cháng wú yàn
无所碍，如是行施无所染著，昼夜精勤常无厌

juàn
倦。

ěr shí fó gào shè lì zǐ yán rǔ jiàn dōng fāng bǎi qiān shì jiè
尔时，佛告舍利子言：“汝见东方百千世界，

yī yī shì jiè wú liàng pú sà xīn wú rǎn zhuó ér xíng shī fǒu
一一世界无量菩萨，心无染著而行施不？”

shí shè lì zǐ biàn bó fó yán jiàn yǐ shì zūn jiàn yǐ
时，舍利子便白佛言：“见已！世尊！见已！

shàn shì
善逝！”

fó yán pú sà qiú dà pú tí jiē yīng rú shì xiū xíng bù shī
佛言：“菩萨求大菩提，皆应如是修行布施。

yòu shè lì zǐ yú yì yún hé bǐ zhū pú sà shī guǎng dà fǒu
又，舍利子，于意云何？彼诸菩萨施广大不？”

shè lì zǐ yuē guǎng dà shì zūn guǎng dà shàn shì
舍利子曰：“广大！世尊！广大！善逝！

bǐ zhū pú sà bù shī shàngēn liàng wú biān jì
彼诸菩萨布施善根量无边际。”

fó yán rú shì rú rǔ suǒ shuō ruò yǒu pú sà néng guān fǎ
佛言：“如是！如汝所说。若有菩萨能观法

kōng yuán yī qiè zhì jù shèng gōng dé mǐn niàn yǒu qíng suí yǒu suǒ shī
空，缘一切智具胜功德，愍念有情随有所施，

yú bǐ dōng fāng bǎi qiān shì jiè yī yī shì jiè wú liàng pú sà suǒ huò shī
于彼东方百千世界，一一世界无量菩萨所获施

fú bǎi bèi wéi shèng qiān bèi wéi shèng nǎi zhì wū bō ní shā tán bèi
福，百倍为胜，千倍为胜，乃至邬波尼杀昙倍

yì fù wéi shèng
亦复为胜。”

shí shè lì zǐ jí zhū dà zhòng chéng fó shén lì fù jiàn dōng
时，舍利子及诸大众承佛神力，复见东

fāng jìng qié shā dēng zhū fó shì jiè yī yī shì jiè wú liàng pú sà gè
方殒伽沙等诸佛世界，一一世界无量菩萨，各

shě suǒ yǒu bù shī yī qiè jī zhēn bǎo jù qí liàng rú shān suí zhū yǒu
舍所有布施一切，积珍宝聚其量如山，随诸有

qíng suǒ xū jiē shī quàn yǒu qíng lèi zì shòu yòng yǐ fù zhuǎn shī tā
情所须皆施，劝有情类自受用已复转施他，

xīn wú suǒ ài rú shì xíng shī wú suǒ rǎn zhuó zhòu yè jīng qín cháng wú
心无所碍，如是行施无所染著，昼夜精勤常无

yàn juàn rú shì jī jí yī fú wò jù yǐn shí dēng wù liàng gè rú
厌倦。如是积集衣服、卧具、饮食等物量各如

shān suí zhū yǒu qíng suǒ xū jiē shī quàn yǒu qíng lèi zì shòu yòng yǐ fù
山，随诸有情所须皆施，劝有情类自受用已复
zhuǎn shī tā xīn wú suǒ ài rú shì xíng shī wú suǒ rǎn zhuó zhòu yè
转施他，心无所碍，如是行施无所染著，昼夜
jīng qín cháng wú yàn juàn
精勤常无厌倦。

ěr shí fó gào shè lì zǐ yán rǔ jiàn dōng fāng yuē jiā shā děng
尔时，佛告舍利子言：“汝见东方殑伽沙等
zhū fó shì jiè yī yī shì jiè wú liàng pú sà xīn wú rǎn zhuó ér xíng shī
诸佛世界，一一世界无量菩萨，心无染著而行施
fǒu
不？”

shí shè lì zǐ biàn bó fó yán jiàn yǐ shì zūn jiàn yǐ
时，舍利子便白佛言：“见已！世尊！见已！
shàn shì
善逝！”

fó yán pú sà qiú dà pú tí jiē yīng rú shì xiū xíng bù shī
佛言：“菩萨求大菩提，皆应如是修行布施。
yòu shè lì zǐ yú yì yún hé bǐ zhū pú sà shī guǎng dà fǒu
又，舍利子，于意云何？彼诸菩萨施广大不？”

shè lì zǐ yuē guǎng dà shì zūn guǎng dà shàn shì
舍利子曰：“广大！世尊！广大！善逝！
bǐ zhū pú sà bù shī shàngēn liàng wú biān jì
彼诸菩萨布施善根量无边际。”

fó yán rú shì rú rǔ suǒ shuō ruò yǒu pú sà néng guān fǎ
佛言：“如是！如汝所说。若有菩萨能观法
kōng yuán yī qiè zhì jù shèng gōng dé mǐn niàn yǒu qíng suí yǒu suǒ shī
空，缘一切智具胜功德，愍念有情随有所施，
yú bǐ dōng fāng yuē jiā shā děng zhū fó shì jiè yī yī shì jiè wú liàng
于彼东方殑伽沙等诸佛世界，一一世界无量
pú sà suǒ huò shī fú bǎi bèi wéi shèng qiān bèi wéi shèng nǎi zhì wū
菩萨所获施福，百倍为胜，千倍为胜，乃至邬
bō ní shā tán bèi yì fù wéi shèng
波尼杀昙倍亦复为胜。”

shí shè lì zǐ jí zhū dà zhòng chéng fó shén lì fù jiàn dōng
时，舍利子及诸大众承佛神力，复见东
fāng rú shí jìng qiè shā shù shì jiè yī yī shì jiè wú liàng pú sà gè shě
方如十殑伽沙数世界，一一世界无量菩萨，各舍

suǒ yǒu bù shī yī qiè jī zhēnbǎo jù qí liàng rú shān suí zhū yǒu qíng
所有布施一切，积珍宝聚其量如山，随诸有情
suǒ xū jiē shī quànyǒu qíng lèi zì shòu yòng yǐ fù zhuǎn shī tā xīn
所须皆施，劝有情类自受用已复转施他，心
wú suǒ ài rú shì xíng shī wú suǒ rǎn zhuó zhòu yè jīng qín cháng wú yàn
无所碍，如是行施无所染著，昼夜精勤常无厌
juàn rú shì jī jí yī fú wò jù yǐn shí děng wù liàng gè rú shān
倦。如是积集衣服、卧具、饮食等物量各如山，
suí zhū yǒu qíng suǒ xū jiē shī quànyǒu qíng lèi zì shòu yòng yǐ fù zhuǎn
随诸有情所须皆施，劝有情类自受用已复转
shī tā xīn wú suǒ ài rú shì xíng shī wú suǒ rǎn zhuó zhòu yè jīng qín
施他，心无所碍，如是行施无所染著，昼夜精勤
cháng wú yàn juàn
常无厌倦。

ěr shí fó gào shè lì zǐ yán rǔ jiàn dōng fāng rú shí jìng qié
尔时，佛告舍利子言：“汝见东方如十殓伽
shā shù shì jiè yī yī shì jiè wú liàng pú sà xīn wú rǎn zhuó ér xíng shī
沙数世界，一一世界无量菩萨，心无染著而行施
fǒu
不？”

shí shè lì zǐ biàn bó fó yán jiàn yǐ shì zūn jiàn yǐ
时，舍利子便白佛言：“见已！世尊！见已！
shàn shì
善逝！”

fó yán pú sà qiú dà pú tí jiē yīng rú shì xiū xíng bù shī
佛言：“菩萨求大菩提，皆应如是修行布施。
yòu shè lì zǐ yú yì yún hé bǐ zhū pú sà shī guǎng dà fǒu
又，舍利子，于意云何？彼诸菩萨施广大不？”

shè lì zǐ yuē guǎng dà shì zūn guǎng dà shàn shì
舍利子曰：“广大！世尊！广大！善逝！
bǐ zhū pú sà bù shī shàngēn liàng wú biān jì
彼诸菩萨布施善根量无边际。”

fó yán rú shì rú rǔ suǒ shuō ruò yǒu pú sà néng guān fǎ
佛言：“如是！如汝所说。若有菩萨能观法
kōng yuán yī qiè zhì jù shèng gōng dé mǐn niàn yǒu qíng suí yǒu suǒ shī
空，缘一切智具胜功德，愍念有情随有所施，
yú bǐ dōng fāng rú shí jìng qié shā shù shì jiè yī yī shì jiè wú liàng pú
于彼东方如十殓伽沙数世界，一一世界无量菩

sà suǒ huò shī fú bǎi bèi wéi shèng qiān bèi wéi shèng nǎi zhì wū bō
萨所获施福，百倍为胜，千倍为胜，乃至邬波
ní shā tán bèi yì fù wéi shèng
尼杀昙倍亦复为胜。”

shí shè lì zǐ jí zhū dà zhòng chéng fó shén lì fù jiàn dōng
时，舍利子及诸大众承佛神力，复见东
fāng rú bǎi jìng qié shā shù shì jiè yī yī shì jiè wú liàng pú sà gè shě
方如百殄伽沙数世界，一一世界无量菩萨，各舍
suǒ yǒu bù shī yī qiè jī zhēn bǎo jù qí liàng rú shān suí zhū yǒu qíng
所有布施一切，积珍宝聚其量如山，随诸有情
suǒ xū jiē shī quàn yǒu qíng lèi zì shòu yòng yǐ fù zhuǎn shī tā xīn
所须皆施，劝有情类自受用已复转施他，心
wú suǒ ài rú shì xíng shī wú suǒ rǎn zhuó zhòu yè jīng qín cháng wú yàn
无所碍，如是行施无所染著，昼夜精勤常无厌
juàn rú shì jī jí yī fú wò jù yǐn shí děng wù liàng gè rú shān
倦。如是积集衣服、卧具、饮食等物量各如山，
suí zhū yǒu qíng suǒ xū jiē shī quàn yǒu qíng lèi zì shòu yòng yǐ fù zhuǎn
随诸有情所须皆施，劝有情类自受用已复转
shī tā xīn wú suǒ ài rú shì xíng shī wú suǒ rǎn zhuó zhòu yè jīng qín
施他，心无所碍，如是行施无所染著，昼夜精勤
cháng wú yàn juàn
常无厌倦。

ěr shí fó gào shè lì zǐ yán rǔ jiàn dōng fāng rú bǎi jìng qié
尔时，佛告舍利子言：“汝见东方如百殄伽
shā shù shì jiè yī yī shì jiè wú liàng pú sà xīn wú rǎn zhuó ér xíng shī
沙数世界，一一世界无量菩萨，心无染著而行施
fǒu
不？”

shí shè lì zǐ biàn bó fó yán jiàn yǐ shì zūn jiàn yǐ
时，舍利子便白佛言：“见已！世尊！见已！
shàn shì
善逝！”

fó yán pú sà qiú dà pú tí jiē yīng rú shì xiū xíng bù shī
佛言：“菩萨求大菩提，皆应如是修行布施。
yòu shè lì zǐ yú yì yún hé bǐ zhū pú sà shī guǎng dà fǒu
又，舍利子，于意云何？彼诸菩萨施广大不？”

shè lì zǐ yuē guǎng dà shì zūn guǎng dà shàn shì
舍利子曰：“广大！世尊！广大！善逝！”

bǐ zhū pú sà bù shī shàngēnliàng wú biān jì
彼诸菩萨布施善根量无边际。”

fó yán rú shì rú rǔ suǒshuō ruò yǒu pú sà néngguān fǎ
佛言：“如是！如汝所说。若有菩萨能观法

kōng yuán yī qiè zhì jù shènggōng dé mǐnniànyǒuqíng suí yǒusuǒ shī
空，缘一切智具胜功德，愍念有情随有所施，

yú bǐ dōngfāng rú bǎi jìng qié shā shù shì jiè yī yī shì jiè wú liàng pú
于彼东方如百殄伽沙数世界，一一世界无量菩

sà suǒhuò shī fú bǎi bèi wéishèng qiān bèi wéishèng nǎi zhì wū bō
萨所获施福，百倍为胜，千倍为胜，乃至邬波

ní shā tán bèi yì fù wéishèng
尼杀昙倍亦复为胜。”

shí shè lì zǐ jí zhū dà zhòngchéng fó shén lì fù jiàndōng
时，舍利子及诸大众承佛神力，复见东

fāng rú qiānjìng qié shā shù shì jiè yī yī shì jiè wú liàng pú sà gè shě
方如千殄伽沙数世界，一一世界无量菩萨，各舍

suǒyǒu bù shī yī qiè jī zhēnbǎo jù qí liàng rú shān suí zhū yǒuqíng
所有布施一切，积珍宝聚其量如山，随诸有情

suǒ xū jiē shī quànyǒuqíng lèi zì shòuyòng yǐ fù zhuǎn shī tā xīn
所须皆施，劝有情类自受用已复转施他，心

wú suǒ ài rú shì xíng shī wú suǒ rǎnzhuó zhòu yè jīng qín cháng wú yàn
无所碍，如是行施无所染著，昼夜精勤常无厌

juàn rú shì jī jí yī fú wò jù yǐn shí děng wù liàng gè rú shān
倦。如是积集衣服、卧具、饮食等物量各如山，

suí zhū yǒuqíng suǒ xū jiē shī quànyǒuqíng lèi zì shòuyòng yǐ fù zhuǎn
随诸有情所须皆施，劝有情类自受用已复转

shī tā xīn wú suǒ ài rú shì xíng shī wú suǒ rǎnzhuó zhòu yè jīng qín
施他，心无所碍，如是行施无所染著，昼夜精勤

cháng wú yànjuàn
常无厌倦。

ěr shí fó gào shè lì zǐ yán rǔ jiàndōngfāng rú qiānjìng qié
尔时，佛告舍利子言：“汝见东方如千殄伽

shā shù shì jiè yī yī shì jiè wú liàng pú sà xīn wú rǎnzhuó ér xíng shī
沙数世界，一一世界无量菩萨，心不染著而行施

fǒu
不？”

shí shè lì zǐ biàn bó fó yán jiàn yǐ shì zūn jiàn yǐ
时，舍利子便白佛言：“见已！世尊！见已！”

shàn shì
善逝！”

fó yán pú sà qiú dà pú tí jiē yīng rú shì xiū xíng bù shī
佛言：“菩萨求大菩提，皆应如是修行布施。

yòu shè lì zǐ yú yì yún hé bǐ zhū pú sà shī guǎng dà fǒu
又，舍利子，于意云何？彼诸菩萨施广大不？”

shè lì zǐ yuē guǎng dà shì zūn guǎng dà shàn shì
舍利子曰：“广大！世尊！广大！善逝！

bǐ zhū pú sà bù shī shàngēnliàng wú biān jì
彼诸菩萨布施善根量无边际。”

fó yán rú shì rú rǔ suǒ shuō ruò yǒu pú sà néng guān fǎ
佛言：“如是！如汝所说。若有菩萨能观法

kōng yuán yī qiè zhì jù shèng gōng dé mǐn niàn yǒu qíng suí yǒu suǒ shī
空，缘一切智具胜功德，愍念有情随有所施，

yú bǐ dōng fāng rú qiān jìng qié shā shù shì jiè yī yī shì jiè wú liàng pú
于彼东方如千殑伽沙数世界，一一世界无量菩

sà suǒ huò shī fú bǎi bèi wéi shèng qiān bèi wéi shèng nǎi zhì wū bō
萨所获施福，百倍为胜，千倍为胜，乃至邬波

ní shā tán bèi yì fù wéi shèng
尼杀昙倍亦复为胜。”

shí shè lì zǐ jí zhū dà zhòng chéng fó shén lì fù jiàn dōng
时，舍利子及诸大众承佛神力，复见东

fāng bǎi qiān jìng qié shā shù shì jiè yī yī shì jiè wú liàng pú sà gè shī
方百千殑伽沙数世界，一一世界无量菩萨，各施

suǒ yǒu bù shī yī qiè jī zhēn bǎo jù qí liàng rú shān suí zhū yǒu qíng
¹所有布施一切，积珍宝聚其量如山，随诸有情

suǒ xū jiē shī quàn yǒu qíng lèi zì shòu yòng yǐ fù zhuǎn shī tā xīn
所须皆施，劝有情类自受用已复转施他，心

wú suǒ ài rú shì xíng shī wú suǒ rǎn zhuó zhòu yè jīng qín cháng wú yàn
无所碍，如是行施无所染著，昼夜精勤常无厌

juàn rú shì jī jí yī fú wò jù yǐn shí děng wù liàng gè rú shān
倦。如是积集衣服、卧具、饮食等物量各如山，

suí zhū yǒu qíng suǒ xū jiē shī quàn yǒu qíng lèi zì shòu yòng yǐ fù zhuǎn
随诸有情所须皆施，劝有情类自受用已复转

shī tā xīn wú suǒ ài rú shì xíng shī wú suǒ rǎn zhuó zhòu yè jīng qín
施他，心无所碍，如是行施无所染著，昼夜精勤

¹ 大正藏：舍；永乐北藏及龙藏：施

cháng wú yànjuàn
常 无 厌 倦。

ěr shí fó gào shè lì zǐ yán rǔ jiàn dōng fāng bǎi qiān jìng qié
尔 时 ， 佛 告 舍 利 子 言 ： “ 汝 见 东 方 百 千 殒 伽
shā shù shì jiè yī yī shì jiè wú liàng pú sà xīn wú rǎn zhuó ér xíng shī
沙 数 世 界 ， 一 一 世 界 无 量 菩 萨 ， 心 无 染 著 而 行 施
fǒu
不 ？ ”

shí shè lì zǐ biàn bó fó yán jiàn yǐ shì zūn jiàn yǐ
时 ， 舍 利 子 便 白 佛 言 ： “ 见 已 ！ 世 尊 ！ 见 已 ！

shàn shì
善 逝 ！ ”

fó yán pú sà qiú dà pú tí jiē yīng rú shì xiū xíng bù shī
佛 言 ： “ 菩 萨 求 大 菩 提 ， 皆 应 如 是 修 行 布 施 。

yòu shè lì zǐ yú yì yún hé bǐ zhū pú sà shī guǎng dà fǒu
又 ， 舍 利 子 ， 于 意 云 何 ？ 彼 诸 菩 萨 施 广 大 不 ？ ”

shè lì zǐ yuē guǎng dà shì zūn guǎng dà shàn shì
舍 利 子 曰 ： “ 广 大 ！ 世 尊 ！ 广 大 ！ 善 逝 ！

bǐ zhū pú sà bù shī shàngēnliàng wú biān jì
彼 诸 菩 萨 布 施 善 根 量 无 边 际 。”

fó yán rú shì rú rǔ suǒ shuō ruò yǒu pú sà néng guān fǎ
佛 言 ： “ 如 是 ！ 如 汝 所 说 。 若 有 菩 萨 能 观 法

kōng yuán yī qiè zhì jù shèng gōng dé mǐn niàn yǒu qíng suí yǒu suǒ shī
空 ， 缘 一 切 智 具 胜 功 德 ， 愍 念 有 情 随 有 所 施 ，

yú bǐ dōng fāng bǎi qiān jìng qié shā shù shì jiè yī yī shì jiè wú liàng pú
于 彼 东 方 百 千 殒 伽 沙 数 世 界 ， 一 一 世 界 无 量 菩

sà suǒ huò shī fú bǎi bèi wéi shèng qiān bèi wéi shèng nǎi zhì wū bō
萨 所 获 施 福 ， 百 倍 为 胜 ， 千 倍 为 胜 ， 乃 至 邬 波

ní shā tán bèi yì fù wéi shèng
尼 杀 昙 倍 亦 复 为 胜 。”

shí shè lì zǐ jí zhū dà zhòng chéng fó shén lì fù jiàn dōng
时 ， 舍 利 子 及 诸 大 众 承 佛 神 力 ， 复 见 东

fāng wú shù jìng qié shā shù shì jiè yī yī shì jiè wú liàng pú sà gè shě
方 无 数 殒 伽 沙 数 世 界 ， 一 一 世 界 无 量 菩 萨 ， 各 舍

suǒ yǒu bù shī yī qiè jī zhēn bǎo jù qí liàng rú shān suí zhū yǒu qíng
所 有 布 施 一 切 ， 积 珍 宝 聚 其 量 如 山 ， 随 诸 有 情

suǒ xū jiē shī quàn yǒu qíng lèi zì shòu yòng yǐ fù zhuǎn shī tā xīn
所 须 皆 施 ， 劝 有 情 类 自 受 用 已 复 转 施 他 ， 心

wú suǒ ài rú shì xíng shī wú suǒ rǎn zhuó zhòu yè jīng qín cháng wú yàn
无所碍，如是行施无所染著，昼夜精勤常无厌
juàn rú shì jī jí yī fú wò jù yǐn shí děng wù liàng gè rú shān
倦。如是积集衣服、卧具、饮食等物量各如山，
suí zhū yǒu qíng suǒ xū jiē shī quàn yǒu qíng lèi zì shòu yòng yǐ fù zhuǎn
随诸有情所须皆施，劝有情类自受用已复转
shī tā xīn wú suǒ ài rú shì xíng shī wú suǒ rǎn zhuó zhòu yè jīng qín
施他，心无所碍，如是行施无所染著，昼夜精勤
cháng wú yàn juàn
常无厌倦。

ěr shí fó gào shè lì zǐ yán rǔ jiàn dōng fāng wú shù jìng qié
尔时，佛告舍利子言：“汝见东方无数殍伽
shā shù shì jiè yī yī shì jiè wú liàng pú sà xīn wú rǎn zhuó ér xíng shī
沙数世界，一一世界无量菩萨，心无染著而行施
fǒu
不？”

shí shè lì zǐ biàn bó fó yán jiàn yǐ shì zūn jiàn yǐ
时，舍利子便白佛言：“见已！世尊！见已！
shàn shì
善逝！”

fó yán pú sà qiú dà pú tí jiē yīng rú shì xiū xíng bù shī
佛言：“菩萨求大菩提，皆应如是修行布施。
yòu shè lì zǐ yú yì yún hé bǐ zhū pú sà shī guǎng dà fǒu
又，舍利子，于意云何？彼诸菩萨施广大不？”

shè lì zǐ yuē guǎng dà shì zūn guǎng dà shàn shì
舍利子曰：“广大！世尊！广大！善逝！
bǐ zhū pú sà bù shī shàngēn liàng wú biān jì
彼诸菩萨布施善根量无边际。”

fó yán rú shì rú rǔ suǒ shuō ruò yǒu pú sà néng guān fǎ
佛言：“如是！如汝所说。若有菩萨能观法
kōng yuán yī qiè zhì jù shèng gōng dé mǐn niàn yǒu qíng suí yǒu suǒ shī
空，缘一切智具胜功德，愍念有情随有所施，
yú bǐ dōng fāng wú shù jìng qié shā shù shì jiè yī yī shì jiè wú liàng pú
于彼东方无数殍伽沙数世界，一一世界无量菩
sà suǒ huò shī fú bǎi bèi wéi shèng qiān bèi wéi shèng nǎi zhì wū bō
萨所获施福，百倍为胜，千倍为胜，乃至邬波
ní shā tán bèi yì fù wéi shèng
尼杀昙倍亦复为胜。”

shí shè lì zǐ jí zhū dà zhòngchéng fó shén lì fù jiànnán
时，舍利子及诸大众 承佛神力，复见南
fāng bǎi qiān shì jiè rú shì nǎi zhì fù jiànnánfāng wú shù jìng qié shā shù
方百千世界，如是乃至复见南方无数殍伽沙数
shì jiè yī yī shì jiè wú liàng pú sà gè shě suǒ yǒu bù shī yī qiè
世界，一一世界无量菩萨，各舍所有布施一切，
jī zhēnbǎo jù qí liàng rú shān suí zhū yǒuqíng suǒ xū jiē shī quàn yǒu
积珍宝聚其量如山，随诸有情所须皆施，劝有
qíng lèi zì shòu yòng yǐ fù zhuǎn shī tā xīn wú suǒ ài rú shì xíng shī
情类自受用已复转施他，心无所碍，如是行施
wú suǒ rǎn zhuó zhòu yè jīng qín cháng wú yàn juàn rú shì jī jí yī fú
无所染著，昼夜精勤常无厌倦。如是积集衣服、
wò jù yǐn shí děng wù liàng gè rú shān suí zhū yǒuqíng suǒ xū jiē shī
卧具、饮食等物量各如山，随诸有情所须皆施，
quàn yǒu qíng lèi zì shòu yòng yǐ fù zhuǎn shī tā xīn wú suǒ ài rú
劝有情类自受用已复转施他，心无所碍，如
shì xíng shī wú suǒ rǎn zhuó zhòu yè jīng qín cháng wú yàn juàn
是行施无所染著，昼夜精勤常无厌倦。

ěr shí fó gào shè lì zǐ yán rǔ jiànnánfāng bǎi qiān shì jiè
尔时，佛告舍利子言：“汝见南方百千世界，
rú shì nǎi zhì wú shù jìng qié shā shù shì jiè yī yī shì jiè wú liàng pú
如是乃至无数殍伽沙数世界，一一世界无量菩
sà xīn wú rǎn zhuó ér xíng shī fǒu
萨，心不染著而行施不？”

shí shè lì zǐ biàn bó fó yán jiàn yǐ shì zūn jiàn yǐ
时，舍利子便白佛言：“见已！世尊！见已！
shàn shì
善逝！”

fó yán pú sà qiú dà pú tí jiē yīng rú shì xiū xíng bù shī
佛言：“菩萨求大菩提，皆应如是修行布施。
yòu shè lì zǐ yú yì yún hé bǐ zhū pú sà shī guǎng dà fǒu
又，舍利子，于意云何？彼诸菩萨施广大不？”

shè lì zǐ yuē guǎng dà shì zūn guǎng dà shàn shì
舍利子曰：“广大！世尊！广大！善逝！
bǐ zhū pú sà bù shī shàngēnliàng wú biān jì
彼诸菩萨布施善根量无边际。”

fó yán rú shì rú rǔ suǒ shuō ruò yǒu pú sà néng guān fǎ
佛言：“如是！如汝所说。若有菩萨能观法

kōng yuán yī qiè zhì jù shènggōng dé mǐnniànyǒuqíng suí yǒusuǒ shī
空，缘一切智具胜功德，愍念有情随有所施，
yú bǐ nánfāng bǎiqiān shì jiè rú shì nǎi zhì wú shù jìng qié shā shù shì
于彼南方百千世界，如是乃至无数殑伽沙数世
jiè yī yī shì jiè wú liàng pú sà suǒ huò shī fú bǎi bèi wéi shèng
界，一一世界无量菩萨所获施福，百倍为胜，
qiānbèi wéi shèng nǎi zhì wū bō ní shā tán bèi yì fù wéi shèng
千倍为胜，乃至邬波尼杀昙倍亦复为胜。”

shí shè lì zǐ jí zhū dà zhòng chéng fó shén lì fù jiàn xī
时，舍利子及诸大众承佛神力，复见西
fāng bǎiqiān shì jiè rú shì nǎi zhì fù jiàn xī fāng wú shù jìng qié shā shù
方百千世界，如是乃至复见西方无数殑伽沙数
shì jiè yī yī shì jiè wú liàng pú sà gè shě suǒ yǒu bù shī yī qiè
世界，一一世界无量菩萨，各舍所有布施一切，
jī zhēnbǎo jù qí liàng rú shān suí zhū yǒuqíng suǒ xū jiē shī quànyǒu
积珍宝聚其量如山，随诸有情所须皆施，劝有
qíng lèi zì shòuyòng yǐ fù zhuǎn shī tā xīn wú suǒ ài rú shì xíng shī
情类自受用已复转施他，心无所碍，如是行施
wú suǒ rǎnzhuó zhòu yè jīng qín cháng wú yànjuàn rú shì jī jí yī fú
无所染著，昼夜精勤常无厌倦。如是积集衣服、
wò jù yǐn shí děng wù liàng gè rú shān suí zhū yǒuqíng suǒ xū jiē shī
卧具、饮食等物量各如山，随诸有情所须皆施，
quànyǒuqíng lèi zì shòuyòng yǐ fù zhuǎn shī tā xīn wú suǒ ài rú
劝有情类自受用已复转施他，心无所碍，如
shì xíng shī wú suǒ rǎnzhuó zhòu yè jīng qín cháng wú yànjuàn
是行施无所染著，昼夜精勤常无厌倦。

ěr shí fó gào shè lì zǐ yán rǔ jiàn xī fāng bǎiqiān shì jiè
尔时佛告舍利子言：“汝见西方百千世界，
rú shì nǎi zhì wú shù jìng qié shā shù shì jiè yī yī shì jiè wú liàng pú
如是乃至无数殑伽沙数世界，一一世界无量菩
sà xīn wú rǎnzhuó ér xíng shī fǒu
萨，心不染著而行施不？”

shí shè lì zǐ biàn bó fó yán jiàn yǐ shì zūn jiàn yǐ
时，舍利子便白佛言：“见已！世尊！见已！
shàn shì
善逝！”

fó yán pú sà qiú dà pú tí jiē yīng rú shì xiū xíng bù shī
佛言：“菩萨求大菩提，皆应如是修行布施。

yòu shè lì zǐ yú yì yún hé bǐ zhū pú sà shī guǎng dà fǒu
又，舍利子，于意云何？彼诸菩萨施广大不？”

shè lì zǐ yuē guǎng dà shì zūn guǎng dà shàn shì
舍利子曰：“广大！世尊！广大！善逝！

bǐ zhū pú sà bù shī shàngēnliàng wú biān jì
彼诸菩萨布施善根量无边际。”

fó yán rú shì rú rǔ suǒ shuō ruò yǒu pú sà néng guān fǎ
佛言：“如是！如汝所说。若有菩萨能观法

kōng yuán yī qiè zhì jù shèng gōng dé mǐn niàn yǒu qíng suí yǒu suǒ shī
空，缘一切智具胜功德，愍念有情随有所施，

yú bǐ xī fāng bǎi qiān shì jiè rú shì nǎi zhì wú shù jìng qié shā shù shì
于彼西方百千世界，如是乃至无数殑伽沙数世

jiè yī yī shì jiè wú liàng pú sà suǒ huò shī fú bǎi bèi wéi shèng
界，一一世界无量菩萨所获施福，百倍为胜，

qiān bèi wéi shèng nǎi zhì wū bō ní shā tán bèi yì fù wéi shèng
千倍为胜，乃至邬波尼杀昙倍亦复为胜。”

shí shè lì zǐ jí zhū dà zhòng chéng fó shén lì fù jiàn běi
时，舍利子及诸大众承佛神力，复见北

fāng bǎi qiān shì jiè rú shì nǎi zhì fù jiàn běi fāng wú shù jìng qié shā shù
方百千世界，如是乃至复见北方无数殑伽沙数

shì jiè yī yī shì jiè wú liàng pú sà gè shě suǒ yǒu bù shī yī qiè
世界，一一世界无量菩萨，各舍所有布施一切，

jī zhēn bǎo jù qí liàng rú shān suí zhū yǒu qíng suǒ xū jī shī quàn yǒu
积珍宝聚其量如山，随诸有情所须皆施，劝有

qíng lèi zì shòu yòng yǐ fù zhuǎn shī tā xīn wú suǒ ài rú shì xíng shī
情类自受用已复转施他，心无所碍，如是行施

wú suǒ rǎn zhuó zhòu yè jīng qín cháng wú yàn juàn rú shì jī jí yī fú
无所染著，昼夜精勤常无厌倦。如是积集衣服、

wò jù yǐn shí děng wù liàng gè rú shān suí zhū yǒu qíng suǒ xū jī shī
卧具、饮食等物量各如山，随诸有情所须皆施，

quàn yǒu qíng lèi zì shòu yòng yǐ fù zhuǎn shī tā xīn wú suǒ ài rú
劝有情类自受用已复转施他，心无所碍，如

shì xíng shī wú suǒ rǎn zhuó zhòu yè jīng qín cháng wú yàn juàn
是行施无所染著，昼夜精勤常无厌倦。

ěr shí fó gào shè lì zǐ yán rǔ jiàn běi fāng bǎi qiān shì jiè
尔时，佛告舍利子言：“汝见北方百千世界，

rú shì nǎi zhì wú shù jìng qié shā shù shì jiè yī yī shì jiè wú liàng pú
如是乃至无数殑伽沙数世界，一一世界无量菩

sà xīn wú rǎnzhuó ér xíng shī fǒu
萨，心不染著而行施不？”

shí shè lì zǐ biàn bó fó yán jiàn yǐ shì zūn jiàn yǐ
时，舍利子便白佛言：“见已！世尊！见已！”

shàn shì
善逝！”

fó yán pú sà qiú dà pú tí jiē yīng rú shì xiū xíng bù shī
佛言：“菩萨求大菩提，皆应如是修行布施。

yòu shè lì zǐ yú yì yún hé bǐ zhū pú sà shī guǎng dà fǒu
又，舍利子，于意云何？彼诸菩萨施广大不？”

shè lì zǐ yuē guǎng dà shì zūn guǎng dà shàn shì
舍利子曰：“广大！世尊！广大！善逝！”

bǐ zhū pú sà bù shī shàngēnliàng wú biān jì
彼诸菩萨布施善根量无边际。”

fó yán rú shì rú rǔ suǒshuō ruò yǒu pú sà néng guān fǎ
佛言：“如是！如汝所说。若有菩萨能观法

kōng yuán yī qiè zhì jù shènggōng dé mǐnniànyǒuqíng suí yǒu suǒ shī
空，缘一切智具胜功德，愍念有情随有所施，

yú bǐ běi fāng bǎi qiān shì jiè rú shì nǎi zhì wú shù jìng qié shā shù shì
于彼北方百千世界，如是乃至无数殑伽沙数世

jiè yī yī shì jiè wú liàng pú sà suǒ huò shī fú bǎi bèi wéi shèng
界，一一世界无量菩萨所获施福，百倍为胜，

qiān bèi wéi shèng nǎi zhì wū bō ní shā tán bèi yì fù wéi shèng
千倍为胜，乃至邬波尼杀昙倍亦复为胜。”

shí shè lì zǐ jí zhū dà zhòng chéng fó shén lì fù jiàn dōng
时，舍利子及诸大众承佛神力，复见东

nán fāng bǎi qiān shì jiè rú shì nǎi zhì fù jiàn dōng nán fāng wú shù jìng qié
南方百千世界，如是乃至复见东南方无数殑伽

shā shù shì jiè yī yī shì jiè wú liàng pú sà gè shě suǒ yǒu bù shī yī
沙数世界，一一世界无量菩萨，各舍所有布施一

qiè jī zhēn bǎo jù qí liàng rú shān suí zhū yǒu qíng suǒ xū jiē shī
切，积珍宝聚其量如山，随诸有情所须皆施，

quàn yǒu qíng lèi zì shòu yòng yǐ fù zhuǎn shī tā xīn wú suǒ ài rú
劝有情类自受用已复转施他，心无所碍，如

shì xíng shī wú suǒ rǎnzhuó zhòu yè jīng qín cháng wú yàn juàn rú shì jī
是行施无所染著，昼夜精勤常无厌倦。如是积

jī yī fú wò jù yǐn shí děng wù liàng gè rú shān suí zhū yǒu qíng
集衣服、卧具、饮食等物量各如山，随诸有情

suǒ xū jiē shī quànyǒuqíng lèi zì shòuyòng yǐ fù zhuǎn shī tā xīn
所须皆施，劝有情类自受用已复转施他，心
wú suǒ ài rú shì xíng shī wú suǒ rǎnzhuó zhòu yè jīng qín cháng wú yàn
无所碍，如是行施无所染著，昼夜精勤常无厌
juàn
倦。

ěr shí fó gào shè lì zǐ yán rǔ jiàndōngnánfāng bǎiqiān shì
尔时，佛告舍利子言：“汝见东南方百千世
jiè rú shì nǎi zhì wú shù jìng qié shā shù shì jiè yī yī shì jiè wú liàng
界，如是乃至无数殑伽沙数世界，一一世界无量
pú sà xīn wú rǎnzhuó ér xíng shī fǒu
菩萨，心不染著而行施不？”

shí shè lì zǐ biàn bó fó yán jiàn yǐ shì zūn jiàn yǐ
时，舍利子便白佛言：“见已！世尊！见已！
shàn shì
善逝！”

fó yán pú sà qiú dà pú tí jiē yīng rú shì xiū xíng bù shī
佛言：“菩萨求大菩提，皆应如是修行布施。
yòu shè lì zǐ yú yì yún hé bǐ zhū pú sà shī guǎng dà fǒu
又，舍利子，于意云何？彼诸菩萨施广大不？”

shè lì zǐ yuē guǎng dà shì zūn guǎng dà shàn shì
舍利子曰：“广大！世尊！广大！善逝！
bǐ zhū pú sà bù shī shàngēnliàng wú biān jì
彼诸菩萨布施善根量无边际。”

fó yán rú shì rú rǔ suǒ shuō ruò yǒu pú sà néng guān fǎ
佛言：“如是！如汝所说。若有菩萨能观法
kōng yuán yī qiè zhì jù shènggōng dé mǐnniànyǒuqíng suí yǒu suǒ shī
空，缘一切智具胜功德，愍念有情随有所施，
yú bǐ dōngnánfāng bǎiqiān shì jiè rú shì nǎi zhì wú shù jìng qié shā shù
于彼东南方百千世界，如是乃至无数殑伽沙数
shì jiè yī yī shì jiè wú liàng pú sà suǒ huò shī fú bǎi bèi wéi shèng
世界，一一世界无量菩萨所获施福，百倍为胜，
qiān bèi wéi shèng nǎi zhì wū bō ní shā tán bèi yì fù wéi shèng
千倍为胜，乃至邬波尼杀昙倍亦复为胜。”

shí shè lì zǐ jí zhū dà zhòng chéng fó shén lì fù jiàn xī nán
时，舍利子及诸大众承佛神力，复见西南
fāng bǎiqiān shì jiè rú shì nǎi zhì fù jiàn xī nánfāng wú shù jìng qié shā
方百千世界，如是乃至复见西南方无数殑伽沙

shù shì jiè yī yī shì jiè wú liàng pú sà gè shě suǒ yǒu bù shī yī qiè
数世界，一一世界无量菩萨，各舍所有布施一切，
jī zhēn bǎo jù qí liàng rú shān suí zhū yǒu qíng suǒ xū jiē shī quàn yǒu
积珍宝聚其量如山，随诸有情所须皆施，劝有
qíng lèi zì shòu yòng yǐ fù zhuǎn shī tā xīn wú suǒ ài rú shì xíng shī
情类自受用已复转施他，心无所碍，如是行施
wú suǒ rǎn zhuó zhòu yè jīng qín cháng wú yàn juàn rú shì jī jí yī fú
无所染著，昼夜精勤常无厌倦。如是积集衣服、
wò jù yǐn shí děng wù liàng gè rú shān suí zhū yǒu qíng suǒ xū jiē shī
卧具、饮食等物量各如山，随诸有情所须皆施，
quàn yǒu qíng lèi zì shòu yòng yǐ fù zhuǎn shī tā xīn wú suǒ ài rú
劝有情类自受用已复转施他，心无所碍，如
shì xíng shī wú suǒ rǎn zhuó zhòu yè jīng qín cháng wú yàn juàn
是行施无所染著，昼夜精勤常无厌倦。

ěr shí fó gào shè lì zǐ yán rǔ jiàn xī nán fāng bǎi qiān shì
尔时，佛告舍利子言：“汝见西南方百千世
jiè rú shì nǎi zhì wú shù jìng qié shā shù shì jiè yī yī shì jiè wú liàng
界，如是乃至无数殑伽沙数世界，一一世界无量
pú sà xīn wú rǎn zhuó ér xíng shī fǒu
菩萨，心不染著而行施不？”

shí shè lì zǐ biàn bó fó yán jiàn yǐ shì zūn jiàn yǐ
时，舍利子便白佛言：“见已！世尊！见已！
shàn shì
善逝！”

fó yán pú sà qiú dà pú tí jiē yīng rú shì xiū xíng bù shī
佛言：“菩萨求大菩提，皆应如是修行布施。
yòu shè lì zǐ yú yì yún hé bǐ zhū pú sà shī guǎng dà fǒu
又，舍利子，于意云何？彼诸菩萨施广大不？”

shè lì zǐ yuē guǎng dà shì zūn guǎng dà shàn shì
舍利子曰：“广大！世尊！广大！善逝！
bǐ zhū pú sà bù shī shàngēn liàng wú biān jì
彼诸菩萨布施善根量无边际。”

fó yán rú shì rú rǔ suǒ shuō ruò yǒu pú sà néng guān fǎ
佛言：“如是！如汝所说。若有菩萨能观法
kōng yuán yī qiè zhì jù shèng gōng dé mǐn niàn yǒu qíng suí yǒu suǒ shī
空，缘一切智具胜功德，愍念有情随有所施，
yú bǐ xī nán fāng bǎi qiān shì jiè rú shì nǎi zhì wú shù jìng qié shā shù
于彼西南方百千世界，如是乃至无数殑伽沙数

shì jiè yī yī shì jiè wú liàng pú sà suǒ huò shī fú bǎi bèi wéi shèng
世界，一一世界无量菩萨所获施福，百倍为胜，
qiān bèi wéi shèng nǎi zhì wū bō ní shā tán bèi yì fù wéi shèng
千倍为胜，乃至邬波尼杀昙倍亦复为胜。”

shí shè lì zǐ jí zhū dà zhòng chéng fó shén lì fù jiàn xī běi
时，舍利子及诸大众承佛神力，复见西北
fāng bǎi qiān shì jiè rú shì nǎi zhì fù jiàn xī běi fāng wú shù jìng qié shā
方百千世界，如是乃至复见西北方无数殒伽沙
shù shì jiè yī yī shì jiè wú liàng pú sà gè shě suǒ yǒu bù shī yī qiè
数世界，一一世界无量菩萨，各舍所有布施一切，
jī zhēn bǎo jù qí liàng rú shān suí zhū yǒu qíng suǒ xū jiē shī quàn yǒu
积珍宝聚其量如山，随诸有情所须皆施，劝有
qíng lèi zì shòu yòng yǐ fù zhuǎn shī tā xīn wú suǒ ài rú shì xíng shī
情类自受用已复转施他，心无所碍，如是行施
wú suǒ rǎn zhuó zhòu yè jīng qín cháng wú yàn juàn rú shì jī jí yī fú
无所染著，昼夜精勤常无厌倦。如是积集衣服、
wò jù yǐn shí děng wù liàng gè rú shān suí zhū yǒu qíng suǒ xū jiē shī
卧具、饮食等物量各如山，随诸有情所须皆施，
quàn yǒu qíng lèi zì shòu yòng yǐ fù zhuǎn shī tā xīn wú suǒ ài rú
劝有情类自受用已复转施他，心无所碍，如
shì xíng shī wú suǒ rǎn zhuó zhòu yè jīng qín cháng wú yàn juàn
是行施无所染著，昼夜精勤常无厌倦。

ěr shí fó gào shè lì zǐ yán rǔ jiàn xī běi fāng bǎi qiān shì
尔时，佛告舍利子言：“汝见西北方百千世
jiè rú shì nǎi zhì wú shù jìng qié shā shù shì jiè yī yī shì jiè wú liàng
界，如是乃至无数殒伽沙数世界，一一世界无量
pú sà xīn wú rǎn zhuó ér xíng shī fǒu
菩萨，心不染著而行施不？”

shí shè lì zǐ biàn bó fó yán jiàn yǐ shì zūn jiàn yǐ
时，舍利子便白佛言：“见已！世尊！见已！
shàn shì
善逝！”

fó yán pú sà qiú dà pú tí jiē yīng rú shì xiū xíng bù shī
佛言：“菩萨求大菩提，皆应如是修行布施。
yòu shè lì zǐ yú yì yún hé bǐ zhū pú sà shī guǎng dà fǒu
又，舍利子，于意云何？彼诸菩萨施广大不？”

shè lì zǐ yuē guǎng dà shì zūn guǎng dà shàn shì
舍利子曰：“广大！世尊！广大！善逝！”

bǐ zhū pú sà bù shī shàngēnliàng wú biān jì
彼诸菩萨布施善根量无边际。”

fó yán rú shì rú rǔ suǒshuō ruò yǒu pú sà néngguān fǎ
佛言：“如是！如汝所说。若有菩萨能观法

kōng yuán yī qiè zhì jù shènggōng dé mǐnniànyǒuqíng suí yǒu suǒ shī
空，缘一切智具胜功德，愍念有情随有所施，

yú bǐ xī běifāng bǎiqiān shì jiè rú shì nǎi zhì wú shù jìng qié shā shù
于彼西北方百千世界，如是乃至无数殑伽沙数

shì jiè yī yī shì jiè wú liàng pú sà suǒ huò shī fú bǎi bèi wéi shèng
世界，一一世界无量菩萨所获施福，百倍为胜，

qiānbèi wéi shèng nǎi zhì wū bō ní shā tán bèi yì fù wéi shèng
千倍为胜，乃至邬波尼杀昙倍亦复为胜。”

shí shè lì zǐ jí zhū dà zhòng chéng fó shén lì fù jiàndōng
时，舍利子及诸大众承佛神力，复见东

běifāng bǎiqiān shì jiè rú shì nǎi zhì fù jiàndōng běifāng wú shù jìng qié
北方百千世界，如是乃至复见东北方无数殑伽

shā shù shì jiè yī yī shì jiè wú liàng pú sà gè shě suǒ yǒu bù shī yī
沙数世界，一一世界无量菩萨，各舍所有布施一

qiè jī zhēnbǎo jù qí liàng rú shān suí zhū yǒuqíng suǒ xū jiē shī
切，积珍宝聚其量如山，随诸有情所须皆施，

quàn yǒuqíng lèi zì shòu yòng yǐ fù zhuǎn shī tā xīn wú suǒ ài rú
劝有情类自受用已复转施他，心无所碍，如

shì xíng shī wú suǒ rǎn zhuó zhòu yè jīng qín cháng wú yàn juàn rú shì jī
是行施无所染著，昼夜精勤常无厌倦。如是积

jī yī fú wò jù yǐn shí děng wù liàng gè rú shān suí zhū yǒuqíng
集衣服、卧具、饮食等物量各如山，随诸有情

suǒ xū jiē shī quàn yǒuqíng lèi zì shòu yòng yǐ fù zhuǎn shī tā xīn
所须皆施，劝有情类自受用已复转施他，心

wú suǒ ài rú shì xíng shī wú suǒ rǎn zhuó zhòu yè jīng qín cháng wú yàn
无所碍，如是行施无所染著，昼夜精勤常无厌

juàn
倦。

ěr shí fó gào shè lì zǐ yán rǔ jiàndōng běifāng bǎiqiān shì
尔时，佛告舍利子言：“汝见东北方百千世

jiè rú shì nǎi zhì wú shù jìng qié shā shù shì jiè yī yī shì jiè wú liàng
界，如是乃至无数殑伽沙数世界，一一世界无量

pú sà xīn wú rǎn zhuó ér xíng shī fǒu
菩萨，心不染著而行施不？”

shí shè lì zǐ biàn bó fó yán jiàn yǐ shì zūn jiàn yǐ
时，舍利子便白佛言：“见已！世尊！见已！”

shàn shì
善逝！”

fó yán pú sà qiú dà pú tí jiē yīng rú shì xiū xíng bù shī
佛言：“菩萨求大菩提，皆应如是修行布施。

yòu shè lì zǐ yú yì yún hé bǐ zhū pú sà shī guǎng dà fǒu
又，舍利子，于意云何？彼诸菩萨施广大不？”

shè lì zǐ yuē guǎng dà shì zūn guǎng dà shàn shì
舍利子曰：“广大！世尊！广大！善逝！”

bǐ zhū pú sà bù shī shàngēnliàng wú biān jì
彼诸菩萨布施善根量无边际。”

fó yán rú shì rú rǔ suǒ shuō ruò yǒu pú sà néng guān fǎ
佛言：“如是！如汝所说。若有菩萨能观法

kōng yuán yī qiè zhì jù shèng gōng dé mǐn niàn yǒu qíng suí yǒu suǒ shī
空，缘一切智具胜功德，愍念有情随有所施，

yú bǐ dōng běi fāng bǎi qiān shì jiè rú shì nǎi zhì wú shù jìng qié shā shù
于彼东北方百千世界，如是乃至无数殒伽沙数

shì jiè yī yī shì jiè wú liàng pú sà suǒ huò shī fú bǎi bèi wéi shèng
世界，一一世界无量菩萨所获施福，百倍为胜，

qiān bèi wéi shèng nǎi zhì wū bō ní shā tán bèi yì fù wéi shèng
千倍为胜，乃至邬波尼杀昙倍亦复为胜。”

shí shè lì zǐ jí zhū dà zhòng chéng fó shén lì fù jiàn xià
时，舍利子及诸大众承佛神力，复见下

fāng bǎi qiān shì jiè rú shì nǎi zhì fù jiàn xià fāng wú shù jìng qié shā shù
方百千世界，如是乃至复见下方无数殒伽沙数

shì jiè yī yī shì jiè wú liàng pú sà gè shě suǒ yǒu bù shī yī qiè
世界，一一世界无量菩萨，各舍所有布施一切，

jī zhēn bǎo jù qí liàng rú shān suí zhū yǒu qíng suǒ xū jiē shī quàn yǒu
积珍宝聚其量如山，随诸有情所须皆施，劝有

qíng lèi zì shòu yòng yǐ fù zhuǎn shī tā xīn wú suǒ ài rú shì xíng shī
情类自受用已复转施他，心无所碍，如是行施

wú suǒ rǎn zhuó zhòu yè jīng qín cháng wú yàn juàn rú shì jī jí yī fú
无所染著，昼夜精勤常无厌倦。如是积集衣服、

wò jù yǐn shí děng wù liàng gè rú shān suí zhū yǒu qíng suǒ xū jiē shī
卧具、饮食等物量各如山，随诸有情所须皆施，

quàn yǒu qíng lèi zì shòu yòng yǐ fù zhuǎn shī tā xīn wú suǒ ài rú
劝有情类自受用已复转施他，心无所碍，如

shì xíng shī wú suǒ rǎn zhuó zhòu yè jīng qín cháng wú yàn juàn
是行施无所染著，昼夜精勤常无厌倦。

ěr shí fó gào shè lì zǐ yán rǔ jiàn xià fāng bǎi qiān shì jiè
尔时，佛告舍利子言：“汝见下方百千世界，
rú shì nǎi zhì wú shù jìng qié shā shù shì jiè yī yī shì jiè wú liàng pú
如是乃至无数殑伽沙数世界，一一世界无量菩
sà xīn wú rǎn zhuó ér xíng shī fǒu
萨，心无染著而行施不？”

shí shè lì zǐ biàn bó fó yán jiàn yǐ shì zūn jiàn yǐ
时，舍利子²便白佛言：“见已！世尊！见已！

shàn shì
善逝！”

fó yán pú sà qiú dà pú tí jiē yīng rú shì xiū xíng bù shī
佛言：“菩萨求大菩提，皆应如是修行布施。

yòu shè lì zǐ yú yì yún hé bǐ zhū pú sà shī guǎng dà fǒu
又，舍利子，于意云何？彼诸菩萨施广大不？”

shè lì zǐ yuē guǎng dà shì zūn guǎng dà shàn shì
舍利子曰：“广大！世尊！广大！善逝！

bǐ zhū pú sà bù shī shàngēn liàng wú biān jì
彼诸菩萨布施善根量无边际。”

fó yán rú shì rú rǔ suǒ shuō ruò yǒu pú sà néng guān fǎ
佛言：“如是！如汝所说。若有菩萨能观法

kōng yuán yī qiè zhì jù shèng gōng dé mǐn niàn yǒu qíng suí yǒu suǒ shī
空，缘一切智具胜功德，愍念有情随有所施，

yú bǐ xià fāng bǎi qiān shì jiè rú shì nǎi zhì wú shù jìng qié shā shù shì
于彼下方百千世界，如是乃至无数殑伽沙数世

jiè yī yī shì jiè wú liàng pú sà suǒ huò shī fú bǎi bèi wéi shèng
界，一一世界无量菩萨所获施福，百倍为胜，

qiān bèi wéi shèng nǎi zhì wū bō ní shā tán bèi yì fù wéi shèng
千倍为胜，乃至邬波尼杀昙倍亦复为胜。”

shí shè lì zǐ jí zhū dà zhòng chéng fó shén lì fù jiàn shàng
时，舍利子及诸大众承佛神力，复见上

fāng bǎi qiān shì jiè rú shì nǎi zhì fù jiàn shàng fāng wú shù jìng qié shā shù
方百千世界，如是乃至复见上方无数殑伽沙数

shì jiè yī yī shì jiè wú liàng pú sà gè shě suǒ yǒu bù shī yī qiè
世界，一一世界无量菩萨，各舍所有布施一切，

² 大正藏：子；永乐北藏及龙藏：利

jī zhēnbǎo jù qí liàng rú shān suí zhūyǒuqíngsuǒ xū jiē shī quànyǒu
积珍宝聚其量如山，随诸有情所须皆施，劝有
qíng lèi zì shòuyòng yǐ fù zhuǎn shī tā xīn wú suǒ ài rú shì xíng shī
情类自受用已复转施他，心无所碍，如是行施
wú suǒ rǎnzhuó zhòu yè jīng qín cháng wú yànjuàn rú shì jī jí yī fú
无所染著，昼夜精勤常无厌倦。如是积集衣服、
wò jù yǐn shí děng wù liàng gè rú shān suí zhūyǒuqíngsuǒ xū jiē shī
卧具、饮食等物量各如山，随诸有情所须皆施，
quànyǒuqíng lèi zì shòuyòng yǐ fù zhuǎn shī tā xīn wú suǒ ài rú
劝有情类自受用已复转施他，心无所碍，如
shì xíng shī wú suǒ rǎnzhuó zhòu yè jīng qín cháng wú yànjuàn
是行施无所染著，昼夜精勤常无厌倦。

ěr shí fó gào shè lì zǐ yán rǔ jiànshàngfāngbǎiqiān shì jiè
尔时，佛告舍利子言：“汝见上方百千世界，
rú shì nǎi zhì wú shù jìng qié shā shù shì jiè yī yī shì jiè wú liàng pú
如是乃至无数殑伽沙数世界，一一世界无量菩
sà xīn wú rǎnzhuó ér xíng shī fǒu
萨，心不染著而行施不？”

shí shè lì zǐ biàn bó fó yán jiàn yǐ shì zūn jiàn yǐ
时，舍利子便白佛言：“见已！世尊！见已！
shàn shì
善逝！”

fó yán pú sà qiú dà pú tí jiē yīng rú shì xiū xíng bù shī
佛言：“菩萨求大菩提，皆应如是修行布施。
yòu shè lì zǐ yú yì yún hé bǐ zhū pú sà shī guǎng dà fǒu
又，舍利子，于意云何？彼诸菩萨施广大不？”
shè lì zǐ yuē guǎng dà shì zūn guǎng dà shàn shì
舍利子曰：“广大！世尊！广大！善逝！
bǐ zhū pú sà bù shī shàngēnliàng wú biān jì
彼诸菩萨布施善根量无边际。”

fó yán rú shì rú rǔ suǒshuō rě yǒu pú sà néngguān fǎ
佛言：“如是！如汝所说。若有菩萨能观法
kōng yuán yī qiè zhì jù shènggōng dé mǐnniànyǒuqíng suí yǒusuǒ shī
空，缘一切智具胜功德，愍念有情随有所施，
yú bǐ shàngfāngbǎiqiān shì jiè rú shì nǎi zhì wú shù jìng qié shā shù shì
于彼上方百千世界，如是乃至无数殑伽沙数世
jiè yī yī shì jiè wú liàng pú sà suǒ huò shī fú bǎi bèi wéishèng
界，一一世界无量菩萨所获施福，百倍为胜，

qiānbèi wéishèng nǎi zhì wū bō ní shā tán bèi yì fù wéishèng
千倍为胜，乃至邬波尼杀昙倍亦复为胜。”

fù cì shè lì zǐ pú sà mó hē sà yù jí zhèng dé yī qiè
“复次，舍利子，菩萨摩诃萨欲疾证得一切

zhì zhì qióngwèi lái jì lì lè yǒuqíng yīngguān fǎ kōng yuán yī qiè
智智，穷未来际利乐有情，应观法空，缘一切

zhì jù shènggōng dé mǐnniànyǒuqíngshòu pín kuì kǔ yīngxíng bù shī bō
智具胜功德，愍念有情受贫匮苦，应行布施波

luó mì duō chí cǐ shàngēn pǔ shī yī qiè lìng tuō è qù shēng sǐ zhòng
罗蜜多，持此善根普施一切，令脱恶趣生死众

kǔ zuò shì yuànyán shí fāng shì jiè zhū yǒuqíng lèi yóu wǒ shàngēn
苦，作是愿言：‘十方世界诸有情类，由我善根

gōng dé wēi lì wèi fā wú shàng pú tí xīn zhě lìng sù fā xīn yǐ
功德威力，未发无上菩提心者，令速发心；已

fā wú shàng pú tí xīn zhě lìng yǒng bú tuì ruò yú wú shàng zhèngděng
发无上菩提心者，令永不退；若于无上正等

pú tí yǐ bú tuì zhě lìng sù yuánmǎn yī qiè zhì zhì
菩提已不退者，令速圆满一切智智。’”

大般若波罗蜜多经卷第五百八十一

dà bō rě bō luó mì duō jīng juàn dì wǔ bǎi bā shí èr
大般若波罗蜜多经卷第五百八十二

táng sān zàng fǎ shī xuán zàng fèng zhào yì
唐三藏法师玄奘奉 诏译

dì shí yī bù shī bō luó mì duō fēn zhī sì
第十一布施波罗蜜多分之四

ěr shí shè lì zǐ bó fó yán shì zūn yún hé pú sà zuì chū
尔时，舍利子白佛言：“世尊！云何菩萨最初

fā xīn yún hé pú sà dì èr fā xīn yún hé pú sà zhù bú tuì dì
发心？云何菩萨第二发心？云何菩萨住不退地？

yún hé pú sà zuò pú tí zuò wéi yuàn shì zūn āi mǐn wèi shuō
云何菩萨坐菩提座？惟³愿世尊哀愍为说！”

ěr shí fó gào shè lì zǐ yán ruò zhū pú sà zuì chū fā xīn
尔时，佛告舍利子言：“若诸菩萨最初发心，

chāo ā luó hàn yīng shòu yī qiè shì jiān tiān rén ā sù luò děng miào
超阿罗汉，应受一切世间天、人、阿素洛等妙

gòng yǎng gù ruò zhū pú sà dì èr fā xīn chāo dú jué dì pǔ jué
供养故。若诸菩萨第二发心，超独觉地，普觉

yī qiè wǒ kōng fǎ kōng suǒ xiǎn píng děng zhēn fǎ jiè gù ruò zhū pú sà
一切我空、法空所显平等真法界故。若诸菩萨

zhù bú tuì dì chāo wèi shòu jì bú dìng pú sà dìng dāng zhèng dé dà
住不退地，超未受记不定菩萨，定当证得大

pú tí gù bú wèi fán nǎo jiàn zá xīn gù ruò zhū pú sà zuò pú tí zuò
菩提故，不为烦恼间杂心故。若诸菩萨坐菩提座

bù qǐ dìng dé yī qiè zhì zhì yǐ zhū pú sà zuò pú tí zuò ruò wèi
不起，定得一切智智，以诸菩萨坐菩提座，若未

zhèng dé yī qiè zhì zhì wú chù wú róng qǐ sī zuò gù yòu shè lì
证得一切智智，无处无容起斯座故。又，舍利

zǐ guò qù wèi lái xiàn zài pú sà zuò pú tí zuò dìng wú wèi dé yī qiè
子，过去未来现在菩萨坐菩提座，定无未得一切

zhì zhì yú qí zhōng jiān qǐ zī zuò zhě yòu shè lì zǐ rǔ děng
智智，于其中间起兹座者。又，舍利子，汝等

³ 大正藏：唯；永乐北藏及龙藏：惟

yīng zhī ruò shí pú sà zuò pú tí zuò jí shì rú lái zuò pú tí zuò
应知：若时菩萨坐菩提座，即是如来坐菩提座。

suǒ yǐ zhě hé rú shì pú sà dìngzhèng wú shàngzhèngděng pú tí
所以者何？如是菩萨定证无上正等菩提，

hào wéi rú lái yīng zhèngděngjué rú shí lì lè zhū yǒu qíng gù
号为如来、应、正等觉，如实利乐诸有情故。”

shí shè lì zǐ jí zhū dà zhòng fó shén lì gù jí jiàn dōng
时，舍利子及诸大众，佛神力故，即见东

fāng wú liàng jìng qié shā děng shì jiè wú shù pú sà zuò pú tí zuò wú
方无量殑伽沙等世界，无数菩萨坐菩提座，无

shù pú sà zhèng dà pú tí wú shù pú sà yǐ zhèng xìn xīn chū qù fēi
数菩萨证大菩提，无数菩萨以正信心出趣非

jiā xiū pú sà xíng wú shù pú sà yǐ wú rǎn xīn xiàn chǔ jū jiā xiū pú sà
家修菩萨行，无数菩萨以无染心现处居家修菩萨

xíng
行。

fó shén lì gù fù jiàn dōng fāng wú liàng jìng qié shā děng shì jiè
佛神力故，复见东方无量殑伽沙等世界，

wú shù pú sà néng shě zhǒng zhǒng nán shě zhēn bǎo shī zhū yǒu qíng wú shù
无数菩萨能舍种种难舍珍宝施诸有情，无数

pú sà zhǎn zì shēn shǒu shī zhū yǒu qíng wú shù pú sà yì bí gē ěr
菩萨斩自身首施诸有情，无数菩萨劓鼻、割耳

shī zhū yǒu qíng wú shù pú sà yuè zú jié shǒu shī zhū yǒu qíng wú shù
施诸有情，无数菩萨刖足、截手施诸有情，无数

pú sà cì shēn chū xuè shī zhū yǒu qíng wú shù pú sà xī gǔ chū suǐ shī
菩萨刺身出血施诸有情，无数菩萨析骨出髓施

zhū yǒu qíng wú shù pú sà fēn jiě zhī jié shī zhū yǒu qíng wú shù pú sà
诸有情，无数菩萨分解支节施诸有情，无数菩萨

shě ài qī zǐ shī zhū yǒu qíng wú shù pú sà shě shàng tián zhái shī zhū yǒu
舍爱妻子施诸有情，无数菩萨舍上田宅施诸有

qíng wú shù pú sà shě xiàng mǎ děng zhǒng zhǒng qín shòu shī zhū yǒu qíng
情，无数菩萨舍象、马等种种禽兽施诸有情，

wú shù pú sà shě zhū nú bì tóng pú zuò shǐ shī zhū yǒu qíng wú shù pú
无数菩萨舍诸奴婢、僮仆作使施诸有情，无数菩

sà shě miào yǐn shí yī fú wò jù zhǒng zhǒng cái wù shī zhū yǒu qíng
萨舍妙饮食、衣服、卧具、种种财物施诸有情。

fó shén lì gù fù jiàn dōng fāng wú liàng jìng qié shā děng shì jiè
佛神力故，复见东方无量殑伽沙等世界，

wú shù pú sà zuò zhuàn lún wáng xíng pú sà dào wú shù pú sà zuò tiān
无数菩萨作转轮王行菩萨道，无数菩萨作天
dì shì xíng pú sà dào wú shù pú sà shēng dǔ shǐ duō tiān wèi zhū tiān
帝释行菩萨道，无数菩萨生睹史多天为诸天
zhòng shuō zhǒng zhǒng miào fǎ wú shù pú sà cóng bǐ tiān mò lái rù mǔ
众说种种妙法，无数菩萨从彼天没来入母
tāi huà yǒu qíng lèi wú shù pú sà chū shēng jí néng wèi zhū yǒu qíng shuō
胎化有情类，无数菩萨初生即能为诸有情说
wēi miào fǎ wú shù pú sà wèi yù bá jì zhū yǒu qíng gù shòu zhǒng zhǒng
微妙法，无数菩萨为欲拔济诸有情故受种种
kǔ
苦。

fó shén lì gù fù jiàn dōng fāng wú liàng yuē jiā shā děng shì jiè
佛神力故，复见东方无量殒伽沙等世界，
wú shù pú sà wèi yù huà dù shǎo fēn yǒu qíng yǐ zú lǚ dì bǎi yú shàn
无数菩萨为欲化度少分有情，以足履地百踰缮
nà huò zú lǚ dì èr bǎi sān bǎi sì bǎi wǔ bǎi huò fù nǎi
那，或足履地二百、三百、四百、五百，或复乃
zhì qiān yú shàn nà ruò fù guò cǐ suí zhì qí suǒ zhǒng zhǒng fāng
至千踰缮那，若复过此；随至其所，种种方
biàn yīn qín quàn huì shǎo fēn yǒu qíng lìng jiàn shòu chí shí shàn yè dào wú
便殷勤劝诲少分有情，令渐受持十善业道。无
shù pú sà wèi yù huà dù shǎo fēn yǒu qíng yǐ zú lǚ dì bǎi yú shàn nà
数菩萨为欲化度少分有情，以足履地百踰缮那，
huò zú lǚ dì èr bǎi sān bǎi sì bǎi wǔ bǎi huò fù nǎi zhì qiān
或足履地二百、三百、四百、五百，或复乃至千
yú shàn nà ruò fù guò cǐ suí zhì qí suǒ zhǒng zhǒng fāng biàn yīn
踰缮那，若复过此；随至其所，种种方便殷
qín quàn huì shǎo fēn yǒu qíng lìng bǐ guī yī fó fǎ sēng bǎo wú
勤劝诲少分有情，令彼归依佛、法、僧宝。无
shù pú sà wèi yù huà dù shǎo fēn yǒu qíng yǐ zú lǚ dì bǎi yú shàn nà
数菩萨为欲化度少分有情，以足履地百踰缮那，
huò zú lǚ dì èr bǎi sān bǎi sì bǎi wǔ bǎi huò fù nǎi zhì qiān
或足履地二百、三百、四百、五百，或复乃至千
yú shàn nà ruò fù guò cǐ suí zhì qí suǒ zhǒng zhǒng fāng biàn yīn
踰缮那，若复过此；随至其所，种种方便殷
qín quàn huì shǎo fēn yǒu qíng lìng jiàn shòu chí bā jìn zhù jiè wú shù pú
勤劝诲少分有情，令渐受持八近住戒。无数菩

sà wèi yù huà dù shǎo fēn yǒu qíng yǐ zú lǚ dì bǎi yú shàn nà huò
萨为欲化度少分有情，以足履地百踰缮那，或

zú lǚ dì èr bǎi sān bǎi sì bǎi wǔ bǎi huò fù nǎi zhì qiān yú
足履地二百、三百、四百、五百，或复乃至千踰

shàn nà ruò fù guò cǐ suí zhì qí suǒ zhǒng zhǒng fāng biàn yīn qín
缮那，若复过此；随至其所，种种方便殷勤

quàn huì shǎo fēn yǒu qíng lìng jiàn shòu chí wǔ jìn shì jiè wú shù pú sà
劝诲少分有情，令渐受持五近事戒。无数菩萨

wèi yù huà dù shǎo fēn yǒu qíng yǐ zú lǚ dì bǎi yú shàn nà huò zú
为欲化度少分有情，以足履地百踰缮那，或足

lǚ dì èr bǎi sān bǎi sì bǎi wǔ bǎi huò fù nǎi zhì qiān yú shàn
履地二百、三百、四百、五百，或复乃至千踰缮

nà ruò fù guò cǐ suí zhì qí suǒ zhǒng zhǒng fāng biàn yīn qín quàn
那，若复过此；随至其所，种种方便殷勤劝

huì shǎo fēn yǒu qíng lìng bǐ shòu chí zhū chū jiā jiè wú shù pú sà wèi
诲少分有情，令彼受持诸出家戒。无数菩萨为

yù huà dù shǎo fēn yǒu qíng yǐ zú lǚ dì bǎi yú shàn nà huò zú lǚ
欲化度少分有情，以足履地百踰缮那，或足履

dì èr bǎi sān bǎi sì bǎi wǔ bǎi huò fù nǎi zhì qiān yú shàn nà
地二百、三百、四百、五百，或复乃至千踰缮那，

ruò fù guò cǐ suí zhì qí suǒ zhǒng zhǒng fāng biàn yīn qín quàn huì shǎo
若复过此；随至其所，种种方便殷勤劝诲少

fēn yǒu qíng lìng bǐ fā xīn qù shēng wén guǒ jīng qín xiū xué shēng wén
分有情，令彼发心趣声闻果，精勤修学声闻

shèng xíng wú shù pú sà wèi yù huà dù shǎo fēn yǒu qíng yǐ zú lǚ dì
乘行。无数菩萨为欲化度少分有情，以足履地

bǎi yú shàn nà huò zú lǚ dì èr bǎi sān bǎi sì bǎi wǔ bǎi
百踰缮那，或足履地二百、三百、四百、五百，

huò fù nǎi zhì qiān yú shàn nà ruò fù guò cǐ suí zhì qí suǒ zhǒng
或复乃至千踰缮那，若复过此；随至其所，种

zhǒng fāng biàn yīn qín quàn huì shǎo fēn yǒu qíng lìng bǐ fā xīn qù dú jué
种方便殷勤劝诲少分有情，令彼发心趣独觉

guǒ jīng qín xiū xué dú jué shèng xíng wú shù pú sà wèi yù huà dù shǎo
果，精勤修学独觉乘行。无数菩萨为欲化度少

fēn yǒu qíng yǐ zú lǚ dì bǎi yú shàn nà huò zú lǚ dì èr bǎi sān
分有情，以足履地百踰缮那，或足履地二百、三

bǎi sì bǎi wǔ bǎi huò fù nǎi zhì qiān yú shàn nà ruò fù guò cǐ
百、四百、五百，或复乃至千踰缮那，若复过此；

suí zhì qí suǒ zhǒngzhǒngfāngbiàn yīn qín quàn huì shǎo fēn yǒu qíng lìng
随至其所，种种方便殷勤劝诲少分有情，令
bǐ fā xīn qù wú shàngguǒ jīng qín xiū xué wú shàngshèngxíng fó shén
彼发心趣无上果，精勤修学无上乘行。佛神
lì gù fù jiàndōngfāng wú liàng jìng qié shāděng shì jiè wú shù pú sà
力故，复见东方无量殒伽沙等世界，无数菩萨
wèi yù huà dù shǎo fēn yǒu qíng yǐ shéntōng lì wǎng yī shì jiè huò shí
为欲化度少分有情，以神通力往一世界或十、
huò bǎi huò qiān huò wàn nǎi zhì huò wǎng wú liàng shì jiè suí zhì
或百、或千、或万，乃至或往无量世界；随至
qí suǒ zhǒngzhǒngfāngbiàn shì xiàn jiàodǎo zàn lì qìng xǐ
其所，种种方便示现、教导、赞励、庆喜，
lìng qín xiū xué huò sì jìng lǜ huò sì wú liàng huò sì wú sè dìng wú
令勤修学或四静虑、或四无量、或四无色定。无
shù pú sà wèi yù huà dù shǎo fēn yǒu qíng yǐ shéntōng lì wǎng yī shì
数菩萨为欲化度少分有情，以神通力往一世界
jiè huò shí huò bǎi huò qiān huò wàn nǎi zhì huò wǎng wú liàng shì
或十、或百、或千、或万，乃至或往无量世界；
jiè suí zhì qí suǒ zhǒngzhǒngfāngbiàn shì xiàn jiàodǎo zàn lì
随至其所，种种方便示现、教导、赞励、
qìng xǐ lìng qín xiū xué huò sì niàn zhù huò sì zhèng duàn huò sì shén
庆喜，令勤修学或四念住、或四正断、或四神
zú huò wǔ gēn huò wǔ lì huò qī děng jué zhī huò bā shèng dào
足、或五根、或五力、或七等觉支、或八圣道
zhī wú shù pú sà wèi yù huà dù shǎo fēn yǒu qíng yǐ shéntōng lì wǎng
支。无数菩萨为欲化度少分有情，以神通力往
yī shì jiè huò shí huò bǎi huò qiān huò wàn nǎi zhì huò wǎng wú
一世界或十、或百、或千、或万，乃至或往无
liàng shì jiè suí zhì qí suǒ zhǒngzhǒngfāngbiàn shì xiàn jiàodǎo
量世界；随至其所，种种方便示现、教导、
zàn lì qìng xǐ lìng qín xiū xué bù shī jìng jiè ān rěn jīng jìn
赞励、庆喜，令勤修学布施、净戒、安忍、精进、
jìng lǜ bō rě bō luó mì duō wú shù pú sà wèi yù huà dù shǎo fēn yǒu
静虑、般若波罗蜜多。无数菩萨为欲化度少分有
qíng yǐ shéntōng lì wǎng yī shì jiè huò shí huò bǎi huò qiān huò
情，以神通力往一世界或十、或百、或千、或
wàn nǎi zhì huò wǎng wú liàng shì jiè suí zhì qí suǒ zhǒngzhǒngfāng
万，乃至或往无量世界；随至其所，种种方

biàn shì xiàn jiàodǎo zàn lì qìng xǐ lìng qín xiū xué nèi kōng
便示现、教导、赞励、庆喜，令勤修学内空、
wàikōng nèi wàikōng kōngkōng dà kōng shèng yì kōng yǒuwéi
外空、内外空、空空、大空、胜义空、有为
kōng wú wéikōng bì jìngkōng wú jì kōng sànkōng wú biàn yì
空、无为空、毕竟空、无际空、散空、无变异
kōng běnxìngkōng zì xiàngkōng gòngxiàngkōng yī qiè fǎ kōng
空、本性空、自相空、共相空、一切法空、
bù kě dé kōng wú xìngkōng zì xìngkōng wú xìng zì xìngkōng wú
不可得空、无性空、自性空、无性自性空。无
shù pú sà wèi yù huà dù shǎo fēn yǒu qíng yǐ shéntōng lì wǎng yī shì
数菩萨为欲化度少分有情，以神通力往一世
jiè huò shí huò bǎi huò qiān huò wàn nǎi zhì huò wǎng wú liàng shì
界或十、或百、或千、或万，乃至或往无量世
jiè suí zhì qí suǒ zhǒngzhǒngfāngbiàn shì xiàn jiàodǎo zàn lì
界；随至其所，种种方便示现、教导、赞励、
qìng xǐ lìng qín xiū xuézhēn rú fǎ jiè fǎ xìng bù xū wàng xìng
庆喜，令勤修学真如、法界、法性、不虚妄性、
bú biàn yì xìng píngděng xìng lí shēng xìng fǎ dìng fǎ zhù shí
不变异性、平等性、离生性、法定、法住、实
jì xū kōng jiè bù sī yì jiè wú shù pú sà wèi yù huà dù shǎo fēn
际、虚空界、不思議界。无数菩萨为欲化度少分
yǒu qíng yǐ shéntōng lì wǎng yī shì jiè huò shí huò bǎi huò qiān
有情，以神通力往一世界或十、或百、或千、
huò wàn nǎi zhì huò wǎng wú liàng shì jiè suí zhì qí suǒ zhǒngzhǒng
或万，乃至或往无量世界；随至其所，种种
fāngbiàn shì xiàn jiàodǎo zàn lì qìng xǐ lìng qín xiū xué kōng
方便示现、教导、赞励、庆喜，令勤修学空、
wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén wú shù pú sà wèi yù huà dù shǎo fēn yǒu
无相、无愿解脱门。无数菩萨为欲化度少分有
qíng yǐ shéntōng lì wǎng yī shì jiè huò shí huò bǎi huò qiān huò
情，以神通力往一世界或十、或百、或千、或
wàn nǎi zhì huò wǎng wú liàng shì jiè suí zhì qí suǒ zhǒngzhǒngfāng
万，乃至或往无量世界；随至其所，种种方
biàn shì xiàn jiàodǎo zàn lì qìng xǐ lìng qín xiū xué huò bā jiě tuō
便示现、教导、赞励、庆喜，令勤修学或八解脱、
huò bā shèng chù huò jiǔ cì dì dìng huò shí biàn chù wú shù pú sà
或八胜处、或九次第定、或十遍处。无数菩萨

wèi yù huà dù shǎo fēn yǒu qíng yǐ shéntōng lì wǎng yī shì jiè huò shí
为欲化度少分有情，以神通力往一世界或十、
huò bǎi huò qiān huò wàn nǎi zhì huò wǎng wú liàng shì jiè suí zhì
或百、或千、或万，乃至或往无量世界；随至
qí suǒ zhǒngzhǒng fāng biàn shì xiàn jiào dǎo zàn lì qīng xǐ
其所，种种方便示现、教导、赞励、庆喜，
lìng qín xiū xué jìng guān dì zhǒng xìng dì dì bā dì jù jiàn dì
令勤修学净观地、种性⁴地、第八地、具见地、
bó dì lí yù dì yǐ bàn dì dú jué dì pú sà dì rú lái
薄地、离欲地、已办地、独觉地、菩萨地、如来
dì wú shù pú sà wèi yù huà dù shǎo fēn yǒu qíng yǐ shéntōng lì wǎng
地。无数菩萨为欲化度少分有情，以神通力往
yī shì jiè huò shí huò bǎi huò qiān huò wàn nǎi zhì huò wǎng wú
一世界或十、或百、或千、或万，乃至或往无
liàng shì jiè suí zhì qí suǒ zhǒngzhǒng fāng biàn shì xiàn jiào dǎo
量世界；随至其所，种种方便示现、教导、
zàn lì qīng xǐ lìng qín xiū xué jí xǐ dì lí gòu dì fā guāng
赞励、庆喜，令勤修学极喜地、离垢地、发光
dì yàn huì dì jí nán shèng dì xiàn qián dì yuǎn xíng dì bú
地、焰慧地、极难胜地、现前地、远行地、不
dòng dì shàn huì dì fǎ yún dì wú shù pú sà wèi yù huà dù shǎo
动地、善慧地、法云地。无数菩萨为欲化度少
fēn yǒu qíng yǐ shéntōng lì wǎng yī shì jiè huò shí huò bǎi huò qiān
分有情，以神通力往一世界或十、或百、或千、
huò wàn nǎi zhì huò wǎng wú liàng shì jiè suí zhì qí suǒ zhǒngzhǒng
或万，乃至或往无量世界；随至其所，种种
fāng biàn shì xiàn jiào dǎo zàn lì qīng xǐ lìng qín xiū xué huò wǔ
方便示现、教导、赞励、庆喜，令勤修学或五
yǎn huò liù shéntōng wú shù pú sà wèi yù huà dù shǎo fēn yǒu qíng yǐ
眼或六神通。无数菩萨为欲化度少分有情，以
shéntōng lì wǎng yī shì jiè huò shí huò bǎi huò qiān huò wàn nǎi
神通力往一世界或十、或百、或千、或万，乃
zhì huò wǎng wú liàng shì jiè suí zhì qí suǒ zhǒngzhǒng fāng biàn shì xiàn
至或往无量世界；随至其所，种种方便示现、
jiào dǎo zàn lì qīng xǐ lìng qín xiū xué tuó luó ní mén huò sān mó
教导、赞励、庆喜，令勤修学或陀罗尼门或三摩

⁴ 大正藏：姓；永乐北藏及龙藏：性

dì mén wú shù pú sà wèi yù huà dù shǎo fēn yǒu qíng yǐ shéntōng lì
地门。无数菩萨为欲化度少分有情，以神通力
wǎng yī shì jiè huò shí huò bǎi huò qiān huò wàn nǎi zhì huò wǎng
往一世界或十、或百、或千、或万，乃至或往
wú liàng shì jiè suí zhì qí suǒ zhǒng zhǒng fāng biàn shì xiàn jiào dǎo
无量世界；随至其所，种种方便示现、教导、
zàn lì qīng xǐ lìng qín xiū xué huò rú lái shí lì huò sì wú suǒ wèi
赞励、庆喜，令勤修学或如来十力、或四无所畏、
huò sì wú ài jiě huò dà cí dà bēi dà xǐ dà shě huò shí
或四无碍解、或大慈、大悲、大喜、大舍、或十
bā fó bú gòng fǎ huò sān shí èr dà shì xiàng huò bā shí suí hǎo
八佛不共法、或三十二大士相、或八十随好、
huò wú wàng shī fǎ huò héng zhù shě xìng huò yú wú liàng wú biān fó fǎ
或无忘失法、或恒住舍性、或余无量无边佛法。

fó shén lì gù fù jiàn dōng fāng wú liàng yuē jiā shā děng shì jiè
佛神力故，复见东方无量殑伽沙等世界，

wú shù pú sà wài dào fǎ zhōng chū jiā xiū xíng bù wén bú jiàn bō luó mì
无数菩萨外道法中出家修行，不闻不见波罗蜜
duō xiāng yìng fǎ gù duō bǎi qiān jié liú zhuǎn shēng sǐ bù néng zhèng
多相应法故，多百千劫流转生死，不能证
dé yī qiè zhì zhì wú shù pú sà yú fó fǎ zhōng chū jiā xiū xíng shuò
得一切智智；无数菩萨于佛法中出家修行，数
wén shuò jiàn bō luó mì duō xiāng yìng fǎ gù shòu chí dú sòng rú lǐ
闻数见波罗蜜多相应法故，受持、读诵、如理
sī wéi wèi tā yǎn shuō jí néng zhèng dé yī qiè zhì zhì wú shù pú
思惟、为他演说，疾能证得一切智智。无数菩
sà suī qín jīng jìn wú jiàn fǎng qiú bō luó mì duō xiāng yìng zhī fǎ wú fāng
萨虽勤精进无间访求波罗蜜多相应之法，无方
biàn gù ér bù néng dé wú shù pú sà jīng jìn fǎng qiú bō luó mì duō
便故而不能得；无数菩萨精进访求波罗蜜多
xiāng yìng zhī fǎ yǒu fāng biàn gù suī shǎo yòng gōng ér biàn huò dé
相应之法，有方便故，虽少用功而便获得。

wú shù pú sà xiū xíng zhǒng zhǒng nán xíng kǔ xíng wú shù pú sà qì shě
无数菩萨修行种种难行苦行，无数菩萨弃舍
kǔ xíng xiū xué zhōng dào wú shù pú sà yì pú tí shù wú shù pú sà
苦行修学中道，无数菩萨诣菩提树，无数菩萨
zuò jīn gāng zuò wú shù pú sà xiáng fú wú liàng tiān mó yuàn dí lìng tuì
坐金刚座，无数菩萨降伏无量天魔怨敌，令退

sàn yǐ zhèng dé wú shàngzhèngděng pú tí
散已证得无上正等菩提。

fó shén lì gù fù jiàndōngfāng wú liàngjìng qié shāděng shì jiè
佛神力故，复见东方无量殑伽沙等世界，

wú shù rú lái yīng zhèngděngjué wèizhū pú sà mó hē sà zhòng xuān
无数如来、应、正等觉为诸菩萨摩诃萨众，宣

shuō sè yùncáng wú chángxiàng bù kě dé xuānshuōshòu xiǎng xíng
说色蕴常无常相不可得，宣说受、想、行、

shí yùncáng wú chángxiàng yì bù kě dé xuānshuō sè yùn lè wú lè
识蕴常无常相亦不可得；宣说色蕴乐无乐

xiàng bù kě dé xuānshuōshòu xiǎng xíng shí yùn lè wú lè xiàng
相不可得，宣说受、想、行、识蕴乐无乐相

yì bù kě dé xuānshuō sè yùn wǒ wú wǒ xiàng bù kě dé xuānshuō
亦不可得；宣说色蕴我无我相不可得，宣说

shòu xiǎng xíng shí yùn wǒ wú wǒ xiàng yì bù kě dé xuānshuō sè
受、想、行、识蕴我无我相亦不可得；宣说色

yùn jìng bú jìngxiàng bù kě dé xuānshuōshòu xiǎng xíng shí yùn jìng
蕴净不净相不可得，宣说受、想、行、识蕴净

bú jìngxiàng yì bù kě dé xuānshuō sè yùnyuǎn lí bù yuǎn lí xiàng bù
不净相亦不可得；宣说色蕴远离不远离相不

kě dé xuānshuōshòu xiǎng xíng shí yùnyuǎn lí bù yuǎn lí xiàng
可得，宣说受、想、行、识蕴远离不远离相

yì bù kě dé xuānshuō sè yùn jì jìng bú jì jìngxiàng bù kě dé xuān
亦不可得；宣说色蕴寂静不寂静相不可得，宣

shuōshòu xiǎng xíng shí yùn jì jìng bú jì jìngxiàng yì bù kě dé
说受、想、行、识蕴寂静不寂静相亦不可得。

wú shù rú lái yīng zhèngděngjué wèizhū pú sà mó hē sà zhòng xuān
无数如来、应、正等觉为诸菩萨摩诃萨众，宣

shuōyǎnchùcháng wú chángxiàng bù kě dé xuānshuō ěr bí shé
说眼处常无常相不可得，宣说耳、鼻、舌、

shēn yì chùcháng wú chángxiàng yì bù kě dé xuānshuōyǎnchù lè wú
身、意处常无常相亦不可得；宣说眼处乐无

lè xiàng bù kě dé xuānshuō ěr bí shé shēn yì chù lè wú
乐相不可得，宣说耳、鼻、舌、身、意处乐无

lè xiàng yì bù kě dé xuānshuōyǎnchù wǒ wú wǒ xiàng bù kě dé xuān
乐相亦不可得；宣说眼处我无我相不可得；宣

shuō ěr bí shé shēn yì chù wǒ wú wǒ xiàng yì bù kě dé
说耳、鼻、舌、身、意处我、无我相亦不可得；

xuānshuō yǎnchù jìng bú jìng xiàng bù kě dé xuānshuō ěr bí shé
宣说眼处净不净相不可得，宣说耳、鼻、舌、
shēn yì chù jìng bú jìng xiàng yì bù kě dé xuānshuō yǎnchù yuǎn lí bù
身、意处净不净相亦不可得；宣说眼处远离不
yuǎn lí xiàng bù kě dé xuānshuō ěr bí shé shēn yì chù yuǎn
远离相不可得，宣说耳、鼻、舌、身、意处远
lí bù yuǎn lí xiàng yì bù kě dé xuānshuō yǎnchù jì jìng bú jì jìng
离不远离相亦不可得；宣说眼处寂静不寂静
xiàng bù kě dé xuānshuō ěr bí shé shēn yì chù jì jìng bú
相不可得，宣说耳、鼻、舌、身、意处寂静不
jì jìng xiàng yì bù kě dé wú shù rú lái yīng zhèngděng jué wèi zhū
寂静相亦不可得。无数如来、应、正等觉为诸
pú sà mó hē sà zhòng xuānshuō sè chù cháng wú cháng xiàng bù kě dé
菩萨摩诃萨众，宣说色处常无常相不可得，
xuānshuō shēng xiāng wèi chù fǎ chù cháng wú cháng xiàng yì bù
宣说声、香、味、触、法处常无常相亦不
kě dé xuānshuō sè chù lè wú lè xiàng bù kě dé xuānshuō shēng
可得；宣说色处乐无乐相不可得，宣说声、
xiāng wèi chù fǎ chù lè wú lè xiàng yì bù kě dé xuānshuō sè
香、味、触、法处乐无乐相亦不可得；宣说色
chù wǒ wú wǒ xiàng bù kě dé xuānshuō shēng xiāng wèi chù
处我无我相不可得，宣说声、香、味、触、
fǎ chù wǒ wú wǒ xiàng yì bù kě dé xuānshuō sè chù jìng bú jìng xiàng
法处我无我相亦不可得；宣说色处净不净相
bù kě dé xuānshuō shēng xiāng wèi chù fǎ chù jìng bú jìng xiàng
不可得，宣说声、香、味、触、法处净不净相
yì bù kě dé xuānshuō sè chù yuǎn lí bù yuǎn lí xiàng bù kě dé
亦不可得；宣说色处远离不远离相不可得，
xuānshuō shēng xiāng wèi chù fǎ chù yuǎn lí bù yuǎn lí xiàng yì
宣说声、香、味、触、法处远离不远离相亦
bù kě dé xuānshuō sè chù jì jìng bú jì jìng xiàng bù kě dé xuānshuō
不可得；宣说色处寂静不寂静相不可得，宣说
shēng xiāng wèi chù fǎ chù jì jìng bú jì jìng xiàng yì bù kě dé
声、香、味、触、法处寂静不寂静相亦不可得。
wú shù rú lái yīng zhèngděng jué wèi zhū pú sà mó hē sà zhòng xuān
无数如来、应、正等觉为诸菩萨摩诃萨众，宣
shuō yǎn jiè cháng wú cháng xiàng bù kě dé xuānshuō ěr bí shé
说眼界常无常相不可得，宣说耳、鼻、舌、

shēn yì jiè cháng wú chángxiàng yì bù kě dé xuānshuōyǎn jiè lè wú
身、眼界常无常相亦不可得；宣说眼界乐无
lè xiàng bù kě dé xuānshuō ěr bǐ shé shēn yì jiè lè wú
乐相不可得，宣说耳、鼻、舌、身、眼界乐无
lè xiàng yì bù kě dé xuānshuōyǎn jiè wǒ wú wǒ xiàng bù kě dé xuān
乐相亦不可得；宣说眼界我无我相不可得，宣
shuō ěr bǐ shé shēn yì jiè wǒ wú wǒ xiàng yì bù kě dé
说耳、鼻、舌、身、眼界我无我相亦不可得；
xuānshuōyǎn jiè jìng bú jìngxiàng bù kě dé xuānshuō ěr bǐ shé
宣说眼界净不净相不可得，宣说耳、鼻、舌、
shēn yì jiè jìng bú jìngxiàng yì bù kě dé xuānshuōyǎn jiè yuǎn lí bù
身、眼界净不净相亦不可得；宣说眼界远离不
yuǎn lí xiàng bù kě dé xuānshuō ěr bǐ shé shēn yì jiè yuǎn
远离相不可得，宣说耳、鼻、舌、身、眼界远
lí bù yuǎn lí xiàng yì bù kě dé xuānshuōyǎn jiè jì jìng bú jì jìng
离不远离相亦不可得；宣说眼界寂静不寂静
xiàng bù kě dé xuānshuō ěr bǐ shé shēn yì jiè jì jìng bú
相不可得，宣说耳、鼻、舌、身、眼界寂静不
jì jìngxiàng yì bù kě dé wú shù rú lái yīng zhèngděngjué wèi zhū
寂静相亦不可得。无数如来、应、正等觉为诸
pú sà mó hē sà zhòng xuānshuō sè jiè cháng wú chángxiàng bù kě dé
菩萨摩诃萨众，宣说色界常无常相不可得，
xuānshuōshēng xiāng wèi chù fǎ jiè cháng wú chángxiàng yì bù
宣说声、香、味、触、法界常无常相亦不
kě dé xuānshuō sè jiè lè wú lè xiàng bù kě dé xuānshuōshēng
可得；宣说色界乐无乐相不可得，宣说声、
xiāng wèi chù fǎ jiè lè wú lè xiàng yì bù kě dé xuānshuō sè
香、味、触、法界乐无乐相亦不可得；宣说色
jiè wǒ wú wǒ xiàng bù kě dé xuānshuōshēng xiāng wèi chù
界我无我相不可得，宣说声、香、味、触、
fǎ jiè wǒ wú wǒ xiàng yì bù kě dé xuānshuō sè jiè jìng bú jìngxiàng
法界我无我相亦不可得；宣说色界净不净相
bù kě dé xuānshuōshēng xiāng wèi chù fǎ jiè jìng bú jìngxiàng
不可得，宣说声、香、味、触、法界净不净相
yì bù kě dé xuānshuō sè jiè yuǎn lí bù yuǎn lí xiàng bù kě dé
亦不可得；宣说色界远离不远离相不可得，
xuānshuōshēng xiāng wèi chù fǎ jiè yuǎn lí bù yuǎn lí xiàng yì
宣说声、香、味、触、法界远离不远离相亦

bù kě dé xuānshuō sè jiè jì jìng bú jì jìngxiàng bù kě dé xuānshuō
不可得；宣说色界寂静不寂静相不可得，宣说

shēng xiāng wèi chù fǎ jiè jì jìng bú jì jìngxiàng yì bù kě dé
声、香、味、触、法界寂静不寂静相亦不可得。

wú shù rú lái yīng zhèngděngjué wèizhū pú sà mó hē sà zhòng xuān
无数如来、应、正等觉为诸菩萨摩诃萨众，宣

shuōyǎn shí jiè cháng wú chángxiàng bù kě dé xuānshuō ěr bí shé
说眼识界常无常相不可得，宣说耳、鼻、舌、

shēn yì shí jiè cháng wú chángxiàng yì bù kě dé xuānshuōyǎn shí jiè
身、意识界常无常相亦不可得；宣说眼识界

lè wú lè xiàng bù kě dé xuānshuō ěr bí shé shēn yì shí
乐无乐相不可得，宣说耳、鼻、舌、身、意识

jiè lè wú lè xiàng yì bù kě dé xuānshuōyǎn shí jiè wǒ wú wǒ xiàng
界乐无乐相亦不可得；宣说眼识界我无我相

bù kě dé xuānshuō ěr bí shé shēn yì shí jiè wǒ wú wǒ
不可得，宣说耳、鼻、舌、身、意识界我无我

xiàng yì bù kě dé xuānshuōyǎn shí jiè jìng bú jìngxiàng bù kě dé xuān
相亦不可得；宣说眼识界净不净相不可得，宣

shuō ěr bí shé shēn yì shí jiè jìng bú jìngxiàng yì bù kě dé
说耳、鼻、舌、身、意识界净不净相亦不可得；

xuānshuōyǎn shí jiè yuǎn lí bù yuǎn lí xiàng bù kě dé xuānshuō ěr
宣说眼识界远离不远离相不可得，宣说耳、

bí shé shēn yì shí jiè yuǎn lí bù yuǎn lí xiàng yì bù kě dé
鼻、舌、身、意识界远离不远离相亦不可得；

xuānshuōyǎn shí jiè jì jìng bú jì jìngxiàng bù kě dé xuānshuō ěr bí
宣说眼识界寂静不寂静相不可得，宣说耳、鼻、

shé shēn yì shí jiè jì jìng bú jì jìngxiàng yì bù kě dé wú shù rú
舌、身、意识界寂静不寂静相亦不可得。无数如

lái yīng zhèngděngjué wèizhū pú sà mó hē sà zhòng xuānshuōyǎn
来、应、正等觉为诸菩萨摩诃萨众，宣说眼

chùcháng wú chángxiàng bù kě dé xuānshuō ěr bí shé shēn
触常无常相不可得，宣说耳、鼻、舌、身、

yì chùcháng wú chángxiàng yì bù kě dé xuānshuōyǎnchù lè wú lè
意触常无常相亦不可得；宣说眼触乐无乐

xiàng bù kě dé xuānshuō ěr bí shé shēn yì chù lè wú lè
相不可得，宣说耳、鼻、舌、身、意触乐无乐

xiàng yì bù kě dé xuānshuōyǎnchù wǒ wú wǒ xiàng bù kě dé xuān
相亦不可得；宣说眼触我无我相不可得，宣

shuō ěr bǐ shé shēn yì chù wǒ wú wǒ xiàng yì bù kě dé
说耳、鼻、舌、身、意触我无我相亦不可得；
xuānshuō yǎnchù jìng bú jìng xiàng bù kě dé xuānshuō ěr bǐ shé
宣说眼触净不净相不可得，宣说耳、鼻、舌、
shēn yì chù jìng bú jìng xiàng yì bù kě dé xuānshuō yǎnchù yuǎn lí bù
身、意触净不净相亦不可得；宣说眼触远离不
yuǎn lí xiàng bù kě dé xuānshuō ěr bǐ shé shēn yì chù yuǎn
远离相不可得，宣说耳、鼻、舌、身、意触远
lí bù yuǎn lí xiàng yì bù kě dé xuānshuō yǎnchù jì jìng bú jì jìng
离不远离相亦不可得；宣说眼触寂静不寂静
xiàng bù kě dé xuānshuō ěr bǐ shé shēn yì chù jì jìng bú
相不可得，宣说耳、鼻、舌、身、意触寂静不
jì jìng xiàng yì bù kě dé wú shù rú lái yīng zhèngděng jué wèi zhū
寂静相亦不可得。无数如来、应、正等觉为诸
pú sà mó hē sà zhòng xuānshuō yǎnchù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu cháng
菩萨摩诃萨众，宣说眼触为缘所生诸受常
wú cháng xiàng bù kě dé xuānshuō ěr bǐ shé shēn yì chù
无常相不可得，宣说耳、鼻、舌、身、意触
wéi yuán suǒ shēng zhū shòu cháng wú cháng xiàng yì bù kě dé xuānshuō
为缘所生诸受常无常相亦不可得；宣说
yǎnchù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu lè wú lè xiàng bù kě dé xuānshuō ěr
眼触为缘所生诸受乐无乐相不可得，宣说耳、
bǐ shé shēn yì chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu lè wú lè xiàng yì
鼻、舌、身、意触为缘所生诸受乐无乐相亦
bù kě dé xuānshuō yǎnchù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu wǒ wú wǒ xiàng bù
不可得；宣说眼触为缘所生诸受我无我相不
kě dé xuānshuō ěr bǐ shé shēn yì chù wéi yuán suǒ shēng
可得，宣说耳、鼻、舌、身、意触为缘所生
zhū shòu wǒ wú wǒ xiàng yì bù kě dé xuānshuō yǎnchù wéi yuán suǒ shēng
诸受我无我相亦不可得；宣说眼触为缘所生
zhū shòu jìng bú jìng xiàng bù kě dé xuānshuō ěr bǐ shé shēn
诸受净不净相不可得，宣说耳、鼻、舌、身、
yì chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu jìng bú jìng xiàng yì bù kě dé xuānshuō
意触为缘所生诸受净不净相亦不可得；宣说
yǎnchù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu yuǎn lí bù yuǎn lí xiàng bù kě dé
眼触为缘所生诸受远离不远离相不可得，
xuānshuō ěr bǐ shé shēn yì chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu yuǎn
宣说耳、鼻、舌、身、意触为缘所生诸受远

lí bù yuǎn lí xiàng yì bù kě dé xuānshuō yǎn chù wéi yuán suǒ shēng zhū
离不远离相亦不可得；宣说眼触为缘所生诸

shòu jì jìng bú jì jìng xiàng bù kě dé xuānshuō ěr bí shé shēn
受寂静不寂静相不可得，宣说耳、鼻、舌、身、

yì chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu jì jìng bú jì jìng xiàng yì bù kě dé
意触为缘所生诸受寂静不寂静相亦不可得。

wú shù rú lái yīng zhèngděng jué wèi zhū pú sà mó hē sà zhòng xuān
无数如来、应、正等觉为诸菩萨摩诃萨众，宣

shuō dì jiè cháng wú cháng xiàng bù kě dé xuānshuō shuǐ huǒ fēng
说地界常无常相不可得，宣说水、火、风、

kōng shí jiè cháng wú cháng xiàng yì bù kě dé xuānshuō dì jiè lè wú
空、识界常无常相亦不可得；宣说地界乐无

lè xiàng bù kě dé xuānshuō shuǐ huǒ fēng kōng shí jiè lè wú
乐相不可得，宣说水、火、风、空、识界乐无

lè xiàng yì bù kě dé xuānshuō dì jiè wǒ wú wǒ xiàng bù kě dé xuān
乐相亦不可得；宣说地界我无我相不可得，宣

shuō shuǐ huǒ fēng kōng shí jiè wǒ wú wǒ xiàng yì bù kě dé
说水、火、风、空、识界我无我相亦不可得；

xuānshuō dì jiè jìng bú jìng xiàng bù kě dé xuānshuō shuǐ huǒ fēng
宣说地界净不净相不可得，宣说水、火、风、

kōng shí jiè jìng bú jìng xiàng yì bù kě dé xuānshuō dì jiè yuǎn lí bù
空、识界净不净相亦不可得；宣说地界远离不

yuǎn lí xiàng bù kě dé xuānshuō shuǐ huǒ fēng kōng shí jiè
远离相不可得，宣说水、火、风、空、识界

yuǎn lí bù yuǎn lí xiàng yì bù kě dé xuānshuō dì jiè jì jìng bú jì
远离不远离相亦不可得；宣说地界寂静不寂

jìng xiàng bù kě dé xuānshuō shuǐ huǒ fēng kōng shí jiè jì jìng
静相不可得，宣说水、火、风、空、识界寂静

bú jì jìng xiàng yì bù kě dé wú shù rú lái yīng zhèngděng jué wèi
不寂静相亦不可得。无数如来、应、正等觉为

zhū pú sà mó hē sà zhòng xuānshuō yīn yuán cháng wú cháng xiàng bù
诸菩萨摩诃萨众，宣说因缘常无常相不

kě dé xuānshuō děng wú jiàn yuán suǒ yuán yuán zēng shàng yuán cháng
可得，宣说等无间缘、所缘缘、增上缘常

wú cháng xiàng yì bù kě dé xuānshuō yīn yuán lè wú lè xiàng bù kě
无常相亦不可得；宣说因缘乐无乐相不可

de xuānshuō děng wú jiàn yuán suǒ yuán yuán zēng shàng yuán lè wú
得，宣说等无间缘、所缘缘、增上缘乐无

lè xiàng yì bù kě dé xuānshuō yīn yuán wǒ wú wǒ xiàng bù kě dé
乐相亦不可得；宣说因缘我无我相不可得，

xuānshuōděng wú jiànyuán suǒyuányuán zēngshàngyuán wǒ wú wǒ xiàng
宣说等无间缘、所缘缘、增上缘我无我相

yì bù kě dé xuānshuō yīn yuán jìng bú jìng xiàng bù kě dé xuānshuō
亦不可得；宣说因缘净不净相不可得，宣说

děng wú jiànyuán suǒyuányuán zēngshàngyuán jìng bú jìng xiàng yì bù
等无间缘、所缘缘、增上缘净不净相亦不

kě dé xuānshuō yīn yuán yuǎn lí bù yuǎn lí xiàng bù kě dé xuānshuō
可得；宣说因缘远离不远离相不可得，宣说

děng wú jiànyuán suǒyuányuán zēngshàngyuányuán lí bù yuǎn lí xiàng
等无间缘、所缘缘、增上缘远离不远离相

yì bù kě dé xuānshuō yīn yuán jì jìng bú jì jìng xiàng bù kě dé xuān
亦不可得；宣说因缘寂静不寂静相不可得，宣

shuōděng wú jiànyuán suǒyuányuán zēngshàngyuán jì jìng bú jì jìng
说等无间缘、所缘缘、增上缘寂静不寂静

xiàng yì bù kě dé wú shù rú lái yīng zhèngděng jué wèi zhū pú sà
相亦不可得。无数如来、应、正等觉为诸菩萨

mó hē sà zhòng xuānshuō wú míng cháng wú cháng xiàng bù kě dé xuān
摩诃萨众，宣说无明常无常相不可得，宣

shuō xíng shí míng sè liù chù chù shòu ài qǔ yǒu
说行、识、名色、六处、触、受、爱、取、有、

shēng lǎo sǐ cháng wú cháng xiàng yì bù kě dé xuānshuō wú míng lè
生、老死常无常相亦不可得；宣说无明乐

wú lè xiàng bù kě dé xuānshuō xíng shí míng sè liù chù chù
无乐相不可得，宣说行、识、名色、六处、触、

shòu ài qǔ yǒu shēng lǎo sǐ lè wú lè xiàng yì bù kě dé
受、爱、取、有、生、老死乐无乐相亦不可得；

xuānshuō wú míng wǒ wú wǒ xiàng bù kě dé xuānshuō xíng shí míng
宣说无明我无我相不可得，宣说行、识、名

sè liù chù chù shòu ài qǔ yǒu shēng lǎo sǐ wǒ
色、六处、触、受、爱、取、有、生、老死我

wú wǒ xiàng yì bù kě dé xuānshuō wú míng jìng bú jìng xiàng bù kě dé
无我相亦不可得；宣说无明净不净相不可得，

xuānshuō xíng shí míng sè liù chù chù shòu ài qǔ
宣说行、识、名色、六处、触、受、爱、取、

yǒu shēng lǎo sǐ jìng bú jìng xiàng yì bù kě dé xuānshuō wú míng
有、生、老死净不净相亦不可得；宣说无明

yuǎn lí bù yuǎn lí xiàng bù kě dé xuānshuōxíng shí míng sè
远离不远离相不可得，宣说行、识、名色、
liù chù chù shòu ài qǔ yǒu shēng lǎo sǐ yuǎn lí bù
六处、触、受、爱、取、有、生、老死远离不
yuǎn lí xiàng yì bù kě dé xuānshuō wú míng jì jìng bú jì jìngxiàng bù
远离相亦不可得；宣说无明寂静不寂静相不
kě dé xuānshuōxíng shí míng sè liù chù chù shòu ài
可得，宣说行、识、名色、六处、触、受、爱、
qǔ yǒu shēng lǎo sǐ jì jìng bú jì jìngxiàng yì bù kě dé wú
取、有、生、老死寂静不寂静相亦不可得。无
shù rú lái yīng zhèngděngjué wèi zhū dà zhòng xuānshuōzhǒngzhǒng
数如来、应、正等觉为诸大众，宣说种种
yǒu wú yǒuděngchā bié fǎ mén
有无有等差别法门。

fó shén lì gù fù jiàndōngfāng wú liàng jù jiā shā děng shì jiè
佛神力故，复见东方无量殑伽沙等世界，
wú shù rú lái yīng zhèngděngjué wèi yù ráo yì zhū pú sà gù duō
无数如来、应、正等觉为欲饶益诸菩萨故，多
jù zhī jié bù bō niè pán wèi fā wú shàng pú tí xīn zhě lìng qí fā
俱胝劫不般涅槃，未发无上菩提心者，令其发
xīn yǐ fā wú shàng pú tí xīn zhě lìng yǒng bú tuì ruò yú wú shàng
心；已发无上菩提心者，令永不退；若于无上
zhèngděng pú tí yǐ bú tuì zhě lìng qí yuánmǎn yī qiè zhì zhì wú shù
正等菩提已不退者，令其圆满一切智智。无数
rú lái yīng zhèngděngjué wèi yù ráo yì zhū shēng wén gù jīng duō
如来、应、正等觉为欲饶益诸声闻故，经多
jié zhù fāng biàn chéng shú wèi fā xīn zhě huà lìng fā xīn yǐ fā xīn zhě
劫住方便成熟，未发心者化令发心，已发心者
lìng qín xiū xíng yǐ xiū xíng zhě lìng qí zhèng dé ā luó hàn guǒ wú shù rú
令勤修行，已修行者令其证得阿罗汉果。无数如
lái yīng zhèngděngjué wèi yù ráo yì zhū dú jué gù jīng duō jié zhù
来、应、正等觉为欲饶益诸独觉故，经多劫住
fāng biàn chéng shú wèi fā xīn zhě huà lìng fā xīn yǐ fā xīn zhě lìng qín
方便成熟，未发心者化令发心，已发心者令勤
xiū xíng yǐ xiū xíng zhě lìng qí zhèng dé dú jué pú tí wú shù rú lái
修行，已修行者令其证得独觉菩提。无数如来、
yīng zhèngděngjué wèi yù ráo yì zhū yǒu qíng gù jīng duō jié zhù fāng biàn
应、正等觉为欲饶益诸有情故，经多劫住方便

chéngshú huòlìng wúliàngjìng qiéshāděngzhūyǒuqíng lè suí qí zhǒng
成熟，或令无量殑伽沙等诸有情类，随其种

xìng⁵ dé bō niè pán huòlìng wúliàngjìng qiéshāděngzhūyǒuqíng lè tuō
性⁵得般涅槃；或令无量殑伽沙等诸有情类，脱

è qù kǔ dé rén tiān lè wúshù rú lái yīng zhèngděngjué yǐ
恶趣苦得人、天乐。无数如来、应、正等觉以

shéntōng lì wǎng yú wúliàng wúbiān shì jiè fāngbiànshànqiǎo lì yì ān
神通力往余无量无边世界，方便善巧利益安

lè wúliàngyǒuqíng
乐无量有情。

shí shè lì zǐ jiàn rú shì shì huān xǐ yǒngyuè biàn bó fó yán
时，舍利子见如是事欢喜踊跃，便白佛言：

shèn qí shì zūn xī yǒu shàn shì chéng jiù rú shì dà wēishén
“甚奇！世尊！希有！善逝！成就如是大威神

lì néng lìng wǒ děng dé jiàn dōngfāng wúliàngjìng qiéshāděng shì jiè
力，能令我等得见东方无量殑伽沙等世界，

wúshù pú sà mó hē sà zhòng xíng pú sà xíng zhǒng zhǒng chā bié wúshù
无数菩萨摩诃萨众行菩萨行种种差别，无数

rú lái yīng zhèngděngjué zhǒng zhǒng fāng biàn rǎo yì yǒuqíng shèn
如来、应、正等觉种种方便饶益有情。甚

qí shì zūn xī yǒu shàn shì zhū fó chéng jiù guǎng dà miào fǎ
奇！世尊！希有！善逝！诸佛成就广大妙法，

néng lìng pú sà fā xīn qù qiú zhū fó suǒ chéng guǎng dà miào fǎ suǒ wèi
能令菩萨发心趣求诸佛所成广大妙法，所谓

wú shàng zhèngděng pú tí
无上正等菩提。”

ěr shí shì zūn gào shè lì zǐ rú shì rú shì rú rǔ suǒ
尔时，世尊告舍利子：“如是！如是！如汝所

shuō zhū fó chéng jiù guǎng dà miào fǎ néng lìng pú sà fā xīn qù qiú
说。诸佛成就广大妙法，能令菩萨发心趣求

zhū fó suǒ chéng guǎng dà miào fǎ suǒ wèi wú shàng zhèngděng pú tí
诸佛所成广大妙法，所谓无上正等菩提；

yóu cǐ néng xiū zī liáng yuán mǎn jí néng zhèng dé yī qiè zhì zhì
由此能修资粮圆满，疾能证得一切智智。”

shí shè lì zǐ jí zhū dà zhòng fó shén lì gù fù jiàn nán
时，舍利子及诸大众，佛神力故，复见南

⁵ 大正藏：姓；永乐北藏及龙藏：性

fāng wú liàng jìng qié shā děng shì jiè wú shù pú sà zuò pú tí zuò guǎng
方无量殒伽沙等世界，无数菩萨坐菩提座，广
shuō nǎi zhì wú shù pú sà xiáng fú wú liàng tiān mó yuàn dí lìng tuì sàn
说乃至无数菩萨降伏无量天魔怨敌，令退散
yǐ zhèng dé wú shàng zhèng děng pú tí fó shén lì gù fù jiàn nán
已，证得无上正等菩提。佛神力故，复见南
fāng wú liàng jìng qié shā děng shì jiè wú shù rú lái yīng zhèng děng
方无量殒伽沙等世界，无数如来、应、正等
jué wèi zhū pú sà mó hē sà zhòng xuān shuō sè yùn cháng wú cháng xiàng
觉为诸菩萨摩诃萨众，宣说色蕴常无常相
bù kě dé xuān shuō shòu xiǎng xíng shí yùn cháng wú cháng xiàng
不可得，宣说受、想、行、识蕴常无常相
yì bù kě dé guǎng shuō nǎi zhì wú shù rú lái yīng zhèng děng jué
亦不可得，广说乃至无数如来、应、正等觉
yǐ shéntōng lì wǎng yú wú liàng wú biān shì jiè fāng biàn shàn qiǎo lì
以神通力，往余无量无边世界，方便善巧利
yì ān lè wú liàng yǒu qíng
益安乐无量有情。

shí shè lì zǐ jiàn rú shì shì huān xǐ yǒng yuè biàn bái fó yán
时，舍利子见如是事欢喜踊跃，便白佛言：

shèn qí shì zūn xī yǒu shàn shì chéng jiù rú shì dà wēi shén
“甚奇！世尊！希有！善逝！成就如是大威神

lì néng lìng wǒ děng dé jiàn nán fāng wú liàng jìng qié shā děng shì jiè wú
力，能令我等得见南方无量殒伽沙等世界，无
shù pú sà mó hē sà zhòng xíng pú sà xíng zhǒng zhǒng chā bié wú shù rú
数菩萨摩诃萨众行菩萨行种种差别，无数如
lái yīng zhèng děng jué zhǒng zhǒng fāng biàn ráo yì yǒu qíng shèn qí
来、应、正等觉种种方便饶益有情。甚奇！

shì zūn xī yǒu shàn shì zhū fó chéng jiù guǎng dà miào fǎ néng
世尊！希有！善逝！诸佛成就广大妙法，能
lìng pú sà fā xīn qù qiú zhū fó suǒ chéng guǎng dà miào fǎ suǒ wèi wú
令菩萨发心趣求诸佛所成广大妙法，所谓无
shàng zhèng děng pú tí
上正等菩提。”

ěr shí shì zūn gào shè lì zǐ rú shì rú shì rú rǔ suǒ
尔时，世尊告舍利子：“如是！如是！如汝所

shuō zhū fó chéng jiù guǎng dà miào fǎ néng lìng pú sà fā xīn qù qiú
说。诸佛成就广大妙法，能令菩萨发心趣求

zhū fó suǒ chéng guǎng dà miào fǎ suǒ wèi wú shàng zhèng děng pú tí
诸佛所成广大妙法，所谓无上正等菩提；

yóu cǐ néng xiū zī liáng yuán mǎn jí néng zhèng dé yī qiè zhì zhì
由此能修资粮圆满，疾能证得一切智智。”

shí shè lì zǐ jí zhū dà zhòng fó shén lì gù fù jiàn xī
时，舍利子及诸大众，佛神力故，复见西

fāng wú liàng jìng qié shā děng shì jiè wú shù pú sà zuò pú tí zuò guǎng
方无量殑伽沙等世界，无数菩萨坐菩提座，广

shuō nǎi zhì wú shù pú sà xiáng fú wú liàng tiān mó yuàn dí lìng tuì sàn
说乃至无数菩萨降伏无量天魔怨敌，令退散

yǐ zhèng dé wú shàng zhèng děng pú tí fó shén lì gù fù jiàn xī
已，证得无上正等菩提。佛神力故，复见西

fāng wú liàng jìng qié shā děng shì jiè wú shù rú lái yīng zhèng děng
方无量殑伽沙等世界，无数如来、应、正等

jué wèi zhū pú sà mó hē sà zhòng xuān shuō sè yùn cháng wú cháng xiàng
觉为诸菩萨摩诃萨众，宣说色蕴常无常相

bù kě dé xuān shuō shòu xiǎng xíng shí yùn cháng wú cháng xiàng
不可得，宣说受、想、行、识蕴常无常相

yì bù kě dé guǎng shuō nǎi zhì wú shù rú lái yīng zhèng děng jué
亦不可得，广说乃至无数如来、应、正等觉

yǐ shéntōng lì wǎng yú wú liàng wú biān shì jiè fāng biàn shàn qiǎo lì
以神通力，往余无量无边世界，方便善巧利

yì ān lè wú liàng yǒu qíng
益安乐无量有情。

shí shè lì zǐ jiàn rú shì shì huān xǐ yǒng yuè biàn bó fó yán
时，舍利子见如是事欢喜踊跃，便白佛言：

shèn qí shì zūn xī yǒu shàn shì chéng jiù rú shì dà wēi shén
“甚奇！世尊！希有！善逝！成就如是大威神

lì néng lìng wǒ děng dé jiàn xī fāng wú liàng jìng qié shā děng shì jiè wú
力，能令我等得见西方无量殑伽沙等世界，无

shù pú sà mó hē sà zhòng xíng pú sà xíng zhǒng zhǒng chā bié wú shù rú
数菩萨摩诃萨众行菩萨行种种差别，无数如

lai yīng zhèng děng jué zhǒng zhǒng fāng biàn ráo yì yǒu qíng shèn qí
来、应、正等觉种种方便饶益有情。甚奇！

shì zūn xī yǒu shàn shì zhū fó chéng jiù guǎng dà miào fǎ néng
世尊！希有！善逝！诸佛成就广大妙法，能

lìng pú sà fā xīn qù qiú zhū fó suǒ chéng guǎng dà miào fǎ suǒ wèi wú
令菩萨发心趣求诸佛所成广大妙法，所谓无

shàngzhèngděng pú tí
上 正 等 菩 提。”

ěr shí shì zūngàoshè lì zǐ rú shì rú shì rú rǔ suǒ
尔时，世尊告舍利子：“如是！如是！如汝所
shuō zhū fó chéng jiù guǎng dà miào fǎ néng lìng pú sà fā xīn qù qiú
说。诸佛成就广大妙法，能令菩萨发心趣求
zhū fó suǒ chéng guǎng dà miào fǎ suǒ wèi wú shàngzhèngděng pú tí
诸佛所成广大妙法，所谓无上正等菩提；
yóu cǐ néng xiū zī liáng yuán mǎn jí néng zhèng dé yī qiè zhì zhì
由此能修资粮圆满，疾能证得一切智智。”

shí shè lì zǐ jí zhū dà zhòng fó shén lì gù fù jiàn běi
时，舍利子及诸大众，佛神力故，复见北
fāng wú liàng jìng qié shā děng shì jiè wú shù pú sà zuò pú tí zuò guǎng
方无量殑伽沙等世界，无数菩萨坐菩提座，广
shuō nǎi zhì wú shù pú sà xiáng fú wú liàng tiān mó yuàn dí lìng tuì sàn
说乃至无数菩萨降伏无量天魔怨敌，令退散
yǐ zhèng dé wú shàngzhèngděng pú tí fó shén lì gù fù jiàn běi
已，证得无上正等菩提。佛神力故，复见北
fāng wú liàng jìng qié shā děng shì jiè wú shù rú lái yīng zhèngděng
方无量殑伽沙等世界，无数如来、应、正等
jué wèi zhū pú sà mó hē sà zhòng xuān shuō sè yùn cháng wú cháng xiàng
觉为诸菩萨摩诃萨众，宣说色蕴常无常相
bù kě dé xuān shuō shòu xiǎng xíng shí yùn cháng wú cháng xiàng
不可得，宣说受、想、行、识蕴常无常相
yì bù kě dé guǎng shuō nǎi zhì wú shù rú lái yīng zhèngděng jué
亦不可得，广说乃至无数如来、应、正等觉
yǐ shéntōng lì wǎng yú wú liàng wú biān shì jiè fāng biàn shàn qiǎo lì
以神通力，往余无量无边世界，方便善巧利
yì ān lè wú liàng yǒu qíng
益安乐无量有情。

shí shè lì zǐ jiàn rú shì shì huān xǐ yǒng yuè biàn bó fó yán
时，舍利子见如是事欢喜踊跃，便白佛言：
shèn qí shì zūn xī yǒu shàn shì chéng jiù rú shì dà wēi shén
“甚奇！世尊！希有！善逝！成就如是大威神
lì néng lìng wǒ děng dé jiàn běi fāng wú liàng jìng qié shā děng shì jiè wú
力，能令我等得见北方无量殑伽沙等世界，无
shù pú sà mó hē sà zhòng xíng pú sà xíng zhǒng zhǒng chā bié wú shù rú
数菩萨摩诃萨众行菩萨行种种差别，无数如

lái yīng zhèngděng jué zhǒngzhǒngfāngbiànráo yì yǒuqíng shèn qí
来、应、正等觉种种方便饶益有情。甚奇！

shì zūn xī yǒu shàn shì zhū fó chéng jiù guǎng dà miào fǎ néng
世尊！希有！善逝！诸佛成就广大妙法，能

lìng pú sà fā xīn qù qiú zhū fó suǒ chéngguǎng dà miào fǎ suǒ wèi wú
令菩萨发心趣求诸佛所成广大妙法，所谓无

shàngzhèngděng pú tí
上正等菩提。”

ěr shí shì zūngàoshè lì zǐ rú shì rú shì rú rǔ suǒ
尔时，世尊告舍利子：“如是！如是！如汝所

shuō zhū fó chéng jiù guǎng dà miào fǎ néng lìng pú sà fā xīn qù qiú
说。诸佛成就广大妙法，能令菩萨发心趣求

zhū fó suǒ chéngguǎng dà miào fǎ suǒ wèi wú shàngzhèngděng pú tí
诸佛所成广大妙法，所谓无上正等菩提；

yóu cǐ néng xiū zī liángyuánmǎn jí néngzhèng dé yī qiè zhì zhì
由此能修资粮圆满，疾能证得一切智智。”

shí shè lì zǐ jí zhū dà zhòng fó shén lì gù fù jiàndōng
时，舍利子及诸大众，佛神力故，复见东

nánfāng wú liàngjìng qié shāděng shì jiè wú shù pú sà zuò pú tí zuò
南方无量殑伽沙等世界，无数菩萨坐菩提座，

guǎngshuō nǎi zhì wú shù pú sà xiáng fú wú liàngtiānmóyuàn dí lìng tuì
广说乃至无数菩萨降伏无量天魔怨敌，令退

sàn yǐ zhèng dé wú shàngzhèngděng pú tí fó shén lì gù fù jiàn
散已，证得无上正等菩提。佛神力故，复见

dōngnánfāng wú liàngjìng qié shāděng shì jiè wú shù rú lái yīng zhèng
东南方无量殑伽沙等世界，无数如来、应、正

děngjué wèizhū pú sà mó hē sà zhòng xuānshuō sè yùncáng wú cháng
等觉为诸菩萨摩诃萨众，宣说色蕴常无常

xiàng bù kě dé xuānshuōshòu xiǎng xíng shí yùncáng wú cháng
相不可得，宣说受、想、行、识蕴常无常

xiàng yì bù kě dé guǎngshuō nǎi zhì wú shù rú lái yīng zhèngděng
相亦不可得，广说乃至无数如来、应、正等

jué yǐ shéntōng lì wǎng yú wú liàng wú biān shì jiè fāngbiànshànqiǎo
觉以神通力，往余无量无边世界，方便善巧

lì yì ān lè wú liàngyǒuqíng
利益安乐无量有情。

shí shè lì zǐ jiàn rú shì shì huān xǐ yǒngyuè biàn bái fó yán
时，舍利子见如是事欢喜踊跃，便白佛言：

shèn qí shì zūn xī yǒu shàn shì chéng jiù rú shì dà wēi shén
“甚奇！世尊！希有！善逝！成就如是大威神
lì néng lìng wǒ děng dé jiàn dōng nán fāng wú liàng jìng qié shā děng shì jiè
力，能令我等得见东南方无量殑伽沙等世界，
wú shù pú sà mó hē sà zhòng xíng pú sà xíng zhǒng zhǒng chā bié wú shù
无数菩萨摩诃萨众行菩萨行种种差别，无数
rú lái yīng zhèng děng jué zhǒng zhǒng fāng biàn ráo yì yǒu qíng shèn
如来、应、正等觉种种方便饶益有情。甚
qí shì zūn xī yǒu shàn shì zhū fó chéng jiù guǎng dà miào fǎ
奇！世尊！希有！善逝！诸佛成就广大妙法，
néng lìng pú sà fā xīn qù qiú zhū fó suǒ chéng guǎng dà miào fǎ suǒ wèi
能令菩萨发心趣求诸佛所成广大妙法，所谓
wú shàng zhèng děng pú tí
无上正等菩提。”

ěr shí shì zūn gào shè lì zǐ rú shì rú shì rú rǔ suǒ
尔时，世尊告舍利子：“如是！如是！如汝所
shuō zhū fó chéng jiù guǎng dà miào fǎ néng lìng pú sà fā xīn qù qiú
说。诸佛成就广大妙法，能令菩萨发心趣求
zhū fó suǒ chéng guǎng dà miào fǎ suǒ wèi wú shàng zhèng děng pú tí
诸佛所成广大妙法，所谓无上正等菩提；
yóu cǐ néng xiū zī liáng yuán mǎn jí néng zhèng dé yī qiè zhì zhì
由此能修资粮圆满，疾能证得一切智智。”

shí shè lì zǐ jí zhū dà zhòng fó shén lì gù fù jiàn xī
时，舍利子及诸大众，佛神力故，复见西
nán fāng wú liàng jìng qié shā děng shì jiè wú shù pú sà zuò pú tí zuò
南方无量殑伽沙等世界，无数菩萨坐菩提座，
guǎng shuō nǎi zhì wú shù pú sà xiáng fú wú liàng tiān mó yuàn dí lìng tuì
广说乃至无数菩萨降伏无量天魔怨敌，令退
sàn yǐ zhèng dé wú shàng zhèng děng pú tí fó shén lì gù fù jiàn
散已，证得无上正等菩提。佛神力故，复见
xī nán fāng wú liàng jìng qié shā děng shì jiè wú shù rú lái yīng zhèng
西南方无量殑伽沙等世界，无数如来、应、正
děng jué wèi zhū pú sà mó hē sà zhòng xuān shuō sè yùn cháng wú cháng
等觉为诸菩萨摩诃萨众，宣说色蕴常无常
xiàng bù kě dé xuān shuō shòu xiǎng xíng shí yùn cháng wú cháng
相不可得，宣说受、想、行、识蕴常无常
xiàng yì bù kě dé guǎng shuō nǎi zhì wú shù rú lái yǐ shén tōng lì
相亦不可得，广说乃至无数如来以神通力，

wǎng yú wú liàng wú biān shì jiè fāngbiànshànqiǎo lì yì ān lè wú liàng
往余无量无边世界，方便善巧利益安乐无量
yǒuqíng
有情。

shí shè lì zǐ jiàn rú shì shì huān xǐ yǒngyuè biàn bó fó yán
时，舍利子见如是事欢喜踊跃，便白佛言：

shèn qí shì zūn xī yǒu shàn shì chéng jiù rú shì dà wēishén
“甚奇！世尊！希有！善逝！成就如是大威神

lì nénglǐng wǒ děng dé jiàn xī nánfāng wú liàngjìng qié shāděng shì jiè
力，能令我等得见西南方无量殑伽沙等世界，
wú shù pú sà mó hē sà zhòngxíng pú sà xíngzhǒngzhǒngchābié wú shù
无数菩萨摩诃萨众行菩萨行种种差别，无数
rú lái yīng zhèngděngjué zhǒngzhǒngfāngbiànráo yì yǒuqíng shèn
如来、应、正等觉种种方便饶益有情。甚

qí shì zūn xī yǒu shàn shì zhū fó chéng jiù guǎng dà miào fǎ
奇！世尊！希有！善逝！诸佛成就广大妙法，

nénglǐng pú sà fā xīn qù qiú zhū fó suǒ chéngguǎng dà miào fǎ suǒ wèi
能令菩萨发心趣求诸佛所成广大妙法，所谓

wú shàngzhèngděng pú tí
无上正等菩提。”

ěr shí shì zūngàoshè lì zǐ rú shì rú shì rú rǔ suǒ
尔时，世尊告舍利子：“如是！如是！如汝所

shuō zhū fó chéng jiù guǎng dà miào fǎ nénglǐng pú sà fā xīn qù qiú
说。诸佛成就广大妙法，能令菩萨发心趣求

zhū fó suǒ chéngguǎng dà miào fǎ suǒ wèi wú shàngzhèngděng pú tí
诸佛所成广大妙法，所谓无上正等菩提；

yóu cǐ néng xiū zī liángyuánmǎn jí néngzhèng dé yī qiè zhì zhì
由此能修资粮圆满，疾能证得一切智智。”

shí shè lì zǐ jí zhū dà zhòng fó shén lì gù fù jiàn xī
时，舍利子及诸大众，佛神力故，复见西

běi fāng wú liàngjìng qié shāděng shì jiè wú shù pú sà zuò pú tí zuò
北方无量殑伽沙等世界，无数菩萨坐菩提座，

guǎngshuō nǎi zhì wú shù pú sà xiáng fú wú liàngtiānmóyuàn dí lìng tuì
广说乃至无数菩萨降伏无量天魔怨敌，令退

sàn yǐ zhèng dé wú shàngzhèngděng pú tí fó shén lì gù fù jiàn
散已，证得无上正等菩提。佛神力故，复见

xī běi fāng wú liàngjìng qié shāděng shì jiè wú shù rú lái yīng zhèng
西北方无量殑伽沙等世界，无数如来、应、正

děngjué wèizhū pú sà mó hē sà zhòng xuānshuō sè yùncáng wú cháng
等觉为诸菩萨摩诃萨众，宣说色蕴常无常
xiàng bù kě dé xuānshuōshòu xiǎng xíng shí yùncáng wú cháng
相不可得，宣说受、想、行、识蕴常无常
xiàng yì bù kě dé guǎngshuō nǎi zhì wú shù rú lái yīng zhèngděng
相亦不可得，广说乃至无数如来、应、正等
jué yǐ shéntōng lì wǎng yú wú liàng wú biān shì jiè fāngbiànshànqiǎo
觉以神通力，往余无量无边世界，方便善巧
lì yì ān lè wú liàng yǒu qíng
利益安乐无量有情。

shí shè lì zǐ jiàn rú shì shì huān xǐ yǒngyuè biàn bó fó yán
时，舍利子见如是事欢喜踊跃，便白佛言：

shèn qí shì zūn xī yǒu shàn shì chéng jiù rú shì dà wēishén
“甚奇！世尊！希有！善逝！成就如是大威神

lì nénglǐng wǒ děng dé jiàn xī běifāng wú liàng jìng qié shāděng shì jiè
力，能令我等得见西北方无量殑伽沙等世界，
wú shù pú sà mó hē sà zhòng xíng pú sà xíng zhǒng zhǒng chā bié wú shù
无数菩萨摩诃萨众行菩萨行种种差别，无数
rú lái yīng zhèngděng jué zhǒng zhǒng fāng biàn ráo yì yǒu qíng shèn
如来、应、正等觉种种方便饶益有情。甚
qí shì zūn xī yǒu shàn shì zhū fó chéng jiù guǎng dà miào fǎ
奇！世尊！希有！善逝！诸佛成就广大妙法，
nénglǐng pú sà fā xīn qù qiú zhū fó suǒ chéng guǎng dà miào fǎ suǒ wèi
能令菩萨发心趣求诸佛所成广大妙法，所谓
wú shàng zhèngděng pú tí
无上正等菩提。”

ěr shí shì zūn gào shè lì zǐ rú shì rú shì rú rǔ suǒ
尔时，世尊告舍利子：“如是！如是！如汝所

shuō zhū fó chéng jiù guǎng dà miào fǎ nénglǐng pú sà fā xīn qù qiú
说。诸佛成就广大妙法，能令菩萨发心趣求
zhū fó suǒ chéng guǎng dà miào fǎ suǒ wèi wú shàng zhèngděng pú tí
诸佛所成广大妙法，所谓无上正等菩提；
yóu cǐ néng xiū zī liáng yuán mǎn jí néng zhèng dé yī qiè zhì zhì
由此能修资粮圆满，疾能证得一切智智。”

shí shè lì zǐ jí zhū dà zhòng fó shén lì gù fù jiàn dōng
时，舍利子及诸大众，佛神力故，复见东

běifāng wú liàng jìng qié shāděng shì jiè wú shù pú sà zuò pú tí zuò
北方无量殑伽沙等世界，无数菩萨坐菩提座，

guǎngshuō nǎi zhì wú shù pú sà xiáng fú wú liàngtiān mó yuàn dí lìng tuì
广说乃至无数菩萨降伏无量天魔怨敌，令退
sàn yǐ zhèng dé wú shàngzhèngděng pú tí fó shén lì gù fù jiàn
散已，证得无上正等菩提。佛神力故，复见
dōng běi fāng wú liàng jìng qié shāděng shì jiè wú shù rú lái yīng zhèng
东北方无量殒伽沙等世界，无数如来、应、正
děng jué wèi zhū pú sà mó hē sà zhòng xuānshuō sè yùncháng wú cháng
等觉为诸菩萨摩诃萨众，宣说色蕴常无常
xiàng bù kě dé xuānshuōshòu xiǎng xíng shí yùncháng wú cháng
相不可得，宣说受、想、行、识蕴常无常
xiàng yì bù kě dé guǎngshuō nǎi zhì wú shù rú lái yīng zhèngděng
相亦不可得，广说乃至无数如来、应、正等
jué yǐ shéntōng lì wǎng yú wú liàng wú biān shì jiè fāngbiànshànqiǎo
觉以神通力，往余无量无边世界，方便善巧
lì yì ān lè wú liàng yǒu qíng
利益安乐无量有情。

shí shè lì zǐ jiàn rú shì shì huān xǐ yǒngyuè biàn bó fó yán
时，舍利子见如是事欢喜踊跃，便白佛言：

shèn qí shì zūn xī yǒu shàn shì chéng jiù rú shì dà wēishén
“甚奇！世尊！希有！善逝！成就如是大威神

lì nénglìng wǒ děng dé jiàn dōng běi fāng wú liàng jìng qié shāděng shì jiè
力，能令我等得见东北方无量殒伽沙等世界，

wú shù pú sà mó hē sà zhòng xíng pú sà xíng zhǒng zhǒng chā bié wú shù
无数菩萨摩诃萨众行菩萨行种种差别，无数

rú lái yīng zhèngděng jué zhǒng zhǒng fāng biàn rǎo yì yǒu qíng shèn
如来、应、正等觉种种方便饶益有情。甚

qí shì zūn xī yǒu shàn shì zhū fó chéng jiù guǎng dà miào fǎ
奇！世尊！希有！善逝！诸佛成就广大妙法，

nénglìng pú sà fā xīn qù qiú zhū fó suǒ chéng guǎng dà miào fǎ suǒ wèi
能令菩萨发心趣求诸佛所成广大妙法，所谓

wú shàngzhèngděng pú tí
无上正等菩提。”

ěr shí shì zūn gào shè lì zǐ rú shì rú shì rú rǔ suǒ
尔时，世尊告舍利子：“如是！如是！如汝所

shuō zhū fó chéng jiù guǎng dà miào fǎ nénglìng pú sà fā xīn qù qiú
说。诸佛成就广大妙法，能令菩萨发心趣求

zhū fó suǒ chéng guǎng dà miào fǎ suǒ wèi wú shàngzhèngděng pú tí
诸佛所成广大妙法，所谓无上正等菩提；

yóu cǐ néng xiū zī liáng yuán mǎn jí néng zhèng dé yī qiè zhì zhì
由此能修资粮圆满，疾能证得一切智智。”

shí shè lì zǐ jí zhū dà zhòng fó shén lì gù fù jiàn xià
时，舍利子及诸大众，佛神力故，复见下

fāng wú liàng jìng qié shā děng shì jiè wú shù pú sà zuò pú tí zuò guǎng
方无量殒伽沙等世界，无数菩萨坐菩提座，广

shuō nǎi zhì wú shù pú sà xiáng fú wú liàng tiān mó yuàn dí lìng tuì sàn
说乃至无数菩萨降伏无量天魔怨敌，令退散

yǐ zhèng dé wú shàng zhèng děng pú tí fó shén lì gù fù jiàn xià
已，证得无上正等菩提。佛神力故，复见下

fāng wú liàng jìng qié shā děng shì jiè wú shù rú lái yīng zhèng děng
方无量殒伽沙等世界，无数如来、应、正等

jué wèi zhū pú sà mó hē sà zhòng xuān shuō sè yùn cháng wú cháng xiàng
觉为诸菩萨摩诃萨众，宣说色蕴常无常相

bù kě dé xuān shuō shòu xiǎng xíng shí yùn cháng wú cháng xiàng
不可得，宣说受、想、行、识蕴常无常相

yì bù kě dé guǎng shuō nǎi zhì wú shù rú lái yīng zhèng děng jué
亦不可得，广说乃至无数如来、应、正等觉

yǐ shéntōng lì wǎng yú wú liàng wú biān shì jiè fāng biàn shàn qiǎo lì
以神通力，往余无量无边世界，方便善巧利

yì ān lè wú liàng yǒu qíng
益安乐无量有情。

shí shè lì zǐ jiàn rú shì shì huān xǐ yǒng yuè biàn bó fó yán
时，舍利子见如是事欢喜踊跃，便白佛言：

shèn qí shì zūn xī yǒu shàn shì chéng jiù rú shì dà wēi shén
“甚奇！世尊！希有！善逝！成就如是大威神

lì néng lìng wǒ děng dé jiàn xià fāng wú liàng jìng qié shā děng shì jiè wú
力，能令我等得见下方无量殒伽沙等世界，无

shù pú sà mó hē sà zhòng xíng pú sà xíng zhǒng zhǒng chā bié wú shù rú
数菩萨摩诃萨众行菩萨行种种差别，无数如

lái yīng zhèng děng jué zhǒng zhǒng fāng biàn ráo yì yǒu qíng shèn qí
来、应、正等觉种种方便饶益有情。甚奇！

shì zūn xī yǒu shàn shì zhū fó chéng jiù guǎng dà miào fǎ néng
世尊！希有！善逝！诸佛成就广大妙法，能

lìng pú sà fā xīn qù qiú zhū fó suǒ chéng guǎng dà miào fǎ suǒ wèi wú
令菩萨发心趣求诸佛所成广大妙法，所谓无

shàng zhèng děng pú tí
上正等菩提。”

ěr shí shì zūngào shè lì zǐ rú shì rú shì rú rǔ suǒ
尔时，世尊告舍利子：“如是！如是！如汝所

shuō zhū fó chéng jiù guǎng dà miào fǎ néng lìng pú sà fā xīn qù qiú
说。诸佛成就广大妙法，能令菩萨发心趣求

zhū fó suǒ chéng guǎng dà miào fǎ suǒ wèi wú shàng zhèng děng pú tí
诸佛所成广大妙法，所谓无上正等菩提；

yóu cǐ néng xiū zī liáng yuán mǎn jí néng zhèng dé yī qiè zhì zhì
由此能修资粮圆满，疾能证得一切智智。”

shí shè lì zǐ jí zhū dà zhòng fó shén lì gù fù jiàn shàng
时，舍利子及诸大众，佛神力故，复见上

fāng wú liàng jìng qié shā děng shì jiè wú shù pú sà zuò pú tí zuò guǎng
方无量殑伽沙等世界，无数菩萨坐菩提座，广

shuō nǎi zhì wú shù pú sà xiáng fú wú liàng tiān mó yuàn dí lìng tuì sàn
说乃至无数菩萨降伏无量天魔怨敌，令退散

yǐ zhèng dé wú shàng zhèng děng pú tí fó shén lì gù fù jiàn shàng
已，证得无上正等菩提。佛神力故，复见上

fāng wú liàng jìng qié shā děng shì jiè wú shù rú lái yīng zhèng děng
方无量殑伽沙等世界，无数如来、应、正等

jué wèi zhū pú sà mó hē sà zhòng xuān shuō sè yùn cháng wú cháng xiàng
觉为诸菩萨摩诃萨众，宣说色蕴常无常相

bù kě dé xuān shuō shòu xiǎng xíng shí yùn cháng wú cháng xiàng
不可得，宣说受、想、行、识蕴常无常相

yì bù kě dé guǎng shuō nǎi zhì wú shù rú lái yīng zhèng děng jué
亦不可得，广说乃至无数如来、应、正等觉

yǐ shéntōng lì wǎng yú wú liàng wú biān shì jiè fāng biàn shàn qiǎo lì
以神通力，往余无量无边世界，方便善巧利

yì ān lè wú liàng yǒu qíng
益安乐无量有情。

shí shè lì zǐ jiàn rú shì shì huān xǐ yǒng yuè biàn bái fó yán
时，舍利子见如是事欢喜踊跃，便白佛言：

shèn qí shì zūn xī yǒu shàn shì chéng jiù rú shì dà wēi shén
“甚奇！世尊！希有！善逝！成就如是大威神

lì néng lìng wǒ děng dé jiàn shàng fāng wú liàng jìng qié shā děng shì jiè
力，能令我等得见上方无量殑伽沙等世界，

wú shù pú sà mó hē sà zhòng xíng pú sà xíng zhǒng zhǒng chā bié wú shù
无数菩萨摩诃萨众行菩萨行种种差别，无数

rú lái yīng zhèng děng jué zhǒng zhǒng fāng biàn ráo yì yǒu qíng shèn
如来、应、正等觉种种方便饶益有情。甚

qí shì zūn xī yǒu shàn shì zhū fó chéng jiù guǎng dà miào fǎ
奇！世尊！希有！善逝！诸佛成就广大妙法，
néng lìng pú sà fā xīn qù qiú zhū fó suǒ chéng guǎng dà miào fǎ suǒ wèi
能令菩萨发心趣求诸佛所成广大妙法，所谓
wú shàng zhèng děng pú tí
无上正等菩提。”

ěr shí shì zūn gào shè lì zǐ rú shì rú shì rú rǔ suǒ
尔时，世尊告舍利子：“如是！如是！如汝所
shuō zhū fó chéng jiù guǎng dà miào fǎ néng lìng pú sà fā xīn qù qiú
说。诸佛成就广大妙法，能令菩萨发心趣求
zhū fó suǒ chéng guǎng dà miào fǎ suǒ wèi wú shàng zhèng děng pú tí
诸佛所成广大妙法，所谓无上正等菩提；
yóu cǐ néng xiū zī liáng yuán mǎn jí néng zhèng dé yī qiè zhì zhì
由此能修资粮圆满，疾能证得一切智智。”

shí shè lì zǐ biàn bó fó yán ruò yǒu yù dé rén qù zēng shàng
时，舍利子便白佛言：“若有欲得人趣增上
wú dòng zhuǎn zhě yīng xiū gǎn bǐ shū shèng shàn yè rú zhuàn lún wáng
无动转者，应修感彼殊胜善业如转轮王；
ruò yǒu yù dé tiān qù zēng shàng wú dòng zhuǎn zhě yīng xiū gǎn bǐ shū
若有欲得天趣增上无动转者，应修感彼殊
shèng shàn gēn rú tiān dì shì ruò yǒu yù shè shòu liàng cháng yuǎn wú dòng
胜善根如天帝释；若有欲摄寿量长远无动
zhuǎn zhě yīng xiū néng gǎn bǐ shū shèng dìng rú shēng fēi xiǎng fēi fēi xiǎng
转者，应修能感彼殊胜定如生非想非非想
chù rú shì pú sà mó hē sà zhòng ruò yǒu yù zuò shì jiān dì yī zhēn
处。如是菩萨摩诃萨众，若有欲作世间第一真
jìng fú tián jí zuò sān qiān dà qiān shì jiè zuì dà fǎ shī yì zuò rú lái
净福田，及作三千大千世界最大法师，亦作如来、
yīng zhèng děng jué wú dòng zhuǎn zhě yīng dìng fā xīn qiú yī qiè zhì
应、正等觉无动转者，应定发心求一切智。”

ěr shí fó gào shè lì zǐ yán rú shì rú shì rú rǔ suǒ
尔时，佛告舍利子言：“如是！如是！如汝所
shuō ruò dìng fā xīn qiú yī qiè zhì bǐ bì dāng zuò shì jiān dì yī zhēn
说。若定发心求一切智，彼必当作世间第一真
jìng fú tián jí zuò sān qiān dà qiān shì jiè zuì dà fǎ shī yì zuò rú lái
净福田，及作三千大千世界最大法师，亦作如来、
yīng zhèng děng jué lì yì ān lè yī qiè yǒu qíng
应、正等觉，利益安乐一切有情。”

大般若波罗蜜多经卷第五百八十二

dà bō rě bō luó mì duō jīng juàn dì wǔ bǎi bā shí sān 大般若波罗蜜多经卷第五百八十三

táng sān zàng fǎ shī xuán zàng fèng zhào yì
唐三藏法师玄奘奉 诏译

dì shí yī bù shī bō luó mì duō fēn zhī wǔ 第十一布施波罗蜜多分之五

ěr shí shè lì zǐ bó fó yán shì zūn pō yǒu chū xīn shèng
尔时，舍利子白佛言：“世尊！颇有初心胜

hòu xīn fǒu
后心不？”

shì zūn gào yuē shàn zāi shàn zāi néng wèn rú lái rú shì shēn
世尊告曰：“善哉！善哉！能问如来如是深

yì rǔ yīng dì tīng dāng wèi rǔ shuō yì yǒu chū xīn shèng hòu xīn yì
义。汝应谛听，当为汝说，亦有初心胜后心义，

wèi ā luó hàn zhū wú lòu xīn suī lí zì shēn yī qiè fán nǎo ér bù
谓阿罗汉诸无漏心，虽离自身一切烦恼，而不

néng huà wú liàng yǒu qíng jiē lìng fā xīn shě zhū fán nǎo pú sà chū fā
能化无量有情，皆令发心舍诸烦恼；菩萨初发

dà pú tí xīn suī yú zì shēn fán nǎo wèi duàn ér néng pǔ huà wú liàng
大菩提心，虽于自身烦恼未断，而能普化无量

yǒu qíng jiē lìng fā xīn shě zhū fán nǎo zhǎn zhuǎn rǎo yì wú liàng yǒu qíng
有情，皆令发心舍诸烦恼，展转饶益无量有情；

shì wèi chū xīn shèng hòu xīn yì fù yǒu dú jué zhū wú lòu xīn suī lí zì
是谓初心胜后心义。复有独觉诸无漏心，虽离自

shēn yī qiè fán nǎo ér bù néng huà wú liàng yǒu qíng jiē lìng fā xīn shě
身一切烦恼，而不能化无量有情，皆令发心舍

zhū fán nǎo pú sà chū fā dà pú tí xīn suī yú zì shēn fán nǎo wèi
诸烦恼；菩萨初发大菩提心，虽于自身烦恼未

duàn ér néng pǔ huà wú liàng yǒu qíng jiē lìng fā xīn shě zhū fán nǎo
断，而能普化无量有情，皆令发心舍诸烦恼，

zhǎn zhuǎn rǎo yì wú liàng yǒu qíng shì wèi chū xīn shèng hòu xīn yì
展转饶益无量有情，是谓初心胜后心义。

yòu shè lì zǐ pú sà suǒ fā dà pú tí xīn ruò xí
“又，舍利子，菩萨所发大菩提心，若习、

ruò xiū ruò duō suǒ zuò néng jù yǐn fā bù shī jìng jiè ān rěn
若修、若多所作，能具引发布施、净戒、安忍、
jīng jìn jìng lù bō rě bō luó mì duō jí yú wú liàng wú biān fó fǎ
精进、静虑、般若波罗蜜多及余无量无边佛法，
jí néng zhèng dé yī qiè zhì zhì yóu sī huà dù wú liàng yǒu qíng lìng dé
疾能证得一切智智，由斯化度无量有情，令得
shēng wén dú jué shèng guǒ huò zhèng wú shàng zhèng děng pú tí huò
声闻、独觉乘果，或证无上正等菩提，或
xiū rén tiān shū shèng shàn yè dé rén tiān lè shě è qù kǔ shēng
修人、天殊胜善业，得人、天乐舍恶趣苦；声
wén dú jué zhū wú lòu xīn suī lìng zì shēn zhèng niè pán lè ér bù
闻、独觉诸无漏心，虽令自身证涅槃乐，而不
néng yǐn bù shī jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lù bō rě bō luó
能引布施、净戒、安忍、精进、静虑、般若波罗
mì duō jí yú wú liàng wú biān fó fǎ yì bù néng dé yī qiè zhì zhì
蜜多及余无量无边佛法，亦不能得一切智智，
bù néng huà dù wú liàng yǒu qíng lìng dé shēng wén dú jué shèng guǒ
不能化度无量有情，令得声闻、独觉乘果，
huò zhèng wú shàng zhèng děng pú tí huò xiū rén tiān shū shèng shàn yè
或证无上正等菩提，或修人、天殊胜善业，
dé rén tiān lè shě è qù kǔ shì wèi chū xīn shèng hòu xīn yì
得人、天乐，舍恶趣苦，是谓初心胜后心义。

yòu shè lì zǐ pú sà suǒ fā dà pú tí xīn wēi lì shū shèng
“又，舍利子，菩萨所发大菩提心威力殊胜，

ruò shàn xiū xí jí zhèng wú shàng zhèng děng pú tí néng shòu yǒu qíng wú
若善修习疾证无上正等菩提，能授有情无
diān dǎo jì wèi jì rú shì rú shì yǒu qíng yú dāng lái shì jīng ěr suǒ
颠倒记，谓记：‘如是如是有情于当来世经尔所
jié liú zhuǎn shēng sǐ xiū pú sà xíng dāng zhèng wú shàng zhèng děng pú
劫，流转生死修菩萨行，当证无上正等菩
tí yǔ zhū yǒu qíng zuò dà ráo yì huò jì rú shì rú shì yǒu qíng
提，与诸有情作大饶益。’或记：‘如是如是有情
yú dāng lái shì jīng ěr suǒ jié liú zhuǎn shēng sǐ xiū dú jué xíng yú rén
于当来世经尔所劫，流转生死修独觉行，于人、
tiān zhōng yù yuán zhèng dé dú jué pú tí jù liù shén tōng zì zài ān
天中遇缘证得独觉菩提，具六神通自在安
lè huò jì rú shì rú shì yǒu qíng yú dāng lái shì jīng ěr suǒ jié
乐。’或记：‘如是如是有情于当来世经尔所劫，

liú zhuǎnshēng sǐ xiū shēngwénxíng yú rén tiānzhōng dé shēngwénguǒ
流转生死修声闻行，于人、天中得声闻果。’

huò jì rú shì rú shì yǒuqíng yú dāng lái shì zuò shàn è yè jīng ěr
或记：‘如是如是有情于当来世作善恶业，经尔

suǒ jié shēngrén tiān qù huòduò è qù shēng sǐ liú zhuǎn fēi
所劫⁶，生人、天趣，或堕恶趣生死流转。’非

zhū dú jué néng shòu yǒuqíng wú diāndǎo jì wèi bù néng jì zhū pú sà
诸独觉能授有情无颠倒记，谓不能记诸菩萨

yán rǔ yú wèi lái jīng ěr suǒ jié dāng dé zuò fó hào mǒu míng
言：‘汝于未来经尔所劫，当得作佛，号某名

děng yì bù néng jì rú shì yǒuqíng yú dāng lái shì jīng ěr suǒ jié
等。’亦不能记：‘如是有情于当来世经尔所劫，

jué dìng dāng dé dú jué pú tí huò shēngwénguǒ huò shàn è qù shòu
决定当得独觉菩提、或声闻果，或善恶趣受

zhū kǔ lè yì fēi shēngwén néng shòu tā jì shè yǒu néng jì jiē cóng
诸苦乐。’亦非声闻能授他记，设有能记皆从

fó wén shì wèi chū xīn shèng hòu xīn yì
佛闻，是谓初心胜后心义。

yòu shè lì zǐ pú sà jì fā dà pú tí xīn yù jìn wèi
“又，舍利子，菩萨既发大菩提心，欲尽未

lái ráo yì yī qiè ěr shí dà dì zhū shān dà hǎi liù fǎn biàn dòng
来饶益一切。尔时，大地、诸山、大海六返变动，

mó wáng jīng bù zhū tiān lóng shén jiē dà huān xǐ xián yán pú
魔王惊怖，诸天、龙神皆大欢喜，咸言：‘菩

sà dāng zhèng wú shàng zhèng děng pú tí bá jì wǒ děng shēng sǐ dà
萨当证无上正等菩提，拔济我等生死大

kǔ lìng dé ān lè shēngwén dú jué ān zhù zuì hòu wú lòu xīn shí wú
苦令得安乐。’声闻、独觉安住最后无漏心时无

rú shì shì shì wèi chū xīn shèng hòu xīn yì
如是事，是谓初心胜后心义。

yòu shè lì zǐ jiǎ shǐ jiào huà yī qiè yǒuqíng jiē zhù dú
“又，舍利子，假使教化一切有情，皆住独

jué ā luó hàn guǒ bù néng shè shòu bō luó mì duō jí yī qiè zhì
觉、阿罗汉果，不能摄受波罗蜜多及一切智；

ruò yǒu jiào shòu jiào jiè pú sà lìng fā wú shàng zhèng děng jué xīn jí néng
若有教授教诫菩萨令发无上正等觉心，即能

⁶ 大正藏：时；永乐北藏及龙藏：劫

shèshòu bù shī jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lù bō rě bō luó
摄受布施、净戒、安忍、精进、静虑、般若波罗
mì duō jí yī qiè zhì suǒ yǐ zhě hé shēngwén dú jué bù néng
蜜多及一切智。所以者何？声闻、独觉不能
chéngbàn wú shàng pú tí yǐ suǒ fā xīn jí léi liè gù yào zhū pú sà
成办无上菩提，以所发心极羸劣故，要诸菩萨
nǎi néng chéngbàn wú shàng pú tí shì wèi chū xīn shèng hòu xīn yì shì
乃能成办无上菩提，是谓初心胜后心义。是
gù yù zhèng wú shàng pú tí jiē yīng fā xīn qiú yī qiè zhì
故欲证无上菩提，皆应发心求一切智。”

shí shè lì zǐ fù bó fó yán yún hé yīng zhī zhū pú sà xiàng ?
时，舍利子复白佛言：“云何应知诸菩萨相？

xiū hé děng xíng dé pú sà míng ? ”

ěr shí shì zūngào shè lì zǐ ruò yǒu néng fā dà pú tí xīn
尔时，世尊告舍利子：“若有能发大菩提心，

jīng jìn xiū xíng bù shī jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lù bō rě
精进修行布施、净戒、安忍、精进、静虑、般若
bō luó mì duō xīn wú yàn juàn suī yù zhǒng zhǒng è yǒu tuì yuán ér bú
波罗蜜多心无厌倦，虽遇种种恶友退缘而不
tuì qū shì pú sà xiàng jù cǐ xiàng zhě míng wéi pú sà yòu shè
退屈，是菩萨相，具此相者名为菩萨。又，舍
lì zǐ ruò zhū yǒu qíng xiū zhū shàn fǎ xīn wú yàn juàn shòu chí jìng jiè
利子，若诸有情修诸善法心无厌倦，受持净戒
zhōng bù huǐ fàn cháng yào lì lè yī qiè yǒu qíng suī yù kǔ yuán ér
终不毁犯，常乐利乐一切有情，虽遇苦缘而
wú qiè ruò suí suǒ xiū xué yuàn yǔ yǒu qíng tóng zhèng pú tí bì jìng ān
无怯弱，随所修学愿与有情同证菩提毕竟安
lè shì wéi pú sà mó hē sà xiàng jù cǐ xiàng zhě míng wéi pú sà
乐，是为菩萨摩诃萨相，具此相者名为菩萨。”

shí shè lì zǐ fù bó fó yán yún hé jiě fó suǒ shuō shēn yì
时，舍利子复白佛言：“云何解佛所说深义，

wèi pú sà xīn shèng zhū dú jué jí ā luó hàn wú lòu zhī xīn wéi yuàn
谓菩萨心胜诸独觉及阿罗汉无漏之心？惟愿
shì zūn wèi jiě sī yì lìng wǒ děng jiě wú dào shòu chí
世尊为解斯义，令我等解无倒受持！”

ěr shí shì zūngào shè lì zǐ rǔ wèi pú sà xīn shàng yǒu tān
尔时，世尊告舍利子：“汝谓菩萨心尚有贪、

yǒuchēn yǒu chī jí yǒumànděng suí fán nǎo fǒu
有瞋、有痴及有慢等随烦恼不？”

shè lì zǐ yán rú shì shì zūn rú shì shàn shì wǒ
舍利子言：“如是！世尊！如是！善逝！我

wèi pú sà xīn shàngyǒutān yǒuchēn yǒu chī jí yǒumànděngzhū suí fán
谓菩萨心尚有贪、有瞋、有痴及有慢等诸随烦
nǎo
恼。”

shì zūn fù gào shè lì zǐ yán rǔ wèi dú jué jí ā luó hàn xīn
世尊复告舍利子言：“汝谓独觉及阿罗汉心

yǐ lí tān lí chēn lí chī jí lí mànděng suí fán nǎo fǒu
已离贪、离瞋、离痴及离慢等随烦恼不？”

shè lì zǐ yán rú shì shì zūn rú shì shàn shì wǒ
舍利子言：“如是！世尊！如是！善逝！我

wèi dú jué jí ā luó hàn xīn yǐ lí tān lí chēn lí chī jí lí mǎn
谓独觉及阿罗汉心已离贪、离瞋、离痴及离慢
děngzhū suí fán nǎo
等诸随烦恼。”

shì zūn fù gào shè lì zǐ yán rǔ wèi dú jué jí ā luó hàn zhū
世尊复告舍利子言：“汝谓独觉及阿罗汉诸

lòu yǒng jìn yǒu shí néng rù cí bēi wú liàng pǔ yuán wú liàng wú biānyǒu
漏永尽，有时能入慈悲无量，普缘无量无边有
qíng yù lìng dé lè jí lí zhòng kǔ bǐ pō néng lìng zhū yǒu qíng lèi zhēn
情，欲令得乐及离众苦，彼颇能令诸有情类真
shí dé lè jí lí kǔ fǒu
实得乐及离苦不？”

shè lì zǐ yán fú ěr shì zūn fú ěr shàn shì bǐ
舍利子言：“不尔！世尊！不尔！善逝！彼

zhū dú jué jí ā luó hàn qí xīn dōu wú fāng biàn shàn qiǎo yún hé néng
诸独觉及阿罗汉，其心都无方便善巧，云何能
rù cí bēi wú liàng pǔ yuán wú liàng wú biānyǒu qíng shí lìng yǒu qíng dé
入慈悲无量，普缘无量无边有情，实令有情得
lè lí kǔ wéi zàn jiǎ xiǎng zuò rú shì guān zhū pú sà zhòng fā pú
乐离苦？唯暂假想作如是观。诸菩萨众发菩

tí xīn jué dìng qù qiú yī qiè zhì zhì wèi yù lì lè yī qiè yǒu qíng
提心，决定趣求一切智智，为欲利乐一切有情，

qióng wèi lái jì cháng wú jiàn duàn shì gù pú sà rù cí bēi dìng yù
穷未来际常无间断，是故菩萨入慈悲定，欲

lìng wú liàng wú biānyōu qíng jiē dé ān lè jí lí zhòng kǔ wú zhòng
令无量无边有情皆得安乐及离众苦，无重
zhàngzhě jí cǐ chà nà shí jiē dé lè jí lí zhòng kǔ kuàng dé wú
障者即此刹那，实皆得乐及离众苦，况得无
shàngzhèngděngjué shí ér bù néng lìng zhū yǒu qíng lèi shí jiē dé lè jí
上正等觉时，而不能令诸有情类实皆得乐及
lí zhòng kǔ yóu cǐ yīn yuán ruò yán pú sà shí néng lì lè yī qiè yǒu
离众苦！由此因缘，若言菩萨实能利乐一切有
qíng cháng wú jiàn duàn sī yǒu shì chù ruò yán dú jué jí ā luó hàn
情常无间断，斯有是处；若言独觉及阿罗汉，
mǎn shàn bù zhōu jù bā jiě tuō tóng shí xiàn rù cí wú liàng dìng yù lìng
满赡部洲具八解脱，同时现入慈无量定，欲令
wú liàng wú biānyōu qíng jiē dé ān lè yú zhōng yǒu yī shí dé lè zhě
无量无边有情皆得安乐，于中有一实得乐者，
wú yǒu shì chù
无有是处。”

ěr shí fó gào shè lì zǐ yán rú shì rú shì rú rǔ suǒ
尔时，佛告舍利子言：“如是！如是！如汝所
shuō yóu cǐ yuán gù zhū pú sà xīn yú zhū dú jué jí ā luó hàn wú lòu
说。由此缘故，诸菩萨心于诸独觉及阿罗汉无漏
zhī xīn wéi zuì wéi shèng wéi zūn wéi gāo wéi miào wéi wēi miào wéi
之心，为最为胜、为尊为高、为妙为微妙、为
shàng wéi wú shàng yòu shè lì zǐ jiǎ shǐ shí fāng yī qiè yǒu qíng jiē
上为无上。又，舍利子，假使十方一切有情皆
jìn zhū lòu chéng ā luó hàn jù liù shéntōng bā jiě tuō děng zhǒng zhǒng
尽诸漏成阿罗汉，具六神通、八解脱等种种
gōng dé yī yī huà zuò bǎi yì mó jūn cǐ zhū mó jūn nìng wéi duō fǒu
功德，一一化作百亿魔军，此诸魔军宁为多不？”

shè lì zǐ yuē shènduō shì zūn shènduō shàn shì zhū
舍利子曰：“甚多！世尊！甚多！善逝！诸
ā luó hàn qí shù shàng duō kuàng bǐ yī yī fù néng huà zuò bǎi yì mó
阿罗汉其数尚多，况彼一一复能化作百亿魔
jūn shì zhū mó jūn nìng kě zhī liàng
军！是诸魔军宁可知量。”

shì zūn fù gào shè lì zǐ yán rú shì wú biān zhū ā luó hàn suǒ
世尊复告舍利子言：“如是无边诸阿罗汉所
huà wú liàng wú shù mó jūn pō yǒu lì néng zàn shí lìng yī bú tuì pú sà
化无量无数魔军颇有力，能暂时令一不退菩萨

xīn zhuǎn biàn fǒu

心转变不？”

shè lì zǐ yán fú yě shì zūn fú yě shàn shì rú
舍利子言：“不也！世尊！不也！善逝！如

shì wú liàng wú shù mó jūn bù néng lìng yī bú tuì pú sà xīn yǒu zhuǎn
是无量无数魔军，不能令一不退菩萨心有转
biàn
变。”

shì zūn fù gào shè lì zǐ yán yú yì yún hé rú shì yī qiè
世尊复告舍利子言：“于意云何？如是一切

yǒng jìn zhū lòu ā luó hàn xīn yǔ yī bú tuì pú sà zhī xīn wēi shén shì
永尽诸漏阿罗汉心，与一不退菩萨之心，威神势
lì hé zhě wéi shèng
力何者为胜？”

shè lì zǐ yán rú wǒ jiě fó suǒ shuō yì zhě bú tuì pú sà
舍利子言：“如我解佛所说义者，不退菩萨

xīn lì wéi shèng fēi wú shù liàng ā luó hàn xīn
心力为胜，非无数量阿罗汉心。”

fó yán rú shì rú nǐ suǒ shuō nǐ jīn yīng guān rú shì wú
佛言：“如是！如汝所说。汝今应观如是无

liàng yǒng lí tān yù chēn huì yú chī jí jiāo màn děng zhū ā luó hàn wú
量永离贪欲、瞋恚、愚痴及憍慢等诸阿罗汉无
lòu zhī xīn yī yī fù néng huà zuò bǎi yì yǒng jiàn mó jūn cǐ zhū mó
漏之心，一一复能化作百亿勇健魔军，此诸魔
jūn jìn qí shén lì bù néng lìng yī yǒu tān chēn chī màn děng fán
军尽其神力，不能令一有贪、瞋、痴、慢等烦
nǎo pú sà xīn biàn yóu cǐ yīng zhī pú sà xīn lì shèng zhū lòu jìn ā luó
恼菩萨心变。由此应知菩萨心力胜诸漏尽阿罗
hàn xīn
汉心。

yòu shè lì zǐ yú yì yún hé shéi yú rú shì lí tān
“又，舍利子，于意云何？谁于如是离贪、

chēn chī màn děng fán nǎo ā luó hàn xīn wéi zuì wéi shèng wéi zūn
瞋、痴、慢等烦恼阿罗汉心，为最为胜、为尊
wéi gāo wéi miào wéi wēi miào wéi shàng wéi wú shàng
为高、为妙为微妙、为上为无上？”

shè lì zǐ yán zhū bú tuì zhuǎn pú sà zhī xīn suī yǒu tān yù
舍利子言：“诸不退转菩萨之心，虽有贪欲、

chēn huì yú chī mǎnděngfánǎo ér yú wú lòu ā luó hàn xīn
瞋恚、愚痴、慢等烦恼，而于无漏阿罗汉心，
wèi zuì wéishèng wéizūn wéigāo wéimiào wéiwēimiào wéishàngwéi
为最为胜、为尊为高、为妙为微妙、为上为
wú shàng suǒ yǐ zhě hé rú shì wú lòu wú liàng wú biān ā luó hàn xīn
无上。所以者何？如是无漏无量无边阿罗汉心
jí suǒ huà zhě jìn qí shén lì bù néng lìng yī jù tān chēn chī
及所化者尽其神力，不能令一具贪、瞋、痴、
mǎnděngfánǎo bú tuì pú sà xīn zhuǎn biàn gù
慢等烦恼不退菩萨心转变故。”

ěr shí fó gào shè lì zǐ yán wǒ jīn wèn rǔ suí rǔ yì
尔时，佛告舍利子言：“我今问汝，随汝意
dá yú yì yún hé ruò yǒu jī jù jiā zhē mò ní qí zhōng zhì yī fèi
答。于意云何？若有积聚迦遮末尼，其中置一吠
liú lí bǎo jiā zhē mò ní guāng cǎi jià zhí pō néng yìng duó fèi liú lí
琉璃宝，迦遮末尼光彩价直，颇能映夺吠琉璃
fǒu
不？”

shè lì zǐ yán fú yě shì zūn fú yě shàn shì yī
舍利子言：“不也！世尊！不也！善逝！一
fèi liú lí guāng cǎi jià zhí pǔ néng yìng duó dà jiā zhē jù suǒ yǐ zhě
吠琉璃光彩价直，普能映夺大迦遮聚。所以者
hé fèi liú lí bǎo nèi wài míng jìng jiā zhē mò ní zé bù rú shì fèi
何？吠琉璃宝内外明净，迦遮末尼则不如是；吠
liú lí bǎo guāng cǎi rùn zé jiā zhē mò ní zé bù rú shì fèi liú lí
琉璃宝光彩润泽，迦遮末尼则不如是；吠琉璃
bǎo běn sè gàn qīng jiā zhē mò ní zé bù rú shì fèi liú lí bǎo zú lèi
宝本色紺青，迦遮末尼则不如是；吠琉璃宝族类
shū shèng jiā zhē mò ní zé bù rú shì fèi liú lí bǎo wēi dé guǎng dà
殊胜，迦遮末尼则不如是；吠琉璃宝威德广大，
jiā zhē mò ní zé bù rú shì fèi liú lí bǎo jià zhí wú liàng jiā zhē mò
迦遮末尼则不如是；吠琉璃宝价直无量，迦遮末
ní zé bù rú shì fèi liú lí bǎo zūn guì yǒu qíng yè zēng shàng lì shēng
尼则不如是；吠琉璃宝尊贵有情业增上力生
dà hǎi zhǔ jiā zhē mò ní ruò guì ruò jiàn tóng suǒ shòu yòng gōng yè suǒ zào
大海渚，迦遮末尼若贵若贱同所受用工业所造。
gù fèi liú lí guāng cǎi jià zhí yìng duó yī qiè jiā zhē mò ní
故吠琉璃光彩价直，映夺一切迦遮末尼。”

ěr shí shì zūngào shè lì zǐ bú tuì pú sà mó hē sà xīn yì
尔时，世尊告舍利子：“不退菩萨摩诃萨心亦

fù rú shì pǔ néng yǐng duó yī qiè dú jué shēng wén zhī xīn rú fèi liú
复如是，普能映夺一切独觉声闻之心，如吠琉璃

lí yǐng jiā zhē jù wǒ guān cǐ yì zuò rú shì shuō bú tuì pú sà mó hē
璃映迦遮聚。我观此义作如是说：不退菩萨摩诃

sà xīn yú zhū shēng wén jí zhū dú jué yǒng lí fán nǎo wú lòu zhī xīn
萨心，于诸声闻及诸独觉永离烦恼无漏之心，

wèi zuì wéi shèng wéi zūn wéi gāo wéi miào wéi wēi miào wéi shàng wéi
为最为胜、为尊为高、为妙为微妙、为上为

wú shàng bú tuì pú sà cí bēi jù xīn néng shǐ yǒu qíng dé lè lí kǔ
无上。不退菩萨慈悲俱心，能使有情得乐离苦；

shēng wén dú jué cí bēi jù xīn dàn yǒu jiǎ xiǎng ér wú shí yòng
声闻、独觉慈悲俱心，但有假想而无实用。

yòu shè lì zǐ yǒu ā luó hàn yǒng jìn zhū lòu jù liù shén
“又，舍利子，有阿罗汉永尽诸漏，具六神

tōng bā jiě tuō děng zhǒng zhǒng gōng dé néng yǐ shén lì zhì cǐ shì jiè
通、八解脱等种种功德，能以神力掷此世界

zhì yú yú fāng ér bù néng lìng bú tuì pú sà xīn yǒu zhuǎn biàn yòu
置于余方，而不能令不退菩萨心有转变。又，

shè lì zǐ yǒu ā luó hàn yǒng jìn zhū lòu jù liù shén tōng bā jiě
舍利子，有阿罗汉永尽诸漏，具六神通、八解

tuō děng zhǒng zhǒng gōng dé néng yǐ shén lì hé dà hǎi shuǐ ér bù
脱等种种功德，能以神力涸大海水，而不

néng lìng bú tuì pú sà xīn yǒu zhuǎn biàn yòu shè lì zǐ yǒu ā luó
能令不退菩萨心有转变。又，舍利子，有阿罗

hàn yǒng jìn zhū lòu jù liù shén tōng bā jiě tuō děng zhǒng zhǒng gōng dé
汉永尽诸漏，具六神通、八解脱等种种功德，

néng yǐ shén lì chuī suì jìng qié shā shù shì jiè qí zhōng yī qiè miào gāo
能以神力吹碎⁷殄伽沙数世界，其中一切妙高

shān wáng jiē rú huī fěn ér bù néng lìng bú tuì pú sà xīn yǒu zhuǎn biàn
山王皆如灰粉，而不能令不退菩萨心有转变。

yòu shè lì zǐ yǒu ā luó hàn yǒng jìn zhū lòu jù liù shén tōng
又，舍利子，有阿罗汉永尽诸漏，具六神通、

bā jiě tuō děng zhǒng zhǒng gōng dé yǐ shén tōng lì néng chuī jìng qié shā
八解脱等种种功德，以神通力能吹殄伽沙

⁷ 大正藏：坏；永乐北藏及龙藏：碎

shù shì jiè dà jié huǒ jù měngyàn chì rán jiē lìng dùn miè ér bù néng
数世界，大劫火聚猛焰炽然皆令顿灭，而不能
lìng bú tuì pú sà xīn yǒuzhuǎnbiàn yóu cǐ yuán gù wǒ zuò shì shuō bú
令不退菩萨心有转变。由此缘故我作是说：不
tuì pú sà mó hē sà xīn yú zhū shēng wén jí zhū dú jué yǒng lí fán nǎo
退菩萨摩诃萨心，于诸声闻及诸独觉永离烦恼
wú lòu zhī xīn wéi zuì wéi shèng wéi zūn wéi gāo wéi miào wéi wēi miào
无漏之心，为最为胜、为尊为高、为妙为微妙、
wéi shàng wéi wú shàng
为上为无上。”

shí shè lì zǐ biàn bó fó yán shèn qí shì zūn xī yǒu
时，舍利子便白佛言：“甚奇！世尊！希有！
shàn shì bú tuì pú sà mó hē sà xīn jù zú rú shì dà wēi shén lì
善逝！不退菩萨摩诃萨心具足如是大威神力，
shēng wén dú jué bù néng zhuǎn biàn
声闻、独觉不能转变。”

ěr shí fó gào shè lì zǐ yán rú shì rú shì rú rǔ suǒ
尔时，佛告舍利子言：“如是！如是！如汝所
shuō hé yǐ gù shè lì zǐ zhū fó shì zūn qí yán wú èr fó suǒ
说。何以故？舍利子，诸佛世尊其言无二，佛所
shuō yì jiē shí bù xū rǔ yīng shòu chí guǎng wèi tā shuō
说义皆实不虚，汝应受持广为他说。

yòu shè lì zǐ shí fāng shì jiè zhū yǒu qíng lèi wú liàng wú
“又，舍利子，十方世界诸有情类无量无
biān jiǎ shǐ shí fāng wú liàng wú shù jìng qié shā děng zhū shì jiè zhōng zhū
边，假使十方无量无数殍伽沙等诸世界中诸
jìng qié shā yī yī jiē biàn fù wéi ěr suǒ zhū yǒu qíng lèi jiǎ shǐ shí
殍伽沙，一一皆变，复为尔所诸有情类；假使十
fāng wú liàng wú shù wú biān shì jiè dì shuǐ huǒ fēng suì wéi jí wēi
方无量无数无边世界地、水、火、风碎为极微，
yī yī jiē biàn fù wéi ěr suǒ zhū yǒu qíng lèi shì zhū yǒu qíng nìng wéi duō
一一皆变，复为尔所诸有情类，是诸有情宁为多
fǒu
不？”

shè lì zǐ yuē shènduō shì zūn shènduō shàn shì
舍利子曰：“甚多！世尊！甚多！善逝！”

fó yán rú shì yī qiè yǒu qíng jiǎ shǐ yī shí chéng ā luó hàn
佛言：“如是一切有情，假使一时成阿罗汉，

yǒng jìn zhū lòu jù liù shéntōng bā jiě tuōděngzhǒngzhǒnggōng dé
永尽诸漏，具六神通、八解脱等种种功德，
chéng jiù guǎng dà zì zài shéntōng yī qiè jiē rú dà cǎi shū shì rú
成就广大自在神通，一切皆如大采菽氏。如
shì yī yī dà ā luó hàn jiē néng huà zuò ěr suǒ è mó yī yī è mó
是一一大阿罗汉，皆能化作尔所恶魔，一一恶魔
fù néng huà zuò ěr suǒ yǒng jiàn xiàng jūn mǎ jūn chē jūn bù jūn
复能化作尔所勇健象军、马军、车军、步军，
rú shì zhū jūn kě zhī shù fǒu
如是诸军可知数不？”

shè lì zǐ yuē fú yě shì zūn fú yě shàn shì
舍利子曰：“不也！世尊！不也！善逝！”

fó yán jiǎ shǐ yǒu shàn nán zǐ huò shàn nǚ rén liàng děng sān qiān
佛言：“假使有善男子或善女人量等三千
dà qiān shì jiè néng zhī qí shù yǐ shéntōng lì pò zhū mó jūn jiē lìng
大千世界，能知其数，以神通力破诸魔军皆令
tuì sàn yú yì yún hé cǐ shàn nán zǐ huò shàn nǚ rén shéntōng wēi lì
退散。于意云何？此善男子或善女人神通威力
wéi guǎng dà fǒu
为广大不？”

shè lì zǐ yuē guǎng dà shì zūn guǎng dà shàn shì
舍利子曰：“广大！世尊！广大！善逝！”

cǐ shàn nán zǐ huò shàn nǚ rén shéntōng wēi lì bù kě dāng dí bù kě
此善男子或善女人神通威力不可当敌、不可
sī yì
思⁸议。”

fó yán jiǎ shǐ rú shì suǒ shuō nán zǐ nǚ rén rú qián suǒ
佛言：“假使如是所说男子、女人，如前所
shuō zhū yǒu qíng shù rú shì yī yī nán zǐ nǚ rén gè rú shí fāng wú
说诸有情数，如是一一男子、女人各如十方无
liàng wú shù wú biān shì jiè jìng qié shā děng dà jié ér zhù niàn niàn
量、无数、无边世界殄伽沙等大劫而住，念念
huà zuò rú qián suǒ shuō wú liàng è mó yī yī è mó gè fù huà zuò rú
化作如前所说无量恶魔，一一恶魔各复化作如
qián suǒ shuō wú liàng yǒng jiàn xiàng mǎ jūn děng yì bù néng lìng bú tuì
前所说无量勇健象、马军等，亦不能令不退

⁸ 大正藏：畏；永乐北藏及龙藏：思

pú sà xīn yǒuzhuǎnbiàn yòu shè lì zǐ yú yì yún hé ěr suǒ
菩萨心有转变。又，舍利子，于意云何？尔所
yǒuqíngchéng ā luó hàn yī yī huàzuò ěr suǒ è mó yī yī è mó
有情成阿罗汉，一一化作尔所恶魔，一一恶魔
jù dà shén lì rú shì shén lì yǔ bú tuì zhuǎn yī pú sà xīn suǒ yǒu
具大神力，如是神力与不退转一菩萨心所有
shén lì hé zhě wéishèng
神力何者为胜？”

shè lì zǐ yán bú tuì pú sà mó hē sà xīn suǒ yǒu shén lì yú
舍利子言：“不退菩萨摩诃萨心所有神力于
bǐ wéishèng suǒ yǐ zhě hé bú tuì pú sà mó hē sà xīn suǒ yǒu shén
彼为胜。所以者何？不退菩萨摩诃萨心所有神
lì wú liàng wú shù bù kě sī yì bù kě xuānshuō
力，无量无数不可思议、不可宣说。”

shì zūn fù gào shè lì zǐ yán yú yì yún hé bú tuì pú sà
世尊复告舍利子言：“于意云何？不退菩萨
mó hē sà xīn suǒ yǒu shén lì yú qián suǒ shuō wú liàng wú biān jù dà
摩诃萨心所有神力，于前所说无量无边具大
shéntōngzhū ā luó hàn suǒ yǒu shén lì shéi néng shuō bǐ wéi zuì wéishèng
神通诸阿罗汉所有神力，谁能说彼为最为胜、
wéi zūn wéi gāo wéi miào wéi wēi miào wéi shàng wéi wú shàng
为尊为高、为妙为微妙、为上为无上？”

shè lì zǐ yán rú wǒ jiě fó suǒ shuō yì zhě wéi fó shì zūn
舍利子言：“如我解佛所说义者，唯佛世尊
nǎi néng shuō bǐ bú tuì pú sà mó hē sà xīn suǒ yǒu shén lì yú qián suǒ
乃能说彼不退菩萨摩诃萨心所有神力，于前所
shuō wú liàng wú biān jù dà shéntōngzhū ā luó hàn suǒ yǒu shén lì wéi
说无量无边具大神通诸阿罗汉所有神力，为
zuì wéishèng wéi zūn wéi gāo wéi miào wéi wēi miào wéi shàng wéi wú
最为胜、为尊为高、为妙为微妙、为上为无
shàng suǒ yǐ zhě hé bú tuì pú sà mó hē sà xīn suǒ yǒu shén lì
上。所以者何？不退菩萨摩诃萨心所有神力，
chú yī qiè zhì zhì xiāng yìng zhī xīn suǒ yǒu shén lì wú néng jí zhě yóu
除一切智智⁹相应之心，所有神力无能及者。由
cǐ yīn yuán bú tuì pú sà mó hē sà xīn suǒ yǒu shén lì wéi fó néng
此因缘，不退菩萨摩诃萨心所有神力，唯佛能

⁹ 大正藏：智；永乐北藏及龙藏：智智

zhī wéi fó néngshuō yú yú shén lì wéi zuì wéishèng wéizūn wéigāo
知、唯佛能说于余神力，为最为胜、为尊为高、
wéimiào wéiwēimiào wéishàng wéi wú shàng
为妙为微妙、为上为无上。”

ěr shí fó gàoshè lì zǐ yán rú shì rú shì rú rǔ suǒ
尔时，佛告舍利子言：“如是！如是！如汝所
shuō hé yǐ gù shè lì zǐ bú tuì pú sà mó hē sà xīn wú yú
说。何以故？舍利子，不退菩萨摩诃萨心，无余
yǒu qíng néng lìng zhuǎn biàn yì wú rú shí zhī zhě shuō zhě wéi yǒu rú
有情能令转变，亦无如实知者、说者，唯有如
lái yīng zhèngděng jué zhī bǐ pú sà bú tuì zhuǎn xīn wèi zhū yǒu
来、应、正等觉，知彼菩萨不退转心，为诸有
qíng rú shí xuānshuō
情如实宣说。”

ěr shí mǎn cí zǐ wèn shè lì zǐ yán hé yīn yuán gù bú tuì
尔时，满慈子问舍利子言：“何因缘故不退
pú sà mó hē sà xīn bù kě zhuǎn biàn
菩萨摩诃萨心不可转变？”

shè lì zǐ yán rú zhū pú sà xíng bù shī shí wú bù jiē yuán
舍利子言：“如诸菩萨行布施时，无不皆缘
yī qiè zhì zhì qí xīn jiān gù bù kě qīng dòng rú shì zhèng dé bú tuì
一切智智，其心坚固不可倾动。如是证得不退
zhuǎn shí xīn bù suí yuán ér yǒu zhuǎn biàn
转时，心不随缘而有转变。

yòu mǎn cí zǐ pì rú yǒu rén shàn jiě duàn shì céng yú
“又，满慈子，譬如有人善解断事，曾于
wú liàng zhǎng zhě jū shì shāng gǔ zhòng zhōng shuò shuò duàn shì yǒu
无量长者、居士、商贾众中数数断事。有
kuì fá gù pín yú zhǎng zhě jū shì děng suǒ jiè biàn cái wù kǒng tā
匮乏故，频于长者、居士等所借便财物，恐他
lái suǒ wú lì chóu huán suì yī fù wáng jì miǎn jū zhí shí zhū zhài
来索无力酬还，遂依附王冀免拘繫。时，诸债
zhǔ bù wèi wáng gù bù gǎn qiān chē cuò rǔ bǐ rén suǒ yǐ zhě hé
主怖畏王故，不敢牵掣挫辱彼人。所以者何？

bǐ suǒ yī fù wáng lì shèn dà nán kě dāng dí rú shì pú sà ruò chū
彼所依附王力甚大难可当敌。如是菩萨若初
fā xīn ruò bú tuì zhuǎn jiē yóu yī fù yī qiè zhì zhì yǒu dà shén lì
发心若不退转，皆由依附一切智智有大神力，

yī qiè dú jué jí ā luó hàn jiē bù néng lǐng xīn yǒu biàn dòng yòu mǎn
一切独觉及阿罗汉皆不能令心有变动。又，满
cí zǐ rú rén yī wáng suī jí pín kuì ér bú bèi rǔ rú shì pú sà
慈子，如人依王，虽极贫匮而不被辱；如是菩萨
yī yī qiè zhì zhì èr shèng è mó bù néng qīng dòng ér néng xiáng fú
依一切智智，二乘恶魔不能倾动，而能降伏
yī qiè è mó yú bǐ èr shèng wéi zuì wéi shèng wéi zūn wéi gāo wéi
一切恶魔，于彼二乘为最为胜、为尊为高、为
miào wéi wēi miào wéi shàng wéi wú shàng shì gù pú sà yù bú tuì zhuǎn
妙为微妙、为上为无上。是故菩萨欲不退转，
cháng yīng yī zhǐ yī qiè zhì zhì xiū pú sà xíng wù yào yú shèng
常应依止一切智智修菩萨行，勿乐余乘。”

mǎn cí zǐ yán hé děng pú sà wéi zhū dú jué shēng wén suǒ
满慈子言：“何等菩萨为诸独觉、声闻所
shèng shèng
胜？”

shè lì zǐ yán ruò zhū pú sà wén shuō dú jué shēng wén shèng
舍利子言：“若诸菩萨闻说独觉、声闻胜
shì xīn shēng xīn mù zuò shì niàn yán wǒ dāng yún hé dé rú shì fǎ
事，心生欣慕作是念言：‘我当云何得如是法？’
yì shēn yào zhuó zàn èr shèng jiào shì zhū pú sà yóu qǐ rú sī fēi lǐ zuò
亦深乐著赞二乘教，是诸菩萨由起如斯非理作
yì biàn wéi yī qiè dú jué shēng wén zhī suǒ shèng fú
意，便为一切独觉、声闻之所胜伏。”

shí mǎn cí zǐ biàn wèn jù shòu shè lì zǐ yán hé yuán shuō
时，满慈子便问具寿舍利子言：“何缘说
cǐ pú sà zuò yì míng fēi lǐ yé
此菩萨作意名非理耶？”

shè lì zǐ yán cǐ néng zhàng ài yī qiè zhì zhì lìng néng yǐn
舍利子言：“此能障碍一切智智，令能引
fā yī qiè zhì xīn jiàn wēi jiàn yuǎn gù míng pú sà fēi lǐ zuò yì rú yú
发一切智心渐微渐远，故名菩萨非理作意。如瑜
qié shī yù zhèng shí jì xīn yào qù rù zhèng xìng lí shēng ruò tān
伽师欲证实地，欣乐趣入正性离生，若贪、
chēn chī yù yuán xiàn qǐ lìng néng yǐn fā ā luó hàn xīn yǒu zhàng
瞋、痴遇缘现起，令能引发阿罗汉心，有障
yǒu ài jiàn wēi jiàn yuǎn shì gù shuō wéi fēi lǐ zuò yì rú shì pú sà qiú
有碍渐微渐远，是故说为非理作意。如是菩萨求

dà pú tí ruò qǐ èr shèngxiāngyìngzuò yì zhàng yī qiè zhì sǔn pú tí
大菩提，若起二乘相应作意，障一切智损菩提
xīn shì gù míngwéi fēi lǐ zuò yì ruò zhū pú sà yǒu cǐ zuò yì biàn
心，是故名为非理作意。若诸菩萨有此作意，便
wéi èr shèng zhī suǒshèng fú
为二乘之所胜伏。”

shí mǎn cí zǐ biàn bó jù shòushè lì zǐ yán ruò zhū pú sà
时，满慈子便白具寿舍利子言：“若诸菩萨
fā qǐ èr shèngxiāngyìngzuò yì biànwéi èr shèng zhī suǒshèng fú dāng
发起二乘相应作意，便为二乘之所胜伏，当
zhī bú rù zhū pú sà shù hé yǐ gù shè lì zǐ fú wéi pú sà wéi
知不入诸菩萨数。何以故？舍利子，夫为菩萨唯
qiú wú shàngzhèngděng pú tí ruò qǐ èr shèngxiāngyìngzuò yì wéiběn
求无上正等菩提，若起二乘相应作意，违本
suǒ yù bù néngzhèng dé yī qiè zhì gù rú yù liú zhě fán nǎoxiànxíng
所欲，不能证得一切智故。如预流者烦恼现行，
biàn wéi suǒ qiú ruò zhì ruò duàn qín qiú zhì duàn gù míng yù liú fēi fán
便违所求若智若断勤求智断故名预流，非烦
nǎoxíngyǒu qín qiú yì hé yǐ gù shè lì zǐ fú yù liú zhě qiú èr
恼行有勤求义。何以故？舍利子，夫预流者求二
biàn zhī yī zhì biàn zhī èr duàn biàn zhī fán nǎoxiànxíng èr qiú
遍知：一智遍知，二断遍知。烦恼现行，二求
jù huài gù yù liú zhě cháng yīng jīng qín qiú zhì biàn zhī miè zhū fán nǎo
俱坏，故预流者常应精勤求智遍知灭诸烦恼。
rú shì pú sà ruò qǐ èr shèngxiāngyìngzuò yì biàn wéi pú sà běn suǒ
如是菩萨若起二乘相应作意，便违菩萨本所
xī qiú yī qiè zhì zhì
希求一切智智。

ruò zhū pú sà yuǎn lí xī qiú yī qiè zhì zhì xīn jí xīn suǒ
“若诸菩萨远离希求一切智智心及心所，
zé bù míngwéizhēn shí pú sà hé yǐ gù shè lì zǐ fú pú sà zhě
则不名为真实菩萨。何以故？舍利子，夫菩萨者
yào cháng xī qiú yī qiè zhì zhì xīn wú jiàn duàn ruò zhū pú sà zhù pú
要常希求一切智智心无间断。若诸菩萨住菩
sà xīn èr shèng è mó bù néngshèng fú ér néngshèng fú èr shèng
萨心，二乘恶魔不能胜伏，而能胜伏二乘
è mó rú shànshè fū zhù suǒ xí chù bù wéi yī qiè yuàn dí suǒ fú
恶魔。如善射夫住所习处，不为一切怨敌所伏，

néng fú yuàn dí lí zhū bù wèi rú shì pú sà zhù pú sà xīn yī qiè
能伏怨敌离诸怖畏；如是菩萨住菩萨心，一切
è yuánsuǒ bù néng huài néng huài yī qiè zhòng mó shì yè ruò wén xuān
恶缘所不能坏，能坏一切众魔事业。若闻宣
shuō èr shèng fǎ jiào biàn zuò shì niàn wǒ dāng zhèng dé wú shàng pú
说二乘法教，便作是念：‘我当证得无上菩
tí wèi zhū yǒu qíng yì dāng xuān shuō rú shì fǎ jiào rú jīn shì zūn néng
提，为诸有情亦当宣说如是法教。如今世尊能
jì rú lái yīng zhèng děng jué wèi zhū dú jué shēng wén zhǒng xìng bǔ
寂如来、应、正等觉为诸独觉、声闻种性补
tè qié luó xuān shuō èr shèng xiāng yīng fǎ jiào wǒ wèi lái shì dé zuò fó
特伽罗，宣说二乘相应法教。我未来世得作佛
shí yì wèi rú shì zhū yǒu qíng lèi shuō rú shì jiào lìng huò lì lè
时，亦为如是诸有情类，说如是教令获利乐。’

rú shì pú sà fāng biàn shàn qiǎo zhù pú sà xīn suī wén èr
“如是菩萨方便善巧住菩萨心，虽闻二
shèng xiāng yīng fǎ jiào ér wú suǒ sǔn wèi suī wén bǐ xiāng yīng fǎ jiào ér
乘相应法教而无所损，谓虽闻彼相应法教，而
yú èr shèng wú suǒ tān rǎn rú shì pú sà zhù pú sà xīn bù wéi èr
于二乘无所贪染。如是菩萨住菩萨心，不为二
shèng è mó shèng fú ér néng shèng fú èr shèng è mó rú yú qié shī
乘恶魔胜伏，而能胜伏二乘恶魔。如瑜伽师
yú jìng jí dìng jù dé shàn qiǎo bù kě shèng fú suǒ yǐ zhě hé xīn yú
于境及定俱得善巧不可胜伏。所以者何？心于
jìng dìng yǐ shàn xiū zhì dé zì zài gù rú shì pú sà zhù pú sà xīn èr
境定已善修治得自在故。如是菩萨住菩萨心，二
shèng è mó bù néng shèng fú suǒ yǐ zhě hé shì zhū pú sà yú pú
乘恶魔不能胜伏。所以者何？是诸菩萨于菩
sà xīn cháng bù lí gù
萨心常不离故。”

ěr shí shè lì zǐ wèn mǎn cí zǐ yán yī qiè pú sà ruò chū
尔时，舍利子问满慈子言：“一切菩萨若初
fā xīn ruò yǐ dé bú tuì ruò zuò pú tí zuò jiē bù kě shèng fú
发心、若已得不退、若坐菩提座，皆不可胜伏
yé ? ”

mǎn cí zǐ yán yī qiè pú sà ruò chū fā xīn ruò yǐ dé bú
满慈子言：“一切菩萨若初发心、若已得不

tuì ruò zuò pú tí zuò dāng zhī yī qiè bù kě shèng fú hé yǐ gù
退、若坐菩提座，当知一切不可胜伏。何以故？

shè lì zǐ shì zhū pú sà yī qiè è yuán bù néng lìng shě běn shì yuàn gù
舍利子，是诸菩萨一切恶缘不能令舍本誓愿故，

wèi zhū pú sà fā pú tí xīn yú zhū yǒu qíng yù cháng ráo yì rú shì
谓诸菩萨发菩提心，于诸有情欲常饶益，如是

èr shì shì yuàn jiān láo yī qiè è yuán bù néng qīng dòng ruò zhū pú sà
二事誓愿坚牢一切恶缘不能倾动，若诸菩萨

ān zhù cǐ xīn èr shèng è mó bù néng shèng fú yòu shè lì zǐ
安住此心，二乘恶魔不能胜伏。又，舍利子，

rú zhū rú lái ruò chū chéng fó ruò yǐ chéng fó zhù bǎi qiān suì jù bù
如诸如来若初成佛，若已成佛住百千岁，俱不

shě lí yī qiè zhì xīn yú yī qiè shí chéng yī qiè zhì rú shì pú sà
舍离一切智心，于一切时成一切智。如是菩萨

ruò chū fā xīn ruò yǐ dé bú tuì ruò zuò pú tí zuò yú yī qiè shí
若初发心、若已得不退、若坐菩提座，于一切时

yuán yī qiè zhì qiú zhèng zuò yì wèi cháng zàn shě
缘一切智，求证作意未尝暂舍。”

shè lì zǐ yán ruò rú shì zhě pú sà zhū wèi yǒu hé chā bié
舍利子言：“若如是者，菩萨诸位有何差别？”

mǎn cí zǐ yán pú sà zhū wèi xīn wú chā bié dàn yǒu chéng fó
满慈子言：“菩萨诸位心无差别，但有成佛

chí sù bù tóng wèi pú sà xīn chū zhōng hòu wèi jiē qiú yīn fā
迟速不同。谓菩萨心初、中、后位，皆求引发

wú shàng pú tí ān zhù cǐ xīn cháng wú tuì zhuǎn yòu shè lì zǐ
无上菩提，安住此心常无退转。又，舍利子，

rú ā luó hàn zhōng bú tuì shī ā luó hàn xīn wèi wú lòu xīn bì wú tuì
如阿罗汉终不退失阿罗汉心，谓无漏心必无退

zhuǎn pú sà yì ěr zhōng bú tuì shī dà pú tí xīn
转；菩萨亦尔，终不退失大菩提心。

yòu shè lì zǐ yú yì yún hé ruò ā luó hàn xīn yǒu tuì
“又，舍利子，于意云何？若阿罗汉心有退

shī bǐ shì zhēn shí ā luó hàn fǒu
失，彼是真实阿罗汉不？”

shè lì zǐ yán fú yě jù shòu ruò ā luó hàn xīn yǒu tuì
舍利子言：“不也！具寿！若阿罗汉心有退

shī dāng zhī bǐ wéi zēng shàng màn zhě jué dìng wèi dé ā luó hàn guǒ
失，当知彼为增上慢者，决定未得阿罗汉果。”

mǎn cí zǐ yán pú sà yì ěr ruò yǒu pú sà tuì pú tí xīn
满慈子言：“菩萨亦尔，若有菩萨退菩提心，

dāng zhī bǐ xiān zì chēng pú sà fēi zhēn pú sà shì zēngshàngmàn wū
当知彼先自称菩萨非真菩萨，是增上慢污

pú sà zhòng rú huì luó wō wū chéng qīngshuǐ bù kān yǐn yòng
菩萨众，如秽螺蜗¹⁰污澄清水不堪饮用。”

shè lì zǐ yán rú shì rú shì dāng zhī bǐ lèi wú zhī bì
舍利子言：“如是！如是！当知彼类无知蔽

xīn zì chēng pú sà shí wèi dé rù zhēn pú sà shù dàn yǒu xū míng pì
心自称菩萨，实未得入真菩萨数但有虚名。譬

rú zhàng fū nán gēn chéng jiù yǒu gēn quē zhě zì chēng zhàng fū bǐ yǒu
如丈夫男根成就，有根缺者自称丈夫，彼有

xū yán ér wú shí yì pú sà yì ěr tuì pú tí xīn dàn yǒu xū míng
虚言而无实义，菩萨亦尔，退菩提心，但有虚名

fēi zhēn pú sà rú quē gēn zhě míng bàn zé jiā tuì pú tí xīn míng wěi
非真菩萨。如缺根者名半择迦，退菩提心名伪

pú sà shì gù pú sà chū zhōng hòu wèi jué dìng bú tuì dà pú
菩萨。是故菩萨初、中、后位，决定不退大菩

tí xīn ruò tuì cǐ xīn biàn fēi pú sà
提心，若退此心便非菩萨。”

ěr shí mǎn cí zǐ wèn shè lì zǐ yán ruò zhū pú sà yù zhèng
尔时，满慈子问舍利子言：“若诸菩萨欲证

wú shàng zhèng děng pú tí dāng qǐ hé děng xiāng yìng zuò yì
无上正等菩提，当起何等相应作意？”

shè lì zǐ yán ruò zhū pú sà yù zhèng wú shàng zhèng děng pú
舍利子言：“若诸菩萨欲证无上正等菩

tí yīng zhèng fā qǐ yī qiè zhì zhì xiāng yìng zuò yì yī qiè pú sà fǎ
提，应正发起一切智智相应作意，一切菩萨法

yīng ān zhù rú shì zuò yì ruò zhū pú sà zhù cǐ zuò yì xiū xíng bù shī
应安住如是作意。若诸菩萨住此作意修行布施，

shì zhū pú sà jí néng huí xiàng yī qiè zhì zhì ruò zhū pú sà rú shì huí
是诸菩萨即能回向一切智智。若诸菩萨如是回

xiàng yī qiè zhì zhì shì zhū pú sà shè shòu bù shī bō luó mì duō ruò
向一切智智，是诸菩萨摄受布施波罗蜜多；若

zhū pú sà bù néng huí xiàng yī qiè zhì zhì shì zhū pú sà suǒ xíng bù shī
诸菩萨不能回向一切智智，是诸菩萨所行布施，

¹⁰ 大正藏：蜗螺；永乐北藏及龙藏：螺蜗

bù míng bù shī bō luó mì duō

不名布施波罗蜜多。

yòu mǎn cí zǐ ruò zhū pú sà xíng bù shī shí zuò shì sī
“又，满慈子，若诸菩萨行布施时，作是思

wéi wǒ shě shǎo fēn bù shě shǎo fēn wǒ shě cǐ wù bù shě cǐ
惟：‘我舍少分、不舍少分，我舍¹¹此物、不舍此

wù wǒ shī bǐ lèi bù shī bǐ lèi shì zhū pú sà yóu cǐ sī wéi zhàng
物，我施彼类、不施彼类。’是诸菩萨由此思惟障

yī qiè zhì jīng jiǔ nǎi néng dé yī qiè zhì duō shí bù shī bō luó mì duō
一切智，经久乃能得一切智，多时布施波罗蜜多

nǎi dé yuán mǎn shì gù pú sà yù bú zhàng ài yī qiè zhì zhì yù jí
乃得圆满。是故菩萨欲不障碍一切智智，欲疾

zhèng dé yī qiè zhì zhì yù lìng bù shī bō luó mì duō jí dé yuán mǎn
证得一切智智，欲令布施波罗蜜多疾得圆满，

yīng lí rú shì fēn bié sī wéi yīng shě yī qiè fēn yīng shī yī qiè wù
应离如是分别思惟，应舍一切分，应施一切物，

yú yī qiè lèi yīng píng děng shī yòu mǎn cí zǐ ruò zhū pú sà yù
于一切类应平等施。又，满慈子，若诸菩萨欲

zhèng wú shàng zhèng děng pú tí yīng zhù bù shī bō luó mì duō yīng yú
证无上正等菩提，应住布施波罗蜜多，应于

bù shī bō luó mì duō rú shì ér zhù
布施波罗蜜多如是而住。

ruò zhū pú sà yú rì chū fēn néng yǐ zhǒng zhǒng shàng miào
“若诸菩萨于日初分，能以种种上妙

yǐn shí gòng yǎng jìng qié shā shù yǒu qíng jì gòng yǎng yǐ fù shī shàng
饮食，供养殒伽沙数有情，既供养已，复施上

miào huáng jīn sè yī yú rì zhōng fēn yì yǐ zhǒng zhǒng shàng miào yǐn
妙黄金色衣；于日中分，亦以种种上妙饮

shí gòng yǎng jìng qié shā shù yǒu qíng jì gòng yǎng yǐ fù shī shàng
食，供养殒伽沙数有情，既供养已，复施上

miào huáng jīn sè yī yú rì hòu fēn yì yǐ zhǒng zhǒng shàng miào yǐn
妙黄金色衣；于日后分，亦以种种上妙饮

shí gòng yǎng jìng qié shā shù yǒu qíng jì gòng yǎng yǐ fù shī shàng
食，供养殒伽沙数有情，既供养已，复施上

miào huáng jīn sè yī yú yè sān fēn yì fù rú shì rú shì bù shī
妙黄金色衣；于夜三分，亦复如是。如是布施，

¹¹ 大正藏：施；永乐北藏及龙藏：舍

jīng yú jìng qié shā shù dà jié cháng wú jiàn duàn shì zhū pú sà rú shì shī
经于殄伽沙数大劫常无间断，是诸菩萨如是施
yǐ ruò bù huí qiú yī qiè zhì zhì suī míng bù shī ér fēi bù shī bō luó
已，若不回求一切智智，虽名布施而非布施波罗
mì duō ruò néng huí qiú yī qiè zhì zhì nǎi míng bù shī bō luó mì duō
蜜多；若能回求一切智智，乃名布施波罗蜜多。
wèi bù shī shí bú zuò fēn xiàn suí duō suí shǎo fā guǎng dà xīn pǔ yuán
谓布施时不作分限，随多随少发广大心，普缘
yǒu qíng zǒng shī yī qiè
有情总施一切。

rú shì pú sà xíng bù shī shí suī bù shě duō bù shī yī qiè
“如是菩萨行布施时，虽不舍多布施一切，
ér chéng bù shī bō luó mì duō suǒ yǐ zhě hé wèi yù zhèng dé wú
而成布施波罗蜜多。所以者何？为欲证得无
liàng fó fǎ ér xíng bù shī bō luó mì duō ruò bù shī shí xīn yǒu xiàn liàng
量佛法而行布施波罗蜜多，若布施时心有限量，
dìng bù néng zhèng wú liàng fó fǎ ruò zhū pú sà xīn yǒu xiàn liàng ér xíng
定不能证无量佛法。若诸菩萨心有限量而行
bù shī shì zhū pú sà dìng bù néng zhèng yī qiè zhì zhì dìng yú bù shī
布施，是诸菩萨定不能证一切智智，定于布施
bō luó mì duō bù néng yuán mǎn shì gù pú sà yù zhèng wú liàng yī qiè
波罗蜜多不能圆满，是故菩萨欲证无量一切
zhì zhì yīng dāng fā qǐ wú xiàn liàng xīn ér xíng bù shī ruò zhū pú sà
智智，应当发起无量心而行布施。若诸菩萨
yǒu xiàn liàng xīn ér xíng bù shī shì zhū pú sà shè shòu qiān lìn bù néng
有限量心而行布施，是诸菩萨摄受悭吝不能
yǒng shě bù néng shè shòu yī qiè zhì zhì yǔ cǐ xiāng wéi nǎi néng zhèng
永舍，不能摄受一切智智，与此相违乃能证
dé yī qiè zhì zhì yuán mǎn bù shī bō luó mì duō
得一切智智，圆满布施波罗蜜多。

yòu mǎn cí zǐ zhū pú sà zhòng yù xíng bù shī yīng qǐ
“又，满慈子，诸菩萨众欲行布施，应起
shì xīn wǒ dāng xiū xíng wú xiàn liàng shī nǎi zhì wèi zhèng wú shàng pú
是心：‘我当修行无量施，乃至未证无上菩
tí yú zhū yǒu qíng qiě xíng cái shī ruò zhèng wú shàng zhèng děng pú tí
提，于诸有情且行财施；若证无上正等菩提，
yú zhū yǒu qíng dāng xíng fǎ shī wèi ruò wèi zhèng wú shàng pú tí qiě
于诸有情当行法施。’谓若未证无上菩提，且

yú yǒuqíng yǐ cái shèshòu lìng lí pín kǔ dé shì jiān lè ruò zhèng wú
于有情以财摄受，令离贫苦得世间乐；若证无
shàngzhèngděng pú tí dāng yú yǒuqíng yǐ fǎ shèshòu lìng lí fán nǎo
上正等菩提，当于有情以法摄受，令离烦恼
dé chū shì lè rú rén shì wáng xiān dé yī shí yǎnghuó qī zǐ hòu
得出世乐。如人事王，先得衣食养活妻子，后
dé wáng yì duō huò zhēn cái zì shēn qī zǐ jù shòu fù guì ān wěn kuài
得王意多获珍财，自身、妻子俱受富贵安隐快
lè rú shì pú sà qiú zhèng wú shàngzhèngděng pú tí xiū duō bǎi qiān
乐；如是菩萨求证无上正等菩提，修多百千
nán xíng kǔ xíng xiān yǐ cái shī shèshòu yǒuqíng lìng lí shì jiān zhū pín
难行苦行，先以财施摄受有情，令离世间诸贫
qióng kǔ hòu zhèng wú shàngzhèngděng jué shí yǐ wú rǎn fǎ jiào jiè jiào
穷苦，后证无上正等觉时，以无染法教诫教
shòu zhū yǒuqíng lèi lìng qí jiě tuō shēng sǐ zhòng kǔ
授诸有情类，令其解脱生死众苦。

yòu mǎn cí zǐ rú duō bǎi qiān zhū yǒuqíng lèi fèng shì wáng
“又，满慈子，如多百千诸有情类奉事王

zǐ zhòu yè jīng qín wáng zǐ ěr shí suí fèn zī jī yī fú yǐn shí
子昼夜精勤，王子尔时随分资给衣服、饮食、
wò jù děng shì hòu dēng wáng wèi suí xī qín láo liàng suǒ kān rèn zhòng
卧具等事，后登王位，随昔勤劳量所堪任重
cì jué lù huò zhǔ shì yè huò zhǔ chuānyuán huò zhǔ dà chéng
赐爵禄，或主事业，或主川原，或主大城，
huò zhǔ guān fáng huò zhǔ cūn yì huò zhǔ jūn róng rú shì pú sà qiú
或主关防，或主村邑，或主军戎；如是菩萨求
yī qiè zhì wèi zhèng wú shàngzhèngděng jué shí xiān yǐ zī cái shè yǒu
一切智，未证无上正等觉时，先以资财摄有
qíng lèi hòu zhèng wú shàngzhèngděng jué shí suí zhū yǒuqíng jué huì chā
情类，后证无上正等觉时，随诸有情觉慧差
bié yǐ wú shàng fǎ jiào jiè jiào shòu lìng qí ān zhù ā luó hàn guǒ
别，以无上法教诫教授，令其安住阿罗汉果、
huò bù huán guǒ huò yī lái guǒ huò yù liú guǒ huò shí shàn yè dào
或不还果、或一来果、或预流果、或十善业道、
huò pú sà shèng wèi
或菩萨胜位。

yòu mǎn cí zǐ shì zhū pú sà qiú dà pú tí xíng pú sà xíng
“又，满慈子，是诸菩萨求大菩提行菩萨行，

wèizhèng wú shàngzhèngděng jué shí yú zhū yǒuqíng zuò dà ráo yì ruò
未证无上正等觉时，于诸有情作大饶益；若
zhèng wú shàngzhèngděng jué shí yì yú yǒuqíng zuò dà ráo yì bō niè
证无上正等觉时，亦于有情作大饶益；般涅
12 pánhòu yì yú wú liàng wú biānyǒuqíng zuò dà ráo yì pì rú wáng zǐ
槃后，亦于无量无边有情作大饶益。譬如王子
wèishào wáng wèi yǔ zhū yǒuqíng zuò dà ráo yì ruò shào wáng wèi yì
未绍王位，与诸有情作大饶益；若绍王位，亦
yǔ yǒuqíng zuò dà ráo yì ruò mìng zhōnghòu yì yǔ yǒuqíng zuò dà ráo
与有情作大饶益；若命终后，亦与有情作大饶
yì
益。

yòu mǎn cí zǐ rú rén shì wáng rú rú jīng qín jīng shí jiàn
“又，满慈子，如人事王如如精勤经时渐
jiǔ rú shì rú shì jué lù jiàn zēng rú shì pú sà qiú yī qiè zhì rú
久，如是如是爵禄渐增；如是菩萨求一切智，如
rú jīng qín jīng shí jiàn jiǔ rú shì rú shì gōng dé jiàn zēng
如精勤经时渐久，如是如是功德渐增。

yòu mǎn cí zǐ shì zhū pú sà wèizhèng wú shàngzhèngděng
“又，满慈子，是诸菩萨未证无上正等
jué shí yú zhū yǒuqíng yǐ cái shèshòu wèi yǐ zhǒng zhǒng yī fú yǐn
觉时，于诸有情以财摄受，谓以种种衣服、饮
shí wò jù yī yào jí yú zī cái fāngbiàn shànqiǎo shèshòu ráo yì
食、卧具、医药及余资财，方便善巧摄受饶益。

ruò zhèng wú shàngzhèngděng jué shí yú zhū yǒuqíng yǐ fǎ shèshòu wèi
若证无上正等觉时，于诸有情以法摄受，谓
yǐ zhǒng zhǒng bù shī jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lǜ bō rě
以种种布施、净戒、安忍、精进、静虑、般若
bō luó mì duō jí yú wú liàng wú biān fó fǎ shèshòu ráo yì huò yǐ
波罗蜜多及余无量无边佛法摄受饶益，或以
zhǒng zhǒng niàn zhù zhèng duàn shén zú gēn lì jué zhī dào
种种念住、正断、神足、根、力、觉支、道
zhī jí yú wú liàng wú biān fó fǎ shèshòu ráo yì huò yǐ zhǒng zhǒng shī
支及余无量无边佛法摄受饶益，或以种种施
fú yè shì jiè fú yè shì xiū fú yè shì jí yú wú liàng shì jiān shàn fǎ
福业事、戒福业事、修福业事及余无量世间善法

12 大正藏：涅；永乐北藏及龙藏：若

shèshòuráo yì bō nièpánhòu yì yú wúliàng wúbiānyǒuqíngzuò dà
摄受饶益。般涅槃后，亦于无量无边有情作大
ráo yì wèigòngyǎng fó shè lì luó gù huò yú rú lái wú shàngzhèng
饶益，谓供养佛设利罗故，或于如来无上正
fǎ shòu chí dú sòng rú shuō xiū xíng jiē dé wú biānguǎng dà ráo yì
法受持、读诵、如说修行，皆得无边广大饶益，
wèi rén tiān lè huò bō niè pán huò dà pú tí jiū jìng ān lè
谓人、天乐、或般涅槃、或大菩提究竟安乐。”

ěr shí mǎn cí zǐ wèishè lì zǐ yán rú shì rú shì
尔时，满慈子谓舍利子言：“如是！如是！
chéng rú suǒshuō rén zhě suǒshuō wú bù rú yì shì gù rú lái yīng
诚如所说。仁者所说无不如意，是故如来、应、
zhèngděng jué chángshuō rén zhě shēng wén zhòng zhōng zhì huì biàn cái zuì
正等觉常说仁者声闻众中智慧、辩才最
wéi dì yī
为第一。

yòu shè lì zǐ pì rú zhēn jīn cháng yǔ yǒuqíngzuò dà ráo
“又，舍利子，譬如真金常与有情作大饶
yì wèi wèi chūkàng ruò chūkàng shí ruò zhuǎn biàn chéng zhū zhuāng
益，谓未出矿，若出矿时，若转变成诸庄
yán jù ruò fù chūmàizhuǎnmǎi yú wù jiē yǔ wúliàng wúbiānyǒuqíng
严具，若复出卖转买余物，皆与无量无边有情
suí qí suǒyìngzuò dà ráo yì rú shì pú sà xiū pú sà xíng wèizhèng wú
随其所应作大饶益。如是菩萨修菩萨行，未证无
shàngzhèngděng jué shí yǔ zhū yǒuqíngzuò dà ráo yì wèi yǐ cái fǎ
上正等觉时，与诸有情作大饶益，谓以财、法
suí qí suǒyìng fāngbiànshànqiǎo shèshòuráo yì ruò zhèng wú shàng
随其所应，方便善巧摄受饶益。若证无上
zhèngděng jué shí zhuànmiào fǎ lún zuò dà ráo yì wèixuānshuō sè yùn
正等觉时，转妙法轮作大饶益，谓宣说色蕴
cháng wú chángděng bù kě dé xuānshuōshòu xiǎng xíng shí yùn
常无常等不可得，宣说受、想、行、识蕴
cháng wú chángděng yì bù kě dé xuānshuōyǎnchùcháng wú chángděng
常无常等亦不可得；宣说眼处常无常等
bù kě dé xuānshuō ěr bí shé shēn yì chùcháng wú cháng
不可得，宣说耳、鼻、舌、身、意处常无常
děng yì bù kě dé xuānshuō sè chùcháng wú chángděng bù kě dé
等亦不可得；宣说色处常无常等不可得，

xuānshuōshēng xiāng wèi chù fǎ chùcháng wú chángděng yì bù
宣说声、香、味、触、法处常无常等亦不
kě dé xuānshuōyǎn jiè cháng wú chángděng bù kě dé xuānshuō ěr
可得；宣说眼界常无常等不可得，宣说耳、
bí shé shēn yì jiè cháng wú chángděng yì bù kě dé xuānshuō
鼻、舌、身、意界常无常等亦不可得；宣说
sè jiè cháng wú chángděng bù kě dé xuānshuōshēng xiāng wèi
色界常无常等不可得，宣说声、香、味、
chù fǎ jiè cháng wú chángděng yì bù kě dé xuānshuōyǎn shí jiè
触、法界常无常等亦不可得；宣说眼识界
cháng wú chángděng bù kě dé xuānshuō ěr bí shé shēn yì
常无常等不可得，宣说耳、鼻、舌、身、意
shí jiè cháng wú chángděng yì bù kě dé xuānshuōyǎnchùcháng wú
识界常无常等亦不可得；宣说眼触常无
chángděng bù kě dé xuānshuō ěr bí shé shēn yì chùcháng
常等不可得，宣说耳、鼻、舌、身、意触常
wú chángděng yì bù kě dé xuānshuōyǎnchùwéiyuánsuǒshēngzhūshòu
无常等亦不可得；宣说眼触为缘所生诸受
cháng wú chángděng bù kě dé xuānshuō ěr bí shé shēn yì
常无常等不可得，宣说耳、鼻、舌、身、意
chùwéiyuánsuǒshēngzhūshòucháng wú chángděng yì bù kě dé xuān
触为缘所生诸受常无常等亦不可得；宣
shuō dì jiè cháng wú chángděng bù kě dé xuānshuōshuǐ huǒ fēng
说地界常无常等不可得，宣说水、火、风、
kōng shí jiè cháng wú chángděng yì bù kě dé xuānshuō yīn yuáncháng
空、识界常无常等亦不可得；宣说因缘常
wú chángděng bù kě dé xuānshuōděng wú jiànyuán suǒyuányuán
无常等不可得，宣说等无间缘、所缘缘、
zēngshàngyuán cháng wú chángděng yì bù kě dé xuānshuō wú míng
增上缘常无常等亦不可得；宣说无明
cháng wú chángděng bù kě dé xuānshuōxíng shí míng sè liù chù
常无常等不可得，宣说行、识、名色、六处、
chù shòu ài qǔ yǒu shēng lǎo sǐ cháng wú chángděng yì
触、受、爱、取、有、生、老死常无常等亦
bù kě dé xuānshuō wǒ cháng wú chángděng bù kě dé xuānshuōyǒu
不可得；宣说我常无常等不可得，宣说有
qíng mìngzhě shēngzhě yǎngzhě shì fū bǔ tè qié luó yì
情、命者、生者、养者、士夫、补特伽罗、意

shēng rú tóng zuò zhě shòu zhě zhī zhě jiàn zhě cháng wú cháng
生、儒童、作者、受者、知者、见者常无常
děng yì bù kě dé xuānshuō yù jiè cháng wú chángděng bù kě dé
等亦不可得；宣说欲界常无常等不可得，
xuānshuō sè wú sè jiè cháng wú chángděng yì bù kě dé rú shì xuān
宣说色、无色界常无常等亦不可得。如是宣
shuō zhǒng zhǒng fǎ mén yǔ zhū yǒu qíng zuò dà ráo yì bō niè pán hòu
说种种法门，与诸有情作大饶益。般涅槃后，
zhèng fǎ xiàng fǎ jí shè lì luó yǔ zhū yǒu qíng zuò dà ráo yì shēng
正法、像法及设利罗，与诸有情作大饶益。声
wén dú jué wú rú shì shì shì gù pú sà mó hē sà zhòng xiū pú sà
闻、独觉无如是事。是故菩萨摩诃萨众修菩萨
xíng cháng yǔ yǒu qíng zuò dà ráo yì yóu sī gù shuō zhū pú sà zhòng
行，常与有情作大饶益，由斯故说：诸菩萨众
yú bǐ èr shèng wéi zuì wéi shèng wéi zūn wéi gāo wéi miào wéi wēi miào
于彼二乘，为最为胜、为尊为高、为妙为微妙、
wéi shàng wéi wú shàng
为上为无上。”

ěr shí fó gào ā nán tuó yán rǔ yīng shòu chí shè lì zǐ děng
尔时，佛告阿难陀言：“汝应受持舍利子等
suǒ shuō pú sà mó hē sà zhòng pī dà yuàn kǎi qù dà pú tí jù
所说：‘菩萨摩诃萨众被大愿铠趣大菩提，具
shèng shàn qiǎo zēng shàng yì yào xiū xíng bù shī bō luó mì duō shě fǎ
胜善巧增上意乐，修行布施波罗蜜多，舍法、
shě cái wú rǎn wú zhuó
舍财无染无著。’”

shí bó qié fàn shuō shì jīng yǐ jù shòu shè lì zǐ jù shòu
时，薄伽梵说是经已，具寿舍利子、具寿
mǎn cí zǐ jù shòu ā nán tuó jí yú shēng wén zhū pú sà zhòng
满慈子、具寿阿难陀，及余声闻、诸菩萨众，
bìng yú shì jiān tiān lóng yào chā jiàn dá fù ā sù luò jiē lù
并余世间天、龙、药叉、健达缚、阿素洛、揭路
tú jǐn nà luò mò hū luò qié rén fēi rén děng yī qiè dà zhòng
荼、紧捺洛、莫呼洛伽、人非人等一切大众，
wén fó suǒ shuō jiē dà huān xǐ xìn shòu fèng xíng
闻佛所说皆大欢喜、信受奉行。

dà bō rě jīng dì shí èr huì jìng jiè
大般若经第十二会净戒

bō luó mì duō fēn
波罗蜜多分¹³

xù
序

táng xī míng sì shā mén xuán zé zhì
唐西明寺沙门玄则制¹⁴

fú yù chǔ jìng fǎ xiān dí shēn qì jiāng yuè ài liú qián jiū
夫欲储净法，先涤身器；将越爱流，前鸠
xíng jí jū qí xuǎn yě tè yǒu jiè yān suǒ yǐ fù zhǐ míng qū gèng
行楫。居其选也，特有戒焉。所以复指名区、更
shēn xuán jí qiè shēn kǒu ér liú xùn zé yī yán yī xíng sī fó shì yǐ
申玄集，切身口而流训，则一言一行斯佛事矣；
yīn dòng jìng yǐ yán jī zé jǔ zú xià zú sī dào chǎng yǐ chéng xiǎn
因动静以研机，则举足下足斯道场矣。诚嶮
dào zhī yí dèng¹⁵ àn shì zhī níng gāng dù jí zhī xiān wán chū kǔ
道之夷¹⁵，暗室之凝缸，度疾¹⁶之仙丸，出苦
zhī shén yù jiàn dé zhě zhī míng jìng yán xīn zhě zhī bǎo mán shè xiàng
之神驭，鉴德者之明镜，严心者之宝鬘，涉象
jì zhī dà shī chǔ chén sù zhī shàn yǒu suī mù zhī wú zhèn bó zhī
季之大师，处尘俗之善友。虽目之无睽、搏¹⁷之
bú chù ér fēn yù bù xiě lèi mí dié zhī yíng kōng jié yìng chéng huā
不触，而芬郁布写，类迷迭之盈空；洁映澄华，
bǐ tí hú zhī dòng sè hán líng suǒ yǐ shān zhí fǎ jiè suǒ yǐ mí lún
比醍醐之洞色。含灵所以埏埴，法界所以弥纶，

¹³ 大正藏：大般若经第十二会戒波罗蜜多分；永乐北藏及龙藏：大般若经第十二会净戒波罗蜜多分

¹⁴ 大正藏：西明寺沙门玄则撰；永乐北藏及龙藏：唐西明寺沙门玄则制

¹⁵ 大正藏：澄；永乐北藏及龙藏：澄

¹⁶ 大正藏：疫；永乐北藏及龙藏：疾

¹⁷ 大正藏：抔；永乐北藏及龙藏：搏

shàn shì fǎ wángkàng zhī yǐ wéimíng zú jù shòuzūn zhěyǎng zhī ér wéi
善逝法王抗之以为明足，具寿尊者养之而为
jìng mìng dànjiǎn yǐ xíngchù huò fēi chù ér nánzūn gé yǐ zhèngshèng
净命。但简以行处，或非处而难遵；格以正乘，
huò tā shèng ér zhì shuǎng shí qī qún zhī xuān sù shàngdòngwáng jī
或他乘而致爽。十七群之喧俗¹⁸尚动王讥，
wǔ bǎishēng zhī diào yǐng réng yí fó jiè shěn fù xiù lián fù ér wéidào
五百生之掉影仍貽佛诫。矧复鼯莲馥而为盗，
fēn chuànxiǎng yǐ chéng yín niè pánwéi qiú bǎozhuānjīng ér shàngfàn
分钏响以成淫，涅槃为求，保专精而尚犯；
pú tí rù yuàn shòu yù lè ér yóu chí qīngxián yǔ zhòng xìng tóng kē
菩提入愿，受欲乐而犹持。轻嫌与重性同科，
yì fáng yǔ shēnzhēgòng pǐn dì gù zhù gù néng xíng suǒ xíng dǎo yǐ
意防与身遮共品，谛故住故，能行所行。导以
suí xǐ róng yǐ fǎ xìng qǐ zhǐ cǎo xì qíng yīn mù chā yì yuǎn
随喜，融以法性，岂止草系情殷、木叉义远，
dú lóngjuǎn dú bù gē wàng bù jiāng bèi zhī lí chǔn qī zhī cháng
毒龙卷毒、怖鸽忘怖，将被之黎蠢、栖之常
lè shǐ bā hán liú xù wǔ rè fú liáng bì lì shī qí yán hé lún
乐，使八寒流煦、五热浮凉，薜荔失其炎河、轮
wéi fā qí àn zhǔ xíng mén yǔn bèi zhǒng zhì kè yuán qí wǔ zhóu dān
围发其暗渚。行门允备，种智克圆。其五轴单
yì yī rú shī fèn fán xī xīn zhī shì qǐ bù zōu yān
译，一如施分。凡息心之士，岂不诟焉！

¹⁸ 大正藏：浴；永乐北藏及龙藏：俗

dà bō rě bō luó mì duō jīng juàn dì wǔ bǎi bā shí sì
大般若波罗蜜多经卷第五百八十四

táng sān zàng fǎ shī xuán zàng fèng zhào yì
唐三藏法师玄奘奉 诏译

dì shí èr jìng jiè bō luó mì duō fēn zhī yī
第十二净戒波罗蜜多分之一

rú shì wǒ wén
如是我闻：

yī shí bó qié fàn zài shì luó fá zhù shì duō lín jǐ gū dú yuán
一时，薄伽梵在室罗筏住誓多林给孤独园，
yǔ dà bì chū zhòng qiān èr bǎi wǔ shí rén jù
与大苾刍众千二百五十人俱。

ěr shí shì zūn gào jù shòu shè lì zǐ rǔ jīn yīng wèi yù zhèng
尔时，世尊告具寿舍利子：“汝今应为欲证
wú shàng zhèng děng pú tí zhū pú sà mó hē sà xuān shuō jìng jiè bō luó
无上正等菩提诸菩萨摩诃萨，宣说净戒波罗
mì duō
蜜多。”

shí shè lì zǐ méng fó jiào chì chéng fó shén lì xiān yǐ jìng
时，舍利子蒙佛教勅，承佛神力，先以净
jiè bō luó mì duō jiào jiè jiào shòu zhū pú sà mó hē sà
戒波罗蜜多，教诫教授诸菩萨摩诃萨。

shí mǎn cí zǐ biàn wèn jù shòu shè lì zǐ yán yún hé yīng zhī
时，满慈子便问具寿舍利子言：“云何应知
pú sà chí jiè yún hé yīng zhī pú sà fàn jiè yún hé pú sà suǒ yīng
菩萨持戒？云何应知菩萨犯戒？云何菩萨所应
xíng chù yún hé pú sà fēi suǒ xíng chù
行处？云何菩萨非所行处？”

shí shè lì zǐ biàn dá jù shòu mǎn cí zǐ yán ruò zhū pú sà
时，舍利子便答具寿满慈子言：“若诸菩萨
ān zhù shēng wén dú jué zuò yì shì míng pú sà fēi suǒ xíng chù ruò
安住声闻、独觉作意，是名菩萨非所行处，若
zhū pú sà ān zhù cǐ chù yīng zhī shì wéi pú sà fàn jiè ruò zhū pú sà
诸菩萨安住此处，应知是为菩萨犯戒。若诸菩萨

xíng yú fēi chù shì zhū pú sà jué dìng bù néng shè shòu jìng jiè bō luó mì
行于非处，是诸菩萨决定不能摄受净戒波罗蜜
duō ruò zhū pú sà jué dìng bù néng shè shòu jìng jiè bō luó mì duō shì
多，若诸菩萨决定不能摄受净戒波罗蜜多，是
zhū pú sà shě běn shì yuàn ruò zhū pú sà shě běn shì yuàn yīng zhī shì
诸菩萨舍本誓愿，若诸菩萨舍本誓愿，应知是
wéi pú sà fàn jiè
为菩萨犯戒。

yòu mǎn cí zǐ ruò zhū pú sà xiū xíng bù shī huí xiàng
“又，满慈子，若诸菩萨修行布施，回向
shēng wén huò dú jué dì shì míng pú sà xíng yú fēi chù ruò zhū pú sà
声闻或独觉地，是名菩萨行于非处，若诸菩萨
xíng yú fēi chù yīng zhī shì wéi pú sà fàn jiè ruò zhū pú sà ān zhù jū
行于非处，应知是为菩萨犯戒。若诸菩萨安住居
jiā shòu miào wǔ yù yīng zhī fēi wéi pú sà fàn jiè ruò zhū pú sà xíng
家受妙五欲，应知非为菩萨犯戒。若诸菩萨行
bù shī shí huí xiàng shēng wén huò dú jué dì bù qiú wú shàng zhèng děng
布施时，回向声闻或独觉地，不求无上正等
pú tí yīng zhī shì wéi pú sà fàn jiè pì rú wáng zǐ yīng shòu fù wáng
菩提，应知是为菩萨犯戒。譬如王子应受父王
suǒ yǒu jiào lìng yīng xué wáng zǐ suǒ yīng xué fǎ wèi zhū wáng zǐ jiē yīng
所有教令，应学王子所应学法，谓诸王子皆应
shàn xué zhū gōng qiǎo chù jí shì yè chù suǒ wèi chéng xiàng chéng mǎ
善学诸工巧处及事业处，所谓乘象、乘马、
chéng chē jí shàn chí yù gōng nǚ pái zǎn dāo shuò gōu lún
乘车，及善持御弓弩、排翥、刀稍、钩轮、
bēn zǒu tiào zhí shū yìn suàn shù shēng yīn lùn děng jí yú zhǒng
奔走、跳踰、书印、算数、声因论等，及余种
zhǒng gōng qiǎo shì yè ruò zhū wáng zǐ néng qín xí xué rú shì děng lèi
种工巧事业。若诸王子能勤习学如是等类
shùn yì wáng fǎ suī shòu wǔ yù zhǒng zhǒng xī xì ér bù wéi wáng zhī
顺益王法，虽受五欲种种嬉戏，而不为王之
suǒ hē zé rú shì pú sà qín qiú wú shàng zhèng děng pú tí suī chǔ jū
所诃责。如是菩萨勤求无上正等菩提，虽处居
jiā shòu miào wǔ yù zhǒng zhǒng xī xì ér bù wéi nì yī qiè zhì zhì
家受妙五欲种种嬉戏，而不违逆一切智智。
ruò zhū pú sà xíng bù shī shí huí xiàng shēng wén huò dú jué dì shì zhū
若诸菩萨行布施时，回向声闻或独觉地，是诸

pú sà xíng yú fēi chù yú yī qiè zhì biàn wéi fēi tián ruò shí ruò shí yú
菩萨行于非处，于一切智便为非田。若时若时于
yī qiè zhì yǐ chéng fēi tián ěr shí ěr shí bù néng shè shòu pú sà jìng
一切智已成非田，尔时尔时不能摄受菩萨净
jiè bō luó mì duō ruò shí ruò shí bù néng shè shòu pú sà jìng jiè bō luó
戒波罗蜜多；若时若时不能摄受菩萨净戒波罗
mì duō ěr shí ěr shí yuǎn lí suǒ qiú yī qiè zhì zhì ruò shí ruò shí
蜜多，尔时尔时远离所求一切智智；若时若时
yuǎn lí suǒ qiú yī qiè zhì zhì ěr shí ěr shí xíng yú fēi chù ruò shí ruò
远离所求一切智智，尔时尔时行于非处；若时若
shí xíng yú fēi chù ěr shí ěr shí fàn pú sà jiè
时行于非处，尔时尔时犯菩萨戒。

yòu mǎn cí zǐ ruò zhū pú sà suī fù chū jiā shòu chí jìng jiè
“又，满慈子，若诸菩萨虽复出家受持净戒，
ér bù huí xiàng wú shàng pú tí shì zhū pú sà dìng bù chéng jiù pú sà
而不回向无上菩提，是诸菩萨定不成就菩萨
jìng jiè ruò zhū pú sà dìng bù chéng jiù pú sà jìng jiè shì zhū pú sà
净戒。若诸菩萨定不成就菩萨净戒，是诸菩萨
dàn yǒu xū míng dōu wú shí yì yīng zhī bǐ lèi bù míng pú sà ruò zhū
但有虚名都无实义，应知彼类不名菩萨。若诸
pú sà suī chǔ jū jiā ér shòu sān guī shēn xìn sān bǎo huí xiàng wú shàng
菩萨虽处居家，而受三归深信三宝，回向无上
zhèng děng pú tí shì zhū pú sà suī fù shòu yòng wǔ yù lè jù ér yú
正等菩提，是诸菩萨虽复受用五欲乐具，而于
pú sà suǒ xíng jìng jiè bō luó mì duō cháng bù yuǎn lí yì míng zhēn shí
菩萨所行净戒波罗蜜多常不远离，亦名真实
chí jìng jiè zhě yì míng ān zhù pú sà jìng jiè ruò zhū pú sà zhù pú sà
持净戒者，亦名安住菩萨净戒。若诸菩萨住菩萨
jiè shì zhū pú sà cháng bù yuǎn lí pú sà jìng jiè bō luó mì duō ruò
戒，是诸菩萨常不远离菩萨净戒波罗蜜多，若
zhū pú sà cháng bù yuǎn lí pú sà jìng jiè bō luó mì duō shì zhū pú sà
诸菩萨常不远离菩萨净戒波罗蜜多，是诸菩萨
cháng bù yuǎn lí yī qiè zhì zhì ruò zhū pú sà suī duō fā qǐ wǔ yù
常不远离一切智智。若诸菩萨虽多发起五欲
xiāng yìng fēi lǐ zuò yì ér qǐ yī niàn wú shàng pú tí xiāng yìng zhī xīn
相应非理作意，而起一念无上菩提相应之心
jí néng cuī miè rú duō jī jí jiā zhē mò ní yī fèi liú lí néng zǒng
即能摧灭。如多积集迦遮末尼，一吠琉璃能总

yìngduó fèi liú lí bǎoguāng cǎi jià zhí yìngduó yī qiè jiā zhē mò ní
映夺；吠琉璃宝光彩价直，映夺一切迦遮末尼。

rú shì pú sà suī duō fā qǐ wǔ yù xiāngyìng fēi lǐ zuò yì ruò qǐ yī
如是菩萨虽多发起五欲相应非理作意，若起一

niàn wú shàng pú tí xiāngyìng zhī xīn pǔ néng cuī miè rú jiā zhē jù yī
念无上菩提相应之心普能摧灭；如迦遮聚，一

fèi liú lí pǔ néngyìngduó lìng shī guāng cǎi
吠琉璃普能映夺令失光彩。

yòu mǎn cí zǐ ruò zhū pú sà zhí zhuó zhū xiàng ér xíng bù
“又，满慈子，若诸菩萨执著诸相而行布

shī shì zhū pú sà xíng yú fēi chù ruò zhū pú sà xíng yú fēi chù shì
施，是诸菩萨行于非处，若诸菩萨行于非处，是

zhū pú sà yīng zhī míng wéi fàn pú sà jiè pú sà bù yīng zhí zhuó zhū xiàng
诸菩萨应知名为犯菩萨戒。菩萨不应执著诸相

ér xíng bù shī yì fù bù yīng zhí zhuó wú shàng zhèngděng pú tí ér xíng
而行布施，亦复不应执著无上正等菩提而行

bù shī hé yǐ gù mǎn cí zǐ zhū fó wú shàng zhèngděng pú tí
布施。何以故？满慈子，诸佛无上正等菩提

yuǎn lí zhòng xiàng suǒ yǐ zhě hé rú lái shí lì sì wú suǒ wèi
远离众相。所以者何？如来十力、四无所畏、

sì wú ài jiě dà cí dà bēi dà xǐ dà shě jí shí bā fó bú
四无碍解、大慈、大悲、大喜、大舍及十八佛不

gòng fǎ děng wú liàng wú biān zhū fó miào fǎ jīe lí zhòng xiàng rú shì
共法等无量无边诸佛妙法皆离众相，如是

pú sà yú suǒ xíng shī bù yīng zhí zhuó ruò zhū pú sà yú suǒ xíng shī néng
菩萨于所行施不应执著。若诸菩萨于所行施能

wú zhí zhuó shì zhū pú sà zé néng shè shòu pú sà jìng jiè bō luó mì duō
无执著，是诸菩萨则能摄受菩萨净戒波罗蜜多，

jí néng zhèng dé yī qiè zhì zhì
疾能证得一切智智。”

shí mǎn cí zǐ biàn wèn jù shòu shè lì zǐ yán ruò zhū pú sà
时，满慈子便问具寿舍利子言：“若诸菩萨

qiú yī qiè zhì zhì ér xiū xíng bù shī shì zhū pú sà qǐ bù zhí zhuó yī
求一切智智而修行布施，是诸菩萨岂不执著一

qiè zhì zhì ruò zhū pú sà qǐ xīn zhí zhuó yī qiè zhì zhì chéng jiè jìn
切智智？若诸菩萨起心执著一切智智，成戒禁

qǔ yún hé míng wéi chí pú sà jiè
取，云何名为持菩萨戒？”

shè lì zǐ yán yī qiè zhì zhì yuǎn lí zhòngxiàng fēi fāngchù
舍利子言：“一切智智远离众相，非方处

shè yī qiè zhì zhì fēi sè yùn bù lí sè yùn fēi shòu xiǎng xíng
摄。一切智智非色蕴，不离色蕴；非受、想、行、

shí yùn bù lí shòu xiǎng xíng shí yùn yī qiè zhì zhì fēi yǎnchù
识蕴，不离受、想、行、识蕴。一切智智非眼处，

bù lí yǎnchù fēi ěr bí shé shēn yì chù bù lí ěr
不离眼处；非耳、鼻、舌、身、意处，不离耳、

bí shé shēn yì chù yī qiè zhì zhì fēi sè chù bù lí sè chù
鼻、舌、身、意处。一切智智非色处，不离色处；

fēi shēng xiāng wèi chù fǎ chù bù lí shēng xiāng wèi
非声、香、味、触、法处，不离声、香、味、

chù fǎ chù yī qiè zhì zhì fēi yǎn jiè bù lí yǎn jiè fēi ěr
触、法处。一切智智非眼界，不离眼界；非耳、

bí shé shēn yì jiè bù lí ěr bí shé shēn yì jiè
鼻、舌、身、意识界，不离耳、鼻、舌、身、意识界。

yī qiè zhì zhì fēi yǎn shí jiè bù lí yǎn shí jiè fēi ěr bí shé
一切智智非眼识界，不离眼识界；非耳、鼻、舌、

shēn yì shí jiè bù lí ěr bí shé shēn yì shí jiè yī
身、意识界，不离耳、鼻、舌、身、意识界。一

qiè zhì zhì fēi yǎnchù bù lí yǎnchù fēi ěr bí shé shēn
切智智非眼触，不离眼触；非耳、鼻、舌、身、

yì chù bù lí ěr bí shé shēn yì chù yī qiè zhì zhì fēi
意触，不离耳、鼻、舌、身、意触。一切智智非

yǎnchù wéiyuán suǒ shēng zhū shòu bù lí yǎnchù wéiyuán suǒ shēng zhū
眼触为缘所生诸受，不离眼触为缘所生诸

shòu yī qiè zhì zhì fēi ěr bí shé shēn yì chù wéiyuán suǒ
受；一切智智非¹⁹耳、鼻、舌、身、意触为缘所

shēng zhū shòu bù lí ěr bí shé shēn yì chù wéiyuán suǒ shēng
生诸受，不离耳、鼻、舌、身、意触为缘所生

zhū shòu yī qiè zhì zhì fēi dì jiè bù lí dì jiè fēi shuǐ huǒ
诸受。一切智智非地界，不离地界；非水、火、

fēng kōng shí jiè bù lí shuǐ huǒ fēng kōng shí jiè
风、空、识界，不离水、火、风、空、识界。

yī qiè zhì zhì fēi yīn yuán bù lí yīn yuán fēi děng wú jiàn yuán suǒ
一切智智非因缘，不离因缘；非等无间缘、所

¹⁹ 大正藏：非；永乐北藏及龙藏：一切智智非

yuányuán zēngshàngyuán bù lí děng wú jiànyuán suǒyuányuán
缘缘、增上缘，不离等无间缘、所缘缘、
zēngshàngyuán yī qiè zhì zhì fēi wú míng bù lí wú míng fēi xíng
增上缘。一切智智非无明，不离无明；非行、
shí míng sè liù chù chù shòu ài qǔ yǒu shēng
识、名色、六处、触、受、爱、取、有、生、
lǎo sǐ bù lí xíng shí míng sè liù chù chù shòu ài
老死，不离行、识、名色、六处、触、受、爱、
qǔ yǒu shēng lǎo sǐ yī qiè zhì zhì fēi bù shī bō luó mì duō
取、有、生、老死。一切智智非布施波罗蜜多，
bù lí bù shī bō luó mì duō fēi jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lù
不离布施波罗蜜多；非净戒、安忍、精进、静虑、
bō rě bō luó mì duō bù lí jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lù
般若波罗蜜多，不离净戒、安忍、精进、静虑、
bō rě bō luó mì duō yī qiè zhì zhì fēi nèi kōng bù lí nèi kōng fēi
般若波罗蜜多。一切智智非内空，不离内空；非
wàikōng nèi wàikōng kōngkōng dà kōng shèng yì kōng yǒu wéi
外空、内外空、空空、大空、胜义空、有为
kōng wú wéikōng bì jìng kōng wú jì kōng sànkōng wú biàn yì
空、无为空、毕竟空、无际空、散空、无变异
kōng běnxìngkōng zì xiàngkōng gòngxiàngkōng yī qiè fǎ kōng
空、本性空、自相空、共相空、一切法空、
bù kě dé kōng wú xìngkōng zì xìngkōng wú xìng zì xìngkōng bù
不可得空、无性空、自性空、无性自性空，不
lí wàikōng nèi wàikōng kōngkōng dà kōng shèng yì kōng yǒu
离外空、内外空、空空、大空、胜义空、有
wéikōng wú wéikōng bì jìng kōng wú jì kōng sànkōng wú biàn
为空、无为空、毕竟空、无际空、散空、无变
yì kōng běnxìngkōng zì xiàngkōng gòngxiàngkōng yī qiè fǎ kōng
异空、本性空、自相空、共相空、一切法空、
bù kě dé kōng wú xìngkōng zì xìngkōng wú xìng zì xìngkōng yī
不可得空、无性空、自性空、无性自性空。一
qiè zhì zhì fēi zhēn rú bù lí zhēn rú fēi fǎ jiè fǎ xìng bù xū
切智智非真如，不离真如；非法界、法性、不虚
wàng xìng bú biàn yì xìng píngděng xìng lí shēng xìng fǎ dìng
妄性、不变异性、平等性、离生性、法定、
fǎ zhù shí jì xū kōng jiè bù sī yì jiè bù lí fǎ jiè fǎ
法住、实际、虚空界、不思議界，不非法界、法

xìng bù xū wàngxìng bú biàn yì xìng píngděngxìng lí shēngxìng
性、不虚妄性、不变异性、平等性、离生性、
fǎ dìng fǎ zhù shí jì xū kōng jiè bù sī yì jiè yī qiè zhì
法定、法住、实际、虚空界、不思議界。一切智
zhì fēi kǔ shèng dì bù lí kǔ shèng dì fēi jí miè dào shèng
智非苦圣谛，不离苦圣谛；非集、灭、道圣
dì bù lí jí miè dào shèng dì yī qiè zhì zhì fēi sì jìng lǜ
谛，不离集、灭、道圣谛。一切智智非四静虑，
bù lí sì jìng lǜ fēi sì wú liàng sì wú sè dìng bù lí sì wú liàng
不离四静虑；非四无量、四无色定，不离四无量、
sì wú sè dìng yī qiè zhì zhì fēi sì niànzhù bù lí sì niànzhù fēi
四无色定。一切智智非四念住，不离四念住；非
sì zhèngduàn sì shén zú wǔ gēn wǔ lì qī děngjué zhī bā
四正断、四神足、五根、五力、七等觉支、八
shèngdào zhī bù lí sì zhèngduàn sì shén zú wǔ gēn wǔ lì
圣道支，不离四正断、四神足、五根、五力、
qī děngjué zhī bā shèngdào zhī yī qiè zhì zhì fēi kōng jiě tuō mén
七等觉支、八圣道支。一切智智非空解脱门，
bù lí kōng jiě tuō mén fēi wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén bù lí wú
不离空解脱门；非无相、无愿解脱门，不离无
xiàng wú yuàn jiě tuō mén yī qiè zhì zhì fēi bā jiě tuō bù lí bā
相、无愿解脱门。一切智智非八解脱，不离八
jiě tuō fēi bā shèngchù jiǔ cì dì dìng shí biànchù bù lí bā
解脱；非八胜处、九次第定、十遍处，不离八
shèngchù jiǔ cì dì dìng shí biànchù yī qiè zhì zhì fēi tuó luó ní
胜处、九次第定、十遍处。一切智智非陀罗尼
mén bù lí tuó luó ní mén fēi sān mó dì mén bù lí sān mó dì mén
门，不离陀罗尼门；非三摩地门，不离三摩地门。
yī qiè zhì zhì fēi jìngguān dì bù lí jìngguān dì fēi zhǒngxìng dì
一切智智非净观地，不离净观地；非种性地、
dì bā dì jù jiàn dì bó dì lí yù dì yǐ bàn dì dú jué
第八地、具见地、薄地、离欲地、已办地、独觉
dì pú sà dì rú lái dì bù lí zhǒngxìng dì dì bā dì jù
地、菩萨地、如来地，不离种性地、第八地、具
jiàn dì bó dì lí yù dì yǐ bàn dì dú jué dì pú sà dì
见地、薄地、离欲地、已办地、独觉地、菩萨地、
rú lái dì yī qiè zhì zhì fēi jí xǐ dì bù lí jí xǐ dì fēi lí
如来地。一切智智非极喜地，不离极喜地；非离

gòu dì fā guāng dì yàn huì dì jí nánshèng dì xiànjián dì
垢地、发光地、焰慧地、极难胜地、现前地、
yuǎnxíng dì bú dòng dì shàn huì dì fǎ yún dì bù lí lí gòu
远行地、不动地、善慧地、法云地、不离离垢
dì fā guāng dì yàn huì dì jí nánshèng dì xiànjián dì yuǎn
地、发光地、焰慧地、极难胜地、现前地、远
xíng dì bú dòng dì shàn huì dì fǎ yún dì yī qiè zhì zhì fēi wǔ
行地、不动地、善慧地、法云地。一切智智非五
yǎn bù lí wǔ yǎn fēi liù shéntōng bù lí liù shéntōng yī qiè
眼，不离五眼；非六神通，不离六神通。一切
zhì zhì fēi fó shí lì bù lí fó shí lì fēi sì wú suǒ wèi sì wú
智智非佛十力，不离佛十力；非四无所畏、四无
ài jiě dà cí dà bēi dà xǐ dà shě shí bā fó bú gòng fǎ
碍解、大慈、大悲、大喜、大舍、十八佛不共法，
bù lí sì wú suǒ wèi sì wú ài jiě dà cí dà bēi dà xǐ
不离四无所畏、四无碍解、大慈、大悲、大喜、
dà shě shí bā fó bú gòng fǎ yī qiè zhì zhì fēi sān shí èr dà shì
大舍、十八佛不共法。一切智智非三十二大士
xiàng bù lí sān shí èr dà shì xiàng fēi bā shí suí hǎo bù lí bā
相，不离三十二大士相；非八十随好，不离八
shí suí hǎo yī qiè zhì zhì fēi wú wàng shī fǎ bù lí wú wàng shī fǎ
十随好。一切智智非无忘失法，不离无忘失法；
fēi héngzhù shěxìng bù lí héngzhù shěxìng yī qiè zhì zhì fēi yī qiè
非恒住舍性，不离恒住舍性。一切智智非一切
zhì bù lí yī qiè zhì fēi dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì bù lí
智，不离一切智；非道相智、一切相智，不离
dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì yī qiè zhì zhì fēi yù liú guǒ bù lí
道相智、一切相智。一切智智非预流果，不离
yù liú guǒ fēi yī lái guǒ bù huánguǒ ā luó hàn guǒ dú jué pú
预流果；非一来果、不还果、阿罗汉果、独觉菩
tí bù lí yī lái guǒ bù huánguǒ ā luó hàn guǒ dú jué pú tí
提，不离一来果、不还果、阿罗汉果、独觉菩提。
yī qiè zhì zhì fēi zhū pú sà mó hē sà xíng bù lí zhū pú sà mó hē sà
一切智智非诸菩萨摩诃萨行，不离诸菩萨摩诃萨
xíng fēi zhū fó wú shàng zhèng děng pú tí bù lí zhū fó wú shàng zhèng
行；非诸佛无上正等菩提，不离诸佛无上正
děng pú tí yī qiè zhì zhì fēi yǒu sè fǎ bù lí yǒu sè fǎ fēi wú
等菩提。一切智智非有色法，不离有色法；非无

sè fǎ bù lí wú sè fǎ yī qiè zhì zhì fēi yǒu jiàn fǎ bù lí yǒu
色法，不离无色法。一切智智非有见法，不离有
jiàn fǎ fēi wú jiàn fǎ bù lí wú jiàn fǎ yī qiè zhì zhì fēi yǒu duì
见法；非无见法，不离无见法。一切智智非有对
fǎ bù lí yǒu duì fǎ fēi wú duì fǎ bù lí wú duì fǎ yī qiè
法，不离有对法；非无对法，不离无对法。一切
zhì zhì fēi yǒu lòu fǎ bù lí yǒu lòu fǎ fēi wú lòu fǎ bù lí wú
智智非有漏法，不离有漏法；非无漏法，不离无
lòu fǎ yī qiè zhì zhì fēi yǒu wéi fǎ bù lí yǒu wéi fǎ fēi wú wéi
漏法。一切智智非有为法，不离有为法；非无为
fǎ bù lí wú wéi fǎ yī qiè zhì zhì fēi yǒu liàng fǎ bù lí yǒu liàng
法，不离无为法。一切智智非有量法，不离有量
fǎ fēi wú liàng fǎ bù lí wú liàng fǎ yī qiè zhì zhì fēi guò qù fǎ
法；非无量法，不离无量法。一切智智非过去法，
bù lí guò qù fǎ fēi wèi lái xiàn zài fǎ bù lí wèi lái xiàn zài
不离过去法；非未来、现在法，不离未来、现在
fǎ yī qiè zhì zhì fēi shàn fǎ bù lí shàn fǎ fēi bú shàn wú
法。一切智智非善法，不离善法；非不善、无
jì fǎ bù lí bú shàn wú jì fǎ yī qiè zhì zhì fēi yù jiè xì fǎ
记法，不离不善、无记法。一切智智非欲界系法，
bù lí yù jiè xì fǎ fēi sè wú sè jiè xì fǎ bù lí sè wú
不离欲界系法；非色、无色界系法，不离色、无
sè jiè xì fǎ yī qiè zhì zhì fēi jiàn suǒ duàn fǎ bù lí jiàn suǒ duàn
色界系法。一切智智非见所断法，不离见所断
fǎ fēi xiū suǒ duàn wú duàn fǎ bù lí xiū suǒ duàn wú duàn
法；非修所断、无断法，不离修所断、无断
fǎ yī qiè zhì zhì fēi xué fǎ bù lí xué fǎ fēi wú xué fēi xué
法。一切智智非学法，不离学法；非无学、非学
fēi wú xué fǎ bù lí wú xué fēi xué fēi wú xué fǎ yī qiè zhì zhì
非无学法，不离无学、非学非无学法。一切智智
yuǎn lí rú shì zhū fǎ xiàng gù bù kě zhí qǔ
远离如是诸法相故不可执取。

yī qiè zhì zhì yuǎn lí zhòng xiàng wú fǎ kě dé wú suǒ dé
“一切智智远离众相无法可得，无所得

gù bù kě zhí qǔ yī qiè zhì zhì jì fēi yǒu fǎ yì fēi wú fǎ yóu cǐ
故不可执取；一切智智既非有法亦非无法，由此

yīn yuán bù kě zhí qǔ shì gù pú sà xiū xíng bù shī shòu chí jìng jiè
因缘不可执取。是故菩萨修行布施、受持净戒，

huí xiàng wú shàngzhèngděng pú tí suī qiú zhèng dé yī qiè zhì zhì ér
回向无上正等菩提，虽求证得一切智智，而
bù míngwéi jiè jìn qǔ shè ruò zhū pú sà xiū xíng bù shī shòu chí jìng jiè
不名为戒禁取摄。若诸菩萨修行布施、受持净戒，
huí xiàngshēngwénhuò dú jué dì zhí qǔ jìng jiè shì zhū pú sà shī pú sà
回向声闻或独觉地执取净戒，是诸菩萨失菩萨
jiè yīng zhī míngwéi fàn jiè pú sà
戒，应知名为犯戒菩萨。”

ěr shí mǎn cí zǐ wènshè lì zǐ yán ruò zhū pú sà xiū xíng
尔时，满慈子问舍利子言：“若诸菩萨修行
bù shī shòu chí jìng jiè huí xiàngshēngwénhuò dú jué dì wéi fàn pú
布施、受持净戒，回向声闻或独觉地，违犯菩
sà suǒshòu jiè yǐ shì zhū pú sà wéiyǒu yīn yuán kě huán jìng fǒu
萨所受戒已，是诸菩萨为有因缘可还净不？”

shè lì zǐ yán ruò bǐ pú sà huí xiàngshēngwén dú jué dì yǐ
舍利子言：“若彼菩萨回向声闻独觉地已，
wèi jiànshèng dì wèizhèng shí jì huò yǒu yīn yuán yì kě huán jìng
未见圣谛、未证实际，或有因缘易可还净；
ruò jiànshèng dì zhèng shí jì yǐ yì jiànshēnzhòngnán kě huán jìng
若见圣谛、证实际已，异见深重难可还净。”

shí mǎn cí zǐ fù wèn jù shòushè lì zǐ yán ruò zhū pú sà
时，满慈子复问具寿舍利子言：“若诸菩萨
qiú zhèng wú shàngzhèngděng pú tí bù yīng lìng bǐ zhèng shí jì yé
求证无上正等菩提，不应令彼证实际耶？”

shè lì zǐ yán rú shì rú shì ruò zhū pú sà qiú zhèng wú
舍利子言：“如是！如是！若诸菩萨求证无
shàngzhèngděng pú tí bù yīng lìng bǐ zhèng yú shí jì
上正等菩提，不应令彼证于实际。”

mǎn cí zǐ yán hé yīn yuán gù ruò zhū pú sà qiú zhèng wú
满慈子言：“何因缘故，若诸菩萨求证无
shàngzhèngděng pú tí bù yīng lìng bǐ zhèng yú shí jì
上正等菩提，不应令彼证于实际？”

shè lì zǐ yán yǒuzhū pú sà qiú zhèng wú shàngzhèngděng pú
舍利子言：“有诸菩萨求证无上正等菩
tí ruò sù lìng bǐ zhèng yú shí jì shì zhū pú sà huò yù yīn yuán
提，若速令彼证于实际，是诸菩萨或遇因缘，
zhù yú shēngwénhuò dú jué dì nán kě lìng qǐ yī qiè zhì xīn ruò yù
住于声闻或独觉地，难可令起一切智心。若遇

rú lái zhèng fǎ yīn mò bù qiú zhèng dé yī qiè zhì zhì ěr shí biàn
如来正法隐没，不求证得一切智智，尔时便
zhèng dú jué pú tí rù wú yú yī bō niè pán jiè bì jìng bú zhèng wú
证独觉菩提，入无余依般涅槃界，毕竟不证无
shàng pú tí yóu cǐ yīn yuán ruò zhū pú sà qiú qù wú shàng zhèng děng
上菩提。由此因缘，若诸菩萨求趣无上正等
pú tí bù yīng lìng bǐ sù zhèng shí jì nǎi zhì wèi zuò miào pú tí zuò
菩提，不应令彼速证实际，乃至未坐妙菩提座，
bù yīng lìng bǐ zhèng yú shí jì ruò shí yǐ zuò miào pú tí zuò jiāng
不应令彼证于实际。若时已坐妙菩提座，将
zhèng wú shàng zhèng děng pú tí nǎi kě lìng qí zhèng yú shí jì duàn
证无上正等菩提，乃可令其证于实际，断
yī qiè zhàng zhèng dà pú tí
一切障证大菩提。

yòu mǎn cí zǐ ruò zhū pú sà xiū xíng jìng jiè bō luó mì duō
“又，满慈子，若诸菩萨修行净戒波罗蜜多，
bù yīng shòu chí èr shèng jìng jiè yóu bǐ jìng jiè bù néng shè shòu yī qiè
不应受持二乘净戒。由彼净戒不能摄受一切
zhì zhì bù néng yīn fā yī qiè zhì zhì bù néng shè shòu pú sà jìng jiè
智智，不能引发一切智智，不能摄受菩萨净戒
bō luó mì duō bù néng yuán mǎn pú sà jìng jiè bō luó mì duō yòu
波罗蜜多，不能圆满菩萨净戒波罗蜜多。又，
mǎn cí zǐ ruò zhū pú sà xīn zuò fēn xiàn ráo yì yǒu qíng xiū xíng bù shī
满慈子，若诸菩萨心作分限饶益有情，修行布施、
shòu chí jìng jiè shì zhū pú sà bù néng shè shòu pú sà jìng jiè bō luó mì
受持净戒，是诸菩萨不能摄受菩萨净戒波罗蜜
duō bù néng yuán mǎn pú sà jìng jiè bō luó mì duō hé yǐ gù mǎn
多，不能圆满菩萨净戒波罗蜜多。何以故？满
cí zǐ pú sà jìng jiè bō luó mì duō wú fēn xiàn gù ruò zhū pú sà xīn
慈子，菩萨净戒波罗蜜多无分限故。若诸菩萨心
wú fēn xiàn ráo yì yǒu qíng xiū xíng bù shī shòu chí jìng jiè shì zhū pú
无分限饶益有情，修行布施、受持净戒，是诸菩
sà nǎi néng shè shòu pú sà jìng jiè bō luó mì duō yì néng yuán mǎn pú
萨乃能摄受菩萨净戒波罗蜜多，亦能圆满菩
sà jìng jiè bō luó mì duō shì zhū pú sà yóu cǐ yīn yuán míng wéi chéng
萨净戒波罗蜜多，是诸菩萨由此因缘名为成
jiù pú sà jìng jiè
就菩萨净戒。”

ěr shí mǎn cí zǐ wènshè lì zǐ yán yún hé míngwéi pú sà
尔时，满慈子问舍利子言：“云何名为菩萨

chí jiè
持戒？”

shè lì zǐ yán ruò zhū pú sà suí suǒ xíng shī yī qiè huí xiàng
舍利子言：“若诸菩萨随所行施，一切回向

wú shàng pú tí yǔ zhū yǒu qíng zuò dà ráo yì qióng wèi lái jì wú jiàn
无上菩提，与诸有情作大饶益，穷未来际无间

wú duàn yīng zhī shì wéi pú sà chí jiè ruò zhū pú sà suí suǒ hù jiè
无断，应知是为菩萨持戒。若诸菩萨随所护戒，

yī qiè huí xiàng wú shàng pú tí yǔ zhū yǒu qíng zuò dà ráo yì qióng wèi
一切回向无上菩提，与诸有情作大饶益，穷未

lai jì wú jiàn wú duàn yīng zhī shì wéi pú sà chí jiè ruò zhū pú sà suī
来际无间无断，应知是为菩萨持戒。若诸菩萨虽

jīng jìng qié shā shù dà jié xiū xíng jìng jiè lìng dé yuán mǎn ér bù huí
经殄伽沙数大劫，修行净戒令得圆满，而不回

xiàng wú shàng pú tí yǔ zhū yǒu qíng zuò dà ráo yì qióng wèi lái jì wú
向无上菩提，与诸有情作大饶益，穷未来际无

jiàn wú duàn shì zhū pú sà bù néng shè shòu pú sà jìng jiè bō luó mì duō
间无断，是诸菩萨不能摄受菩萨净戒波罗蜜多，

bù néng yuán mǎn pú sà jìng jiè bō luó mì duō ruò zhū pú sà suī jīng jìng
不能圆满菩萨净戒波罗蜜多。若诸菩萨虽经殄

qié shā shù dà jié xiū xíng jìng jiè lìng dé yuán mǎn ér xīn huí xiàng shēng
伽沙数大劫，修行净戒令得圆满，而心回向声

wén dú jué shì zhū pú sà bù néng shè shòu pú sà jìng jiè bō luó mì
闻、独觉，是诸菩萨不能摄受菩萨净戒波罗蜜

duō bù néng yuán mǎn pú sà jìng jiè bō luó mì duō ruò zhū pú sà suī
多，不能圆满菩萨净戒波罗蜜多。若诸菩萨虽

bù shòu chí èr shèng jìng jiè ér bù míng wéi fàn jìng jiè zhě ruò zhū pú
不受持二乘净戒，而不名为犯净戒者；若诸菩

sà huí xiàng shēng wén huò dú jué dì suī duō shòu chí èr shèng jìng jiè
萨回向声闻或独觉地，虽多受持二乘净戒，

ér kě míng wéi fàn jìng jiè zhě hé yǐ gù mǎn cí zǐ ruò zhū pú sà
而可名为犯净戒者。何以故？满慈子，若诸菩萨

huí xiàng shēng wén huò dú jué dì yīng zhī míng wéi xíng yú fēi chù yán fēi
回向声闻或独觉地，应知名为行于非处。言非

chù zhě jí èr shèng dì fēi zhū pú sà suǒ xíng chù gù
处者即二乘地，非诸菩萨所行处故。”

ěr shí mǎn cí zǐ wènshè lì zǐ yán yún hé míngwéi pú sà
尔时，满慈子问舍利子言：“云何名为菩萨

xíngchù
行处？”

shè lì zǐ yán bù shī jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lǜ
舍利子言：“布施、净戒、安忍、精进、静虑、

bō rě bō luó mì duōxiāngyìngzuò yì yīng zhī shì wéi pú sà xíngchù
般若波罗蜜多相应作意，应知是为菩萨行处。

yòu mǎn cí zǐ nèi kōng wài kōng nèi wài kōng kōng
“又，满慈子，内空、外空、内外空、空

kōng dà kōng shèng yì kōng yǒu wéi kōng wú wéi kōng bì jìng
空、大空、胜义空、有为空、无为空、毕竟

kōng wú jì kōng sàn kōng wú biàn yì kōng běn xìng kōng zì xiàng
空、无际空、散空、无变异空、本性空、自相

kōng gòng xiàng kōng yī qiè fǎ kōng bù kě dé kōng wú xìng kōng
空、共相空、一切法空、不可得空、无性空、

zì xìng kōng wú xìng zì xìng kōng xiāng yìng zuò yì yīng zhī shì wéi pú sà
自性空、无性自性空相应作意，应知是为菩萨

xíngchù
行处。

yòu mǎn cí zǐ zhēn rú fǎ jiè fǎ xìng bù xū wàng
“又，满慈子，真如、法界、法性、不虚妄

xìng bú biàn yì xìng píngděng xìng lí shēng xìng fǎ dìng fǎ zhù
性、不变异性、平等性、离生性、法定、法住、

shí jì xū kōng jiè bù sī yì jiè xiāng yìng zuò yì yīng zhī shì wéi
实际、虚空界、不思議界相应作意，应知是为

pú sà xíngchù
菩萨行处。

yòu mǎn cí zǐ pú sà suǒ xué sì jìng lǜ sì wú liàng
“又，满慈子，菩萨所学四静虑、四无量、

sì wú sè dìng xiāng yìng zuò yì yīng zhī shì wéi pú sà xíngchù
四无色定相应作意，应知是为菩萨行处。

yòu mǎn cí zǐ pú sà suǒ xué sì niàn zhù sì zhèng duàn
“又，满慈子，菩萨所学四念住、四正断、

sì shén zú wǔ gēn wǔ lì qī děng jué zhī bā shèng dào zhī xiāng
四神足、五根、五力、七等觉支、八圣道支相

yìng zuò yì yīng zhī shì wéi pú sà xíngchù
应作意，应知是为菩萨行处。

yòu mǎn cí zǐ pú sà suǒ xué kōng wú xiàng wú yuàn
“又，满慈子，菩萨所学空、无相、无愿

jiě tuō mén xiāng yìng zuò yì yīng zhī shì wéi pú sà xíng chù
解脱门相应作意，应知是为菩萨行处。

yòu mǎn cí zǐ pú sà suǒ xué bā jiě tuō bā shèng chù
“又，满慈子，菩萨所学八解脱、八胜处、

jiǔ cì dì dìng shí biàn chù xiāng yìng zuò yì yīng zhī shì wéi pú sà xíng chù
九次第定、十遍处相应作意，应知是为菩萨行
处。

yòu mǎn cí zǐ jí xǐ dì lí gòu dì fā guāng dì
“又，满慈子，极喜地、离垢地、发光地、

yàn huì dì jí nán shèng dì xiàn qián dì yuǎn xíng dì bú dòng dì
焰慧地、极难胜地、现前地、远行地、不动地、

shàn huì dì fǎ yún dì xiāng yìng zuò yì yīng zhī shì wéi pú sà xíng chù
善慧地、法云地相应作意，应知是为菩萨行处。

yòu mǎn cí zǐ yī qiè tuó luó ní mén yī qiè sān mó dì
“又，满慈子，一切陀罗尼门、一切三摩地

mén xiāng yìng zuò yì yīng zhī shì wéi pú sà xíng chù
门相应作意，应知是为菩萨行处。

yòu mǎn cí zǐ pú sà suǒ xué wǔ yǎn liù shén tōng xiāng
“又，满慈子，菩萨所学五眼、六神通相

yìng zuò yì yīng zhī shì wéi pú sà xíng chù
应作意，应知是为菩萨行处。

yòu mǎn cí zǐ rú lái shí lì sì wú suǒ wèi sì wú
“又，满慈子，如来十力、四无所畏、四无

ài jiě dà cí dà bēi dà xǐ dà shě shí bā fó bú gòng fǎ
碍解、大慈、大悲、大喜、大舍、十八佛不共法

nǎi zhì yī qiè zhì zhì xiāng yìng zuò yì yīng zhī shì wéi pú sà xíng chù ruò
乃至一切智智相应作意，应知是为菩萨行处。若

zhū pú sà dì gù zhù gù xíng cǐ xíng chù yīng zhī shì wéi pú sà chí jiè
诸菩萨谛故、住故行此行处，应知是为菩萨持戒。

yòu mǎn cí zǐ ruò zhū pú sà suī jīng jìng qié shā shù dà jié
“又，满慈子，若诸菩萨虽经殄伽沙数大劫，

ān chǔ jū jiā shòu miào wǔ yù ér bù fā qǐ qù xiàng shēng wén dú
安处居家受妙五欲，而不发起趣向声闻、独

jué dì xīn shì zhū pú sà yīng zhī bù míng fàn pú sà jiè hé yǐ gù
觉地心，是诸菩萨应知不名犯菩萨戒。何以故？

mǎn cí zǐ shì zhū pú sà zēngshàng yì yào wú tuì huài gù hé děng
满慈子，是诸菩萨增上意乐无退坏故。何等
míng wéi zēngshàng yì yào wèi dìng qù qiú yī qiè zhì zhì pì rú yǒu
名为增上意乐？谓定趣求一切智智。譬如有
rén yú tā cái wù shí bù jié dào wǎng jìn líng yǔ suī jīng duō shí ér
人于他财物实不劫盗，枉禁圜圜虽经多时，而
shèng yì yào cháng wú tuì huài yú tā cái wù wú jié dào xīn suī yǔ è
胜意乐常无退坏；于他财物无劫盗心，虽与恶
rén tóng jìn líng yǔ ér bù míng zéi rú shì pú sà suī chǔ jū jiā jīng yú
人同禁圜圜而不名贼。如是菩萨虽处居家，经于
jìng qié shā shù dà jié shòu miào wǔ yù ér shèng yì yào cháng bú tuì huài
殄伽沙数大劫受妙五欲，而胜意乐常不退坏，
wèi cháng qù qiú yī qiè zhì zhì céng bù fā qǐ èr shèng zhī xīn shì
谓常趣求一切智智，曾不发起二乘之心，是
gù bù míng fàn pú sà jiè ruò zhū pú sà suī jīng jìng qié shā shù dà jié
故不名犯菩萨戒。若诸菩萨虽经殄伽沙数大劫
xiū xíng fàn xíng ér qǐ huí xiàng èr shèng dì xīn yīng zhī bù míng chí jìng
修行梵行，而起回向二乘地心，应知不名持净
jiè zhě hé yǐ gù mǎn cí zǐ bǐ shě jìng jiè bō luó mì duō ān zhù
戒者。何以故？满慈子，彼舍净戒波罗蜜多安住
shēng wén dú jué shèng jiè ruò zhū pú sà ān zhù shēng wén dú jué
声闻、独觉乘戒。若诸菩萨安住声闻、独觉
shèng jiè bù míng pú sà suǒ yǐ zhě hé shì zhū pú sà yuǎn lí jìng
乘戒，不名菩萨。所以者何？是诸菩萨远离净
jiè bō luó mì duō wú xīn qù qiú yī qiè zhì zhì dìng bù néng zhèng wú
戒波罗蜜多，无心趣求一切智智，定不能证无
shàng pú tí
上菩提。

yòu mǎn cí zǐ ruò zhū pú sà qǐ rú shì xīn wǒ dāng
“又，满慈子，若诸菩萨起如是心：‘我当
jīng qín jīng ěr suǒ jié liú zhuǎnshēng sǐ dìng dāng yǐn qǐ yī qiè zhì
精勤经尔所劫流转生死，定当引起一切智
zhì shì zhū pú sà yóu qǐ cǐ xīn bù néng zhèng dé yī qiè zhì zhì
智。’是诸菩萨由起此心，不能证得一切智智。”

shí mǎn cí zǐ biàn wèn jù shòu shè lì zǐ yán ruò zhū pú sà
时，满慈子便问具寿舍利子言：“若诸菩萨
xīn zuò fēn xiàn wǒ dāng jīng qín jīng ěr suǒ jié dìng dāng zhèng dé yī
心作分限：‘我当精勤经尔所劫，定当证得一

qiè zhì zhì rú shì qī xīn yǒu hé guò shī ér bù néng dé yī qiè zhì
切智智。’ 如是期心有何过失，而不能得一切智
zhì
智？”

shè lì zǐ yán shì zhū pú sà yàn bù shēng sǐ sù qiú pú tí
舍利子言：“是诸菩萨厌怖生死速求菩提，
yóu xīn sù gù biàn zuò fēn xiàn yóu zuò fēn xiàn bù néng chéng shú shū
由心速故，便作分限，由作分限，不能成熟殊
shèng shàngēn yóu bù shēng sǐ huò qiú shēng wén dú jué shèng guǒ
胜善根，由怖生死，或求声闻、独觉乘果。

fēi zuò fēn xiàn ér néng ráo yì wú liàng yǒu qíng fēi zuò fēn xiàn ér néng
非作分限而能饶益无量有情；非作分限，而能
yuán mǎn wú liàng bù shī bō luó mì duō fēi bù yuán mǎn wú liàng bù shī
圆满无量布施波罗蜜多，非不圆满无量布施

bō luó mì duō ér néng zhèng dé yī qiè zhì zhì ruò zhū pú sà xīn zuò
波罗蜜多，而能证得一切智智。若诸菩萨心作
fēn xiàn shè jīng jìng qié shā shù dà jié xiū xíng bù shī bō luó mì duō
分限，设经殄伽沙数大劫，修行布施波罗蜜多，

ér yì bù néng yuán mǎn bù shī bō luó mì duō pú sà bù shī bō luó mì
而亦不能圆满布施波罗蜜多，菩萨布施波罗蜜
duō wú biān jì gù yī qiè zhì zhì yì wú biān jì ruò bù yuán mǎn pú
多无边际故，一切智智亦无边际。若不圆满菩

sà bù shī bō luó mì duō ér néng zhèng dé yī qiè zhì zhì wú yǒu shì
萨布施波罗蜜多，而能证得一切智智，无有是
chù shì gù pú sà yù qiú wú shàng zhèng děng pú tí bù yīng qǐ xīn
处。是故菩萨欲求无上正等菩提，不应起心

dìng zuò fēn xiàn sù qiú zhèng dé yī qiè zhì zhì
定作分限，速求证得一切智智。

yòu mǎn cí zǐ ruò zhū pú sà qiú zhèng wú shàng zhèng děng
“又，满慈子，若诸菩萨求证无上正等
pú tí shì zhū pú sà jué dìng bù yīng xīn zuò fēn xiàn xiū xíng bù shī nǎi
菩提，是诸菩萨决定不应心作分限修行布施乃

zhì bō rě bō luó mì duō ruò shí ruò shí jiǔ chǔ shēng sǐ xiū pú sà xíng
至般若波罗蜜多，若时若时久处生死修菩萨行，
ěr shí ěr shí suǒ xiū bù shī nǎi zhì bō rě bō luó mì duō jiàn shàn chéng
尔时尔时所修布施乃至般若波罗蜜多渐善成

shú kān néng zhèng dé yī qiè zhì zhì rú xīn wǎ qì chéng mǎn qīng shuǐ
熟，堪能证得一切智智。如新瓦器盛满清水，

zhì yú rì zhōng rú rú duō shí shuǐ suǒ zī rùn rú shì rú shì qì zhuǎn
置于日中，如如多时水所滋润，如是如是器转
jiān láo rú shì pú sà ruò shí ruò shí jiǔ chǔ shēng sǐ xiū pú sà xíng ěr
坚牢。如是菩萨若时若时久处生死修菩萨行，尔
shí ěr shí suǒ xiū bù shī nǎi zhì bō rě bō luó mì duō jiàn shàn chéng shú
时尔时所修布施乃至般若波罗蜜多渐善成熟，
kān néng zhèng dé yī qiè zhì zhì
堪能证得一切智智。

yòu mǎn cí zǐ rú xīn wǎ píng chéng mǎn sū yóu rú
“又，满慈子，如新瓦瓶盛满酥²⁰油，如
rú jīng jiǔ rú shì rú shì jīn nì jiàn rùn yóu sī jiān mì yǒu suǒ kān néng
如经久，如是如是津腻渐润，由斯坚密有所堪能。
rú shì pú sà ruò shí ruò shí jiǔ chǔ shēng sǐ xiū pú sà xíng ěr shí ěr
如是菩萨若时若时久处生死修菩萨行，尔时尔
shí jiàn yù duō fó jí fó dì zǐ xìn jìng gòng yǎng ruò shí ruò shí jiàn yù
时渐遇多佛及佛弟子信敬供养；若时若时渐遇
duō fó jí fó dì zǐ xìn jìng gòng yǎng ěr shí ěr shí jiàn méng duō fó
多佛及佛弟子信敬供养，尔时尔时渐蒙多佛
jí fó dì zǐ jiào jiè jiào shòu ruò shí ruò shí jiàn méng duō fó jí fó dì
及佛弟子教诫教授；若时若时渐蒙多佛及佛弟
zǐ jiào jiè jiào shòu ěr shí ěr shí jiàn dé wén shuō bù shī jìng jiè ān
子教诫教授，尔时尔时渐得闻说布施、净戒、安
rěn jīng jìn jìng lù bō rě bō luó mì duō ruò shí ruò shí jiàn dé
忍、精进、静虑、般若波罗蜜多；若时若时渐得
wén shuō bù shī jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lù bō rě bō luó
闻说布施、净戒、安忍、精进、静虑、般若波罗
mì duō ěr shí ěr shí jiàn néng xiū xí bù shī jìng jiè ān rěn jīng
蜜多，尔时尔时渐能修习布施、净戒、安忍、精
jìn jìng lù bō rě bō luó mì duō ruò shí ruò shí jiàn néng xiū xí bù
进、静虑、般若波罗蜜多；若时若时渐能修习布
shī jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lù bō rě bō luó mì duō
施、净戒、安忍、精进、静虑、般若波罗蜜多，
ěr shí ěr shí jiàn fù yuán mǎn bù shī jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng
尔时尔时渐复圆满布施、净戒、安忍、精进、静
lù bō rě bō luó mì duō ruò shí ruò shí jiàn fù yuán mǎn bù shī jìng
虑、般若波罗蜜多；若时若时渐复圆满布施、净

²⁰ 大正藏：酥；永乐北藏及龙藏：酥

jiè ān rěn jīng jìn jìng lù bō rě bō luó mì duō ěr shí ěr
戒、安忍、精进、静虑、般若波罗蜜多，尔时尔
shí jiàn dé lín jìn yī qiè zhì zhì ruò shí ruò shí jiàn dé lín jìn yī qiè zhì
时渐得邻近一切智智；若时若时渐得邻近一切智
zhì ěr shí ěr shí jiàn duàn zhū zhàng zhèng dé wú shàng zhèng děng pú tí
智，尔时尔时渐断诸障证得无上正等菩提。

yòu mǎn cí zǐ zhū pú sà mó hē sà ruò shí ruò shí qǐ yī
“又，满慈子，诸菩萨摩诃萨若时若时起一

qiè zhì xiāng yìng zhī xīn ěr shí ěr shí wú róng jiàn qǐ yuán yú jìng xīn
切智相应之心，尔时尔时无容间起缘余境心；
ruò shí ruò shí wú róng jiàn qǐ yuán yú jìng xīn ěr shí ěr shí bù shī jìng
若时若时无容间起缘余境心，尔时尔时布施、净

jiè ān rěn jīng jìn jìng lù bō rě bō luó mì duō xūn xīn xiāng xù
戒、安忍、精进、静虑、般若波罗蜜多熏心相续
jiàn dé yuán mǎn yóu xīn xiāng xù jiàn yuán mǎn gù míng néng yīn fā yī
渐得圆满。由心相续渐圆满故，名能引发一

qiè zhì xīn cǐ xīn xiāng xù wú jiàn wú duàn nǎi zhì zhèng dé yī qiè zhì
切智心，此心相续无间无断，乃至证得一切智
zhì rú zhù sū píng rú rú jīng jiǔ rú shì rú shì sū qì xūn biàn
智。如贮酥²¹瓶如如经久，如是如是酥²²气熏遍，

bú shòu yú qì zhī suǒ xūn zhuó rú shì pú sà mó hē sà zhòng qǐ yī qiè
不受余气之所熏著。如是菩萨摩诃萨众起一切
zhì xiāng yìng zhī xīn yuán yú jìng xīn bù néng jiàn zá yóu wú jiàn zá bù
智相应之心，缘余境心不能间杂，由无间杂布

shī jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lù bō rě bō luó mì duō xūn
施、净戒、安忍、精进、静虑、般若波罗蜜多熏
xí yuán mǎn zhū è mó jūn yù sì qí biàn zhōng bù néng dé hé yǐ gù
习圆满，诸恶魔军欲伺其便终不能得。何以故？

mǎn cí zǐ ruò yú cǐ jìng mó sì qí biàn shì zhū pú sà jí yú cǐ jìng
满慈子，若于此境魔伺其便，是诸菩萨即于此境
qǐ yī qiè zhì xiāng yìng zhī xīn yóu cǐ è mó bù néng dé biàn
起一切智相应之心，由此恶魔不能得便。

rú shì pú sà ruò shí ruò shí jiǔ chǔ shēng sǐ xiū xíng bù shī
“如是菩萨若时若时久处生死，修行布施

nǎi zhì bō rě bō luó mì duō ěr shí ěr shí jiàn shì duō fó jí zhū dì
乃至般若波罗蜜多，尔时尔时渐事多佛及诸弟

²¹ 大正藏：苏；永乐北藏及龙藏：酥

²² 大正藏：苏；永乐北藏及龙藏：酥

zǐ ruò shí ruò shí jiàn shì duō fó jí zhū dì zǐ ěr shí ěr shí wénshuō
子；若时若时渐事多佛及诸弟子，尔时尔时闻说
bù shī nǎi zhì bō rě bō luó mì duō ruò shí ruò shí wénshuō bù shī nǎi
布施乃至般若波罗蜜多；若时若时闻说布施乃
zhì bō rě bō luó mì duō ěr shí ěr shí néng qín jīng jìn rú lǐ sī wéi
至般若波罗蜜多，尔时尔时能勤精进如理思惟
suǒshuō bù shī nǎi zhì bō rě bō luó mì duō ruò shí ruò shí néng qín jīng
所说布施乃至般若波罗蜜多；若时若时能勤精
jìn rú lǐ sī wéi suǒshuō bù shī nǎi zhì bō rě bō luó mì duō ěr shí
进如理思惟，所说布施乃至般若波罗蜜多，尔时
ěr shí néng qín jīng jìn wú dào xiū xí suǒshuō bù shī nǎi zhì bō rě bō
尔时能勤精进无倒修习所说布施乃至般若波
luó mì duō ruò shí ruò shí néng qín jīng jìn wú dào xiū xí suǒshuō bù shī
罗蜜多；若时若时能勤精进无倒修习所说布施
nǎi zhì bō rě bō luó mì duō ěr shí ěr shí yú xīn xiāng xù bù shī jìng
乃至般若波罗蜜多，尔时尔时于心相续布施、净
jiè ān rěn jīng jìn jìng lù bō rě bō luó mì duō jiàn dé yuánmǎn
戒、安忍、精进、静虑、般若波罗蜜多渐得圆满；
ruò shí ruò shí yú xīn xiāng xù bù shī jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng
若时若时于心相续布施、净戒、安忍、精进、静
lù bō rě bō luó mì duō jiàn dé yuánmǎn ěr shí ěr shí jiàn dé lín jìn
虑、般若波罗蜜多渐得圆满，尔时尔时渐得邻近
yī qiè zhì zhì yóu sī sù zhèng wú shàng pú tí yǔ zhū yǒuqíng zuò dà
一切智智，由斯速证无上菩提，与诸有情作大
ráo yì
饶益。

yòu mǎn cí zǐ ruò zhū pú sà yù quàn dǎo tā shòu chí jìng
“又，满慈子，若诸菩萨欲劝导他受持净
jiè shì zhū pú sà xiānyīng zì qǐ jìng jiè xiāngyīng xīn xīn suǒ fǎ rán
戒，是诸菩萨先应自起净戒相应心、心所法，然
hòuquàn tā shòu chí jìng jiè jì quàn dǎo tā shòu chí jiè yǐ fù lìng huí
后劝他受持净戒，既劝导他受持戒已，复令回
xiàng yī qiè zhì zhì rú shì pú sà zì xiū shàngēn huí xiàng suǒ qiú yī qiè
向一切智智。如是菩萨自修善根回向所求一切
zhì zhì fù néng quàn dǎo tā zhū yǒuqíng qǐ qīngjìng xīn shòu chí jìng jiè
智智，复能劝导他诸有情起清净心受持净戒，
shòu chí jiè yǐ fù lìng huí xiàng yī qiè zhì zhì nǎi kě míngwéi yú shàn
受持戒已，复令回向一切智智，乃可名为于善

nán zǐ shàn nǚ rén dēng néng shàn huà dǎo ruò zhū pú sà jiào jiè jiào shòu
男子、善女人等能善化导。若诸菩萨教诫教授
qù shēng wén shèng bǔ tè qié luó lìng qín xiū xué pú sà jìng jiè bō luó
趣声闻乘补特伽罗，令勤修学菩萨净戒波罗
mì duō huí xiàng qù qiú yī qiè zhì zhì shì zhū pú sà shèng shēng wén
蜜多，回向趣求一切智智，是诸菩萨胜声闻
shèng bǔ tè qié luó ruò shēng wén rén jiào jiè jiào shòu qù pú sà shèng bǔ
乘补特伽罗。若声闻人教诫教授趣菩萨乘补
tè qié luó lìng qín xiū xué pú sà jìng jiè bō luó mì duō huí xiàng qù qiú
特伽罗，令勤修学菩萨净戒波罗蜜多，回向趣求
yī qiè zhì zhì shì shēng wén rén bú shèng pú sà bǔ tè qié luó nǎi wéi
一切智智，是声闻人不胜菩萨补特伽罗，乃为
pú sà zhuǎn shèng yú bǐ
菩萨转胜于彼。

rú yǒu nán zǐ fù zhēn jīn rén yuǎn shì tā guó cǐ zhēn jīn rén
“如有男子负真金人远适他国，此真金人
guāng cǎi yán mào shèng bǐ nán zǐ rú shì shè yǒu jìng qié shā shù shēng wén
光彩颜貌胜彼男子。如是设有殄伽沙数声闻
shèng rén jiào jiè jiào shòu qù pú sà shèng bǔ tè qié luó lìng qín xiū xué
乘人，教诫教授趣菩萨乘补特伽罗，令勤修学
pú sà jìng jiè bō luó mì duō huí xiàng qù qiú yī qiè zhì zhì cǐ yī pú
菩萨净戒波罗蜜多，回向趣求一切智智，此一菩
sà shèng bǐ yī qiè shēng wén shèng rén yòu rú nán zǐ fù pō zhī jiā rén
萨胜彼一切声闻乘人。又如男子负颇胝迦人
yuǎn shì tā guó cǐ pō zhī jiā rén guāng cǎi yán mào shèng bǐ nán zǐ
远适他国，此颇胝迦人光彩颜貌胜彼男子。
rú shì sān qiān dà qiān shì jiè jìng qié shā shù shēng wén shèng rén jiào jiè
如是三千大千世界殄伽沙数声闻乘人，教诫
jiào shòu qù pú sà shèng bǔ tè qié luó lìng qín xiū xué pú sà jìng jiè bō
教授趣菩萨乘补特伽罗，令勤修学菩萨净戒波
luó mì duō huí xiàng qù qiú yī qiè zhì zhì cǐ yī pú sà shèng bǐ yī
罗蜜多，回向趣求一切智智，此一菩萨胜彼一
qiè shēng wén shèng rén hé yǐ gù mǎn cí zǐ zhū shēng wén rén ruò
切声闻乘人。何以故？满慈子，诸声闻人若
shí ruò shí jiào jiè jiào shòu cǐ yī pú sà ěr shí ěr shí zhuǎn shèng yī
时若时教诫教授，此一菩萨尔时尔时转胜一
qiè shēng wén shèng rén shè jīng jìng qié shā shù jié zhù zhū shēng wén rén
切声闻乘人。设经殄伽沙数劫住诸声闻人，

jiào jiè jiàoshòu cǐ yī pú sà lìng qín xiū xué pú sà jìng jiè bō luó mì
教诫教授此一菩萨，令勤修学菩萨净戒波罗蜜
duō huí xiàng qù qiú yī qiè zhì zhì cǐ yī pú sà gōng dé shàngēnzhòu
多，回向趣求一切智智，此一菩萨功德善根昼
yè zēngzhǎng
夜增长。

yòu mǎn cí zǐ pì rú zhēn jīn shuòshuòshāoliàn guāng
“又，满慈子，譬如真金数数烧炼²³，光
sè zhuǎnshèng pú sà yì ěr ruò shí ruò shí zhū shēng wén zhòng jiào jiè
色转盛。菩萨亦尔，若时若时诸声闻众教诫
jiàoshòu lìng qín xiū xué pú sà jìng jiè bō luó mì duō huí xiàng qù qiú
教授，令勤修学菩萨净戒波罗蜜多，回向趣求
yī qiè zhì zhì ěr shí ěr shí pú sà jìng jiè bō luó mì duō zhuǎn dé míng
一切智智，尔时尔时菩萨净戒波罗蜜多转得明
jìng ruò shí ruò shí pú sà jìng jiè bō luó mì duō zhuǎn dé míng jìng ěr
净；若时若时菩萨净戒波罗蜜多转得明净，尔
shí ěr shí zhuǎnshèng yī qiè shēng wén chéng rén suǒ yǒu gōng dé yóu bǐ
时尔时转胜一切声闻乘人所有功德，由彼
gōng dé huí xiàng niè pán bù néng qù qiú yī qiè zhì zhì
功德回向涅槃，不能趣求一切智智。

yòu mǎn cí zǐ rú fù liú lí ruò shí ruò shí jiàngzhě yíng shì
“又，满慈子，如吠琉璃若时若时匠者莹拭，
ěr shí ěr shí guāng sè zhuǎnjìng rú shì pú sà ruò shí ruò shí zhū shēng
尔时尔时光色转净。如是菩萨若时若时诸声
wén zhòng jiào jiè jiàoshòu lìng qín xiū xué pú sà jìng jiè bō luó mì duō
闻众教诫教授，令勤修学菩萨净戒波罗蜜多，
huí xiàng qù qiú yī qiè zhì zhì ěr shí ěr shí pú sà jìng jiè bō luó mì
回向趣求一切智智，尔时尔时菩萨净戒波罗蜜
duō zhuǎn dé míng jìng ruò shí ruò shí pú sà jìng jiè bō luó mì duō zhuǎn
多转得明净；若时若时菩萨净戒波罗蜜多转
dé míng jìng ěr shí ěr shí zhuǎnshèng yī qiè shēng wén chéng rén suǒ yǒu
得明净，尔时尔时转胜一切声闻乘人所有
gōng dé yóu bǐ gōng dé huí xiàng niè pán bù néng qù qiú yī qiè zhì zhì
功德，由彼功德回向涅槃，不能趣求一切智智。

yòu mǎn cí zǐ rú qiǎohuà shī yǐ zhòng cǎi sè huà zuò rén
“又，满慈子，如巧画师以众彩²⁴色画作人

²³ 大正藏：炼；永乐北藏及龙藏：炼

²⁴ 大正藏：彩；永乐北藏及龙藏：綵

xiàng rú rú xiān yī yī sè zuò mó yú hòuhòu shí tián bù zhòng cǎi
像，如如先以一色作模，于后后时填布众彩²⁵，
ruò shí ruò shí yǐ zhòng cǎi sè jiàn cì tián bù ěr shí ěr shí róngmào
若时若时以众彩²⁶色渐次填布，尔时尔时容貌
xíng sè zhǎnzhuǎnshūmiào shèng bǐ huà shī bǎiqiānwàn bèi rú shì pú
形色展转殊妙，胜彼画师百千万倍。如是菩
sà ruò shí ruò shí zhū shēng wén zhòng jiào jiè jiào shòu lìng qín xiū xué pú
萨若时若时诸声闻众教诫教授，令勤修学菩
sà jìng jiè bō luó mì duō huí xiàng qù qiú yī qiè zhì zhì ěr shí ěr shí
萨净戒波罗蜜多，回向趣求一切智智，尔时尔时
pú sà jìng jiè bō luó mì duō zhuǎn dé míng jìng ruò shí ruò shí pú sà jìng
菩萨净戒波罗蜜多转得明净；若时若时菩萨净
jiè bō luó mì duō zhuǎn dé míng jìng ěr shí ěr shí zhuǎn shèng yī qiè
戒波罗蜜多转得明净，尔时尔时转胜一切
shēng wén shèng rén suǒ yǒu gōng dé yóu bǐ gōng dé huí xiàng niè pán bù
声闻乘人所有功德，由彼功德回向涅槃，不
néng qù qiú yī qiè zhì zhì ér cǐ pú sà yóu zhū shēng wén jiào jiè jiào
能趣求一切智智，而此菩萨由诸声闻教诫教
shòu suǒ xiū zhǒng zhǒng gōng dé shàn gēn zhòu yè zēng zhǎng
授，所修种种功德善根昼夜增长。

yòu mǎn cí zǐ rú rén zhòng shù suí shí gài guàn shǒu hù xiū
“又，满慈子，如人种树随时溉灌守护修

lǐ ruò shí ruò shí gài guàn cǐ shù shǒu hù xiū lǐ ěr shí ěr shí qí shù
理，若时若时溉灌此树守护修理，尔时尔时其树
zēng zhǎng liàng jiàn gāo dà rú shì pú sà wú liàng shēng wén jiào jiè jiào
增长量渐高大。如是菩萨无量声闻教诫教
shòu lìng qín xiū xué pú sà jìng jiè bō luó mì duō huí xiàng qù qiú yī
授，令勤修学菩萨净戒波罗蜜多，回向趣求一
qiè zhì zhì ér cǐ pú sà ruò shí ruò shí wú liàng shēng wén jiào jiè jiào
切智智，而此菩萨若时若时无量声闻教诫教
shòu lìng qín xiū xué pú sà jìng jiè bō luó mì duō huí xiàng qù qiú yī
授，令勤修学菩萨净戒波罗蜜多，回向趣求一
qiè zhì zhì ěr shí ěr shí pú sà jìng jiè bō luó mì duō jiàn cì zēng zhǎng
切智智，尔时尔时菩萨净戒波罗蜜多渐次增长；
ruò shí ruò shí pú sà jìng jiè bō luó mì duō jiàn cì zēng zhǎng ěr shí ěr
若时若时菩萨净戒波罗蜜多渐次增长，尔时尔

²⁵ 大正藏：彩；永乐北藏及龙藏：綵

²⁶ 大正藏：彩；永乐北藏及龙藏：綵

shí pǔ shèng yī qiè shēngwén dú jué pú sà jìng jiè bō luó mì duō
时普胜一切声闻、独觉。菩萨净戒波罗蜜多
zhuǎnmíngzhuǎnshèng jiàn cì lín jìn běnsuǒyuànqiú yī qiè zhì zhì yóu
转明转盛，渐次邻近本所愿求一切智智，由
sī pǔ shèngshēngwén dú jué
斯普胜声闻、独觉。

yòu mǎn cí zǐ pì rú yǒurén chí xiǎohuǒzāoshāogāncǎo
“又，满慈子，譬如有人持小火爇烧干草
mù ruò shí ruò shí huǒ yī cǎo mù ěr shí ěr shí huǒjiàn zēngzhǎng
木，若时若时火依草木，尔时尔时火渐增长；
ruò shí ruò shí huǒjiàn zēngzhǎng ěr shí ěr shí huǒyàn zhuǎn dà zhǎn
若时若时火渐增长，尔时尔时火焰转大，展
zhuǎnnéngzhào duō yú shàn nà duō bǎi duō qiān nǎi zhì wú liàng rú shì pú
转能照多踰缮那多百多千乃至无量。如是菩
sà wú liàngshēngwénjiào jiè jiàoshòu lìng qín xiū xué pú sà jìng jiè bō
萨无量声闻教诫教授，令勤修学菩萨净戒波
luó mì duō huí xiàng qù qiú yī qiè zhì zhì ér cǐ pú sà ruò shí ruò shí
罗蜜多，回向趣求一切智智，而此菩萨若时若时
wú liàngshēngwénjiào jiè jiàoshòu lìng qín xiū xué pú sà jìng jiè bō luó
无量声闻教诫教授，令勤修学菩萨净戒波罗
mì duō huí xiàng qù qiú yī qiè zhì zhì ěr shí ěr shí pú sà jìng jiè bō
蜜多，回向趣求一切智智，尔时尔时菩萨净戒波
luó mì duō jiàn cì míngshèng ruò shí ruò shí pú sà jìng jiè bō luó mì duō
罗蜜多渐次明盛；若时若时菩萨净戒波罗蜜多
jiàn cì míngshèng ěr shí ěr shí shèng bǐ wú liàngjiào jiè jiàoshòushēng
渐次明盛，尔时尔时胜彼无量教诫教授声
wénshèngrén suǒ yǒugōng dé yóu bǐ gōng dé huí xiàng niè pán bù néng
闻乘人所有功德，由彼功德回向涅槃，不能
qù qiú yī qiè zhì zhì
趣求一切智智。

yòu mǎn cí zǐ pì rú yǒurén xiāokuàngchū jīn chū yǐ zhuǎn
“又，满慈子，譬如有人销矿出金出已转
mài suǒ dé jià zhí guì mài bǐ rén duō bǎi qiān bèi rú shì pú sà ruò shí
卖，所得价直贵卖彼人多百千倍。如是菩萨若时
ruò shí wú liàngshēngwénjiào jiè jiàoshòu lìng qín xiū xué pú sà jìng jiè
若时无量声闻教诫教授，令勤修学菩萨净戒
bō luó mì duō huí xiàng qù qiú yī qiè zhì zhì ěr shí ěr shí pú sà jìng
波罗蜜多，回向趣求一切智智，尔时尔时菩萨净

jiè bō luó mì duōshèng bǐ shēngwén suǒ yǒugōng dé duō bǎi qiān bèi yóu
戒波罗蜜多胜彼声闻所有功德多百千倍，由
bǐ gōng dé huí xiàng niè pán bù néng qù qiú yī qiè zhì zhì pú sà jìng
彼功德回向涅槃，不能趣求一切智智；菩萨净
jiè bō luó mì duō jué dìng qù qiú yī qiè zhì zhì yǔ yǒuqíng lèi zuò dà
戒波罗蜜多决定趣求一切智智，与有情类作大
ráo yì
饶益。”

ěr shí mǎn cí zǐ bó shè lì zǐ yán pú sà chéng jiù guǎng
尔时，满慈子白舍利子言：“菩萨成就广
dà miào fǎ wèi zhū pú sà jiào jiè jiào shòu qù shēngwén shèng bǔ tè qié
大妙法，谓诸菩萨教诫教授趣声闻乘补特伽
luó lìng qín xiū xué pú sà jìng jiè bō luó mì duō huí xiàng qù qiú yī qiè
罗，令勤修学菩萨净戒波罗蜜多，回向趣求一切
zhì zhì shì zhū pú sà shèng shēngwén shèng bǔ tè qié luó ruò shēngwén
智智，是诸菩萨胜声闻乘补特伽罗。若声闻
rén jiào jiè jiào shòu qù pú sà shèng bǔ tè qié luó lìng qín xiū xué pú sà
人教诫教授趣菩萨乘补特伽罗，令勤修学菩萨
jìng jiè bō luó mì duō huí xiàng qù qiú yī qiè zhì zhì shì shēngwén rén
净戒波罗蜜多，回向趣求一切智智，是声闻人
bù shèng pú sà bǔ tè qié luó nǎi wèi pú sà zhuǎn shèng yú bǐ
不胜菩萨补特伽罗，乃为菩萨转胜于彼。”

shí shè lì zǐ biàn yìn jù shòu mǎn cí zǐ yán rú shì rú
时，舍利子便印具寿满慈子言：“如是！如
shì pú sà chéng jiù guǎng dà miào fǎ pǔ shèng dú jué jí zhū shēng
是！菩萨成就广大妙法，普胜独觉及诸声
wén
闻。”

大般若波罗蜜多经卷第五百八十四

dà bō rě bō luó mì duō jīng juàn dì wǔ bǎi bā shí wǔ
大般若波罗蜜多经卷第五百八十五

táng sān zàng fǎ shī xuán zàng fèng zhào yì
唐三藏法师玄奘奉 诏译

dì shí èr jìng jiè bō luó mì duō fēn zhī èr
第十二净戒波罗蜜多分之二

shí shè lì zǐ fù gào jù shòu mǎn cí zǐ yán ruò zhū pú sà
时，舍利子复告具寿满慈子言：“若诸菩萨
xiū xíng jìng jiè bō luó mì duō jiàn yǒu shǎo fǎ míng wéi zuò zhě dāng zhī
修行净戒波罗蜜多，见有少法名为作者，当知
suī zhù pú sà fǎ zhōng ér míng qì shě zhū pú sà fǎ shì wéi pú sà
虽住菩萨法中，而名弃舍诸菩萨法，是为菩萨
fēi lǐ zuò yì ruò qǐ rú shì fēi lǐ zuò yì yīng zhī míng wéi fàn jiè pú
非理作意。若起如是非理作意，应知名为犯戒菩
sà。”

shí mǎn cí zǐ biàn bó jù shòu shè lì zǐ yán ruò zhū pú sà
时，满慈子便白具寿舍利子言：“若诸菩萨
bú jiàn shǎo fǎ míng wéi zuò zhě shì zhū pú sà shòu chí jìng jiè bō luó mì
不见少法名为作者，是诸菩萨受持净戒波罗蜜
duō wú suǒ wéi fàn hé fǎ yú cǐ pú sà jìng jiè bō luó mì duō wéi yì
多无所违犯。何法于此菩萨净戒波罗蜜多为益
wéi sǔn
为损？”

shè lì zǐ yán wú fǎ yú cǐ pú sà jìng jiè bō luó mì duō wéi
舍利子言：“无法于此菩萨净戒波罗蜜多为
yì wéi sǔn ruò jiàn shǎo fǎ yú cǐ jìng jiè bō luó mì duō wéi yì wéi sǔn
益为损，若见少法于此净戒波罗蜜多为益为损，
dāng zhī zhí qǔ pú sà jìng jiè ruò zhū pú sà jiàn yǒu shǎo fǎ yú cǐ jìng
当知执取菩萨净戒。若诸菩萨见有少法于此净
jiè bō luó mì duō wéi yì wéi sǔn shì zhū pú sà bù néng shè shòu pú sà
戒波罗蜜多为益为损，是诸菩萨不能摄受菩萨
jìng jiè bō luó mì duō ruò zhū pú sà bú jiàn shǎo fǎ míng wéi zuò zhě shì
净戒波罗蜜多。若诸菩萨不见少法名为作者，是

zhū pú sà néngzhèngshèshòu pú sà jìng jiè bō luó mì duō ruò zhū pú
诸菩萨能正摄受菩萨净戒波罗蜜多。若诸菩
sà shòu chí jìng jiè huíxiàng qù qiú yī qiè zhì zhì nǎi míng jìng jiè bō
萨受持净戒，回向趣求一切智智，乃名净戒波
luó mì duō ruò zhū pú sà shòu chí jìng jiè bù néng huí qiú yī qiè zhì zhì
罗蜜多。若诸菩萨受持净戒，不能回求一切智智，
yīng zhī cǐ jiè suī dé jiè míng ér fēi jìng jiè bō luó mì duō huò qiú èr
应知此戒虽得戒名，而非净戒波罗蜜多，或求二
shèng shì jiānguǒ gù
乘、世间果故。

yòu mǎn cí zǐ ruò zhū pú sà suí suǒ xíng shī wú bù jiē
“又，满慈子，若诸菩萨随所行施，无不皆
yòng dà bēi wéishǒu chángnéng fā qǐ suí shùn huí xiàng yī qiè zhì zhì
用大悲为首，常能发起随顺回向一切智智
xiāngyìng zhī xīn yīng zhī shì míng jù jiè pú sà
相应之心，应知是名具戒菩萨。

yòu mǎn cí zǐ ruò zhū pú sà suí suǒ hù jiè wú bù jiē
“又，满慈子，若诸菩萨随所护戒，无不皆
yòng dà bēi wéishǒu chángnéng fā qǐ suí shùn huí xiàng yī qiè zhì zhì
用大悲为首，常能发起随顺回向一切智智
xiāngyìng zhī xīn yīng zhī míngwéi jù jiè pú sà
相应之心，应知名为具戒菩萨。

yòu mǎn cí zǐ ruò zhū pú sà yú zhū yǒuqíng ruò dǎ ruò mà
“又，满慈子，若诸菩萨于诸有情若打若骂、
fěi bàng líng rǔ qīngnòngděng shì suí suǒ xiū rěn wú bù jiē yòng
诽谤、凌辱、轻弄等事，随所修忍，无不皆用
dà bēi wéishǒu chángnéng fā qǐ suí shùn huí xiàng yī qiè zhì zhì xiāng
大悲为首，常能发起随顺回向一切智智相
yìng zhī xīn yīng zhī shì míng jù jiè pú sà
应之心，应知是名具戒菩萨。

yòu mǎn cí zǐ ruò zhū pú sà wèi yù bá jì yī qiè yǒuqíng
“又，满慈子，若诸菩萨为欲拔济一切有情
è qù shēng sǐ zhǒngzhǒng kǔ nǎo suí xíng jīng jìn wú bù jiē yòng dà
恶趣生死种种苦恼，随行精进，无不皆用大
bēi wéishǒu chángnéng fā qǐ suí shùn huí xiàng yī qiè zhì zhì xiāngyìng
悲为首，常能发起随顺回向一切智智相应
zhī xīn yīng zhī shì míng jù jiè pú sà
之心，应知是名具戒菩萨。

yòu mǎn cí zǐ ruò zhū pú sà suí qǐ jìng lù zuò shì sī
“又，满慈子，若诸菩萨随起静虑，作是思

wéi wǒ yīng yǐn fā shū shèng jìng lù yóu sī fā qǐ shū shèng shén tōng
惟：‘我应引发殊胜静虑，由斯发起殊胜神通，

zhī zhū yǒu qíng xīn xíng chā bié shuō shòu fǎ yào lìng tuō è qù shēng sǐ
知诸有情心行差别说授法药，令脱恶趣生死

zhòng kǔ yòu wèi tiáo fú zì shēn fán nǎo yǔ yǒu qíng lèi zuò jìng fú tián
众苦；又为调伏自身烦恼，与有情类作净福田，

kān rèn yīn fā yī qiè zhì zhì rú shì sī wéi suí xiū jìng lù yī qiè jiē
堪任引发一切智智。’如是思惟随修静虑，一切皆

yòng dà bēi wéi shǒu cháng néng fā qǐ suí shùn huí xiàng yī qiè zhì zhì
用大悲为首，常能发起随顺回向一切智智

xiāng yìng zhī xīn yīng zhī shì míng jù jiè pú sà
相应之心，应知是名具戒菩萨。

yòu mǎn cí zǐ ruò zhū pú sà suí suǒ xiū xíng shēn miào
“又，满慈子，若诸菩萨随所修行甚深妙

huì jiē wéi yú fǎ yuǎn lí diān dǎo dé zhū shàn qiǎo wèi yùn shàn qiǎo
慧，皆为于法远离颠倒、得诸善巧，谓蕴善巧、

ruò jiè shàn qiǎo ruò chù shàn qiǎo ruò dì shàn qiǎo ruò yuán qǐ shàn
若界善巧、若处善巧、若谛善巧、若缘起善

qiǎo ruò shì chù fēi chù shàn qiǎo
巧、若是处非处善巧。

yún hé míng wéi yú yùn shàn qiǎo wèi zhū pú sà rú shí liǎo
“云何名为于蕴善巧？谓诸菩萨如实了

zhī suǒ yǒu sè yùn zhǒng zhǒng zì xiàng rú shí liǎo zhī suǒ yǒu shòu xiǎng
知所有色蕴种种自相，如实了知所有受、想、

xíng shí yùn zhǒng zhǒng zì xiàng rú shì míng wéi yú yùn shàn qiǎo yòu
行、识蕴种种自相，如是名为于蕴善巧。又

zhū pú sà rú shí liǎo zhī suǒ yǒu sè yùn zhǒng zhǒng zì xiàng jiē bù kě dé
诸菩萨如实了知所有色蕴种种自相皆不可得，

rú shí liǎo zhī suǒ yǒu shòu xiǎng xíng shí yùn zhǒng zhǒng zì xiàng jiē
如实了知所有受、想、行、识蕴种种自相皆

bù kě dé rú shì míng wéi yú yùn shàn qiǎo yòu zhū pú sà rú shí liǎo
不可得，如是名为于蕴善巧。又诸菩萨如实了

zhī suǒ yǒu sè yùn zhǒng zhǒng gòng xiàng rú shí liǎo zhī suǒ yǒu shòu xiǎng
知所有色蕴种种共相，如实了知所有受、想、

xíng shí yùn zhǒng zhǒng gòng xiàng rú shì míng wéi yú yùn shàn qiǎo yòu
行、识蕴种种共相，如是名为于蕴善巧。又

zhū pú sà rú shí liǎo zhī suǒ yǒu sè yùnzǒngzhǒnggòngxiàng jiē bù kě
诸菩萨如实了知所有色蕴种种共相皆不可
dé rú shí liǎo zhī suǒ yǒu shòu xiǎng xíng shí yùnzǒngzhǒnggòng
得，如实了知所有受、想、行、识蕴种种共
xiàng jiē bù kě dé rú shì míngwéi yú yùnzànqiǎo yòuzhū pú sà rú
相皆不可得，如是名为于蕴善巧。又诸菩萨如
shí liǎo zhī suǒ yǒu sè yùnrùo cháng ruò wú cháng jiē bù kě dé rú shí
实了知所有色蕴若常若无常皆不可得，如实
liǎo zhī suǒ yǒu shòu xiǎng xíng shí yùnrùo cháng ruò wú cháng jiē bù
了知所有受、想、行、识蕴若常若无常皆不
kě dé rú shì míngwéi yú yùnzànqiǎo yòuzhū pú sà rú shí liǎo zhī
可得，如是名为于蕴善巧。又诸菩萨如实了知
suǒ yǒu sè yùnrùo lè ruò kǔ jiē bù kě dé rú shí liǎo zhī suǒ yǒu shòu
所有色蕴若乐若苦皆不可得，如实了知所有受、
xiǎng xíng shí yùnrùo lè ruò kǔ jiē bù kě dé rú shì míngwéi yú
想、行、识蕴若乐若苦皆不可得，如是名为于
yùnzànqiǎo yòuzhū pú sà rú shí liǎo zhī suǒ yǒu sè yùnrùo wǒ ruò wú
蕴善巧。又诸菩萨如实了知所有色蕴若我若无
wǒ jiē bù kě dé rú shí liǎo zhī suǒ yǒu shòu xiǎng xíng shí yùnrùo
我皆不可得，如实了知所有受、想、行、识蕴若
wǒ ruò wú wǒ jiē bù kě dé rú shì míngwéi yú yùnzànqiǎo yòuzhū
我若无我皆不可得，如是名为于蕴善巧。又诸
pú sà rú shí liǎo zhī suǒ yǒu sè yùnrùo jìng ruò bú jìng jiē bù kě dé rú
菩萨如实了知所有色蕴若净若不净皆不可得，如
shí liǎo zhī suǒ yǒu shòu xiǎng xíng shí yùnrùo jìng ruò bú jìng jiē bù kě
实了知所有受、想、行、识蕴若净若不净皆不可
dé rú shì míngwéi yú yùnzànqiǎo yòuzhū pú sà rú shí liǎo zhī suǒ
得，如是名为于蕴善巧。又诸菩萨如实了知所
yǒu sè yùnrùo kōng ruò bù kōng jiē bù kě dé rú shí liǎo zhī suǒ yǒu shòu
有色蕴若空若不空皆不可得，如实了知所有受、
xiǎng xíng shí yùnrùo kōng ruò bù kōng jiē bù kě dé rú shì míngwéi
想、行、识蕴若空若不空皆不可得，如是名为
yú yùnzànqiǎo yòuzhū pú sà rú shí liǎo zhī suǒ yǒu sè yùnrùo yǒuxiàng
于蕴善巧。又诸菩萨如实了知所有色蕴若有相
ruò wú xiàng jiē bù kě dé rú shí liǎo zhī suǒ yǒu shòu xiǎng xíng
若无相皆不可得，如实了知所有受、想、行、
shí yùnrùo yǒuxiàng ruò wú xiàng jiē bù kě dé rú shì míngwéi yú yùnz
识蕴若有相若无相皆不可得，如是名为于蕴

shànqiǎo yòuzhū pú sà rú shí liǎo zhī suǒ yǒu sè yùn ruò yǒuyuàn ruò wú
善巧。又诸菩萨如如实了知所有色蕴若有愿若无

yuàn jiē bù kě dé rú shí liǎo zhī suǒ yǒu shòu xiǎng xíng shí yùn
愿皆不可得，如如实了知所有受、想、行、识蕴

ruò yǒuyuàn ruò wú yuàn jiē bù kě dé rú shì míngwéi yú yùn shànqiǎo
若有愿若无愿皆不可得，如是名为于蕴善巧。

yòuzhū pú sà rú shí liǎo zhī suǒ yǒu sè yùn ruò jì jìng ruò bú jì jìng jiē
又诸菩萨如如实了知所有色蕴若寂静若不寂静皆

bù kě dé rú shí liǎo zhī suǒ yǒu shòu xiǎng xíng shí yùn ruò jì jìng
不可得，如如实了知所有受、想、行、识蕴若寂静

ruò bú jì jìng jiē bù kě dé rú shì míngwéi yú yùn shànqiǎo yòuzhū
若不寂静皆不可得，如是名为于蕴善巧。又诸

pú sà rú shí liǎo zhī suǒ yǒu sè yùn ruò yuǎn lí ruò bù yuǎn lí jiē bù
菩萨如如实了知所有色蕴若远离若不远离皆不

kě dé rú shí liǎo zhī suǒ yǒu shòu xiǎng xíng shí yùn ruò yuǎn lí
可得，如如实了知所有受、想、行、识蕴若远离

ruò bù yuǎn lí jiē bù kě dé rú shì míngwéi yú yùn shànqiǎo
若不远离皆不可得，如是名为于蕴善巧。

yún hé míngwéi yú jiè shànqiǎo wèi zhū pú sà rú shí liǎo
“云何名为于界善巧？谓诸菩萨如如实了

zhī suǒ yǒu yǎn jiè zhǒngzhǒng zì xiàng rú shí liǎo zhī suǒ yǒu ěr bǐ
知所有眼界种种自相，如如实了知所有耳、鼻、

shé shēn yì jiè zhǒngzhǒng zì xiàng rú shì míngwéi yú jiè shànqiǎo
舌、身、眼界种种自相，如是名为于界善巧。

yòuzhū pú sà rú shí liǎo zhī suǒ yǒu yǎn jiè zhǒngzhǒng zì xiàng jiē bù kě
又诸菩萨如如实了知所有眼界种种自相皆不可

dé rú shí liǎo zhī suǒ yǒu ěr bǐ shé shēn yì jiè zhǒngzhǒng
得，如如实了知所有耳、鼻、舌、身、眼界种种

zì xiàng jiē bù kě dé rú shì míngwéi yú jiè shànqiǎo yòuzhū pú sà
自相皆不可得，如是名为于界善巧。又诸菩萨

rú shí liǎo zhī suǒ yǒu yǎn jiè zhǒngzhǒng gòngxiàng rú shí liǎo zhī suǒ yǒu
如如实了知所有眼界种种共相，如如实了知所有

ěr bǐ shé shēn yì jiè zhǒngzhǒng gòngxiàng rú shì míngwéi
耳、鼻、舌、身、眼界种种共相，如是名为

yú jiè shànqiǎo yòuzhū pú sà rú shí liǎo zhī suǒ yǒu yǎn jiè zhǒngzhǒng
于界善巧。又诸菩萨如如实了知所有眼界种种

gòngxiàng jiē bù kě dé rú shí liǎo zhī suǒ yǒu ěr bǐ shé shēn
共相皆不可得，如如实了知所有耳、鼻、舌、身、

yì jiè zhǒngzhǒnggòngxiàng jiē bù kě dé rú shì míngwéi yú jiè shàn
眼界种种共相皆不可得，如是名为于界善

qiǎo yòuzhū pú sà rú shí liǎo zhī suǒyǒuyǎn jiè ruò cháng ruò wú cháng
巧。又诸菩萨如实了知所有眼界若常若无常

jiē bù kě dé rú shí liǎo zhī suǒyǒu ěr bí shé shēn yì jiè
皆不可得，如实了知所有耳、鼻、舌、身、眼界

ruò cháng ruò wú cháng jiē bù kě dé rú shì míngwéi yú jiè shànqiǎo
若常若无常皆不可得，如是名为于界善巧。

yòuzhū pú sà rú shí liǎo zhī suǒyǒuyǎn jiè ruò lè ruò kǔ jiē bù kě dé
又诸菩萨如实了知所有眼界若乐若苦皆不可得，

rú shí liǎo zhī suǒyǒu ěr bí shé shēn yì jiè ruò lè ruò kǔ jiē
如实了知所有耳、鼻、舌、身、眼界若乐若苦皆

bù kě dé rú shì míngwéi yú jiè shànqiǎo yòuzhū pú sà rú shí liǎo
不可得，如是名为于界善巧。又诸菩萨如实了

zhī suǒyǒuyǎn jiè ruò wǒ ruò wú wǒ jiē bù kě dé rú shí liǎo zhī suǒyǒu
知所有眼界若我若无我皆不可得，如实了知所有

ěr bí shé shēn yì jiè ruò wǒ ruò wú wǒ jiē bù kě dé rú
耳、鼻、舌、身、眼界若我若无我皆不可得，如

shì míngwéi yú jiè shànqiǎo yòuzhū pú sà rú shí liǎo zhī suǒyǒuyǎn jiè
是名为于界善巧。又诸菩萨如实了知所有眼界

ruò jìng ruò bú jìng jiē bù kě dé rú shí liǎo zhī suǒyǒu ěr bí shé
若净若不净皆不可得，如实了知所有耳、鼻、舌、

shēn yì jiè ruò jìng ruò bú jìng jiē bù kě dé rú shì míngwéi yú jiè
身、眼界若净若不净皆不可得，如是名为于界

shànqiǎo yòuzhū pú sà rú shí liǎo zhī suǒyǒuyǎn jiè ruò kōng ruò bù kōng
善巧。又诸菩萨如实了知所有眼界若空若不空

jiē bù kě dé rú shí liǎo zhī suǒyǒu ěr bí shé shēn yì jiè
皆不可得，如实了知所有耳、鼻、舌、身、眼界

ruò kōng ruò bù kōng jiē bù kě dé rú shì míngwéi yú jiè shànqiǎo yòu
若空若不空皆不可得，如是名为于界善巧。又

zhū pú sà rú shí liǎo zhī suǒyǒuyǎn jiè ruò yǒuxiàng ruò wú xiàng jiē bù
诸菩萨如实了知所有眼界若有相若无相皆不

kě dé rú shí liǎo zhī suǒyǒu ěr bí shé shēn yì jiè ruò yǒu
可得，如实了知所有耳、鼻、舌、身、眼界若有

xiàng ruò wú xiàng jiē bù kě dé rú shì míngwéi yú jiè shànqiǎo yòuzhū
相若无相皆不可得，如是名为于界善巧。又诸

pú sà rú shí liǎo zhī suǒyǒuyǎn jiè ruò yǒuyuàn ruò wú yuàn jiē bù kě
菩萨如实了知所有眼界若有愿若无愿皆不可

dé rú shí liǎo zhī suǒ yǒu ěr bí shé shēn yì jiè ruò yǒu yuàn
得，如 实 了 知 所 有 耳、鼻、舌、身、意 界 若 有 愿

ruò wú yuàn jiē bù kě dé rú shì míng wéi yú jiè shàn qiǎo yòu zhū pú
若 无 愿 皆 不 可 得，如 是 名 为 于 界 善 巧。又 诸 菩

sà rú shí liǎo zhī suǒ yǒu yǎn jiè ruò jì jìng ruò bú jì jìng jiē bù kě dé
萨 如 实 了 知 所 有 眼 界 若 寂 静 若 不 寂 静 皆 不 可 得，

rú shí liǎo zhī suǒ yǒu ěr bí shé shēn yì jiè ruò jì jìng ruò bú
如 实 了 知 所 有 耳、鼻、舌、身、意 界 若 寂 静 若 不

jì jìng jiē bù kě dé rú shì míng wéi yú jiè shàn qiǎo yòu zhū pú sà
寂 静 皆 不 可 得，如 是 名 为 于 界 善 巧。又 诸 菩 萨

rú shí liǎo zhī suǒ yǒu yǎn jiè ruò yuǎn lí ruò bú yuǎn lí jiē bù kě dé
如 实 了 知 所 有 眼 界 若 远 离 若 不 远 离 皆 不 可 得，

rú shí liǎo zhī suǒ yǒu ěr bí shé shēn yì jiè ruò yuǎn lí ruò bú
如 实 了 知 所 有 耳、鼻、舌、身、意 界 若 远 离 若 不

yuǎn lí jiē bù kě dé rú shì míng wéi yú jiè shàn qiǎo
远 离 皆 不 可 得，如 是 名 为 于 界 善 巧。

yòu zhū pú sà rú shí liǎo zhī suǒ yǒu sè jiè zhǒng zhǒng zì xiàng
“又 诸 菩 萨 如 实 了 知 所 有 色 界 种 种 自 相，

rú shí liǎo zhī suǒ yǒu shēng xiāng wèi chù fǎ jiè zhǒng zhǒng zì
如 实 了 知 所 有 声、香、味、触、法 界 种 种 自

xiàng rú shì míng wéi yú jiè shàn qiǎo yòu zhū pú sà rú shí liǎo zhī suǒ
相，如 是 名 为 于 界 善 巧。又 诸 菩 萨 如 实 了 知 所

yǒu sè jiè zhǒng zhǒng zì xiàng jiē bù kě dé rú shí liǎo zhī suǒ yǒu shēng
有 色 界 种 种 自 相 皆 不 可 得，如 实 了 知 所 有 声、

xiāng wèi chù fǎ jiè zhǒng zhǒng zì xiàng jiē bù kě dé rú shì
香、味、触、法 界 种 种 自 相 皆 不 可 得，如 是

míng wéi yú jiè shàn qiǎo yòu zhū pú sà rú shí liǎo zhī suǒ yǒu sè jiè
名 为 于 界 善 巧。又 诸 菩 萨 如 实 了 知 所 有 色 界

zhǒng zhǒng gòng xiàng rú shí liǎo zhī suǒ yǒu shēng xiāng wèi chù
种 种 共 相，如 实 了 知 所 有 声、香、味、触、

fǎ jiè zhǒng zhǒng gòng xiàng rú shì míng wéi yú jiè shàn qiǎo yòu zhū pú
法 界 种 种 共 相，如 是 名 为 于 界 善 巧。又 诸 菩

sà rú shí liǎo zhī suǒ yǒu sè jiè zhǒng zhǒng gòng xiàng jiē bù kě dé rú
萨 如 实 了 知 所 有 色 界 种 种 共 相 皆 不 可 得，如

shí liǎo zhī suǒ yǒu shēng xiāng wèi chù fǎ jiè zhǒng zhǒng gòng xiàng
实 了 知 所 有 声、香、味、触、法 界 种 种 共 相

jiē bù kě dé rú shì míng wéi yú jiè shàn qiǎo yòu zhū pú sà rú shí
皆 不 可 得，如 是 名 为 于 界 善 巧。又 诸 菩 萨 如 实

liǎo zhī suǒ yǒu sè jiè ruò cháng ruò wú cháng jiē bù kě dé rú shí liǎo
了知所有色界若常若无常皆不可得，如实了

zhī suǒ yǒu shēng xiāng wèi chù fǎ jiè ruò cháng ruò wú cháng jiē
知所有声、香、味、触、法界若常若无常皆

bù kě dé rú shì míng wéi yú jiè shàn qiǎo yòu zhū pú sà rú shí liǎo
不可得，如是名为于界善巧。又诸菩萨如实了

zhī suǒ yǒu sè jiè ruò lè ruò kǔ jiē bù kě dé rú shí liǎo zhī suǒ yǒu
知所有色界若乐若苦皆不可得，如实了知所有

shēng xiāng wèi chù fǎ jiè ruò lè ruò kǔ jiē bù kě dé rú
声、香、味、触、法界若乐若苦皆不可得，如

shì míng wéi yú jiè shàn qiǎo yòu zhū pú sà rú shí liǎo zhī suǒ yǒu sè jiè
是名为于界善巧。又诸菩萨如实了知所有色界

ruò wǒ ruò wú wǒ jiē bù kě dé rú shí liǎo zhī suǒ yǒu shēng xiāng
若我若无我皆不可得，如实了知所有声、香、

wèi chù fǎ jiè ruò wǒ ruò wú wǒ jiē bù kě dé rú shì míng wéi yú
味、触、法界若我若无我皆不可得，如是名为于

jiè shàn qiǎo yòu zhū pú sà rú shí liǎo zhī suǒ yǒu sè jiè ruò jìng ruò bú
界善巧。又诸菩萨如实了知所有色界若净若不

jìng jiē bù kě dé rú shí liǎo zhī suǒ yǒu shēng xiāng wèi chù
净皆不可得，如实了知所有声、香、味、触、

fǎ jiè ruò jìng ruò bú jìng jiē bù kě dé rú shì míng wéi yú jiè shàn qiǎo
法界若净若不净皆不可得，如是名为于界善巧。

yòu zhū pú sà rú shí liǎo zhī suǒ yǒu sè jiè ruò kōng ruò bù kōng jiē bù kě
又诸菩萨如实了知所有色界若空若不空皆不可

de rú shí liǎo zhī suǒ yǒu shēng xiāng wèi chù fǎ jiè ruò kōng
得，如实了知所有声、香、味、触、法界若空

ruò bù kōng jiē bù kě dé rú shì míng wéi yú jiè shàn qiǎo yòu zhū pú
若不空皆不可得，如是名为于界善巧。又诸菩

sà rú shí liǎo zhī suǒ yǒu sè jiè ruò yǒu xiàng ruò wú xiàng jiē bù kě dé
萨如实了知所有色界若有相若无相皆不可得，

rú shí liǎo zhī suǒ yǒu shēng xiāng wèi chù fǎ jiè ruò yǒu xiàng ruò
如实了知所有声、香、味、触、法界若有相若

wú xiàng jiē bù kě dé rú shì míng wéi yú jiè shàn qiǎo yòu zhū pú sà
无相皆不可得，如是名为于界善巧。又诸菩萨

rú shí liǎo zhī suǒ yǒu sè jiè ruò yǒu yuàn ruò wú yuàn jiē bù kě dé rú
如实了知所有色界若有愿若无愿皆不可得，如

shí liǎo zhī suǒ yǒu shēng xiāng wèi chù fǎ jiè ruò yǒu yuàn ruò wú
实了知所有声、香、味、触、法界若有愿若无

yuàn jiē bù kě dé rú shì míngwéi yú jiè shànqiǎo yòuzhū pú sà rú
愿皆不可得，如是名为于界善巧。又诸菩萨如
shí liǎo zhī suǒyǒu sè jiè ruò jì jìng ruò bú jì jìng jiē bù kě dé rú shí
实了知所有色界若寂静若不寂静皆不可得，如实
liǎo zhī suǒyǒushēng xiāng wèi chù fǎ jiè ruò jì jìng ruò bú jì
了知所有声、香、味、触、法界若寂静若不寂
jìng jiē bù kě dé rú shì míngwéi yú jiè shànqiǎo yòuzhū pú sà rú
静皆不可得，如是名为于界善巧。又诸菩萨如
shí liǎo zhī suǒyǒu sè jiè ruò yuǎn lí ruò bù yuǎn lí jiē bù kě dé rú
实了知所有色界若远离若不远离皆不可得，如
shí liǎo zhī suǒyǒushēng xiāng wèi chù fǎ jiè ruò yuǎn lí ruò bù
实了知所有声、香、味、触、法界若远离若不
yuǎn lí jiē bù kě dé rú shì míngwéi yú jiè shànqiǎo
远离皆不可得，如是名为于界善巧。

yòuzhū pú sà rú shí liǎo zhī suǒyǒuyǎn shí jiè zhǒngzhǒng zì
“又诸菩萨如实了知所有眼识界种种自
xiàng rú shí liǎo zhī suǒyǒu ěr bǐ shé shēn yì shí jiè zhǒng
相，如实了知所有耳、鼻、舌、身、意识界种
zhǒng zì xiàng rú shì míngwéi yú jiè shànqiǎo yòuzhū pú sà rú shí
种自相，如是名为于界善巧。又诸菩萨如实
liǎo zhī suǒyǒuyǎn shí jiè zhǒngzhǒng zì xiàng jiē bù kě dé rú shí liǎo
了知所有眼识界种种自相皆不可得，如实了
zhī suǒyǒu ěr bǐ shé shēn yì shí jiè zhǒngzhǒng zì xiàng jiē
知所有耳、鼻、舌、身、意识界种种自相皆
bù kě dé rú shì míngwéi yú jiè shànqiǎo yòuzhū pú sà rú shí liǎo
不可得，如是名为于界善巧。又诸菩萨如实了
zhī suǒyǒuyǎn shí jiè zhǒngzhǒng gòngxiàng rú shí liǎo zhī suǒyǒu ěr
知所有眼识界种种共相，如实了知所有耳、
bǐ shé shēn yì shí jiè zhǒngzhǒng gòngxiàng rú shì míngwéi yú
鼻、舌、身、意识界种种共相，如是名为于
jiè shànqiǎo yòuzhū pú sà rú shí liǎo zhī suǒyǒuyǎn shí jiè zhǒngzhǒng
界善巧。又诸菩萨如实了知所有眼识界种种
gòngxiàng jiē bù kě dé rú shí liǎo zhī suǒyǒu ěr bǐ shé shēn
共相皆不可得，如实了知所有耳、鼻、舌、身、
yì shí jiè zhǒngzhǒng gòngxiàng jiē bù kě dé rú shì míngwéi yú jiè
意识界种种共相皆不可得，如是名为于界
shànqiǎo yòuzhū pú sà rú shí liǎo zhī suǒyǒuyǎn shí jiè ruò cháng ruò
善巧。又诸菩萨如实了知所有眼识界若常若

wú cháng jiē bù kě dé rú shí liǎo zhī suǒ yǒu ěr bí shé shēn
无 常 皆 不 可 得 ， 如 实 了 知 所 有 耳 、 鼻 、 舌 、 身 、
yì shí jiè ruò cháng ruò wú cháng jiē bù kě dé rú shì míng wéi yú jiè
意 识 界 若 常 若 无 常 皆 不 可 得 ， 如 是 名 为 于 界
shàn qiǎo yòu zhū pú sà rú shí liǎo zhī suǒ yǒu yǎn shí jiè ruò lè ruò kǔ
善 巧 。 又 诸 菩 萨 如 实 了 知 所 有 眼 识 界 若 乐 若 苦
jiē bù kě dé rú shí liǎo zhī suǒ yǒu ěr bí shé shēn yì shí
皆 不 可 得 ， 如 实 了 知 所 有 耳 、 鼻 、 舌 、 身 、 意 识
jiè ruò lè ruò kǔ jiē bù kě dé rú shì míng wéi yú jiè shàn qiǎo yòu
界 若 乐 若 苦 皆 不 可 得 ， 如 是 名 为 于 界 善 巧 。 又
zhū pú sà rú shí liǎo zhī suǒ yǒu yǎn shí jiè ruò wǒ ruò wú wǒ jiē bù kě
诸 菩 萨 如 实 了 知 所 有 眼 识 界 若 我 若 无 我 皆 不 可
dé rú shí liǎo zhī suǒ yǒu ěr bí shé shēn yì shí jiè ruò wǒ
得 ， 如 实 了 知 所 有 耳 、 鼻 、 舌 、 身 、 意 识 界 若 我
ruò wú wǒ jiē bù kě dé rú shì míng wéi yú jiè shàn qiǎo yòu zhū pú
若 无 我 皆 不 可 得 ， 如 是 名 为 于 界 善 巧 。 又 诸 菩
sà rú shí liǎo zhī suǒ yǒu yǎn shí jiè ruò jìng ruò bú jìng jiē bù kě dé rú
萨 如 实 了 知 所 有 眼 识 界 若 净 若 不 净 皆 不 可 得 ， 如
shí liǎo zhī suǒ yǒu ěr bí shé shēn yì shí jiè ruò jìng ruò bú jìng
实 了 知 所 有 耳 、 鼻 、 舌 、 身 、 意 识 界 若 净 若 不 净
jiē bù kě dé rú shì míng wéi yú jiè shàn qiǎo yòu zhū pú sà rú shí
皆 不 可 得 ， 如 是 名 为 于 界 善 巧 。 又 诸 菩 萨 如 实
liǎo zhī suǒ yǒu yǎn shí jiè ruò kōng ruò bù kōng jiē bù kě dé rú shí liǎo
了 知 所 有 眼 识 界 若 空 若 不 空 皆 不 可 得 ， 如 实 了
zhī suǒ yǒu ěr bí shé shēn yì shí jiè ruò kōng ruò bù kōng jiē
知 所 有 耳 、 鼻 、 舌 、 身 、 意 识 界 若 空 若 不 空 皆
bù kě dé rú shì míng wéi yú jiè shàn qiǎo yòu zhū pú sà rú shí liǎo
不 可 得 ， 如 是 名 为 于 界 善 巧 。 又 诸 菩 萨 如 实 了
zhī suǒ yǒu yǎn shí jiè ruò yǒu xiàng ruò wú xiàng jiē bù kě dé rú shí liǎo
知 所 有 眼 识 界 若 有 相 若 无 相 皆 不 可 得 ， 如 实 了
zhī suǒ yǒu ěr bí shé shēn yì shí jiè ruò yǒu xiàng ruò wú xiàng
知 所 有 耳 、 鼻 、 舌 、 身 、 意 识 界 若 有 相 若 无 相
jiē bù kě dé rú shì míng wéi yú jiè shàn qiǎo yòu zhū pú sà rú shí
皆 不 可 得 ， 如 是 名 为 于 界 善 巧 。 又 诸 菩 萨 如 实
liǎo zhī suǒ yǒu yǎn shí jiè ruò yǒu yuàn ruò wú yuàn jiē bù kě dé rú shí
了 知 所 有 眼 识 界 若 有 愿 若 无 愿 皆 不 可 得 ， 如 实
liǎo zhī suǒ yǒu ěr bí shé shēn yì shí jiè ruò yǒu yuàn ruò wú yuàn
了 知 所 有 耳 、 鼻 、 舌 、 身 、 意 识 界 若 有 愿 若 无 愿

jiē bù kě dé rú shì míngwéi yú jiè shànqiǎo yòuzhū pú sà rú shí
皆不可得，如是名为于界善巧。又诸菩萨如实

liǎo zhī suǒyǒuyǎn shí jiè ruò jì jìng ruò bú jì jìng jiē bù kě dé rú shí
了知所有眼识界若寂静若不寂静皆不可得，如实

liǎo zhī suǒyǒu ěr bí shé shēn yì shí jiè ruò jì jìng ruò bú jì
了知所有耳、鼻、舌、身、意识界若寂静若不寂

jìng jiē bù kě dé rú shì míngwéi yú jiè shànqiǎo yòuzhū pú sà rú
静皆不可得，如是名为于界善巧。又诸菩萨如

shí liǎo zhī suǒyǒuyǎn shí jiè ruò yuǎn lí ruò bù yuǎn lí jiē bù kě dé
实了知所有眼识界若远离若不远离皆不可得，

rú shí liǎo zhī suǒyǒu ěr bí shé shēn yì shí jiè ruò yuǎn lí ruò
如实了知所有耳、鼻、舌、身、意识界若远离若

bù yuǎn lí jiē bù kě dé rú shì míngwéi yú jiè shànqiǎo
不远离皆不可得，如是名为于界善巧。

yòuzhū pú sà rú shí liǎo zhī suǒyǒuyǎnchùzhǒngzhǒng zì xiàng
“又诸菩萨如实了知所有眼触种种自相，

rú shí liǎo zhī suǒyǒu ěr bí shé shēn yì chùzhǒngzhǒng zì xiàng
如实了知所有耳、鼻、舌、身、意触种种自相，

rú shì míngwéi yú jiè shànqiǎo yòuzhū pú sà rú shí liǎo zhī suǒyǒuyǎn
如是名为于界善巧。又诸菩萨如实了知所有眼

chùzhǒngzhǒng zì xiàng jiē bù kě dé rú shí liǎo zhī suǒyǒu ěr bí
触种种自相皆不可得，如实了知所有耳、鼻、

shé shēn yì chùzhǒngzhǒng zì xiàng jiē bù kě dé rú shì míngwéi
舌、身、意触种种自相皆不可得，如是名为

yú jiè shànqiǎo yòuzhū pú sà rú shí liǎo zhī suǒyǒuyǎnchùzhǒngzhǒng
于界善巧。又诸菩萨如实了知所有眼触种种

gòngxiàng rú shí liǎo zhī suǒyǒu ěr bí shé shēn yì chùzhǒng
共相，如实了知所有耳、鼻、舌、身、意触种

zhǒnggòngxiàng rú shì míngwéi yú jiè shànqiǎo yòuzhū pú sà rú shí
种共相，如是名为于界善巧。又诸菩萨如实

liǎo zhī suǒyǒuyǎnchùzhǒngzhǒnggòngxiàng jiē bù kě dé rú shí liǎo zhī
了知所有眼触种种共相皆不可得，如实了知

suǒyǒu ěr bí shé shēn yì chùzhǒngzhǒnggòngxiàng jiē bù kě
所有耳、鼻、舌、身、意触种种共相皆不可

dé rú shì míngwéi yú jiè shànqiǎo yòuzhū pú sà rú shí liǎo zhī suǒ
得，如是名为于界善巧。又诸菩萨如实了知所

yǒuyǎnchù ruò cháng ruò wú cháng jiē bù kě dé rú shí liǎo zhī suǒyǒu
有眼触若常若无常皆不可得，如实了知所有

ěr bí shé shēn yì chùruò cháng ruò wú cháng jiē bù kě dé
耳、鼻、舌、身、意触若常若无常皆不可得，
rú shì míngwéi yú jiè shànqiǎo yòuzhū pú sà rú shí liǎo zhī suǒ yǒu yǎn
如是名为于界善巧。又诸菩萨如实了知所有眼
chùruò lè ruò kǔ jiē bù kě dé rú shí liǎo zhī suǒ yǒu ěr bí shé
触若乐若苦皆不可得，如实了知所有耳、鼻、舌、
shēn yì chùruò lè ruò kǔ jiē bù kě dé rú shì míngwéi yú jiè shàn
身、意触若乐若苦皆不可得，如是名为于界善
qiǎo yòuzhū pú sà rú shí liǎo zhī suǒ yǒu yǎn chùruò wǒ ruò wú wǒ jiē
巧。又诸菩萨如实了知所有眼触若我若无我皆
bù kě dé rú shí liǎo zhī suǒ yǒu ěr bí shé shēn yì chùruò
不可得，如实了知所有耳、鼻、舌、身、意触若
wǒ ruò wú wǒ jiē bù kě dé rú shì míngwéi yú jiè shànqiǎo yòuzhū
我若无我皆不可得，如是名为于界善巧。又诸
pú sà rú shí liǎo zhī suǒ yǒu yǎn chùruò jìng ruò bú jìng jiē bù kě dé rú
菩萨如实了知所有眼触若净若不净皆不可得，如
shí liǎo zhī suǒ yǒu ěr bí shé shēn yì chùruò jìng ruò bú jìng jiē
实了知所有耳、鼻、舌、身、意触若净若不净皆
bù kě dé rú shì míngwéi yú jiè shànqiǎo yòuzhū pú sà rú shí liǎo
不可得，如是名为于界善巧。又诸菩萨如实了
zhī suǒ yǒu yǎn chùruò kōng ruò bù kōng jiē bù kě dé rú shí liǎo zhī suǒ
知所有眼触若空若不空皆不可得，如实了知所
yǒu ěr bí shé shēn yì chùruò kōng ruò bù kōng jiē bù kě dé
有耳、鼻、舌、身、意触若空若不空皆不可得，
rú shì míngwéi yú jiè shànqiǎo yòuzhū pú sà rú shí liǎo zhī suǒ yǒu yǎn
如是名为于界善巧。又诸菩萨如实了知所有眼
chùruò yǒu xiàng ruò wú xiàng jiē bù kě dé rú shí liǎo zhī suǒ yǒu ěr
触若有相若无相皆不可得，如实了知所有耳、
bí shé shēn yì chùruò yǒu xiàng ruò wú xiàng jiē bù kě dé rú
鼻、舌、身、意触若有相若无相皆不可得，如
shì míngwéi yú jiè shànqiǎo yòuzhū pú sà rú shí liǎo zhī suǒ yǒu yǎn chù
是名为于界善巧。又诸菩萨如实了知所有眼触
ruò yǒu yuàn ruò wú yuàn jiē bù kě dé rú shí liǎo zhī suǒ yǒu ěr bí
若有愿若无愿皆不可得，如实了知所有耳、鼻、
shé shēn yì chùruò yǒu yuàn ruò wú yuàn jiē bù kě dé rú shì míng
舌、身、意触若有愿若无愿皆不可得，如是名
wéi yú jiè shànqiǎo yòuzhū pú sà rú shí liǎo zhī suǒ yǒu yǎn chùruò jì
为于界善巧。又诸菩萨如实了知所有眼触若寂

jìng ruò bú jì jìng jiē bù kě dé rú shí liǎo zhī suǒ yǒu ěr bǐ shé
静若不寂静皆不可得，如实了知所有耳、鼻、舌、
shēn yì chù ruò jì jìng ruò bú jì jìng jiē bù kě dé rú shì míng wéi yú
身、意触若寂静若不寂静皆不可得，如是名为于
jiè shàn qiǎo yòu zhū pú sà rú shí liǎo zhī suǒ yǒu yǎn chù ruò yuǎn lí ruò
界善巧。又诸菩萨如实了知所有眼触若远离若
bù yuǎn lí jiē bù kě dé rú shí liǎo zhī suǒ yǒu ěr bǐ shé shēn
不远离皆不可得，如实了知所有耳、鼻、舌、身、
yì chù ruò yuǎn lí ruò bù yuǎn lí jiē bù kě dé rú shì míng wéi yú jiè
意触若远离若不远离皆不可得，如是名为于界
shàn qiǎo
善巧。

yòu zhū pú sà rú shí liǎo zhī suǒ yǒu yǎn chù wéi yuán suǒ shēng
“又诸菩萨如实了知所有眼触为缘所生

zhū shòu zhǒng zhǒng zì xiàng rú shí liǎo zhī suǒ yǒu ěr bǐ shé
诸受种种自相，如实了知所有耳、鼻、舌、
shēn yì chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu zhǒng zhǒng zì xiàng rú shì míng
身、意触为缘所生诸受种种自相，如是名
wéi yú jiè shàn qiǎo yòu zhū pú sà rú shí liǎo zhī suǒ yǒu yǎn chù wéi yuán
为于界善巧。又诸菩萨如实了知所有眼触为缘
suǒ shēng zhū shòu zhǒng zhǒng zì xiàng jiē bù kě dé rú shí liǎo zhī suǒ
所生诸受种种自相皆不可得，如实了知所
yǒu ěr bǐ shé shēn yì chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu zhǒng zhǒng
有耳、鼻、舌、身、意触为缘所生诸受种种
zì xiàng jiē bù kě dé rú shì míng wéi yú jiè shàn qiǎo yòu zhū pú sà
自相皆不可得，如是名为于界善巧。又诸菩萨
rú shí liǎo zhī suǒ yǒu yǎn chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu zhǒng zhǒng gòng
如实了知所有眼触为缘所生诸受种种共
xiàng rú shí liǎo zhī suǒ yǒu ěr bǐ shé shēn yì chù wéi yuán
相，如实了知所有耳、鼻、舌、身、意触为缘
suǒ shēng zhū shòu zhǒng zhǒng gòng xiàng rú shì míng wéi yú jiè shàn qiǎo
所生诸受种种共相，如是名为于界善巧。
yòu zhū pú sà rú shí liǎo zhī suǒ yǒu yǎn chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu
又诸菩萨如实了知所有眼触为缘所生诸受
zhǒng zhǒng gòng xiàng jiē bù kě dé rú shí liǎo zhī suǒ yǒu ěr bǐ
种种共相皆不可得，如实了知所有耳、鼻、
shé shēn yì chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu zhǒng zhǒng gòng xiàng jiē bù
舌、身、意触为缘所生诸受种种共相皆不

kě dé rú shì míngwéi yú jiè shànqiǎo yòuzhū pú sà rú shí liǎo zhī
可得，如是名为于界善巧。又诸菩萨如实了知

suǒyǒuyǎnchùwéiyuánsuǒshēngzhūshòuruò cháng ruò wú cháng jiē bù kě
所有眼触为缘所生诸受若常若无常皆不可

dé rú shí liǎo zhī suǒyǒu ěr bí shé shēn yì chùwéiyuánsuǒ
得，如实了知所有耳、鼻、舌、身、意触为缘所

shēngzhūshòuruò cháng ruò wú cháng jiē bù kě dé rú shì míngwéi yú
生诸受若常若无常皆不可得，如是名为于

jiè shànqiǎo yòuzhū pú sà rú shí liǎo zhī suǒyǒuyǎnchùwéiyuánsuǒ
界善巧。又诸菩萨如实了知所有眼触为缘所

shēngzhūshòuruò lè ruò kǔ jiē bù kě dé rú shí liǎo zhī suǒyǒu ěr
生诸受若乐若苦皆不可得，如实了知所有耳、

bí shé shēn yì chùwéiyuánsuǒshēngzhūshòuruò lè ruò kǔ jiē bù
鼻、舌、身、意触为缘所生诸受若乐若苦皆不

kě dé rú shì míngwéi yú jiè shànqiǎo yòuzhū pú sà rú shí liǎo zhī
可得，如是名为于界善巧。又诸菩萨如实了知

suǒyǒuyǎnchùwéiyuánsuǒshēngzhūshòuruò wǒ ruò wú wǒ jiē bù kě dé
所有眼触为缘所生诸受若我若无我皆不可得，

rú shí liǎo zhī suǒyǒu ěr bí shé shēn yì chùwéiyuánsuǒshēng
如实了知所有耳、鼻、舌、身、意触为缘所生

zhūshòuruò wǒ ruò wú wǒ jiē bù kě dé rú shì míngwéi yú jiè shànqiǎo
诸受若我若无我皆不可得，如是名为于界善巧。

yòuzhū pú sà rú shí liǎo zhī suǒyǒuyǎnchùwéiyuánsuǒshēngzhūshòuruò
又诸菩萨如实了知所有眼触为缘所生诸受若

jìng ruò bú jìng jiē bù kě dé rú shí liǎo zhī suǒyǒu ěr bí shé
净若不净皆不可得，如实了知所有耳、鼻、舌、

shēn yì chùwéiyuánsuǒshēngzhūshòuruò jìng ruò bú jìng jiē bù kě dé
身、意触为缘所生诸受若净若不净皆不可得，

rú shì míngwéi yú jiè shànqiǎo yòuzhū pú sà rú shí liǎo zhī suǒyǒuyǎn
如是名为于界善巧。又诸菩萨如实了知所有眼

chùwéiyuánsuǒshēngzhūshòuruò kōng ruò bù kōng jiē bù kě dé rú shí
触为缘所生诸受若空若不空皆不可得，如实

liǎo zhī suǒyǒu ěr bí shé shēn yì chùwéiyuánsuǒshēngzhūshòuruò
了知所有耳、鼻、舌、身、意触为缘所生诸受

ruò kōng ruò bù kōng jiē bù kě dé rú shì míngwéi yú jiè shànqiǎo yòuzhū
若空若不空皆不可得，如是名为于界善巧。又

zhū pú sà rú shí liǎo zhī suǒyǒuyǎnchùwéiyuánsuǒshēngzhūshòuruò yǒu
诸菩萨如实了知所有眼触为缘所生诸受若有

xiàng ruò wú xiàng jiē bù kě dé rú shí liǎo zhī suǒ yǒu ěr bí shé
相若无相皆不可得，如实了知所有耳、鼻、舌、
shēn yì chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu ruò yǒu xiàng ruò wú xiàng jiē bù kě
身、意触为缘所生诸受若有相若无相皆不可
dé rú shì míng wéi yú jiè shàn qiǎo yòu zhū pú sà rú shí liǎo zhī suǒ
得，如是名为于界善巧。又诸菩萨如实了知所
yǒu yǎn chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu ruò yǒu yuàn ruò wú yuàn jiē bù kě
有眼触为缘所生诸受若有愿若无愿皆不可
dé rú shí liǎo zhī suǒ yǒu ěr bí shé shēn yì chù wéi yuán suǒ
得，如实了知所有耳、鼻、舌、身、意触为缘所
shēng zhū shòu ruò yǒu yuàn ruò wú yuàn jiē bù kě dé rú shì míng wéi yú
生诸受若有愿若无愿皆不可得，如是名为于
jiè shàn qiǎo yòu zhū pú sà rú shí liǎo zhī suǒ yǒu yǎn chù wéi yuán suǒ
界善巧。又诸菩萨如实了知所有眼触为缘所
shēng zhū shòu ruò jì jìng ruò bú jì jìng jiē bù kě dé rú shí liǎo zhī suǒ
生诸受若寂静若不寂静皆不可得，如实了知所
yǒu ěr bí shé shēn yì chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu ruò jì jìng
有耳、鼻、舌、身、意触为缘所生诸受若寂静
ruò bú jì jìng jiē bù kě dé rú shì míng wéi yú jiè shàn qiǎo yòu zhū
若不寂静皆不可得，如是名为于界善巧。又诸
pú sà rú shí liǎo zhī suǒ yǒu yǎn chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu ruò yuǎn lí
菩萨如实了知所有眼触为缘所生诸受若远离
ruò bú yuǎn lí jiē bù kě dé rú shí liǎo zhī suǒ yǒu ěr bí shé
若不远离皆不可得，如实了知所有耳、鼻、舌、
shēn yì chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu ruò yuǎn lí ruò bú yuǎn lí jiē bù
身、意触为缘所生诸受若远离若不远离皆不
kě dé rú shì míng wéi yú jiè shàn qiǎo
可得，如是名为于界善巧。

yòu zhū pú sà rú shí liǎo zhī suǒ yǒu dì jiè zhǒng zhǒng zì xiàng
“又诸菩萨如实了知所有地界种种自相，
rú shí liǎo zhī suǒ yǒu shuǐ huǒ fēng kōng shí jiè zhǒng zhǒng zì xiàng
如实了知所有水、火、风、空、识界种种自相，
rú shì míng wéi yú jiè shàn qiǎo yòu zhū pú sà rú shí liǎo zhī suǒ yǒu dì
如是名为于界善巧。又诸菩萨如实了知所有地
jiè zhǒng zhǒng zì xiàng jiē bù kě dé rú shí liǎo zhī suǒ yǒu shuǐ huǒ
界种种自相皆不可得，如实了知所有水、火、
fēng kōng shí jiè zhǒng zhǒng zì xiàng jiē bù kě dé rú shì míng wéi
风、空、识界种种自相皆不可得，如是名为

yú jiè shànqiǎo yòuzhū pú sà rú shí liǎo zhī suǒyǒu dì jiè zhǒngzhǒng
于界善巧。又诸菩萨如实了知所有地界种种
gòngxiàng rú shí liǎo zhī suǒyǒushuǐ huǒ fēng kōng shí jiè zhǒng
共相，如实了知所有水、火、风、空、识界种
zhǒnggòngxiàng rú shì míngwéi yú jiè shànqiǎo yòuzhū pú sà rú shí
种共相，如是名为于界善巧。又诸菩萨如实
liǎo zhī suǒyǒu dì jiè zhǒngzhǒnggòngxiàng jiē bù kě dé rú shí liǎo zhī
了知所有地界种种共相皆不可得，如实了知
suǒyǒushuǐ huǒ fēng kōng shí jiè zhǒngzhǒnggòngxiàng jiē bù kě
所有水、火、风、空、识界种种共相皆不可
dé rú shì míngwéi yú jiè shànqiǎo yòuzhū pú sà rú shí liǎo zhī suǒ
得，如是名为于界善巧。又诸菩萨如实了知所
yǒu dì jiè ruò cháng ruò wú cháng jiē bù kě dé rú shí liǎo zhī suǒyǒu
有地界若常若无常皆不可得，如实了知所有
shuǐ huǒ fēng kōng shí jiè ruò cháng ruò wú cháng jiē bù kě dé
水、火、风、空、识界若常若无常皆不可得，
rú shì míngwéi yú jiè shànqiǎo yòuzhū pú sà rú shí liǎo zhī suǒyǒu dì
如是名为于界善巧。又诸菩萨如实了知所有地
jiè ruò lè ruò kǔ jiē bù kě dé rú shí liǎo zhī suǒyǒushuǐ huǒ fēng
界若乐若苦皆不可得，如实了知所有水、火、风、
kōng shí jiè ruò lè ruò kǔ jiē bù kě dé rú shì míngwéi yú jiè shàn
空、识界若乐若苦皆不可得，如是名为于界善
qiǎo yòuzhū pú sà rú shí liǎo zhī suǒyǒu dì jiè ruò wǒ ruò wú wǒ jiē
巧。又诸菩萨如实了知所有地界若我若无我皆
bù kě dé rú shí liǎo zhī suǒyǒushuǐ huǒ fēng kōng shí jiè ruò
不可得，如实了知所有水、火、风、空、识界若
wǒ ruò wú wǒ jiē bù kě dé rú shì míngwéi yú jiè shànqiǎo yòuzhū
我若无我皆不可得，如是名为于界善巧。又诸
pú sà rú shí liǎo zhī suǒyǒu dì jiè ruò jìng ruò bú jìng jiē bù kě dé rú
菩萨如实了知所有地界若净若不净皆不可得，如
shí liǎo zhī suǒyǒushuǐ huǒ fēng kōng shí jiè ruò jìng ruò bú jìng jiē
实了知所有水、火、风、空、识界若净若不净皆
bù kě dé rú shì míngwéi yú jiè shànqiǎo yòuzhū pú sà rú shí liǎo
不可得，如是名为于界善巧。又诸菩萨如实了
zhī suǒyǒu dì jiè ruò kōng ruò bù kōng jiē bù kě dé rú shí liǎo zhī suǒ
知所有地界若空若不空皆不可得，如实了知所
yǒushuǐ huǒ fēng kōng shí jiè ruò kōng ruò bù kōng jiē bù kě dé
有水、火、风、空、识界若空若不空皆不可得，

rú shì míngwéi yú jiè shànqiǎo yòuzhū pú sà rú shí liǎo zhī suǒyǒu dì
如是名为于界善巧。又诸菩萨如实地了知所有地
jiè ruò yǒuxiàng ruò wú xiàng jiē bù kě dé rú shí liǎo zhī suǒyǒushuǐ
界若有相若无相皆不可得，如实地了知所有水、
huǒ fēng kōng shí jiè ruò yǒuxiàng ruò wú xiàng jiē bù kě dé rú
火、风、空、识界若有相若无相皆不可得，如
shì míngwéi yú jiè shànqiǎo yòuzhū pú sà rú shí liǎo zhī suǒyǒu dì jiè
是名为于界善巧。又诸菩萨如实地了知所有地界
ruò yǒuyuàn ruò wú yuàn jiē bù kě dé rú shí liǎo zhī suǒyǒushuǐ huǒ
若有愿若无愿皆不可得，如实地了知所有水、火、
fēng kōng shí jiè ruò yǒuyuàn ruò wú yuàn jiē bù kě dé rú shì míng
风、空、识界若有愿若无愿皆不可得，如是名
wéi yú jiè shànqiǎo yòuzhū pú sà rú shí liǎo zhī suǒyǒu dì jiè ruò jì
为于界善巧。又诸菩萨如实地了知所有地界若寂
jìng ruò bú jì jìng jiē bù kě dé rú shí liǎo zhī suǒyǒushuǐ huǒ fēng
静若不寂静皆不可得，如实地了知所有水、火、风、
kōng shí jiè ruò jì jìng ruò bú jì jìng jiē bù kě dé rú shì míngwéi yú
空、识界若寂静若不寂静皆不可得，如是名为于
jiè shànqiǎo yòuzhū pú sà rú shí liǎo zhī suǒyǒu dì jiè ruò yuǎn lí ruò
界善巧。又诸菩萨如实地了知所有地界若远离若
bù yuǎn lí jiē bù kě dé rú shí liǎo zhī suǒyǒushuǐ huǒ fēng kōng
不远离皆不可得，如实地了知所有水、火、风、空、
shí jiè ruò yuǎn lí ruò bù yuǎn lí jiē bù kě dé rú shì míngwéi yú jiè
识界若远离若不远离皆不可得，如是名为于界
shànqiǎo
善巧。

yún hé míngwéi yú chù shànqiǎo wèi zhū pú sà rú shí liǎo
“云何名为于处善巧？谓诸菩萨如实地
zhī suǒyǒu yǎn chù zhǒng zhǒng zì xiàng rú shí liǎo zhī suǒyǒu ěr bí
知所有眼处种种自相，如实地了知所有耳、鼻、
shé shēn yì chù zhǒng zhǒng zì xiàng rú shì míngwéi yú chù shànqiǎo
舌、身、意处种种自相，如是名为于处善巧。
yòuzhū pú sà rú shí liǎo zhī suǒyǒu yǎn chù zhǒng zhǒng zì xiàng jiē bù kě
又诸菩萨如实地了知所有眼处种种自相皆不可
dé rú shí liǎo zhī suǒyǒu ěr bí shé shēn yì chù zhǒng zhǒng
得，如实地了知所有耳、鼻、舌、身、意处种种
zì xiàng jiē bù kě dé rú shì míngwéi yú chù shànqiǎo yòuzhū pú sà
自相皆不可得，如是名为于处善巧。又诸菩萨

rú shí liǎo zhī suǒ yǒu yǎn chù zhǒng zhǒng gòng xiàng rú shí liǎo zhī suǒ yǒu
如 实 了 知 所 有 眼 处 种 种 共 相 ， 如 实 了 知 所 有

ěr bí shé shēn yì chù zhǒng zhǒng gòng xiàng rú shì míng wéi
耳 、 鼻 、 舌 、 身 、 意 处 种 种 共 相 ， 如 是 名 为

yú chù shàn qiǎo yòu zhū pú sà rú shí liǎo zhī suǒ yǒu yǎn chù zhǒng zhǒng
于 处 善 巧 。 又 诸 菩 萨 如 实 了 知 所 有 眼 处 种 种

gòng xiàng jiē bù kě dé rú shí liǎo zhī suǒ yǒu ěr bí shé shēn
共 相 皆 不 可 得 ， 如 实 了 知 所 有 耳 、 鼻 、 舌 、 身 、

yì chù zhǒng zhǒng gòng xiàng jiē bù kě dé rú shì míng wéi yú chù shàn
意 处 种 种 共 相 皆 不 可 得 ， 如 是 名 为 于 处 善

qiǎo yòu zhū pú sà rú shí liǎo zhī suǒ yǒu yǎn chù ruò cháng ruò wú cháng
巧 。 又 诸 菩 萨 如 实 了 知 所 有 眼 处 若 常 若 无 常

jiē bù kě dé rú shí liǎo zhī suǒ yǒu ěr bí shé shēn yì chù
皆 不 可 得 ， 如 实 了 知 所 有 耳 、 鼻 、 舌 、 身 、 意 处

ruò cháng ruò wú cháng jiē bù kě dé rú shì míng wéi yú chù shàn qiǎo
若 常 若 无 常 皆 不 可 得 ， 如 是 名 为 于 处 善 巧 。

yòu zhū pú sà rú shí liǎo zhī suǒ yǒu yǎn chù ruò lè ruò kǔ jiē bù kě dé
又 诸 菩 萨 如 实 了 知 所 有 眼 处 若 乐 若 苦 皆 不 可 得 ，

rú shí liǎo zhī suǒ yǒu ěr bí shé shēn yì chù ruò lè ruò kǔ jiē
如 实 了 知 所 有 耳 、 鼻 、 舌 、 身 、 意 处 若 乐 若 苦 皆

bù kě dé rú shì míng wéi yú chù shàn qiǎo yòu zhū pú sà rú shí liǎo
不 可 得 ， 如 是 名 为 于 处 善 巧 。 又 诸 菩 萨 如 实 了

zhī suǒ yǒu yǎn chù ruò wǒ ruò wú wǒ jiē bù kě dé rú shí liǎo zhī suǒ yǒu
知 所 有 眼 处 若 我 若 无 我 皆 不 可 得 ， 如 实 了 知 所 有

ěr bí shé shēn yì chù ruò wǒ ruò wú wǒ jiē bù kě dé rú
耳 、 鼻 、 舌 、 身 、 意 处 若 我 若 无 我 皆 不 可 得 ， 如

shì míng wéi yú chù shàn qiǎo yòu zhū pú sà rú shí liǎo zhī suǒ yǒu yǎn chù
是 名 为 于 处 善 巧 。 又 诸 菩 萨 如 实 了 知 所 有 眼 处

ruò jìng ruò bú jìng jiē bù kě dé rú shí liǎo zhī suǒ yǒu ěr bí shé
若 净 若 不 净 皆 不 可 得 ， 如 实 了 知 所 有 耳 、 鼻 、 舌 、

shēn yì chù ruò jìng ruò bú jìng jiē bù kě dé rú shì míng wéi yú chù
身 、 意 处 若 净 若 不 净 皆 不 可 得 ， 如 是 名 为 于 处

shàn qiǎo yòu zhū pú sà rú shí liǎo zhī suǒ yǒu yǎn chù ruò kōng ruò bù kōng
善 巧 。 又 诸 菩 萨 如 实 了 知 所 有 眼 处 若 空 若 不 空

jiē bù kě dé rú shí liǎo zhī suǒ yǒu ěr bí shé shēn yì chù
皆 不 可 得 ， 如 实 了 知 所 有 耳 、 鼻 、 舌 、 身 、 意 处

ruò kōng ruò bù kōng jiē bù kě dé rú shì míng wéi yú chù shàn qiǎo yòu
若 空 若 不 空 皆 不 可 得 ， 如 是 名 为 于 处 善 巧 。 又

zhū pú sà rú shí liǎo zhī suǒ yǒu yǎn chù ruò yǒu xiàng ruò wú xiàng jiē bù
诸菩萨如如实了知所有眼处若有相若无相皆不
kě dé rú shí liǎo zhī suǒ yǒu ěr bí shé shēn yì chù ruò yǒu
可得，如如实了知所有耳、鼻、舌、身、意处若有
xiàng ruò wú xiàng jiē bù kě dé rú shì míng wéi yú chù shàn qiǎo yòu zhū
相若无相皆不可得，如是名为于处善巧。又诸
pú sà rú shí liǎo zhī suǒ yǒu yǎn chù ruò yǒu yuàn ruò wú yuàn jiē bù kě
菩萨如如实了知所有眼处若有愿若无愿皆不可
dé rú shí liǎo zhī suǒ yǒu ěr bí shé shēn yì chù ruò yǒu yuàn
得，如如实了知所有耳、鼻、舌、身、意处若有愿
ruò wú yuàn jiē bù kě dé rú shì míng wéi yú chù shàn qiǎo yòu zhū pú
若无愿皆不可得，如是名为于处善巧。又诸菩
sà rú shí liǎo zhī suǒ yǒu yǎn chù ruò jì jìng ruò bù jì jìng jiē bù kě dé
萨如如实了知所有眼处若寂静若不寂静皆不可得，
rú shí liǎo zhī suǒ yǒu ěr bí shé shēn yì chù ruò jì jìng ruò bù
如如实了知所有耳、鼻、舌、身、意处若寂静若不
jì jìng jiē bù kě dé rú shì míng wéi yú chù shàn qiǎo yòu zhū pú sà
寂静皆不可得，如是名为于处善巧。又诸菩萨
rú shí liǎo zhī suǒ yǒu yǎn chù ruò yuǎn lí ruò bù yuǎn lí jiē bù kě dé
如如实了知所有眼处若远离若不远离皆不可得，
rú shí liǎo zhī suǒ yǒu ěr bí shé shēn yì chù ruò yuǎn lí ruò bù
如如实了知所有耳、鼻、舌、身、意处若远离若不
yuǎn lí jiē bù kě dé rú shì míng wéi yú chù shàn qiǎo
远离皆不可得，如是名为于处善巧。

yòu zhū pú sà rú shí liǎo zhī suǒ yǒu sè chù zhǒng zhǒng zì xiàng
“又诸菩萨如如实了知所有色处种种自相，
rú shí liǎo zhī suǒ yǒu shēng xiāng wèi chù fǎ chù zhǒng zhǒng zì
如如实了知所有声、香、味、触、法处种种自
xiàng rú shì míng wéi yú chù shàn qiǎo yòu zhū pú sà rú shí liǎo zhī suǒ
相，如是名为于处善巧。又诸菩萨如如实了知所
yǒu sè chù zhǒng zhǒng zì xiàng jiē bù kě dé rú shí liǎo zhī suǒ yǒu shēng
有色处种种自相皆不可得，如如实了知所有声、
xiāng wèi chù fǎ chù zhǒng zhǒng zì xiàng jiē bù kě dé rú shì
香、味、触、法处种种自相皆不可得，如是
míng wéi yú chù shàn qiǎo yòu zhū pú sà rú shí liǎo zhī suǒ yǒu sè chù
名为于处善巧。又诸菩萨如如实了知所有色处
zhǒng zhǒng gòng xiàng rú shí liǎo zhī suǒ yǒu shēng xiāng wèi chù
种种共相，如如实了知所有声、香、味、触、

fǎ chùzhǒngzhǒnggòngxiàng rú shì míngwéi yú chùshànqiǎo yòuzhū pú
法处种种共相，如是名为于处善巧。又诸菩

sà rú shí liǎo zhī suǒyǒu sè chùzhǒngzhǒnggòngxiàng jiē bù kě dé rú
萨如实了知所有色处种种共相皆不可得，如

shí liǎo zhī suǒyǒushēng xiāng wèi chù fǎ chùzhǒngzhǒnggòngxiàng
实了知所有声、香、味、触、法处种种共相

jiē bù kě dé rú shì míngwéi yú chùshànqiǎo yòuzhū pú sà rú shí
皆不可得，如是名为于处善巧。又诸菩萨如实

liǎo zhī suǒyǒu sè chùruò cháng ruò wú cháng jiē bù kě dé rú shí liǎo
了知所有色处若常若无常皆不可得，如实了

zhī suǒyǒushēng xiāng wèi chù fǎ chùruò cháng ruò wú cháng jiē
知所有声、香、味、触、法处若常若无常皆

bù kě dé rú shì míngwéi yú chùshànqiǎo yòuzhū pú sà rú shí liǎo
不可得，如是名为于处善巧。又诸菩萨如实了

zhī suǒyǒu sè chùruò lè ruò kǔ jiē bù kě dé rú shí liǎo zhī suǒyǒu
知所有色处若乐若苦皆不可得，如实了知所有

shēng xiāng wèi chù fǎ chùruò lè ruò kǔ jiē bù kě dé rú
声、香、味、触、法处若乐若苦皆不可得，如

shì míngwéi yú chùshànqiǎo yòuzhū pú sà rú shí liǎo zhī suǒyǒu sè chù
是名为于处善巧。又诸菩萨如实了知所有色处

ruò wǒ ruò wú wǒ jiē bù kě dé rú shí liǎo zhī suǒyǒushēng xiāng
若我若无我皆不可得，如实了知所有声、香、

wèi chù fǎ chùruò wǒ ruò wú wǒ jiē bù kě dé rú shì míngwéi yú
味、触、法处若我若无我皆不可得，如是名为于

chùshànqiǎo yòuzhū pú sà rú shí liǎo zhī suǒyǒu sè chùruò jìng ruò bú
处善巧。又诸菩萨如实了知所有色处若净若不

jìng jiē bù kě dé rú shí liǎo zhī suǒyǒushēng xiāng wèi chù
净皆不可得，如实了知所有声、香、味、触、

fǎ chùruò jìng ruò bú jìng jiē bù kě dé rú shì míngwéi yú chùshànqiǎo
法处若净若不净皆不可得，如是名为于处善巧。

yòuzhū pú sà rú shí liǎo zhī suǒyǒu sè chùruò kōng ruò bù kōng jiē bù kě
又诸菩萨如实了知所有色处若空若不空皆不可

dé rú shí liǎo zhī suǒyǒushēng xiāng wèi chù fǎ chùruò kōng
得，如实了知所有声、香、味、触、法处若空

ruò bù kōng jiē bù kě dé rú shì míngwéi yú chùshànqiǎo yòuzhū pú
若不空皆不可得，如是名为于处善巧。又诸菩

sà rú shí liǎo zhī suǒyǒu sè chùruò yǒuxiàng ruò wú xiàng jiē bù kě dé
萨如实了知所有色处若有相若无相皆不可得，

rú shí liǎo zhī suǒ yǒu shēng xiāng wèi chù fǎ chù ruò yǒu xiàng ruò
如 实 了 知 所 有 声 、 香 、 味 、 触 、 法 处 若 有 相 若

wú xiàng jiē bù kě dé rú shì míng wéi yú chù shàn qiǎo yòu zhū pú sà
无 相 皆 不 可 得 ， 如 是 名 为 于 处 善 巧 。 又 诸 菩 萨

rú shí liǎo zhī suǒ yǒu sè chù ruò yǒu yuàn ruò wú yuàn jiē bù kě dé rú
如 实 了 知 所 有 色 处 若 有 愿 若 无 愿 皆 不 可 得 ， 如

shí liǎo zhī suǒ yǒu shēng xiāng wèi chù fǎ chù ruò yǒu yuàn ruò wú
实 了 知 所 有 声 、 香 、 味 、 触 、 法 处 若 有 愿 若 无

yuàn jiē bù kě dé rú shì míng wéi yú chù shàn qiǎo yòu zhū pú sà rú
愿 皆 不 可 得 ， 如 是 名 为 于 处 善 巧 。 又 诸 菩 萨 如

shí liǎo zhī suǒ yǒu sè chù ruò jì jìng ruò bú jì jìng jiē bù kě dé rú shí
实 了 知 所 有 色 处 若 寂 静 若 不 寂 静 皆 不 可 得 ， 如 实

liǎo zhī suǒ yǒu shēng xiāng wèi chù fǎ chù ruò jì jìng ruò bú jì
了 知 所 有 声 、 香 、 味 、 触 、 法 处 若 寂 静 若 不 寂

jìng jiē bù kě dé rú shì míng wéi yú chù shàn qiǎo yòu zhū pú sà rú
静 皆 不 可 得 ， 如 是 名 为 于 处 善 巧 。 又 诸 菩 萨 如

shí liǎo zhī suǒ yǒu sè chù ruò yuǎn lí ruò bú yuǎn lí jiē bù kě dé rú
实 了 知 所 有 色 处 若 远 离 若 不 远 离 皆 不 可 得 ， 如

shí liǎo zhī suǒ yǒu shēng xiāng wèi chù fǎ chù ruò yuǎn lí ruò bú
实 了 知 所 有 声 、 香 、 味 、 触 、 法 处 若 远 离 若 不

yuǎn lí jiē bù kě dé rú shì míng wéi yú chù shàn qiǎo
远 离 皆 不 可 得 ， 如 是 名 为 于 处 善 巧 。

yún hé míng wéi yú dì shàn qiǎo wèi zhū pú sà rú shí liǎo
“ 云 何 名 为 于 谛 善 巧 ？ 谓 诸 菩 萨 如 实 了

zhī suǒ yǒu kǔ shèng dì zhōng zhōng zì xiàng rú shí liǎo zhī suǒ yǒu jí
知 所 有 苦 圣 谛 种 种 自 相 ， 如 实 了 知 所 有 集 、

miè dào shèng dì zhōng zhōng zì xiàng rú shì míng wéi yú dì shàn qiǎo
灭 、 道 圣 谛 种 种 自 相 ， 如 是 名 为 于 谛 善 巧 。

yòu zhū pú sà rú shí liǎo zhī suǒ yǒu kǔ shèng dì zhōng zhōng zì xiàng jiē
又 诸 菩 萨 如 实 了 知 所 有 苦 圣 谛 种 种 自 相 皆

bù kě dé rú shí liǎo zhī suǒ yǒu jí miè dào shèng dì zhōng zhōng
不 可 得 ， 如 实 了 知 所 有 集 、 灭 、 道 圣 谛 种 种

zì xiàng jiē bù kě dé rú shì míng wéi yú dì shàn qiǎo yòu zhū pú sà
自 相 皆 不 可 得 ， 如 是 名 为 于 谛 善 巧 。 又 诸 菩 萨

rú shí liǎo zhī suǒ yǒu kǔ shèng dì zhōng zhōng gòng xiàng rú shí liǎo zhī
如 实 了 知 所 有 苦 圣 谛 种 种 共 相 ， 如 实 了 知

suǒ yǒu jí miè dào shèng dì zhōng zhōng gòng xiàng rú shì míng wéi
所 有 集 、 灭 、 道 圣 谛 种 种 共 相 ， 如 是 名 为

yú dì shànqiǎo yòuzhū pú sà rú shí liǎo zhī suǒyǒu kǔ shèng dì zhǒng
于谛善巧。又诸菩萨如实了知所有苦圣谛种

zhǒnggòngxiàng jiē bù kě dé rú shí liǎo zhī suǒyǒu jí miè dào shèng
种共相皆不可得，如实了知所有集、灭、道圣

dì zhǒng zhǒng gòng xiāng jiē bù kě dé rú shì míngwéi yú dì shànqiǎo
谛种种共相皆不可得，如是名为于谛善巧。

yòuzhū pú sà rú shí liǎo zhī suǒyǒu kǔ shèng dì ruò cháng ruò wú cháng
又诸菩萨如实了知所有苦圣谛若常若无常

jiē bù kě dé rú shí liǎo zhī suǒyǒu jí miè dào shèng dì ruò cháng
皆不可得，如实了知所有集、灭、道圣谛若常

ruò wú cháng jiē bù kě dé rú shì míngwéi yú dì shànqiǎo yòuzhū pú
若无常皆不可得，如是名为于谛善巧。又诸菩

sà rú shí liǎo zhī suǒyǒu kǔ shèng dì ruò lè ruò kǔ jiē bù kě dé rú
萨如实了知所有苦圣谛若乐若苦皆不可得，如

shí liǎo zhī suǒyǒu jí miè dào shèng dì ruò lè ruò kǔ jiē bù kě dé
实了知所有集、灭、道圣谛若乐若苦皆不可得，

rú shì míngwéi yú dì shànqiǎo yòuzhū pú sà rú shí liǎo zhī suǒyǒu kǔ
如是名为于谛善巧。又诸菩萨如实了知所有苦

shèng dì ruò wǒ ruò wú wǒ jiē bù kě dé rú shí liǎo zhī suǒyǒu jí miè
圣谛若我若无我皆不可得，如实了知所有集、灭、

dào shèng dì ruò wǒ ruò wú wǒ jiē bù kě dé rú shì míngwéi yú dì
道圣谛若我若无我皆不可得，如是名为于谛

shànqiǎo yòuzhū pú sà rú shí liǎo zhī suǒyǒu kǔ shèng dì ruò jìng ruò bú
善巧。又诸菩萨如实了知所有苦圣谛若净若不

jìng jiē bù kě dé rú shí liǎo zhī suǒyǒu jí miè dào shèng dì ruò
净皆不可得，如实了知所有集、灭、道圣谛若

jìng ruò bú jìng jiē bù kě dé rú shì míngwéi yú dì shànqiǎo yòuzhū
净若不净皆不可得，如是名为于谛善巧。又诸

pú sà rú shí liǎo zhī suǒyǒu kǔ shèng dì ruò kōng ruò bù kōng jiē bù kě
菩萨如实了知所有苦圣谛若空若不空皆不可

de rú shí liǎo zhī suǒyǒu jí miè dào shèng dì ruò kōng ruò bù kōng
得，如实了知所有集、灭、道圣谛若空若不空

jiē bù kě dé rú shì míngwéi yú dì shànqiǎo yòuzhū pú sà rú shí
皆不可得，如是名为于谛善巧。又诸菩萨如实

liǎo zhī suǒyǒu kǔ shèng dì ruò yǒuxiàng ruò wú xiàng jiē bù kě dé rú
了知所有苦圣谛若有相若无相皆不可得，如

shí liǎo zhī suǒyǒu jí miè dào shèng dì ruò yǒuxiàng ruò wú xiàng jiē bù
实了知所有集、灭、道圣谛若有相若无相皆不

kě dé rú shì míngwéi yú dì shànqiǎo yòuzhū pú sà rú shí liǎo zhī
可得，如是名为于谛善巧。又诸菩萨如实了知
suǒ yǒu kǔ shèng dì ruò yǒuyuàn ruò wú yuàn jiē bù kě dé rú shí liǎo
所有苦圣谛若有愿若无愿皆不可得，如实了
zhī suǒ yǒu jí miè dào shèng dì ruò yǒuyuàn ruò wú yuàn jiē bù kě dé
知所有集、灭、道圣谛若有愿若无愿皆不可得，
rú shì míngwéi yú dì shànqiǎo yòuzhū pú sà rú shí liǎo zhī suǒ yǒu kǔ
如是名为于谛善巧。又诸菩萨如实了知所有苦
shèng dì ruò jì jìng ruò bú jì jìng jiē bù kě dé rú shí liǎo zhī suǒ yǒu
圣谛若寂静若不寂静皆不可得，如实了知所有
jí miè dào shèng dì ruò jì jìng ruò bú jì jìng jiē bù kě dé rú
集、灭、道圣谛若寂静若不寂静皆不可得，如
shì míngwéi yú dì shànqiǎo yòuzhū pú sà rú shí liǎo zhī suǒ yǒu kǔ
是名为于谛善巧。又诸菩萨如实了知所有苦
shèng dì ruò yuǎn lí ruò bù yuǎn lí jiē bù kě dé rú shí liǎo zhī suǒ
圣谛若远离若不远离皆不可得，如实了知所
yǒu jí miè dào shèng dì ruò yuǎn lí ruò bù yuǎn lí jiē bù kě dé
有集、灭、道圣谛若远离若不远离皆不可得，
rú shì míngwéi yú dì shànqiǎo
如是名为于谛善巧。

大般若波罗蜜多经卷第五百八十五

dà bō rě bō luó mì duō jīng juàn dì wǔ bǎi bā shí liù 大般若波罗蜜多经卷第五百八十六

táng sān zàng fǎ shī xuán zàng fèng zhào yì
唐三藏法师玄奘奉 诏译

dì shí èr jìng jiè bō luó mì duō fēn zhī sān 第十二净戒波罗蜜多分之三

yún hé míng wéi yuán qǐ shàn qiǎo wèi zhū pú sà rú shí liǎo
“云何名为缘起善巧？谓诸菩萨如实了

zhī suǒ yǒu yīn yuán zhǒng zhǒng zì xiàng rú shí liǎo zhī suǒ yǒu děng wú
知所有因缘种种自相，如实了知所有等无

jiàn yuán suǒ yuán yuán zēng shàng yuán jí cóng zhū yuán suǒ shēng zhū fǎ
间缘、所缘缘、增上缘及从诸缘所生诸法

zhǒng zhǒng zì xiàng rú shì míng wéi yuán qǐ shàn qiǎo yòu zhū pú sà rú
种种自相，如是名为缘起善巧。又诸菩萨如

shí liǎo zhī suǒ yǒu yīn yuán zhǒng zhǒng zì xiàng jiē bù kě dé rú shí liǎo
实了知所有因缘种种自相皆不可得，如实了

zhī suǒ yǒu děng wú jiàn yuán suǒ yuán yuán zēng shàng yuán jí cóng zhū
知所有等无间缘、所缘缘、增上缘及从诸

yuán suǒ shēng zhū fǎ zhǒng zhǒng zì xiàng jiē bù kě dé rú shì míng wéi
缘所生诸法种种自相皆不可得，如是名为

yuán qǐ shàn qiǎo yòu zhū pú sà rú shí liǎo zhī suǒ yǒu yīn yuán zhǒng
缘起善巧。又诸菩萨如实了知所有因缘种

zhǒng gòng xiàng rú shí liǎo zhī suǒ yǒu děng wú jiàn yuán suǒ yuán yuán
种共相，如实了知所有等无间缘、所缘缘、

zēng shàng yuán jí cóng zhū yuán suǒ shēng zhū fǎ zhǒng zhǒng gòng xiàng rú
增上缘及从诸缘所生诸法种种共相，如

shì míng wéi yuán qǐ shàn qiǎo yòu zhū pú sà rú shí liǎo zhī suǒ yǒu yīn
是名为缘起善巧。又诸菩萨如实了知所有因

yuán zhǒng zhǒng gòng xiàng jiē bù kě dé rú shí liǎo zhī suǒ yǒu děng wú
缘种种共相皆不可得，如实了知所有等无

jiàn yuán suǒ yuán yuán zēng shàng yuán jí cóng zhū yuán suǒ shēng zhū fǎ
间缘、所缘缘、增上缘及从诸缘所生诸法

zhǒng zhǒng gòng xiàng jiē bù kě dé rú shì míng wéi yuán qǐ shàn qiǎo
种种共相皆不可得，如是名为缘起善巧。

yòu zhū pú sà rú shí liǎo zhī suǒ yǒu yīn yuán ruò cháng ruò wú cháng jiē
又诸菩萨如实地了知所有因缘若常若无常皆
bù kě dé rú shí liǎo zhī suǒ yǒu děng wú jiàn yuán suǒ yuán yuán zēng
不可得，如实地了知所有等无间缘、所缘缘、增
shàng yuán jí cóng zhū yuán suǒ shēng zhū fǎ ruò cháng ruò wú cháng jiē bù
上缘及从诸缘所生诸法若常若无常皆不
kě dé rú shì míng wéi yuán qǐ shàn qiǎo yòu zhū pú sà rú shí liǎo zhī
可得，如是名为缘起善巧。又诸菩萨如实地了知
suǒ yǒu yīn yuán ruò lè ruò kǔ jiē bù kě dé rú shí liǎo zhī suǒ yǒu děng
所有因缘若乐若苦皆不可得，如实地了知所有等
wú jiàn yuán suǒ yuán yuán zēng shàng yuán jí cóng zhū yuán suǒ shēng zhū
无间缘、所缘缘、增上缘及从诸缘所生诸
fǎ ruò lè ruò kǔ jiē bù kě dé rú shì míng wéi yuán qǐ shàn qiǎo yòu
法若乐若苦皆不可得，如是名为缘起善巧。又
zhū pú sà rú shí liǎo zhī suǒ yǒu yīn yuán ruò wǒ ruò wú wǒ jiē bù kě dé
诸菩萨如实地了知所有因缘若我若无我皆不可得，
rú shí liǎo zhī suǒ yǒu děng wú jiàn yuán suǒ yuán yuán zēng shàng yuán jí
如实地了知所有等无间缘、所缘缘、增上缘及
cóng zhū yuán suǒ shēng zhū fǎ ruò wǒ ruò wú wǒ jiē bù kě dé rú shì
从诸缘所生诸法若我若无我皆不可得，如是
míng wéi yuán qǐ shàn qiǎo yòu zhū pú sà rú shí liǎo zhī suǒ yǒu yīn yuán
名为缘起善巧。又诸菩萨如实地了知所有因缘
ruò jìng ruò bú jìng jiē bù kě dé rú shí liǎo zhī suǒ yǒu děng wú jiàn yuán
若净若不净皆不可得，如实地了知所有等无间缘、
suǒ yuán yuán zēng shàng yuán jí cóng zhū yuán suǒ shēng zhū fǎ ruò jìng ruò
所缘缘、增上缘及从诸缘所生诸法若净若
bú jìng jiē bù kě dé rú shì míng wéi yuán qǐ shàn qiǎo yòu zhū pú sà
不净皆不可得，如是名为缘起善巧。又诸菩萨
rú shí liǎo zhī suǒ yǒu yīn yuán ruò kōng ruò bù kōng jiē bù kě dé rú shí
如实地了知所有因缘若空若不空皆不可得，如实
liǎo zhī suǒ yǒu děng wú jiàn yuán suǒ yuán yuán zēng shàng yuán jí cóng
了知所有等无间缘、所缘缘、增上缘及从
zhū yuán suǒ shēng zhū fǎ ruò kōng ruò bù kōng jiē bù kě dé rú shì míng
诸缘所生诸法若空若不空皆不可得，如是名
wéi yuán qǐ shàn qiǎo yòu zhū pú sà rú shí liǎo zhī suǒ yǒu yīn yuán ruò
为缘起善巧。又诸菩萨如实地了知所有因缘若
yǒu xiàng ruò wú xiàng jiē bù kě dé rú shí liǎo zhī suǒ yǒu děng wú jiàn
有相若无相皆不可得，如实地了知所有等无间

yuán suǒyuányuán zēngshàngyuán jí cóngzhūyuánsuǒshēngzhū fǎ ruò
缘、所缘缘、增上缘及从诸缘所生诸法若

yǒuxiàng ruò wú xiàng jiē bù kě dé rú shì míngwéiyuán qǐ shànqiǎo
有相若无相皆不可得，如是名为缘起善巧。

yòuzhū pú sà rú shí liǎo zhī suǒyǒu yīn yuán ruò yǒuyuàn ruò wú yuàn jiē
又诸菩萨如实了知所有因缘若有愿若无愿皆

bù kě dé rú shí liǎo zhī suǒyǒuděng wú jiànyuán suǒyuányuán zēng
不可得，如实了知所有等无间缘、所缘缘、增

shàngyuán jí cóngzhūyuán suǒshēngzhū fǎ ruò yǒuyuàn ruò wú yuàn jiē
上缘及从诸缘所生诸法若有愿若无愿皆

bù kě dé rú shì míngwéiyuán qǐ shànqiǎo yòuzhū pú sà rú shí liǎo
不可得，如是名为缘起善巧。又诸菩萨如实了

zhī suǒyǒu yīn yuán ruò jì jìng ruò bú jì jìng jiē bù kě dé rú shí liǎo
知所有因缘若寂静若不寂静皆不可得，如实了

zhī suǒyǒuděng wú jiànyuán suǒyuányuán zēngshàngyuán jí cóngzhū
知所有等无间缘、所缘缘、增上缘及从诸

yuánsuǒshēngzhū fǎ ruò jì jìng ruò bú jì jìng jiē bù kě dé rú shì míng
缘所生诸法若寂静若不寂静皆不可得，如是名

wéiyuán qǐ shànqiǎo yòuzhū pú sà rú shí liǎo zhī suǒyǒu yīn yuán ruò
为缘起善巧。又诸菩萨如实了知所有因缘若

yuǎn lí ruò bù yuǎn lí jiē bù kě dé rú shí liǎo zhī suǒyǒuděng wú jiàn
远离若不远离皆不可得，如实了知所有等无间

yuán suǒyuányuán zēngshàngyuán jí cóngzhūyuánsuǒshēngzhū fǎ ruò
缘、所缘缘、增上缘及从诸缘所生诸法若

yuǎn lí ruò bù yuǎn lí jiē bù kě dé rú shì míngwéiyuán qǐ shànqiǎo
远离若不远离皆不可得，如是名为缘起善巧。

yòuzhū pú sà rú shí liǎo zhī suǒyǒu wú míngzhǒngzhǒng zì
“又诸菩萨如实了知所有无明种种自

xiàng rú shí liǎo zhī suǒyǒuxíng shí míng sè liù chù chù
相，如实了知所有行、识、名色、六处、触、

shòu ài qǔ yǒu shēng lǎo sǐ zhǒngzhǒng zì xiàng rú shì
受、爱、取、有、生、老死种种自相，如是

míngwéiyuán qǐ shànqiǎo yòuzhū pú sà rú shí liǎo zhī suǒyǒu wú míng
名为缘起善巧。又诸菩萨如实了知所有无明

zhǒngzhǒng zì xiàng jiē bù kě dé rú shí liǎo zhī suǒyǒuxíng shí míng
种种自相皆不可得，如实了知所有行、识、名

sè liù chù chù shòu ài qǔ yǒu shēng lǎo sǐ zhǒng
色、六处、触、受、爱、取、有、生、老死种

zhǒng zì xiàng jiē bù kě dé rú shì míngwéiyuán qǐ shànqiǎo yòuzhū
种 自 相 皆 不 可 得 ， 如 是 名 为 缘 起 善 巧 。 又 诸

pú sà rú shí liǎo zhī suǒyǒu wú míngzhǒngzhǒnggòngxiàng rú shí liǎo zhī
菩 萨 如 实 了 知 所 有 无 明 种 种 共 相 ， 如 实 了 知

suǒyǒuxíng shí míng sè liù chù chù shòu ài qǔ yǒu
所 有 行 、 识 、 名 色 、 六 处 、 触 、 受 、 爱 、 取 、 有 、

shēng lǎo sǐ zhǒngzhǒnggòngxiàng rú shì míngwéiyuán qǐ shànqiǎo
生 、 老 死 种 种 共 相 ， 如 是 名 为 缘 起 善 巧 。

yòuzhū pú sà rú shí liǎo zhī suǒyǒu wú míngzhǒngzhǒnggòngxiàng jiē bù
又 诸 菩 萨 如 实 了 知 所 有 无 明 种 种 共 相 皆 不

kě dé rú shí liǎo zhī suǒyǒuxíng shí míng sè liù chù chù
可 得 ， 如 实 了 知 所 有 行 、 识 、 名 色 、 六 处 、 触 、

shòu ài qǔ yǒu shēng lǎo sǐ zhǒngzhǒnggòngxiàng jiē bù kě
受 、 爱 、 取 、 有 、 生 、 老 死 种 种 共 相 皆 不 可

de rú shì míngwéiyuán qǐ shànqiǎo yòuzhū pú sà rú shí liǎo zhī suǒ
得 ， 如 是 名 为 缘 起 善 巧 。 又 诸 菩 萨 如 实 了 知 所

yǒu wú míng ruò cháng ruò wú cháng jiē bù kě dé rú shí liǎo zhī suǒyǒu
有 无 明 若 常 若 无 常 皆 不 可 得 ， 如 实 了 知 所 有

xíng shí míng sè liù chù chù shòu ài qǔ yǒu shēng
行 、 识 、 名 色 、 六 处 、 触 、 受 、 爱 、 取 、 有 、 生 、

lǎo sǐ ruò cháng ruò wú cháng jiē bù kě dé rú shì míngwéiyuán qǐ
老 死 若 常 若 无 常 皆 不 可 得 ， 如 是 名 为 缘 起

shànqiǎo yòuzhū pú sà rú shí liǎo zhī suǒyǒu wú míng ruò lè ruò kǔ jiē
善 巧 。 又 诸 菩 萨 如 实 了 知 所 有 无 明 若 乐 若 苦 皆

bù kě dé rú shí liǎo zhī suǒyǒuxíng shí míng sè liù chù chù
不 可 得 ， 如 实 了 知 所 有 行 、 识 、 名 色 、 六 处 、 触 、

shòu ài qǔ yǒu shēng lǎo sǐ ruò lè ruò kǔ jiē bù kě dé
受 、 爱 、 取 、 有 、 生 、 老 死 若 乐 若 苦 皆 不 可 得 ，

rú shì míngwéiyuán qǐ shànqiǎo yòuzhū pú sà rú shí liǎo zhī suǒyǒu wú
如 是 名 为 缘 起 善 巧 。 又 诸 菩 萨 如 实 了 知 所 有 无

míng ruò wǒ ruò wú wǒ jiē bù kě dé rú shí liǎo zhī suǒyǒuxíng shí
明 若 我 若 无 我 皆 不 可 得 ， 如 实 了 知 所 有 行 、 识 、

míng sè liù chù chù shòu ài qǔ yǒu shēng lǎo sǐ
名 色 、 六 处 、 触 、 受 、 爱 、 取 、 有 、 生 、 老 死

ruò wǒ ruò wú wǒ jiē bù kě dé rú shì míngwéiyuán qǐ shànqiǎo yòu
若 我 若 无 我 皆 不 可 得 ， 如 是 名 为 缘 起 善 巧 。 又

zhū pú sà rú shí liǎo zhī suǒyǒu wú míng ruò jìng ruò bú jìng jiē bù kě dé
诸 菩 萨 如 实 了 知 所 有 无 明 若 净 若 不 净 皆 不 可 得 ，

rú shí liǎo zhī suǒ yǒu xíng shí míng sè liù chù chù shòu ài
如 实 了 知 所 有 行 、 识 、 名 色 、 六 处 、 触 、 受 、 爱 、
qǔ yǒu shēng lǎo sǐ ruò jìng ruò bú jìng jiē bù kě dé rú shì míng
取 、 有 、 生 、 老 死 若 净 若 不 净 皆 不 可 得 ， 如 是 名
wéi yuán qǐ shàn qiǎo yòu zhū pú sà rú shí liǎo zhī suǒ yǒu wú míng ruò
为 缘 起 善 巧 。 又 诸 菩 萨 如 实 了 知 所 有 无 明 若
kōng ruò bù kōng jiē bù kě dé rú shí liǎo zhī suǒ yǒu xíng shí míng
空 若 不 空 皆 不 可 得 ， 如 实 了 知 所 有 行 、 识 、 名
sè liù chù chù shòu ài qǔ yǒu shēng lǎo sǐ ruò
色 、 六 处 、 触 、 受 、 爱 、 取 、 有 、 生 、 老 死 若
kōng ruò bù kōng jiē bù kě dé rú shì míng wéi yuán qǐ shàn qiǎo yòu zhū
空 若 不 空 皆 不 可 得 ， 如 是 名 为 缘 起 善 巧 。 又 诸
pú sà rú shí liǎo zhī suǒ yǒu wú míng ruò yǒu xiàng ruò wú xiàng jiē bù kě
菩 萨 如 实 了 知 所 有 无 明 若 有 相 若 无 相 皆 不 可
dé rú shí liǎo zhī suǒ yǒu xíng shí míng sè liù chù chù shòu
得 ， 如 实 了 知 所 有 行 、 识 、 名 色 、 六 处 、 触 、 受 、
ài qǔ yǒu shēng lǎo sǐ ruò yǒu xiàng ruò wú xiàng jiē bù kě dé
爱 、 取 、 有 、 生 、 老 死 若 有 相 若 无 相 皆 不 可 得 ，
rú shì míng wéi yuán qǐ shàn qiǎo yòu zhū pú sà rú shí liǎo zhī suǒ yǒu wú
如 是 名 为 缘 起 善 巧 。 又 诸 菩 萨 如 实 了 知 所 有 无
míng ruò yǒu yuàn ruò wú yuàn jiē bù kě dé rú shí liǎo zhī suǒ yǒu xíng
明 若 有 愿 若 无 愿 皆 不 可 得 ， 如 实 了 知 所 有 行 、
shí míng sè liù chù chù shòu ài qǔ yǒu shēng
识 、 名 色 、 六 处 、 触 、 受 、 爱 、 取 、 有 、 生 、
lǎo sǐ ruò yǒu yuàn ruò wú yuàn jiē bù kě dé rú shì míng wéi yuán qǐ
老 死 若 有 愿 若 无 愿 皆 不 可 得 ， 如 是 名 为 缘 起
shàn qiǎo yòu zhū pú sà rú shí liǎo zhī suǒ yǒu wú míng ruò jì jìng ruò bú
善 巧 。 又 诸 菩 萨 如 实 了 知 所 有 无 明 若 寂 静 若 不
jì jìng jiē bù kě dé rú shí liǎo zhī suǒ yǒu xíng shí míng sè liù
寂 静 皆 不 可 得 ， 如 实 了 知 所 有 行 、 识 、 名 色 、 六
chù chù shòu ài qǔ yǒu shēng lǎo sǐ ruò jì jìng ruò
处 、 触 、 受 、 爱 、 取 、 有 、 生 、 老 死 若 寂 静 若
bú jì jìng jiē bù kě dé rú shì míng wéi yuán qǐ shàn qiǎo yòu zhū pú
不 寂 静 皆 不 可 得 ， 如 是 名 为 缘 起 善 巧 。 又 诸 菩
sà rú shí liǎo zhī suǒ yǒu wú míng ruò yuǎn lí ruò bú yuǎn lí jiē bù kě
萨 如 实 了 知 所 有 无 明 若 远 离 若 不 远 离 皆 不 可
dé rú shí liǎo zhī suǒ yǒu xíng shí míng sè liù chù chù shòu
得 ， 如 实 了 知 所 有 行 、 识 、 名 色 、 六 处 、 触 、 受 、

ài qǔ yǒu shēng lǎo sǐ ruò yuǎn lí ruò bù yuǎn lí jiē bù kě
爱、取、有、生、老死若远离若不远离皆不可
dé rú shì míng wéi yuán qǐ shàn qiǎo
得，如是名为缘起善巧。

yún hé míng wéi shì chù fēi chù shàn qiǎo wèi zhū pú sà rú
“云何名为是处非处善巧？谓诸菩萨如

shí liǎo zhī suǒ yǒu shì chù zhǒng zhǒng zì xiàng rú shí liǎo zhī suǒ yǒu fēi
实了知所有是处种种自相，如实了知所有非

chù zhǒng zhǒng zì xiàng rú shì míng wéi shì chù fēi chù shàn qiǎo yòu zhū
处种种自相，如是名为是处非处善巧。又诸

pú sà rú shí liǎo zhī suǒ yǒu shì chù zhǒng zhǒng zì xiàng jiē bù kě dé
菩萨如实了知所有是处种种自相皆不可得，

rú shí liǎo zhī suǒ yǒu fēi chù zhǒng zhǒng zì xiàng jiē bù kě dé rú shì
如实了知所有非处种种自相皆不可得，如是

míng wéi shì chù fēi chù shàn qiǎo yòu zhū pú sà rú shí liǎo zhī suǒ yǒu shì
名为是处非处善巧。又诸菩萨如实了知所有是

chù zhǒng zhǒng gòng xiàng rú shí liǎo zhī suǒ yǒu fēi chù zhǒng zhǒng gòng
处种种共相，如实了知所有非处种种共

xiàng rú shì míng wéi shì chù fēi chù shàn qiǎo yòu zhū pú sà rú shí liǎo
相，如是名为是处非处善巧。又诸菩萨如实了

zhī suǒ yǒu shì chù zhǒng zhǒng gòng xiàng jiē bù kě dé rú shí liǎo zhī suǒ
知所有是处种种共相皆不可得，如实了知所

yǒu fēi chù zhǒng zhǒng gòng xiàng jiē bù kě dé rú shì míng wéi shì chù fēi
有非处种种共相皆不可得，如是名为是处非

chù shàn qiǎo yòu zhū pú sà rú shí liǎo zhī suǒ yǒu shì chù ruò cháng ruò
处善巧。又诸菩萨如实了知所有是处若常若

wú cháng jiē bù kě dé rú shí liǎo zhī suǒ yǒu fēi chù ruò cháng ruò wú
无常皆不可得，如实了知所有非处若常若无

cháng jiē bù kě dé rú shì míng wéi shì chù fēi chù shàn qiǎo yòu zhū pú
常皆不可得，如是名为是处非处善巧。又诸菩

sà rú shí liǎo zhī suǒ yǒu shì chù ruò lè ruò kǔ jiē bù kě dé rú shí liǎo
萨如实了知所有是处若乐若苦皆不可得，如实了

zhī suǒ yǒu fēi chù ruò lè ruò kǔ jiē bù kě dé rú shì míng wéi shì chù
知所有非处若乐若苦皆不可得，如是名为是处

fēi chù shàn qiǎo yòu zhū pú sà rú shí liǎo zhī suǒ yǒu shì chù ruò wǒ ruò
非处善巧。又诸菩萨如实了知所有是处若我若

wú wǒ jiē bù kě dé rú shí liǎo zhī suǒ yǒu fēi chù ruò wǒ ruò wú wǒ jiē
无我皆不可得，如实了知所有非处若我若无我皆

bù kě dé rú shì míngwéi shì chù fēi chùshànqiǎo yòuzhū pú sà rú
不可得，如是名为是处非处善巧。又诸菩萨如
shí liǎo zhī suǒyǒu shì chùruò jìng ruò bú jìng jiē bù kě dé rú shí liǎo zhī
实了知所有是处若净若不净皆不可得，如实了知
suǒyǒu fēi chùruò jìng ruò bú jìng jiē bù kě dé rú shì míngwéi shì chù
所有非处若净若不净皆不可得，如是名为是处
fēi chùshànqiǎo yòuzhū pú sà rú shí liǎo zhī suǒyǒu shì chùruò kōng ruò
非处善巧。又诸菩萨如实了知所有是处若空若
bù kōng jiē bù kě dé rú shí liǎo zhī suǒyǒu fēi chùruò kōng ruò bú kōng
不空皆不可得，如实了知所有非处若空若不空
jiē bù kě dé rú shì míngwéi shì chù fēi chùshànqiǎo yòuzhū pú sà
皆不可得，如是名为是处非处善巧。又诸菩萨
rú shí liǎo zhī suǒyǒu shì chùruò yǒuxiàng ruò wú xiàng jiē bù kě dé rú
如实了知所有是处若有相若无相皆不可得，如
shí liǎo zhī suǒyǒu fēi chùruò yǒuxiàng ruò wú xiàng jiē bù kě dé rú shì
实了知所有非处若有相若无相皆不可得，如是
míngwéi shì chù fēi chùshànqiǎo yòuzhū pú sà rú shí liǎo zhī suǒyǒu shì
名为是处非处善巧。又诸菩萨如实了知所有是
chùruò yǒuyuàn ruò wú yuàn jiē bù kě dé rú shí liǎo zhī suǒyǒu fēi chù
处若有愿若无愿皆不可得，如实了知所有非处
ruò yǒuyuàn ruò wú yuàn jiē bù kě dé rú shì míngwéi shì chù fēi chù
若有愿若无愿皆不可得，如是名为是处非处
shànqiǎo yòuzhū pú sà rú shí liǎo zhī suǒyǒu shì chùruò jì jìng ruò bú
善巧。又诸菩萨如实了知所有是处若寂静若不
jì jìng jiē bù kě dé rú shí liǎo zhī suǒyǒu fēi chùruò jì jìng ruò bú jì
寂静皆不可得，如实了知所有非处若寂静若不寂
jìng jiē bù kě dé rú shì míngwéi shì chù fēi chùshànqiǎo yòuzhū pú
静皆不可得，如是名为是处非处善巧。又诸菩
sà rú shí liǎo zhī suǒyǒu shì chùruò yuǎn lí ruò bú yuǎn lí jiē bù kě
萨如实了知所有是处若远离若不远离皆不可
dé rú shí liǎo zhī suǒyǒu fēi chùruò yuǎn lí ruò bú yuǎn lí jiē bù kě
得，如实了知所有非处若远离若不远离皆不可
dé rú shì míngwéi shì chù fēi chùshànqiǎo
得，如是名为是处非处善巧。

rú shì pú sà yú zhū yùnděngyīng xiū shànqiǎo yóushànqiǎo
“如是菩萨于诸蕴等应修善巧，由善巧

gù wèizhūyǒuqíng rú yìngshuō fǎ lìng yǒngduànmièyǒuqíngxiǎngděng
故，为诸有情如应说法，令永断灭有情想等。

pú sà rú shì qǐ shū shèng xīn wèi lì zì tā xiū zhū miào huì yī qiè
菩萨如是起殊胜心，为利自他修诸妙慧，一切
jiē yòng dà bēi wéi shǒu cháng néng fā qǐ suí shùn huí xiàng yī qiè zhì zhì
皆用大悲为首，常能发起随顺回向一切智智
xiāng yìng zhī xīn yīng zhī shì míng jù jiè pú sà dāng zhī jù zú wú
相应之心，应知是名具戒菩萨，当知具足无
shàng jìng jiè ruò zhū pú sà yù qiú wú shàng zhèng děng pú tí yīng qín
上净戒。若诸菩萨欲求无上正等菩提，应勤
xiū xí bù shī jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lù bō rě bō luó
修习布施、净戒、安忍、精进、静虑、般若波罗
mì duō huí xiàng qù qiú yī qiè zhì zhì ruò zhū pú sà yǐ cǐ liù zhǒng
蜜多，回向趣求一切智智。若诸菩萨以此六种
bō luó mì duō huí xiàng qù qiú yī qiè zhì zhì shì zhū pú sà yóu cǐ jìng
波罗蜜多，回向趣求一切智智，是诸菩萨由此净
jiè pǔ shèng yī qiè shēng wén dú jué
戒，普胜一切声闻、独觉。

yòu mǎn cí zǐ chū fā wú shàng zhèng děng jué xīn yī pú
“又，满慈子，初发无上正等觉心一菩
sà jiè yī qiè yǒu qíng jiē suǒ chéng jiù shí shàn yè dào cǐ jiè yú bǐ
萨戒，一切有情皆所成就十善业道，此戒于彼，
bǎi bèi wéi shèng qiān bèi wéi shèng nǎi zhì wū bō ní shā tán bèi yì fù
百倍为胜，千倍为胜，乃至邬波尼杀昙倍亦复
wéi shèng
为胜。

yòu mǎn cí zǐ jiǎ shǐ shì jiān yī qiè yǒu qíng jiē jù chéng
“又，满慈子，假使世间一切有情，皆具成
jiù shí shàn yè dào bǐ suǒ yǒu jiè yú fā wú shàng zhèng děng jué xīn
就十善业道；彼所有戒，于发无上正等觉心，
zhū pú sà zhòng chū fā xīn shí yī pú sà jiè bǎi fēn bù jí yī qiān
诸菩萨众初发心时一菩萨戒，百分不及一，千
fēn bù jí yī nǎi zhì wū bō ní shā tán fēn yì bù jí yī
分不及一，乃至邬波尼杀昙分亦不及一。

yòu mǎn cí zǐ jiǎ shǐ shì jiān yī qiè yǒu qíng jiē jù chéng
“又，满慈子，假使世间一切有情，皆具成
jiù qián wǔ shéntōng bǐ suǒ yǒu jiè yú fā wú shàng zhèng děng jué xīn
就前五神通；彼所有戒，于发无上正等觉心
zhū pú sà zhòng chū fā xīn shí yī pú sà jiè bǎi fēn bù jí yī qiān
诸菩萨众初发心时一菩萨戒，百分不及一，千

fēn bù jí yī nǎi zhì wū bō ní shā tán fēn yì bù jí yī
分不及一，乃至邬波尼杀昙分亦不及一。

yòu mǎn cí zǐ jiǎ shǐ shì jiān yī qiè yǒu qíng jiē jù ān
“又，满慈子，假使世间一切有情，皆具安

zhù cí bēi xǐ shě bǐ suǒ yǒu jiè yú fā wú shàng zhèng děng
住慈、悲、喜、舍；彼所有戒，于发无上正等

jué xīn zhū pú sà zhòng chū fā xīn shí yī pú sà jiè bǎi fēn bù jí yī
觉心诸菩萨众初发心时一菩萨戒，百分不及一，

qiān fēn bù jí yī nǎi zhì wū bō ní shā tán fēn yì bù jí yī
千分不及一，乃至邬波尼杀昙分亦不及一。

yòu mǎn cí zǐ jiǎ shǐ shì jiān yī qiè yǒu qíng jiē jù chéng
“又，满慈子，假使世间一切有情，皆具成

jiù suí shùn kōng rěn bǐ suǒ yǒu jiè yú fā wú shàng zhèng děng jué xīn
就随顺空忍；彼所有戒，于发无上正等觉心

zhū pú sà zhòng chū fā xīn shí yī pú sà jiè bǎi fēn bù jí yī qiān
诸菩萨众初发心时一菩萨戒，百分不及一，千

fēn bù jí yī nǎi zhì wū bō ní shā tán fēn yì bù jí yī
分不及一，乃至邬波尼杀昙分亦不及一。

yòu mǎn cí zǐ jiǎ shǐ shì jiān yī qiè yǒu qíng jiē jù chéng
“又，满慈子，假使世间一切有情，皆具成

jiù shùn wú xiàng rěn bǐ suǒ yǒu jiè yú fā wú shàng zhèng děng jué xīn
就顺无相忍；彼所有戒，于发无上正等觉心

zhū pú sà zhòng chū fā xīn shí yī pú sà jiè bǎi fēn bù jí yī qiān
诸菩萨众初发心时一菩萨戒，百分不及一，千

fēn bù jí yī nǎi zhì wū bō ní shā tán fēn yì bù jí yī
分不及一，乃至邬波尼杀昙分亦不及一。

yòu mǎn cí zǐ jiǎ shǐ shì jiān yī qiè yǒu qíng jiē jù chéng
“又，满慈子，假使世间一切有情，皆具成

jiù shùn wú yuàn rěn bǐ suǒ yǒu jiè yú fā wú shàng zhèng děng jué xīn
就顺无愿忍；彼所有戒，于发无上正等觉心

zhū pú sà zhòng chū fā xīn shí yī pú sà jiè bǎi fēn bù jí yī qiān
诸菩萨众初发心时一菩萨戒，百分不及一，千

fēn bù jí yī nǎi zhì wū bō ní shā tán fēn yì bù jí yī
分不及一，乃至邬波尼杀昙分亦不及一。

yòu mǎn cí zǐ jiǎ shǐ shì jiān yī qiè yǒu qíng jiē jù chéng
“又，满慈子，假使世间一切有情，皆具成

jiù dì bā zhě fǎ bǐ suǒ yǒu jiè yú fā wú shàng zhèng děng jué xīn zhū
就第八者法；彼所有戒，于发无上正等觉心诸

pú sà zhòngchū fā xīn shí yī pú sà jiè bǎi fēn bù jí yī qiān fēn
菩萨众初发心时一菩萨戒，百分不及一，千分
bù jí yī nǎi zhì wū bō ní shā tán fēn yì bù jí yī
不及一，乃至邬波尼杀昙分亦不及一。”

ěr shí mǎn cí zǐ bó shè lì zǐ yán wǒ jīn yù wèn zūn zhě
尔时，满慈子白舍利子言：“我今欲问尊者

dì bā suǒ yǒu yì qù pō jiàn kāi xǔ wèi wǒ jiě shì cǐ yì qù yé
第八所有义趣，颇见开许为我解释此义趣耶？”

shè lì zǐ yán suí yì fā wèn wǒ jì wén yǐ dāng wèi jiě
舍利子言：“随意发问，我既闻已当为解
shì
释。”

mǎn cí zǐ yán wéi jí sè yùn shì dì bā yé
满慈子言：“为即色蕴是第八耶？”

shè lì zǐ yán fú yě jù shòu
舍利子言：“不也！具寿！”

mǎn cí zǐ yán wéi lí sè yùn yǒu dì bā yé
满慈子言：“为离色蕴有第八耶？”

shè lì zǐ yán fú yě jù shòu
舍利子言：“不也！具寿！”

mǎn cí zǐ yán wéi jí shòu xiǎng xíng shí yùn shì dì bā
满慈子言：“为即受、想、行、识蕴是第八
yé
耶？”

shè lì zǐ yán fú yě jù shòu
舍利子言：“不也！具寿！”

mǎn cí zǐ yán wéi lí shòu xiǎng xíng shí yùn yǒu dì bā
满慈子言：“为离受、想、行、识蕴有第八
yé
耶？”

shè lì zǐ yán fú yě jù shòu
舍利子言：“不也！具寿！”

mǎn cí zǐ yán wéi jí yǎn chù shì dì bā yé
满慈子言：“为即眼处是第八耶？”

shè lì zǐ yán fú yě jù shòu
舍利子言：“不也！具寿！”

mǎn cí zǐ yán wéi lí yǎn chù yǒu dì bā yé
满慈子言：“为离眼处有第八耶？”

shè lì zǐ yán fú yě jù shòu
舍利子言：“不也！具寿！”

mǎn cí zǐ yán wéi jí ěr bí shé shēn yì chù shì
满慈子言：“为即耳、鼻、舌、身、意处是

dì bā yé
第八耶？”

shè lì zǐ yán fú yě jù shòu
舍利子言：“不也！具寿！”

mǎn cí zǐ yán wéi lí ěr bí shé shēn yì chù yǒu
满慈子言：“为离耳、鼻、舌、身、意处有

dì bā yé
第八耶？”

shè lì zǐ yán fú yě jù shòu
舍利子言：“不也！具寿！”

mǎn cí zǐ yán wéi jí sè chù shì dì bā yé
满慈子言：“为即色处是第八耶？”

shè lì zǐ yán fú yě jù shòu
舍利子言：“不也！具寿！”

mǎn cí zǐ yán wéi lí sè chù yǒu dì bā yé
满慈子言：“为离色处有第八耶？”

shè lì zǐ yán fú yě jù shòu
舍利子言：“不也！具寿！”

mǎn cí zǐ yán wéi jí shēng xiāng wèi chù fǎ chù
满慈子言：“为即声、香、味、触、法处

shì dì bā yé
是第八耶？”

shè lì zǐ yán fú yě jù shòu
舍利子言：“不也！具寿！”

mǎn cí zǐ yán wéi lí shēng xiāng wèi chù fǎ chù
满慈子言：“为离声、香、味、触、法处

yǒu dì bā yé
有第八耶？”

shè lì zǐ yán fú yě jù shòu
舍利子言：“不也！具寿！”

mǎn cí zǐ yán wéi jí yǎn jiè shì dì bā yé
满慈子言：“为即眼界是第八耶？”

shè lì zǐ yán fú yě jù shòu
舍利子言：“不也！具寿！”

mǎn cí zǐ yán wéi lí yǎn jiè yǒu dì bā yé
满慈子言：“为离眼界有第八耶？”

shè lì zǐ yán fú yě jù shòu
舍利子言：“不也！具寿！”

mǎn cí zǐ yán wéi jí ěr bí shé shēn yì jiè shì
满慈子言：“为即耳、鼻、舌、身、意界是

dì bā yé
第八耶？”

shè lì zǐ yán fú yě jù shòu
舍利子言：“不也！具寿！”

mǎn cí zǐ yán wéi lí ěr bí shé shēn yì jiè yǒu
满慈子言：“为离耳、鼻、舌、身、意界有

dì bā yé
第八耶？”

shè lì zǐ yán fú yě jù shòu
舍利子言：“不也！具寿！”

mǎn cí zǐ yán wéi jí sè jiè shì dì bā yé
满慈子言：“为即色界是第八耶？”

shè lì zǐ yán fú yě jù shòu
舍利子言：“不也！具寿！”

mǎn cí zǐ yán wéi lí sè jiè yǒu dì bā yé
满慈子言：“为离色界有第八耶？”

shè lì zǐ yán fú yě jù shòu
舍利子言：“不也！具寿！”

mǎn cí zǐ yán wéi jí shēng xiāng wèi chù fǎ jiè
满慈子言：“为即声、香、味、触、法界

shì dì bā yé
是第八耶？”

shè lì zǐ yán fú yě jù shòu
舍利子言：“不也！具寿！”

mǎn cí zǐ yán wéi lí shēng xiāng wèi chù fǎ jiè
满慈子言：“为离声、香、味、触、法界

yǒu dì bā yé
有第八耶？”

shè lì zǐ yán fú yě jù shòu
舍利子言：“不也！具寿！”

mǎn cí zǐ yán wéi jí yǎn shí jiè shì dì bā yé
满慈子言：“为即眼识界是第八耶？”

shè lì zǐ yán fú yě jù shòu
舍利子言：“不也！具寿！”

mǎn cí zǐ yán wéi lí yǎn shí jiè yǒu dì bā yé
满慈子言：“为离眼识界有第八耶？”

shè lì zǐ yán fú yě jù shòu
舍利子言：“不也！具寿！”

mǎn cí zǐ yán wéi jí ěr bí shé shēn yì shí jiè
满慈子言：“为即耳、鼻、舌、身、意识界

shì dì bā yé
是第八耶？”

shè lì zǐ yán fú yě jù shòu
舍利子言：“不也！具寿！”

mǎn cí zǐ yán wéi lí ěr bí shé shēn yì shí jiè
满慈子言：“为离耳、鼻、舌、身、意识界

yǒu dì bā yé
有第八耶？”

shè lì zǐ yán fú yě jù shòu
舍利子言：“不也！具寿！”

mǎn cí zǐ yán wéi jí yǎn chù shì dì bā yé
满慈子言：“为即眼触是第八耶？”

shè lì zǐ yán fú yě jù shòu
舍利子言：“不也！具寿！”

mǎn cí zǐ yán wéi lí yǎn chù yǒu dì bā yé
满慈子言：“为离眼触有第八耶？”

shè lì zǐ yán fú yě jù shòu
舍利子言：“不也！具寿！”

mǎn cí zǐ yán wéi jí ěr bí shé shēn yì chù shì
满慈子言：“为即耳、鼻、舌、身、意触是

dì bā yé
第八耶？”

shè lì zǐ yán fú yě jù shòu
舍利子言：“不也！具寿！”

mǎn cí zǐ yán wéi lí ěr bí shé shēn yì chù yǒu
满慈子言：“为离耳、鼻、舌、身、意触有

dì bā yé
第八耶？”

shè lì zǐ yán fú yě jù shòu
舍利子言：“不也！具寿！”

mǎn cí zǐ yán wéi jí yǎnchùwéiyuánsuǒshēngzhūshòu shì dì
满慈子言：“为即眼触为缘所生诸受是第

bā yé
八耶？”

shè lì zǐ yán fú yě jù shòu
舍利子言：“不也！具寿！”

mǎn cí zǐ yán wéi lí yǎnchùwéiyuánsuǒshēngzhūshòuyǒu dì
满慈子言：“为离眼触为缘所生诸受有第

bā yé
八耶？”

shè lì zǐ yán fú yě jù shòu
舍利子言：“不也！具寿！”

mǎn cí zǐ yán wéi jí ěr bí shé shēn yì chùwéi
满慈子言：“为即耳、鼻、舌、身、意触为

yuánsuǒshēngzhūshòu shì dì bā yé
缘所生诸受是第八耶？”

shè lì zǐ yán fú yě jù shòu
舍利子言：“不也！具寿！”

mǎn cí zǐ yán wéi lí ěr bí shé shēn yì chùwéi
满慈子言：“为离耳、鼻、舌、身、意触为

yuánsuǒshēngzhūshòuyǒu dì bā yé
缘所生诸受有第八耶？”

shè lì zǐ yán fú yě jù shòu
舍利子言：“不也！具寿！”

mǎn cí zǐ yán wéi jí dì jiè shì dì bā yé
满慈子言：“为即地界是第八耶？”

shè lì zǐ yán fú yě jù shòu
舍利子言：“不也！具寿！”

mǎn cí zǐ yán wéi lí dì jiè yǒu dì bā yé
满慈子言：“为离地界有第八耶？”

shè lì zǐ yán fú yě jù shòu
舍利子言：“不也！具寿！”

mǎn cí zǐ yán wéi jí shuǐ huǒ fēng kōng shí jiè shì
满慈子言：“为即水、火、风、空、识界是

dì bā yé
第八耶？”

shè lì zǐ yán fú yě jù shòu
舍利子言：“不也！具寿！”

mǎn cí zǐ yán wéi lí shuǐ huǒ fēng kōng shí jiè yǒu
满慈子言：“为离水、火、风、空、识界有

dì bā yé
第八耶？”

shè lì zǐ yán fú yě jù shòu
舍利子言：“不也！具寿！”

mǎn cí zǐ yán ruò ěr zūn zhě shuō hé děng fǎ míng wéi dì bā
满慈子言：“若尔，尊者说何等法名为第八？”

yún hé lìng wǒ liǎo zhī zūn zhě suǒ shuō yì qù rú lǐ shòu chí
云何令我了知尊者所说义趣如理受持？”

shè lì zǐ yán ruò yú zhū fǎ píngděng xìng zhōng yǐ rú shí zhì
舍利子言：“若于诸法平等性中，以如实智

zhī píngděng xìng zhèng píngděng xìng yóu cǐ zhì gù suǒ zuò yǐ xī wǒ
知平等性、证平等性，由此智故所作已息。我

yú cǐ zhōng bú jiàn dì bā yì fù bú jiàn zhī píngděng zhì cǐ zhōng wú
于此中不见第八，亦复不见知平等智，此中无

wǒ wú wǒ suǒ gù yún hé yú zhōng kě xiāng zhēng jiē
我、无我所故，云何于中可相征诘？”

mǎn cí zǐ yán yún hé zūn zhě qián hòu suǒ shuō fēi hù xiāng wéi
满慈子言：“云何尊者前后所说非互相违？”

wèi qián shuō yán yī qiè dì bā suǒ yǒu jìng jiè yú fā wú shàng zhèng
谓前说言：“一切第八所有净戒，于发无上正

děng jué xīn zhū pú sà zhòng chū fā xīn shí yī pú sà jiè bǎi fēn bù jí
等觉心诸菩萨众初发心时一菩萨戒，百分不及

yī qiān fēn bù jí yī nǎi zhì wū bō ní shā tán fēn yì bù jí yī
一，千分不及一，乃至邬波尼杀昙分亦不及一。”

jīn fù shuō yán wǒ yú cǐ zhōng dōu bú jiàn yǒu dì bā jí zhì
今复说言：“我于此中都不见有第八及智。”

shè lì zǐ yán wǒ xiān suǒ shuō wèi chū xué zhě bú wèi yǐ
舍利子言：“我先所说，为初学者，不为已

rù píngděng xìng zhě wǒ xiān suǒ shuō yù shǐ yǒu qíng qù rù zhèng fǎ
入平等性者；我先所说，欲使有情趣入正法，

bú wèi yǐ rù píngděng xìng zhě wǒ xiān suǒ shuō yù shǐ yǒu qíng zhī dà
不为已入平等性者；我先所说，欲使有情知大

shèng xíng chū guò èr²⁷ chéng bù shuō zhū fǎ píngděng shí xìng wǒ xiān suǒ
乘行出过二²⁷乘，不说诸法平等实性；我先所

²⁷ 大正藏：三；永乐北藏及龙藏：二

shuō yù shǐ yǒuqíng rú shí jué liǎo fó shèng dà shèng jìng jiè shū shèng
说，欲使有情如实觉了佛乘、大乘净戒殊胜，
gù zuò shì shuō jiǎ shǐ shì jiān yī qiè yǒuqíng jiē jù chéng jiù dì bā zhě
故作是说：假使世间一切有情皆具成就第八者
fǎ bǐ suǒ yǒu jiè yú fā wú shàng zhèng děng jué xīn zhū pú sà zhòng
法，彼所有戒，于发无上正等觉心诸菩萨众
chū fā xīn shí yī pú sà jiè bǎi fēn bù jí yī qiān fēn bù jí yī
初发心时一菩萨戒，百分不及一，千分不及一，
nǎi zhì wū bō ní shā tán fēn yì bù jí yī bù shuō zhū fǎ píng děng shí
乃至邬波尼杀昙分亦不及一。不说诸法平等实
xìng lí wǒ wǒ suǒ hé suǒ xiāng wéi
性离我、我所，何所相违？

yòu mǎn cí zǐ yī qiè yù liú yī lái bù huán jí ā
“又，满慈子，一切预流、一来、不还及阿
luó hàn dú jué jìng jiè yú fā wú shàng zhèng děng jué xīn zhū pú sà
罗汉、独觉净戒，于发无上正等觉心诸菩萨
zhòng chū fā xīn shí yī pú sà jiè bǎi fēn bù jí yī qiān fēn bù jí
众初发心时一菩萨戒，百分不及一，千分不及
yī nǎi zhì wū bō ní shā tán fēn yì bù jí yī
一，乃至邬波尼杀昙分亦不及一。

jù shòu dāng zhī zhū yǒu yù lìng shēng wén dú jué suǒ yǒu jìng
“具寿当知！诸有欲令声闻、独觉所有净
jiè shèng pú sà jiè bǐ wèi yù lìng shēng wén dú jué suǒ yǒu jìng jiè
戒胜菩萨戒，彼为欲令声闻、独觉所有净戒
shèng rú lái jiè dāng zhī bǐ lèi yù yǔ rú lái gòng zhēng shèng liè pì
胜如来戒，当知彼类欲与如来共诤胜劣。譬
rú yǒu rén yǔ wáng zǐ zhēng dāng zhī bǐ rén yù yǔ wáng zhēng rú shì
如有人与王子诤，当知彼人欲与王诤；如是
ruò yǒu yù lìng shēng wén dú jué jìng jiè shèng pú sà jiè zé wèi yù lìng
若有欲令声闻、独觉净戒胜菩萨戒，则为欲令
shēng wén dú jué suǒ yǒu jìng jiè shèng rú lái jiè dāng zhī bǐ lèi yù yǔ
声闻、独觉所有净戒胜如来戒，当知彼类欲与
rú lái gòng zhēng shèng liè hé yǐ gù mǎn cí zǐ zhū pú sà fǎ bù
如来共诤胜劣。何以故？满慈子，诸菩萨法不
kě shèng gù pú sà shì zhēn fǎ wáng zǐ gù
可胜故，菩萨是真法王子故。

yòu mǎn cí zǐ pì rú yǒu rén wú shǒu wú zú ér zuò shì
“又，满慈子，譬如有人无手无足，而作是

shuō wǒ néng dù zhì dà hǎi bǐ àn bǐ yǒu xū yán ér wú shí yì
说：‘我能²⁸度至大海彼岸。’彼有虚言而无实义，
yóuzēngshàngmànzhuò rú shì shuō rú shì ruò yǒushēngwén dú jué zuò
由增上慢作如是说。如是若有声闻、独觉作
rú shì yán wǒ suǒ yǒu jiè shèng pú sà jiè dāng zhī bǐ yán dōu wú
如是言：‘我所有戒胜菩萨戒。’当知彼言都无
shí yì hé yǐ gù mǎn cí zǐ pú sà gōng dé rú dà hǎi gù rú
实义。何以故？满慈子，菩萨功德如大海故。如
bǐ yú rén shí wú shǒu zú ér yán wǒ néng yuè dù dà hǎi rú
彼愚人实无手足，而言：‘我能越²⁹度大海。’如
shì yǒu qù èr shèng zhī rén shí wú pú sà shū shèng gōng dé ér yán
是有趣二乘之人，实无菩萨殊胜功德，而言：
wǒ shèng pú sà jìng jiè wú yǒu shì chù hé yǐ gù mǎn cí zǐ
‘我胜菩萨净戒。’无有是处。何以故？满慈子，
pú sà jìng jiè wú biān jì gù
菩萨净戒无边际故。”

shí mǎn cí zǐ biàn wèn jù shòu shè lì zǐ yán hé yuán gù
时，满慈子便问具寿舍利子言：“何缘故
shuō pú sà jìng jiè wú biān jì yé
说菩萨净戒无边际耶？”

shè lì zǐ yán pú sà jìng jiè pǔ néng jiě tuō wú liàng yǒu qíng
舍利子言：“菩萨净戒普能解脱无量有情
fàn jiè è gù pǔ néng ān lì wú liàng yǒu qíng qīng jìng jiè gù
犯戒恶故，普能安立无量有情清净戒故。”

shí mǎn cí zǐ fù wèn jù shòu shè lì zǐ yán zūn zhě suǒ shuō
时，满慈子复问具寿舍利子言：“尊者所说
fàn jiè è zhě shì hé zēng yǔ
犯戒恶者是何增语？”

shè lì zǐ yán wǒ wǒ suǒ zhí jí yú fán nǎo míng fàn jiè è
舍利子言：“我、我所执及余烦恼名犯戒恶，
wèi rèn chí xiǎng ruò wǒ xiǎng ruò yǒu qíng xiǎng ruò mìng zhě xiǎng
谓任持想、若我想、若有情想、若命者想、
ruò shēng zhě xiǎng ruò yǎng zhě xiǎng ruò shì fū xiǎng ruò bǔ tè qié
若生者想、若养者想、若士夫想、若补特伽
luó xiǎng ruò yǒu xiǎng ruò wú xiǎng rú shì zhū xiǎng jí yú fán nǎo
罗想、若有想、若无想，如是诸想及余烦恼，

²⁸ 大正藏：渡；永乐北藏及龙藏：度

²⁹ 大正藏：渡；永乐北藏及龙藏：度

shì fàn jiè è zēng yǔ suǒ xiǎn pú sà jìng jiè pǔ néng jiě tuō wú liàng
是犯戒恶增语。所显菩萨净戒，普能解脱无量

yǒu qíng rú shì suǒ shuō fàn jiè è gù liàng wú biān jì yòu zhū pú sà
有情如是所说犯戒恶故，量无边际；又诸菩萨

suǒ yǒu jìng jiè pǔ néng ān lì wú liàng yǒu qíng lìng zhù jìng jiè shì gù
所有净戒，普能安立无量有情令住净戒，是故

pú sà ān zhù dà shèng suǒ dé jìng jiè liàng wú biān jì shēng wén dú jué
菩萨安住大乘所得净戒量无边际，声闻、独觉

suǒ bù néng jí pǔ shèng shēng wén dú jué jìng jiè yòu mǎn cí
所不能及，普胜声闻、独觉净戒。又，满慈

zǐ zhū pú sà míng pǔ shèng yī qiè shēng wén dú jué wèi xiū jìng jiè
子，诸菩萨名普胜一切声闻、独觉，谓修净戒

bō luó mì duō huí xiàng qù qiú yī qiè zhì zhì
波罗蜜多，回向趣求一切智智。”

ěr shí mǎn cí zǐ wèn shè lì zǐ yán yún hé pú sà yǒu lòu
尔时，满慈子问舍利子言：“云何菩萨有漏

jìng jiè néng shèng èr shèng wú lòu jìng jiè
净戒，能胜二乘无漏净戒？”

shè lì zǐ yán shēng wén dú jué wú lòu jìng jiè wéi qiú zì
舍利子言：“声闻、独觉无漏净戒，唯求自

lì huí xiàng niè pán pú sà jìng jiè pǔ wèi dù tuō wú liàng yǒu qíng huí
利回向涅槃，菩萨净戒普为度脱无量有情，回

xiàng wú shàng zhèng děng pú tí shì gù pú sà suǒ yǒu jìng jiè néng
向无上正等菩提，是故菩萨所有净戒，能

shèng èr shèng wú lòu jìng jiè
胜二乘无漏净戒。

yòu mǎn cí zǐ ruò zhū pú sà xīn zuò fēn xiàn ráo yì yǒu qíng
“又，满慈子，若诸菩萨心作分限饶益有情

yīn fā jìng jiè shì zhū pú sà suǒ qǐ jìng jiè bú shèng èr shèng wú lòu
引发净戒，是诸菩萨所起净戒，不胜二乘无漏

jìng jiè bù míng jìng jiè bō luó mì duō rán zhū pú sà xīn wú fēn xiàn
净戒，不名净戒波罗蜜多。然诸菩萨心无分限，

pǔ wèi dù tuō wú liàng yǒu qíng qiú dà pú tí yīn fā jìng jiè shì gù pú
普为度脱无量有情，求大菩提引发净戒，是故菩

sà suǒ qǐ jìng jiè néng shèng èr shèng wú lòu jìng jiè míng wéi jìng jiè
萨所起净戒，能胜二乘无漏净戒，名为净戒

bō luó mì duō
波罗蜜多。

yòu mǎn cí zǐ rú rì lún chūfàng dà guāngmíng yínghuǒ
“又，满慈子，如日轮出放大光明，萤火

děngguāng xī jiē yīn mò rú shì pú sà xiū xíngjìng jiè bō luó mì duō
等光悉皆隐没；如是菩萨修行净戒波罗蜜多，

huíxiàng qù qiú yī qiè zhì zhì pǔ shèng yī qiè shēngwén dú jué huí
回向趣求一切智智，普胜一切声闻、独觉回

xiàng niè pán suǒ yǒu jìng jiè
向涅槃所有净戒。

yòu mǎn cí zǐ rú yuè lún chūfàng dà guāngmíng yī qiè
“又，满慈子，如月轮出放大光明，一切

xīngguāng jiē bèi yìng duó rú shì pú sà xiū xíngjìng jiè bō luó mì duō
星光皆被映夺；如是菩萨修行净戒波罗蜜多，

huíxiàng qù qiú yī qiè zhì zhì pǔ shèng yī qiè shēngwén dú jué huí
回向趣求一切智智，普胜一切声闻、独觉回

xiàng niè pán suǒ yǒu jìng jiè
向涅槃所有净戒。

yòu mǎn cí zǐ ruò shí pú sà suí niàn rú lái huíxiàng
“又，满慈子，若时菩萨随念如来，回向

qù qiú yī qiè zhì zhì yóu qǐ shūshèngxiāngyìng xīn lì yǐn dé jìng jiè
趣求一切智智，由起殊胜相应心力，引得净戒

bō luó mì duō ěr shí míngwéixíng zì xíngchù pǔ shèng yī qiè shēngwén
波罗蜜多，尔时名为行自行处，普胜一切声闻、

dú jué
独觉。”

shí mǎn cí zǐ biànwèn jù shòushè lì zǐ yán ruò shí pú sà
时，满慈子便问具寿舍利子言：“若时菩萨

bú xiàn fā qǐ yī qiè zhì xīn ěr shí pú sà míngwéi hé děng ?³⁰
不现发起一切智心，尔时菩萨名为何等？”

shè lì zǐ yán ruò shí pú sà bú xiàn fā qǐ yī qiè zhì xīn ěr
舍利子言：“若时菩萨不现发起一切智心，尔

shí pú sà míng wú jì xīn xiāng xù ér zhù shì shí pú sà yīng zhī yóu míng
时菩萨名无记心相续而住，是时菩萨应知犹名

jù jiè pú sà yú pú sà jiè wèi míng huǐ fàn bù míng qì shě pú sà jìng
具戒菩萨，于菩萨戒未名毁犯，不名弃舍菩萨净

jiè ruò shí pú sà bú xiàn fā qǐ yī qiè zhì xīn ěr shí pú sà huíxiàng
戒。若时菩萨不现发起一切智心，尔时菩萨回向

³⁰ 大正藏：为名；永乐北藏及龙藏：名为

shēngwénhuò dú jué dì shì shí pú sà shě pú sà dì shī zì xíngchù
声闻或独觉地，是时菩萨舍菩萨地失自行处。

ruò zhū pú sà suí ěr suǒ shí huí xiàng shēngwénhuò dú jué dì shì zhū pú
若诸菩萨随尔所时回向声闻或独觉地，是诸菩

sà jí ěr suǒ shí yú wú shàng shèng yīng zhī míng sǐ suī fēi shí sǐ ér
萨即尔所时于无上乘应知名死，虽非实死而

dé sǐ míng rú gōnghuàn shī huò bǐ dì zǐ zhí xiǎo ér shǒu yǐn shàng
得死名。如工幻师或彼弟子，执小儿手引上

gāo tī huàn jiě shēn zhī fēn fēn duò luò shí bǐ juàn shǔ xián wèi mìng
高梯，幻解身支分分堕落；时彼眷属咸谓命

zhōng shāng tàn bēi háoshēng dà kǔ nǎo rú hé cǐ zǐ shū hū miè
终，伤叹悲号生大苦恼：‘如何此子倏忽灭

wáng wǒ děng qīn zú wú yóuchóngjiàn pú sà yì ěr shě dà pú
亡，我等亲族无由重见！’菩萨亦尔，舍大菩

tí tuì zhù shēngwénhuò dú jué dì shī yī qiè zhì yīng zhī rú sǐ rú
提退住声闻或独觉地，失一切智应知如死，如

bǐ xiǎo ér suī bù shī mìng ér bǐ qīn shǔ qǐ yú sǐ xiǎng
彼小儿虽不失命，而彼亲属起于死想。

yòu mǎn cí zǐ yú yì yún hé pú sà jìng jiè yǔ zhū yì
“又，满慈子，于意云何？菩萨净戒与诸异

shēng shēngwén dú jué suǒ yǒu jìng jiè yǒu hé chā bié
生、声闻、独觉所有净戒有何差别？”

mǎn cí zǐ yán rú shì zhū jiè zhēn rú fǎ xìng shí wú chā bié
满慈子言：“如是诸戒真如法性实无差别。”

shè lì zǐ yán rú shì zhū jiè zhēn rú fǎ xìng suī wú chā bié
舍利子言：“如是诸戒真如法性虽无差别，

ér yì kě shuō yǒu chā bié xiàng cǐ chā bié xiāng yīng shuō yún hé
而亦可说有差别相，此差别相应说云何？”

mǎn cí zǐ yán rú zhū pú sà qiú zhèng wú shàng zhèng děng pú
满慈子言：“如诸菩萨求证无上正等菩

tí yì shēng shēngwén dú jué bù ěr rú shì pú sà suǒ yǒu jìng
提，异生、声闻、独觉不尔；如是菩萨所有净

jiè yǔ bǐ zhū jiè shuō yǒu chā bié
戒，与彼诸戒说有差别。”

shè lì zǐ yán yóu cǐ pú sà suǒ yǒu jìng jiè shèng zhū yì shēng
舍利子言：“由此菩萨所有净戒，胜诸异生、

shēngwén dú jué suǒ yǒu jìng jiè wèi pú sà jiè huí xiàng qù qiú yī qiè
声闻、独觉所有净戒，谓菩萨戒回向趣求一切

zhì zhì míngwéi jìng jiè bō luó mì duō yú jiè bù ěr shì wèi chā bié
智智，名为净戒波罗蜜多，余戒不尔，是谓差别。

hé yǐ gù mǎn cí zǐ pú sà jìng jiè pǔ shèng sān qiān dà qiān shì
何以故？满慈子，菩萨净戒普胜三千大千世

jiè jí yú wú liàng wú biānyǒu qíng chú fó shì zūn suǒ yǒu jìng jiè yú yú
界及余无量无边有情，除佛世尊所有净戒，于余

jìng jiè zuì shèng dì yī suǒ yǐ zhě hé pú sà jìng jiè néng yǐn wú liàng
净戒最胜第一。所以者何？菩萨净戒能引无量

wú biānyǒu qíng jiě tuō shēng sǐ jí zhū è qù yóu cǐ yīn yuán pú
无边有情，解脱生死及诸恶趣。由此因缘，菩

sà jìng jiè yú zhū yì shēng shēng wén dú jué suǒ yǒu jìng jiè wéi zuì wéi
萨净戒于诸异生、声闻、独觉所有净戒为最为

shèng wéi zūn wéi gāo wéi miào wéi wēi miào wéi shàng wéi wú shàng
胜、为尊为高、为妙为微妙、为上为无上。

yòu mǎn cí zǐ rú xuě shān wáng jù shān wáng dé yú
“又，满慈子，如雪山王具山王德，余

shān bú jù ruò jù dé zhě dé shān wáng míng ruò bú jù dé bú lì
山不具；若具德者得山王名，若不具德不立

wáng hào rú shì pú sà suǒ yǒu jìng jiè huí xiàng wú shàng zhèng děng pú
王号。如是菩萨所有净戒，回向无上正等菩

tí bù lí qù qiú yī qiè zhì zhì gù míng jìng jiè bō luó mì duō dú
提，不离趣求一切智智故，名净戒波罗蜜多；独

jué shēng wén yì shēng jìng jiè bú yù huí xiàng wú shàng pú tí yuǎn
觉、声闻、异生净戒不欲回向无上菩提，远

lí suǒ qiú yī qiè zhì zhì bù míng jìng jiè bō luó mì duō
离所求一切智智，不名净戒波罗蜜多。

yòu mǎn cí zǐ zhū pú sà zhòng suǒ yǒu jìng jiè pǔ shèng
“又，满慈子，诸菩萨众所有净戒，普胜

yì shēng shēng wén dú jué suǒ yǒu jìng jiè
异生、声闻、独觉所有净戒。”

shí mǎn cí zǐ biàn wèn jù shòu shè lì zǐ yán hé yuán pú sà
时，满慈子便问具寿舍利子言：“何缘菩萨

mó hē sà zhòng suǒ yǒu jìng jiè pǔ shèng yì shēng shēng wén dú jué
摩诃萨众所有净戒，普胜异生、声闻、独觉

suǒ yǒu jìng jiè
所有净戒？”

shè lì zǐ yán pú sà jìng jiè pǔ wèi lì lè yī qiè yǒu qíng huí
舍利子言：“菩萨净戒普为利乐一切有情，回

xiàng qù qiú yī qiè zhì zhì yì shēng shēngwén dú jué bù ěr shì
向趣求一切智智，异生、声闻、独觉不尔，是
gù pú sà suǒ yǒu jìng jiè pǔ shèng yì shēng shēngwén dú jué suǒ
故菩萨所有净戒，普胜异生、声闻、独觉所
yǒu jìng jiè
有净戒。”

shí mǎn cí zǐ biànzàn jù shòushè lì zǐ yán shàn zāi shàn
时，满慈子便赞具寿舍利子言：“善哉！善
zāi rú shì rú shì chéng rú suǒ shuō rú shì zàn shuō pú sà jìng
哉！如是！如是！诚如所说。如是赞说菩萨净
jiè lìng pú sà zhòng zhuǎn fù jīng qín shòu chí pú sà suǒ yǒu jìng jiè
戒，令菩萨众转复精勤，受持菩萨所有净戒。
zūn zhě dìng yīng chéng fó shén lì shuō zhū pú sà suǒ yǒu jìng jiè pǔ
尊者定应承佛神力说，诸菩萨所有净戒，普
shèng yì shēng shēngwén dú jué suǒ yǒu jìng jiè
胜异生、声闻、独觉所有净戒。”

ěr shí fó gào ā nántuó yán rǔ yīng shòu chí zhū pú sà zhòng
尔时，佛告阿难陀言：“汝应受持诸菩萨众
suǒ yǒu jìng jiè bō luó mì duō xiāng yīng fǎ jiào rú shè lì zǐ yǔ mǎn cí
所有净戒波罗蜜多相应法教，如舍利子与满慈
zǐ gòng suǒ yǎn shuō rú shì yǎn shuō dìng bù xū wàng jiǎ shǐ yǒu qǔ
子共所演说，如是演说定不虚妄。假使有取
miào gāo shān wáng shàng shēng fàn shì tóu zhī yú xià bǐ shì tóu yǐ
妙高山王，上升梵世投之于下；彼适投已，
fā chéng dì yán ruò pú sà jiè pǔ shèng yì shēng shēngwén dú
发诚谛言：‘若菩萨戒普胜异生、声闻、独
jué zhū jìng jiè zhě lìng cǐ shān wáng xū kōng zhōng zhù yán yǐ biàn zhù
觉诸净戒者，令此山王虚空中住。’言已便住，
bì bú duò luò hé yǐ gù ā nán tuó zhū pú sà jiè chú rú lái
必不堕落。何以故？阿难陀！诸菩萨戒，除如来
jiè yú yú jìng jiè ruò yǒu lòu ruò wú lòu wéi zuì wéi shèng wéi zūn wéi
戒，于余净戒若有漏、若无漏为最为胜、为尊为
gāo wéi miào wéi wēi miào wéi shàng wéi wú shàng
高、为妙为微妙、为上为无上。”

shí shè lì zǐ fó shén lì gù biàn jiàn dōng fāng yǒu yī fó
时，舍利子，佛神力故，便见东方有一佛
tǔ qù cǐ fó tǔ guò bǎi qiān jiè qí zhōng rú lái xiàn wéi wú liàng rén
土，去此佛土过百千界，其中如来现为无量人、

tiānděngzhòngxuānshuōzhèng fǎ
天等众宣说正法。

ěr shí fó gàoshè lì zǐ yán rǔ jiàndōngfāngguòbǎiqiānjiè
尔时，佛告舍利子言：“汝见东方过百千界

yǒu yī fó tǔ xiànyǒu rú lái wèi wú liàngzhòngshuōzhèng fǎ fǒu
有一佛土，现有如来为无量众说正法不？”

shè lì zǐ yán wěi rán yǐ jiàn wèi zhī bǐ jiè bǐ fó hé
舍利子言：“唯然！已见！未知彼界、彼佛何

míng
名？”

ěr shí shì zūngàoshè lì zǐ bǐ fó shì jiè míngyuēmíngdēng
尔时，世尊告舍利子：“彼佛世界名曰明灯，

qí zhōng rú lái yīng zhèngděngjué xiànshuō fǎ zhě hào wéi yuè guāng
其中如来、应、正等觉现说法者，号为月光。

bǐ fó yǒu yī shēngwén dì zǐ míngwéiyǒudǐngshéntōng dì yī yǐ
彼佛有一声闻弟子，名为有顶神通第一，以

shéntōng lì wǎng yú shì jiè yòushǒu bá qǔ miào gāoshānwáng shàng
神通力往余世界，右手拔取妙高山王，上

shēngfàn shì tóu zhī yú xià bǐ shì tóu yǐ fā chéng dì yán ruò pú
升梵世投之于下；彼适投已发诚谛言：‘若菩

sà jiè chú rú lái jiè yú yú jìng jiè ruò yǒu lòu ruò wú lòu wéi zuì
萨戒，除如来戒，于余净戒若有漏、若无漏为最

wéishèng wéizūn wéigāo wéimiào wéiwēimiào wéishàngwéi wú shàng
为胜、为尊为高、为妙为微妙、为上为无上，

rú shì suǒshuō bù xū wàngzhě lìng cǐ shānwáng xū kōngzhōngzhù
如是所说不虚妄者，令此山王虚空中住。’

yán yǐ biànzhùgèng bú fù xià
言已便住更不复下。”

ěr shí shì zūngàoshè lì zǐ rǔ fù jiàn bǐ miào gāoshānwáng
尔时，世尊告舍利子：“汝复见彼妙高山王

zhù xū kōngzhōnggèng bú xià fǒu
住虚空中更不下不？”

shí shè lì zǐ bó yán yǐ jiàn shì zūn
时，舍利子白言：“已见！世尊！”

fù gàoshè lì zǐ yán jīn bǐ shānwángzhù xū kōngzhě yóu yī
复告舍利子言：“今彼山王住虚空者，由依

pú sà suǒyǒu jìng jiè chú rú lái jiè fā chéng dì yán pǔ shèng yì
菩萨所有净戒，除如来戒，发诚谛言普胜异

shēng shēngwénděng jiè shì gù wǒ shuō jué dìng bù xū bǐ fó zhòng
生、声闻等戒，是故我说决定不虚。彼佛众
zhōngshēngwén dì zǐ yǐ shéntōng lì wǎng yú shì jiè yòushǒu bá qǔ
中声闻弟子，以神通力往余世界，右手拔取
miào gāoshānwáng shàngshēngfàn shì tóu zhī yú xià tóu yǐ fù fā
妙高山王，上升梵世投之于下，投已复发
chéng dì zhī yán yán yǐ shānwángzhù xū kōngzhě wéizhèng wǒ shuō dìng
诚谛之言，言已山王住虚空者，为证我说定
bù xū wàng shí bǐ rú lái shēngwén dì zǐ yī pú sà jiè fā chéng
不虚妄。时，彼如来声闻弟子，依菩萨戒发诚
dì yán lìng bǐ shānwáng huán zhù běn chù
谛言，令彼山王还住本处。”

shí shè lì zǐ jiàn yǐ zàn yán shèn qí shì zūn suǒ yán
时，舍利子见已赞言：“甚奇！世尊！所言
chéng dì zhū pú sà jiè wēi lì nán sī yī qiè shì jiān wú néng jí zhě
诚谛。诸菩萨戒威力难思，一切世间无能及者。”

shí shè lì zǐ biàn bó fó yán ruò yǒu yù shèng pú sà jiè zhě
时，舍利子便白佛言：“若有欲胜菩萨戒者，
dāng zhī bǐ yù shèng rú lái jiè suǒ yǐ zhě hé chú rú lái jiè dìng
当知彼欲胜如来戒。所以者何？除如来戒，定
wú néng shèng pú sà jiè zhě ruò xiū pú sà jìng jiè yuán mǎn jí míng
无能胜菩萨戒者。若修菩萨净戒圆满，即名
rú lái yīng zhèngděng jué shì gù pú sà jiè bù kě shèng
如来、应、正等觉，是故菩萨戒不可胜。”

shí mǎn cí zǐ biàn wèn jù shòu shè lì zǐ yán yǒu tuì pú sà
时，满慈子便问具寿舍利子言：“有退菩萨
suǒ yǒu jìng jiè qǐ nán shèng yé
所有净戒岂难胜耶？”

shè lì zǐ yán dìng wú pú sà zhù pú sà xīn yǒu tuì zhuǎn zhě
舍利子言：“定无菩萨住菩萨心有退转者，
ruò yǒu tuì zhuǎn biàn fēi pú sà rú shàn shè shī jiàn bú zhòng dì yīng
若有退转便非菩萨。如善射师箭不中的，应
zhī bǐ lèi fēi shàn shè shī pú sà yì ěr ruò bù néng fā yī qiè zhì zhì
知彼类非善射师；菩萨亦尔，若不能发一切智智
xiāng yìng zhī xīn suī fù qín xiū bù shī jìng jiè ān rěn jīng jìn
相应之心，虽复勤修布施、净戒、安忍、精进、
jìng lù bō rě bō luó mì duō ér bù huí xiàng yī qiè zhì zhì dāng
静虑、般若波罗蜜多，而不回向一切智智，当

zhī bǐ fēi jù jiè pú sà yòu mǎn cí zǐ ruò yǒu pú sà xiū zhū gōng
知彼非具戒菩萨。又，满慈子，若有菩萨修诸功
dé bù jiě yún hé pú sà huí xiàng yī qiè zhì zhì ér yuán shēng wén huò
德，不解云何菩萨回向一切智智，而缘声闻或
dú jué dì suǒ yǒu gōng dé wèi shì suǒ qiú yī qiè zhì zhì dāng zhī bǐ lèi
独觉地所有功德谓是所求一切智智，当知彼类
yóu dé míng wéi jù jiè pú sà hé yǐ gù mǎn cí zǐ bǐ wú pú sà
犹得名为具戒菩萨。何以故？满慈子，彼无菩萨
fāng biàn shàn qiǎo bù jiě huí xiàng³¹ yī qiè zhì zhì yuán èr shèng dì suǒ
方便善巧，不解回向³¹一切智智，缘二乘地所
yǒu gōng dé wèi shì suǒ qiú yī qiè zhì zhì yì yào bú huài gù yì míng
有功德，谓是所求一切智智，意乐不坏故，亦名
wéi jù jiè pú sà chí pú sà jiè yóu yǒu huí xiàng yī qiè zhì zhì³² gù
为具戒菩萨。持菩萨戒由有回向一切智智³²故，
dé míng wéi chí pú sà jiè shè shòu jìng jiè bō luó mì duō bǐ yú hòu shí
得名为持菩萨戒，摄受净戒波罗蜜多。彼于后时
ruò yù shàn yǒu néng yuán zhēn shí yī qiè zhì zhì huí xiàng wú shàng
若遇善友，能缘真实一切智智，回向无上
zhèng děng pú tí dìng dāng zhèng dé yī qiè zhì zhì
正等菩提，定当证得一切智智。

大般若波罗蜜多经卷第五百八十六

³¹ 大正藏：求；永乐北藏及龙藏：向

³² 大正藏：心；永乐北藏及龙藏：智

dà bō rě bō luó mì duō jīng juàn dì wǔ bǎi bā shí qī 大般若波罗蜜多经卷第五百八十七

táng sān zàng fǎ shī xuán zàng fèng zhào yì
唐三藏法师玄奘奉 诏译

dì shí èr jìng jiè bō luó mì duō fēn zhī sì 第十二净戒波罗蜜多分之四

yòu mǎn cí zǐ yǒu èr pú sà jù zhèng wú shàng zhèng děng
“又，满慈子，有二菩萨俱证无上正等

pú tí yī yǒu pú sà yǒu fāng biàn shàn qiǎo gù jí zhèng wú shàng
菩提：一、有菩萨有方便善巧故，疾证无上

zhèng děng pú tí èr yǒu pú sà wú fāng biàn shàn qiǎo gù chí zhèng
正等菩提。二、有菩萨无方便善巧故，迟证

wú shàng zhèng děng pú tí jù shòu dāng zhī nìng wéi pú sà chí zhèng
无上正等菩提。具寿当知！宁为菩萨迟证

wú shàng zhèng děng pú tí bú duò shēng wén huò dú jué dì ruò zhū pú
无上正等菩提，不堕声闻或独觉地。若诸菩

sà sù qiú wú shàng zhèng děng pú tí yīng zhī cǐ zhōng róng yǒu èr shì
萨速求无上正等菩提，应知此中容有二事：

yī zhě ruò wú fāng biàn shàn qiǎo biàn zhèng shí jì duò èr shèng dì
一者、若无方便善巧，便证实际堕二乘地。

èr zhě ruò yǒu fāng biàn shàn qiǎo jí zhèng wú shàng zhèng děng pú tí
二者、若有方便善巧，疾证无上正等菩提。

rú huǒ zhái zhōng yǒu zhòng bǎo jù yǒu rén qiú bǎo rù cǐ zhái zhōng qí
如火宅中有众宝聚，有人求宝入此宅中，其

rén ěr shí róng yǒu èr shì yī zhě ruò wú fāng biàn shàn qiǎo sǐ yú
人尔时容有二事：一者、若无方便善巧，死于

huǒ zhái èr zhě ruò yǒu fāng biàn shàn qiǎo chí bǎo ér chū rú shì
火宅。二者、若有方便善巧，持宝而出。如是

pú sà sù qiú wú shàng zhèng děng pú tí yīng zhī cǐ zhōng róng yǒu èr
菩萨速求无上正等菩提，应知此中容有二

shì yī zhě ruò wú fāng biàn shàn qiǎo biàn zhèng shí jì duò èr shèng
事：一者、若无方便善巧，便证实际堕二乘

dì rú sǐ huǒ zhái èr zhě ruò yǒu fāng biàn shàn qiǎo jí zhèng wú shàng
地如死火宅。二者、若有方便善巧，疾证无上

zhèngděng pú tí rú chí bǎochū shì gù dāng zhī nìngwéi pú sà chízhèng
正等菩提如持宝出。是故当知宁为菩萨迟证

wú shàngzhèngděng pú tí bù wéi sù qiú duò èr shèng dì
无上正等菩提，不为速求堕二乘地。”

shí mǎn cí zǐ biànwèn jù shòushè lì zǐ yán sù zhèng shí
时，满慈子便问具寿舍利子言：“速证实

jì qǐ fēi pú sà fāngbiànshànqiǎo
际岂非菩萨方便善巧？”

shè lì zǐ yán sù zhèng shí jì fēi wéi pú sà fāngbiànshànqiǎo
舍利子言：“速证实际非为菩萨方便善巧。

suǒ yǐ zhě hé duò èr shèng dì fēi wéifāngbiànshànqiǎoděng liú nǎi
所以者何？堕二乘地非为方便善巧等流，乃

shì wú fāngbiànshànqiǎoděng liú guǒ tuì shī suǒ qiú dà pú tí gù fū
是无方便善巧等流果，退失所求大菩提故。夫

wéi pú sà qiú dà pú tí ráo yì yǒuqíng bù qiú shí jì gù zhèng shí
为菩萨求大菩提，饶益有情不求实际，故证实

jì fēi qiǎobiànguǒ
际非巧便果。

yòu mǎn cí zǐ ruò zhū pú sà zuò shì sī wéi wǒ néng
“又，满慈子，若诸菩萨作是思惟：‘我能

xíng shī fēi yú pú sà shì zhū pú sà xíng yú fēi chù xíng fēi chù gù
行施，非余菩萨。’是诸菩萨行于非处，行非处故

jiè yǒu huǐ quē bù míng bù shī bō luó mì duō
戒有毁缺，不名布施波罗蜜多。

yòu mǎn cí zǐ ruò zhū pú sà zuò shì sī wéi wǒ néng
“又，满慈子，若诸菩萨作是思惟：‘我能

hù jiè fēi yú pú sà shì zhū pú sà xíng yú fēi chù xíng fēi chù gù
护戒，非余菩萨。’是诸菩萨行于非处，行非处故

jiè yǒu huǐ quē bù míng jìng jiè bō luó mì duō
戒有毁缺，不名净戒波罗蜜多。

yòu mǎn cí zǐ ruò zhū pú sà zuò shì sī wéi wǒ néng
“又，满慈子，若诸菩萨作是思惟：‘我能

xiū rěn fēi yú pú sà shì zhū pú sà xíng yú fēi chù xíng fēi chù gù
修忍，非余菩萨。’是诸菩萨行于非处，行非处故

jiè yǒu huǐ quē bù míng ān rěn bō luó mì duō
戒有毁缺，不名安忍波罗蜜多。

yòu mǎn cí zǐ ruò zhū pú sà zuò shì sī wéi wǒ néng
“又，满慈子，若诸菩萨作是思惟：‘我能

jīng jìn fēi yú pú sà shì zhū pú sà xíng yú fēi chù xíng fēi chù gù
精进，非余菩萨。’是诸菩萨行于非处，行非处故

jiè yǒu huǐ quē bù míng jīng jìn bō luó mì duō
戒有毁缺，不名精进波罗蜜多。

yòu mǎn cí zǐ ruò zhū pú sà zuò shì sī wéi wǒ néng
“又，满慈子，若诸菩萨作是思惟：‘我能

xiū dìng fēi yú pú sà shì zhū pú sà xíng yú fēi chù xíng fēi chù gù
修定，非余菩萨。’是诸菩萨行于非处，行非处

gù jiè yǒu huǐ quē bù míng jìng lǜ bō luó mì duō
故戒有毁缺，不名静虑波罗蜜多。

yòu mǎn cí zǐ ruò zhū pú sà zuò shì sī wéi wǒ néng
“又，满慈子，若诸菩萨作是思惟：‘我能

xiū huì fēi yú pú sà shì zhū pú sà xíng yú fēi chù xíng fēi chù gù
修慧，非余菩萨。’是诸菩萨行于非处，行非处故

jiè yǒu huǐ quē bù míng bō rě bō luó mì duō
戒有毁缺，不名般若波罗蜜多。

yòu mǎn cí zǐ ruò zhū pú sà zuò shì sī wéi wǒ néng
“又，满慈子，若诸菩萨作是思惟：‘我能

xíng nèi kōng fēi yú pú sà shì zhū pú sà xíng yú fēi chù xíng fēi
行内空，非余菩萨。’是诸菩萨行于非处，行非

chù gù jiè yǒu huǐ quē bù néng jiū jìng xíng yú nèi kōng
处故戒有毁缺，不能究竟行于内空。

yòu mǎn cí zǐ ruò zhū pú sà zuò shì sī wéi wǒ néng
“又，满慈子，若诸菩萨作是思惟：‘我能

xíng wài kōng nèi wài kōng kōng kōng dà kōng shèng yì kōng yǒu
行外空、内外空、空空、大空、胜义空、有

wéi kōng wú wéi kōng bì jìng kōng wú jì kōng sǎn kōng wú biàn
为无空、无为空、毕竟空、无际空、散空、无变

yì kōng běn xìng kōng zì xiàng kōng gòng xiàng kōng yī qiè fǎ kōng
异空、本性空、自相空、共相空、一切法空、

bù kě dé kōng wú xìng kōng zì xìng kōng wú xìng zì xìng kōng fēi
不可得空、无性空、自性空、无性自性空，非

yú pú sà shì zhū pú sà xíng yú fēi chù xíng fēi chù gù jiè yǒu huǐ quē
余菩萨。’是诸菩萨行于非处，行非处故戒有毁缺，

bù néng jiū jìng xíng yú wài kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng
不能究竟行于外空乃至无性自性空。

yòu mǎn cí zǐ ruò zhū pú sà zuò shì sī wéi wǒ néng
“又，满慈子，若诸菩萨作是思惟：‘我能

guān wú míng fēi yú pú sà shì zhū pú sà xíng yú fēi chù xíng fēi
观无明，非余菩萨。’是诸菩萨行于非处，行非
chù gù jiè yǒu huǐ quē bù néng jiū jìng guān yú wú míng
处故戒有毁缺，不能究竟观于无明。

yòu mǎn cí zǐ ruò zhū pú sà zuò shì sī wéi wǒ néng
“又，满慈子，若诸菩萨作是思惟：‘我能
guān xíng shí míng sè liù chù chù shòu ài qǔ yǒu
观行、识、名色、六处、触、受、爱、取、有、
shēng lǎo sǐ fēi yú pú sà shì zhū pú sà xíng yú fēi chù xíng
生、老死，非余菩萨。’是诸菩萨行于非处，行
fēi chù gù jiè yǒu huǐ quē bù néng jiū jìng guān xíng nǎi zhì lǎo sǐ
非处故戒有毁缺，不能究竟观行乃至老死。

yòu mǎn cí zǐ ruò zhū pú sà zuò shì sī wéi wǒ néng
“又，满慈子，若诸菩萨作是思惟：‘我能
guān kǔ shèng dì fēi yú pú sà shì zhū pú sà xíng yú fēi chù xíng
观苦圣谛，非余菩萨。’是诸菩萨行于非处，行
fēi chù gù jiè yǒu huǐ quē bù néng jiū jìng guān kǔ shèng dì
非处故戒有毁缺，不能究竟观苦圣谛。

yòu mǎn cí zǐ ruò zhū pú sà zuò shì sī wéi wǒ néng
“又，满慈子，若诸菩萨作是思惟：‘我能
guān jí miè dào shèng dì fēi yú pú sà shì zhū pú sà xíng yú
观集、灭、道圣谛，非余菩萨。’是诸菩萨行于
fēi chù xíng fēi chù gù jiè yǒu huǐ quē bù néng jiū jìng guān jí miè
非处，行非处故戒有毁缺，不能究竟观集、灭、
dào shèng dì
道圣谛。

yòu mǎn cí zǐ ruò zhū pú sà zuò shì sī wéi wǒ néng
“又，满慈子，若诸菩萨作是思惟：‘我能
xiū xíng sì jìng lǜ fēi yú pú sà shì zhū pú sà xíng yú fēi chù xíng
修行四静虑，非余菩萨。’是诸菩萨行于非处，行
fēi chù gù jiè yǒu huǐ quē bù néng yuán mǎn xiū sì jìng lǜ
非处故戒有毁缺，不能圆满修四静虑。

yòu mǎn cí zǐ ruò zhū pú sà zuò shì sī wéi wǒ néng
“又，满慈子，若诸菩萨作是思惟：‘我能
xiū xíng sì wú liàng sì wú sè dìng fēi yú pú sà shì zhū pú sà
修行四无量、四无色定，非余菩萨。’是诸菩萨
xíng yú fēi chù xíng fēi chù gù jiè yǒu huǐ quē bù néng yuán mǎn xiū sì
行于非处，行非处故戒有毁缺，不能圆满修四

wú liàng sì wú sè dìng
无量、四无色定。

yòu mǎn cí zǐ ruò zhū pú sà zuò shì sī wéi wǒ néng
“又，满慈子，若诸菩萨作是思惟：‘我能
xiū xíng sì niàn zhù fēi yú pú sà shì zhū pú sà xíng yú fēi chù
修行四念住，非余菩萨。’是诸菩萨行于非处，
xíng fēi chù gù jiè yǒu huǐ quē bù néng yuán mǎn xiū sì niàn zhù
行非处故戒有毁缺，不能圆满修四念住。

yòu mǎn cí zǐ ruò zhū pú sà zuò shì sī wéi wǒ néng
“又，满慈子，若诸菩萨作是思惟：‘我能
xiū xíng sì zhèng duàn sì shén zú wǔ gēn wǔ lì qī děng jué zhī
修行四正断、四神足、五根、五力、七等觉支、
bā shèng dào zhī fēi yú pú sà shì zhū pú sà xíng yú fēi chù xíng
八圣道支，非余菩萨。’是诸菩萨行于非处，行
fēi chù gù jiè yǒu huǐ quē bù néng yuán mǎn xiū sì zhèng duàn nǎi zhì bā
非处故戒有毁缺，不能圆满修四正断乃至八
shèng dào zhī
圣道支。

yòu mǎn cí zǐ ruò zhū pú sà zuò shì sī wéi wǒ néng
“又，满慈子，若诸菩萨作是思惟：‘我能
xiū xíng kōng jiě tuō mén fēi yú pú sà shì zhū pú sà xíng yú fēi chù
修行空解脱门，非余菩萨。’是诸菩萨行于非处，
xíng fēi chù gù jiè yǒu huǐ quē bù néng yuán mǎn xiū kōng jiě tuō mén
行非处故戒有毁缺，不能圆满修空解脱门。

yòu mǎn cí zǐ ruò zhū pú sà zuò shì sī wéi wǒ néng
“又，满慈子，若诸菩萨作是思惟：‘我能
xiū xíng wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén fēi yú pú sà shì zhū pú sà
修行无相、无愿解脱门，非余菩萨。’是诸菩萨
xíng yú fēi chù xíng fēi chù gù jiè yǒu huǐ quē bù néng yuán mǎn xiū wú
行于非处，行非处故戒有毁缺，不能圆满修无
xiàng wú yuàn jiě tuō mén
相、无愿解脱门。

yòu mǎn cí zǐ ruò zhū pú sà zuò shì sī wéi wǒ néng
“又，满慈子，若诸菩萨作是思惟：‘我能
xiū xíng bā jiě tuō fēi yú pú sà shì zhū pú sà xíng yú fēi chù xíng
修行八解脱，非余菩萨。’是诸菩萨行于非处，行
fēi chù gù jiè yǒu huǐ quē bù néng yuán mǎn xiū bā jiě tuō
非处故戒有毁缺，不能圆满修八解脱。

yòu mǎn cí zǐ ruò zhū pú sà zuò shì sī wéi wǒ néng
“又，满慈子，若诸菩萨作是思惟：‘我能
xiū xíng bā shèng chù jiǔ cì dì dìng shí biàn chù fēi wéi pú sà
修行八胜处、九次第定、十遍处，非惟³³菩萨。’

shì zhū pú sà xíng yú fēi chù xíng fēi chù gù jiè yǒu huǐ quē bù néng
是诸菩萨行于非处，行非处故戒有毁缺，不能
yuán mǎn xiū bā shèng chù jiǔ cì dì dìng shí biàn chù
圆满修八胜处、九次第定、十遍处。

yòu mǎn cí zǐ ruò zhū pú sà zuò shì sī wéi wǒ néng
“又，满慈子，若诸菩萨作是思惟：‘我能
xiū xíng jìng guān dì zhì fēi yú pú sà shì zhū pú sà xíng yú fēi chù
修行净观地智，非余菩萨。’是诸菩萨行于非处，
xíng fēi chù gù jiè yǒu huǐ quē bù néng yuán mǎn xiū jìng guān dì zhì
行非处故戒有毁缺，不能圆满修净观地智。

yòu mǎn cí zǐ ruò zhū pú sà zuò shì sī wéi wǒ néng
“又，满慈子，若诸菩萨作是思惟：‘我能
xiū xíng zhǒng xìng dì dì bā dì jù jiàn dì bó dì lí yù dì
修行种性地、第八地、具见地、薄地、离欲地、
yǐ bàn dì dú jué dì pú sà dì rú lái dì zhì fēi yú pú sà
已办地、独觉地、菩萨地、如来地智，非余菩萨。’

shì zhū pú sà xíng yú fēi chù xíng fēi chù gù jiè yǒu huǐ quē bù néng
是诸菩萨行于非处，行非处故戒有毁缺，不能
yuán mǎn xiū zhǒng xìng dì zhì nǎi zhì rú lái dì zhì
圆满修种性地智乃至如来地智。

yòu mǎn cí zǐ ruò zhū pú sà zuò shì sī wéi wǒ néng
“又，满慈子，若诸菩萨作是思惟：‘我能
xiū xíng jí xǐ dì fēi yú pú sà shì zhū pú sà xíng yú fēi chù xíng
修行极喜地，非余菩萨。’是诸菩萨行于非处，行
fēi chù gù jiè yǒu huǐ quē bù néng yuán mǎn xiū jí xǐ dì
非处故戒有毁缺，不能圆满修极喜地。

yòu mǎn cí zǐ ruò zhū pú sà zuò shì sī wéi wǒ néng
“又，满慈子，若诸菩萨作是思惟：‘我能
xiū xíng lí gòu dì fā guāng dì yàn huì dì jí nán shèng dì xiàn
修行离垢地、发光地、焰慧地、极难胜地、现
qián dì yuǎn xíng dì bú dòng dì shàn huì dì fǎ yún dì fēi
前地、远行地、不动地、善慧地、法云地，非

³³ 大正藏：余；永乐北藏及龙藏：惟

yú pú sà shì zhū pú sà xíng yú fēi chù xíng fēi chù gù jiè yǒu huǐ quē
余菩萨。’是诸菩萨行于非处，行非处故戒有毁缺，
bù néng yuán mǎn xiū lí gòu dì nǎi zhì fǎ yún dì
不能圆满修离垢地乃至法云地。

yòu mǎn cí zǐ ruò zhū pú sà zuò shì sī wéi wǒ néng
“又，满慈子，若诸菩萨作是思惟：‘我能
xiū xíng yī qiè tuó luó ní mén fēi yú pú sà shì zhū pú sà xíng yú
修行一切陀罗尼门，非余菩萨。’是诸菩萨行于
fēi chù xíng fēi chù gù jiè yǒu huǐ quē bù néng yuán mǎn xiū yī qiè tuó
非处，行非处故戒有毁缺，不能圆满修一切陀
luó ní mén
罗尼门。

yòu mǎn cí zǐ ruò zhū pú sà zuò shì sī wéi wǒ néng
“又，满慈子，若诸菩萨作是思惟：‘我能
xiū xíng yī qiè sān mó dì mén fēi yú pú sà shì zhū pú sà xíng yú
修行一切三摩地门，非余菩萨。’是诸菩萨行于
fēi chù xíng fēi chù gù jiè yǒu huǐ quē bù néng yuán mǎn xiū yī qiè sān
非处，行非处故戒有毁缺，不能圆满修一切三
mó dì mén
摩地门。

yòu mǎn cí zǐ ruò zhū pú sà zuò shì sī wéi wǒ néng
“又，满慈子，若诸菩萨作是思惟：‘我能
xiū xíng wǔ yǎn fēi yú pú sà shì zhū pú sà xíng yú fēi chù xíng fēi
修行五眼，非余菩萨。’是诸菩萨行于非处，行非
chù gù jiè yǒu huǐ quē bù néng yuán mǎn xiū yú wǔ yǎn
处故戒有毁缺，不能圆满修于五眼。

yòu mǎn cí zǐ ruò zhū pú sà zuò shì sī wéi wǒ néng
“又，满慈子，若诸菩萨作是思惟：‘我能
xiū xíng liù shéntōng fēi yú pú sà shì zhū pú sà xíng yú fēi chù
修行六神通，非余菩萨。’是诸菩萨行于非处，
xíng fēi chù gù jiè yǒu huǐ quē bù néng yuán mǎn xiū liù shéntōng
行非处故戒有毁缺，不能圆满修六神通。

yòu mǎn cí zǐ ruò zhū pú sà zuò shì sī wéi wǒ néng
“又，满慈子，若诸菩萨作是思惟：‘我能
xiū xíng rú lái shí lì fēi yú pú sà shì zhū pú sà xíng yú fēi chù
修行如来十力，非余菩萨。’是诸菩萨行于非处，

xíng fēi chù gù jiè yǒu huǐ quē bù néng yuán mǎn xiū xíng rú lái shí lì
行非处故戒有毁缺，不能圆满修行³⁴如来十力。

yòu mǎn cí zǐ ruò zhū pú sà zuò shì sī wéi wǒ néng
“又，满慈子，若诸菩萨作是思惟：‘我能
xiū xíng sì wú suǒ wèi sì wú ài jiě dà cí dà bēi dà xǐ
修行四无所畏、四无碍解、大慈、大悲、大喜、
dà shě shí bā fó bú gòng fǎ fēi yú pú sà shì zhū pú sà xíng
大舍、十八佛不共法，非余菩萨。’是诸菩萨行
yú fēi chù xíng fēi chù gù jiè yǒu huǐ quē bù néng yuán mǎn xiū sì wú
于非处，行非处故戒有毁缺，不能圆满修四无
suǒ wèi nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ
所畏乃至十八佛不共法。

yòu mǎn cí zǐ ruò zhū pú sà zuò shì sī wéi wǒ néng
“又，满慈子，若诸菩萨作是思惟：‘我能
xiū xíng sān shí èr xiàng fēi yú pú sà shì zhū pú sà xíng yú fēi chù
修行三十二相，非余菩萨。’是诸菩萨行于非处，
xíng fēi chù gù jiè yǒu huǐ quē bù néng yuán mǎn xiū sān shí èr xiàng
行非处故戒有毁缺，不能圆满修三十二相。

yòu mǎn cí zǐ ruò zhū pú sà zuò shì sī wéi wǒ néng
“又，满慈子，若诸菩萨作是思惟：‘我能
xiū xíng bā shí suí hǎo fēi yú pú sà shì zhū pú sà xíng yú fēi chù
修行八十随好，非余菩萨。’是诸菩萨行于非处，
xíng fēi chù gù jiè yǒu huǐ quē bù néng yuán mǎn xiū bā shí suí hǎo
行非处故戒有毁缺，不能圆满修八十随好。

yòu mǎn cí zǐ ruò zhū pú sà zuò shì sī wéi wǒ néng
“又，满慈子，若诸菩萨作是思惟：‘我能
xiū xíng wú wàng shī fǎ fēi yú pú sà shì zhū pú sà xíng yú fēi chù
修行无忘失法，非余菩萨。’是诸菩萨行于非处，
xíng fēi chù gù jiè yǒu huǐ quē bù néng yuán mǎn xiū wú wàng shī fǎ
行非处故戒有毁缺，不能圆满修无忘失法。

yòu mǎn cí zǐ ruò zhū pú sà zuò shì sī wéi wǒ néng
“又，满慈子，若诸菩萨作是思惟：‘我能
xiū xíng héng zhù shě xìng fēi yú pú sà shì zhū pú sà xíng yú fēi chù
修行恒住舍性，非余菩萨。’是诸菩萨行于非处，
xíng fēi chù gù jiè yǒu huǐ quē bù néng yuán mǎn xiū héng zhù shě xìng
行非处故戒有毁缺，不能圆满修恒住舍性。

³⁴ 大正藏：修；永乐北藏及龙藏：修行

yòu mǎn cí zǐ ruò zhū pú sà zuò shì sī wéi wǒ néng
“又，满慈子，若诸菩萨作是思惟：‘我能
xiū xíng yī qiè zhì fēi yú pú sà shì zhū pú sà xíng yú fēi chù xíng
修行一切智，非余菩萨。’是诸菩萨行于非处，行
fēi chù gù jiè yǒu huǐ quē bù néng yuán mǎn xiū yī qiè zhì
非处故戒有毁缺，不能圆满修一切智。

yòu mǎn cí zǐ ruò zhū pú sà zuò shì sī wéi wǒ néng
“又，满慈子，若诸菩萨作是思惟：‘我能
xiū xíng dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì fēi yú pú sà shì zhū pú sà
修行道相智、一切相智，非余菩萨。’是诸菩萨
xíng yú fēi chù xíng fēi chù gù jiè yǒu huǐ quē bù néng yuán mǎn xiū dào
行于非处，行非处故戒有毁缺，不能圆满修道
xiàng zhì yī qiè xiàng zhì
相智、一切相智。

yòu mǎn cí zǐ ruò zhū pú sà zuò shì sī wéi wǒ néng
“又，满慈子，若诸菩萨作是思惟：‘我能
xiū xíng yī qiè pú sà mó hē sà xíng fēi yú pú sà shì zhū pú sà xíng
修行一切菩萨摩诃萨行，非余菩萨。’是诸菩萨行
yú fēi chù xíng fēi chù gù jiè yǒu huǐ quē bù néng yuán mǎn xiū yī qiè
于非处，行非处故戒有毁缺，不能圆满修一切
pú sà mó hē sà xíng
菩萨摩诃萨行。

yòu mǎn cí zǐ ruò zhū pú sà zuò shì sī wéi wǒ néng
“又，满慈子，若诸菩萨作是思惟：‘我能
xiū xíng zhū fó wú shàng zhèng děng pú tí fēi yú pú sà shì zhū pú
修行诸佛无上正等菩提，非余菩萨。’是诸菩
sà xíng yú fēi chù xíng fēi chù gù jiè yǒu huǐ quē bù néng yuán mǎn xiū
萨行于非处，行非处故戒有毁缺，不能圆满修
zhū fó wú shàng zhèng děng pú tí
诸佛无上正等菩提。

yòu mǎn cí zǐ ruò zhū pú sà zuò shì sī wéi wǒ néng
“又，满慈子，若诸菩萨作是思惟：‘我能
yán jìng fó tǔ fēi yú pú sà shì zhū pú sà xíng yú fēi chù xíng fēi
严净佛土，非余菩萨。’是诸菩萨行于非处，行非
chù gù jiè yǒu huǐ quē bù néng yuán mǎn yán jìng fó tǔ
处故戒有毁缺，不能圆满严净佛土。

yòu mǎn cí zǐ ruò zhū pú sà zuò shì sī wéi wǒ néng
“又，满慈子，若诸菩萨作是思惟：‘我能

chéngshú yǒuqíng fēi yú pú sà shì zhū pú sà xíng yú fēi chù xíng
成熟有情，非余菩萨。’是诸菩萨行于非处，行

fēi chù gù jiè yǒu huǐ quē bù néng yuánmǎn chéngshú yǒuqíng
非处故戒有毁缺，不能圆满成熟有情。

yòu mǎn cí zǐ ruò zhū pú sà zuò shì sī wéi wǒ néng
“又，满慈子，若诸菩萨作是思惟：‘我能

suí xǐ tā zhūgōng dé fēi yú pú sà shì zhū pú sà xíng yú fēi chù
随喜他诸功德，非余菩萨。’是诸菩萨行于非处，

xíng fēi chù gù jiè yǒu huǐ quē bù néng yuánmǎn suí xǐ tā zhūgōng dé
行非处故戒有毁缺，不能圆满随喜他诸功德。

yòu mǎn cí zǐ ruò zhū pú sà zuò shì sī wéi wǒ néng
“又，满慈子，若诸菩萨作是思惟：‘我能

huíxiàng yī qiè zhì zhì fēi yú pú sà shì zhū pú sà xíng yú fēi chù
回向一切智智，非余菩萨。’是诸菩萨行于非处，

xíng fēi chù gù jiè yǒu huǐ quē bù néng yuánmǎn huíxiàng yī qiè zhì zhì
行非处故戒有毁缺，不能圆满回向一切智智。

yòu mǎn cí zǐ ruò zhū pú sà zuò shì sī wéi wǒ néng
“又，满慈子，若诸菩萨作是思惟：‘我能

yī yī shí shī suǒ huò gōng dé shèng yú pú sà zhù jīng jìng qié shā shù dà
以一食施所获功德，胜余菩萨住经殒伽沙数大

jié shě zhuàn lún wáng shàng miào yǐn shí bù shī yī qiè suǒ huò gōng dé
劫舍转轮王上妙饮食布施一切所获功德。’

shì zhū pú sà xíng yú fēi chù xíng fēi chù gù jiè yǒu huǐ quē bù néng
是诸菩萨行于非处，行非处故戒有毁缺，不能

yuánmǎn xiū xíng bù shī
圆满修行布施。

yòu mǎn cí zǐ ruò zhū pú sà zuò shì sī wéi wǒ néng
“又，满慈子，若诸菩萨作是思惟：‘我能

yī xīn jí zhūgōng dé shèng yú pú sà zhù jīng jìng qié shā shù dà jié jí
一心集诸功德，胜余菩萨住经殒伽沙数大劫集

zhūgōng dé shì zhū pú sà xíng yú fēi chù xíng fēi chù gù jiè yǒu huǐ
诸功德。’是诸菩萨行于非处，行非处故戒有毁

quē bù néng yuánmǎn jí zhūgōng dé
缺，不能圆满集诸功德。

yòu mǎn cí zǐ ruò zhū pú sà zuò shì sī wéi wǒ néng
“又，满慈子，若诸菩萨作是思惟：‘我能

xiū xíng fāng biàn shàn qiǎo fēi yú pú sà shì zhū pú sà xíng yú fēi chù
修行方便善巧，非余菩萨。’是诸菩萨行于非处，

xíng fēi chù gù jiè yǒu huǐ quē bù néng yuán mǎn xiū fāng biàn shàn qiǎo
行非处故戒有毁缺，不能圆满修方便善巧。

jù shòu dāng zhī ruò zhū pú sà fāng biàn shàn qiǎo xiū zhū gōng
“具寿当知！若诸菩萨方便善巧修诸功

dé ruò qǐ rú shì zhǒng zhǒng sī wéi yīng zhī bǐ fēi fāng biàn shàn qiǎo
德，若起如是种种思惟，应知彼非方便善巧。

hé yǐ gù mǎn cí zǐ pú sà bù yīng yù shèng pú sà pú sà bù
何以故？满慈子，菩萨不应欲胜菩萨，菩萨不

yīng qīng màn pú sà pú sà bù yīng xiáng fú pú sà pú sà yú yú zhū
应轻慢菩萨，菩萨不应降伏菩萨；菩萨于余诸

pú sà suǒ gòng yǎng gōng jìng yīng rú gòng yǎng gōng jìng rú lái
菩萨所供养恭敬，应如供养恭敬如来。”

ěr shí mǎn cí zǐ wèn shè lì zǐ yán pú sà wéi dàn yīng gōng
尔时，满慈子问舍利子言：“菩萨为但应恭

jìng pú sà wéi yì yīng gōng jìng zhū yú yǒu qíng
敬菩萨，为亦应恭敬诸余有情？”

shè lì zǐ yán zhū pú sà zhòng yīng pǔ gōng jìng yī qiè yǒu qíng
舍利子言：“诸菩萨众应普恭敬一切有情，

wèi zhū pú sà rú jìng rú lái rú shì yì yīng jìng yú pú sà rú jìng pú
谓诸菩萨如敬如来，如是亦应敬余菩萨；如敬菩

sà rú shì yì yīng jìng yú yǒu qíng xīn wú chā bié hé yǐ gù mǎn
萨，如是亦应敬余有情，心无差别。何以故？满

cí zǐ zhū pú sà zhòng yú zhū yǒu qíng xīn yīng qiān xià yīng shēn gōng jìng
慈子，诸菩萨众于诸有情心应谦下，应深恭敬，

yīng yǔ zì zài yīng lí jiāo màn rú shì pú sà yú zhū yǒu qíng shēn
应与自在，应离憍慢。如是菩萨于诸有情，深

xīn gōng jìng rú fó pú sà rú shì pú sà yīng zuò shì niàn wǒ zhèng wú
心恭敬如佛菩萨。如是菩萨应作是念：“我证无

shàng zhèng děng jué shí dāng wéi yǒu qíng shuō shēn fǎ yào lìng duàn fán
上正等觉时，当为有情说深法要，令断烦

nǎo dé bō niè pán huò dé pú tí jiū jìng ān lè huò lìng jiě tuō zhū è
恼得般涅槃，或得菩提究竟安乐，或令解脱诸恶

qù kǔ
趣苦。”

yòu mǎn cí zǐ rú shì pú sà yú yǒu qíng lèi yīng qǐ cí xīn
“又，满慈子，如是菩萨于有情类应起慈心，

yú zhū yǒu qíng xīn lí jiāo màn zuò rú shì niàn wǒ dāng xiū xué fāng
于诸有情心离憍慢，作如是念：“我当修学方

biànshànqiǎo lìng zhū yǒuqíng yī qiè jiē dé zuì dì yī xìng suǒ yǐ zhě
便善巧，令诸有情一切皆得最第一性。所以者
hé dì yī xìngzhě suǒ wèi fó xìng wǒ dāng fāngbiàn lìng zhū yǒuqíng jiē
何？第一性者所谓佛性，我当方便令诸有情皆
dé chéng fó rú shì pú sà yú yǒuqíng lèi jiē qǐ cí xīn yù shǐ yǒu
得成佛。’如是菩萨于有情类皆起慈心，欲使有
qíng yī qiè jiē dé jū fǎ wángwèi cǐ fǎ wángwèi zuì shèng zuì zūn yú
情一切皆得居法王位，此法王位最胜最尊，于
fǎ yǒuqíng jù dé zì zài shì gù pú sà mó hē sà zhòngyīng pǔ gōngjìng
法有情俱得自在，是故菩萨摩诃萨众应普恭敬
yī qiè yǒuqíng cí xīn biàn mǎn wú jiǎn³⁵ bié gù rú lái fǎ shēn biàn yī
一切有情，慈心遍满无简³⁵别故，如来法身遍一
qiè gù³⁶。”

shí mǎn cí zǐ biàn wèn jù shòu shè lì zǐ yán yún hé pú sà
时，满慈子便问具寿舍利子言：“云何菩萨
zuò rú shì niàn wǒ dāng gōngjìng yī qiè yǒuqíng wǒ zhèng wú shàng
作如是念：‘我当恭敬一切有情，我证无上
zhèngděngjué yǐ jiào jiè jiàoshòu yī qiè yǒuqíng jiē lìng zhèng dé zuì
正等觉已，教诫教授一切有情，皆令证得最
dì yī xìng yī qiè jiē dé jū fǎ wángwèi rú gōnghuàn shī huò bǐ
第一性，一切皆得居法王位。’如工幻师或彼
dì zǐ yú sì qú dào huàn zuò dà wáng jí sì zhǒng jūn yǒng jiàn nán dí
弟子，于四衢道幻作大王及四种军勇健难敌，
cǐ zhōnghuàn wáng bú zuò shì niàn wǒ jīn jù yǒu sì zhǒng yǒng jūn shì
此中幻王不作是念：‘我今具有四种勇军势
lì nán dí sì zhǒng huàn jūn bú zuò shì niàn wǒ děng yī qiè jiē shǔ
力难敌。’四种幻军不作是念：‘我等一切皆属
dà wáng suí wáng yì zhuǎn hé yǐ gù shè lì zǐ cǐ zhōng yī
大王，随王意转。’何以故？舍利子，此中一
qiè ruò wáng ruò jūn jiē fēi shí yǒu dōu wú zì xìng shí yǒu zì xìng
切若王、若军，皆非实有、都无自性，实有自性
jiē suǒ bú shè rú shì zūn shuō zhū fǎ rú huàn yī qiè yǒuqíng yì fù
皆所不摄。如世尊说诸法如幻，一切有情亦复
rú shì jì jiē rú huàn shéi gōngjìng shéi shéi fù lìng shéi dé dì yī xìng
如是，既皆如幻谁恭敬谁？谁复令谁得第一性？

³⁵ 大正藏：拣；永乐北藏及龙藏：简

³⁶ 大正藏：法；永乐北藏及龙藏：故

jū fǎ wángwèishuō hé děng fǎ
居法王位说何等法？”

shè lì zǐ yán rú shì rú shì yǒuqíng jí fǎ yī qiè rú huàn
舍利子言：“如是！如是！有情及法一切如幻。

dāng zhī cǐ zhōng rú huàn pú sà gōngjìng yī qiè rú huànyǒuqíng fāng
当知此中如幻菩萨恭敬一切如幻有情，方

biànshànqiǎojiào jiè jiàoshòu lìng dé dì yī rú huàn fó xìng jū fǎ
便善巧教诫教授，令得第一如幻佛性，居法

wángwèishuō rú huàn fǎ rán zhū pú sà suī zuò shì niàn ér yú qí
王位说如幻法。然诸菩萨虽作是念，而于其

zhōngdōu wú suǒ zhí ruò zhū pú sà yú zhū fǎ zhōngshǎoyǒusuǒjiàn shì
中都无所执。若诸菩萨于诸法中少有所见，是

zhū pú sà fēi xíng bō rě bō luó mì duō ruò shí pú sà yú zhū fǎ zhōng
诸菩萨非行般若波罗蜜多，若时菩萨于诸法中

dōu wú suǒ jiàn shì shí pú sà bù lí bō rě bō luó mì duō rú shì pú
都无所见，是时菩萨不离般若波罗蜜多。如是菩

sà fāngbiànshànqiǎo suī xíngjīng jìn bō luó mì duō jiàohuà yǒuqíng lìng
萨方便善巧，虽行精进波罗蜜多，教化有情令

dé chéng fó ér yú zhū fǎ dōu wú suǒ jiàn wèi bú jiànyǒushǎo fēn fǎ
得成佛，而于诸法都无所见，谓不见有少分法

xìng shí néng lìng tā dé dì yī xìng yì bú jiànyǒushǎo fēn fǎ xìng shí
性，实能令他得第一性，亦不见有少分法性，实

néng lìng tā jū fǎ wángwèi suī wú suǒ jiàn ér bú tuì zhuǎn dāng zhī
能令他居法王位，虽无所见而不退转。当知

pú sà néng zhuóguǎng dà jīng jìn jiǎ zhòudōu wú suǒ zhí wèi zhū pú sà
菩萨能著广大精进甲冑都无所执，谓诸菩萨

zhī fǎ wángwèi suī jiē rú huàn dōu fēi shí yǒu ér néng jīng qín qiú qù
知法王位虽皆如幻都非实有，而能精勤求趣

bú tuì suī qín jīng jìn qiú qù fó guǒ ér yú zhū fǎ dōu wú suǒ jiàn
不退，虽勤精进求趣佛果，而于诸法都无所见，

suī wú suǒ jiàn ér bú tuì zhuǎn rú shì pú sà suī zhī tiān rén ā
虽无所见，而不退转。如是菩萨虽知天、人、阿

sù luò děng jiē xī bài huài ér yú qí zhōng wú bài huài xiǎng dá yī qiè
素洛等皆悉败坏，而于其中无败坏想，达一切

zhǒng jiē rú huàn gù rú shì pú sà fāngbiànshànqiǎo qiú zhèng wú
种皆如幻故。如是菩萨方便善巧，求证无

shàngzhèngděng pú tí yù wèiyǒuqíngshuō jì jìng fǎ wèi suī zhǒng
上正等菩提，欲为有情说寂静法，谓虽种

zhǒngmíng jù wénshēnfāngbiàn xuānshuō yī qiè fǎ xìng ér fǎ běnxìng
种名句、文身方便宣说一切法性，而法本性
jiē bù kě shuō
皆不可说。

yòu mǎn cí zǐ yī qiè fǎ xìng bù kě xiǎn shì bù kě xuān
“又，满慈子，一切法性不可显示、不可宣
shuō pú sà zhèng dé dà pú tí shí suī wèiyǒuqíngshuō zhū fǎ xìng
说。菩萨证得大菩提时，虽为有情说诸法性，
ér zuò shì niàn wǒ yú pú tí dōu wú suǒ dé yì cháng yú fǎ bú wèi
而作是念：‘我于菩提都无所得，亦常于法不为
yǒuqíngyǒu suǒ xuānshuō wǒ suī zhèng dé wú shàng pú tí ér cǐ pú
有情有所宣说。我虽证得无上菩提，而此菩
tí shí bù kě zhèng wǒ suī xuānshuō yī qiè fǎ xìng ér zhū fǎ xìng shí
提实不可证；我虽宣说一切法性，而诸法性实
bù kě shuō néngshuō suǒshuō jù wú zì xìng néngzhèng suǒzhèng
不可说。能说、所说俱无自性，能证、所证
yì bù kě dé shì gù pú sà mó hē sà zhòng yù zhèng wú shàng zhèng
亦不可得。’是故菩萨摩诃萨众欲证无上正
děng pú tí yú zhū fǎ zhōng bù yīng zhí zhuó suī wú zhí zhuó ér bú tuì
等菩提，于诸法中不应执著，虽无执著而不退
zhuǎn yóu wú tuì zhuǎn xīn bù chén mò yóu bù chén mò shèshòu jīng jìn
转，由无退转心不沉没，由不沉没摄受精进，
shì wéi jīng jìn bō luó mì duō fù yǐ jīng jìn bō luó mì duō huíxiàng qù
是为精进波罗蜜多。复以精进波罗蜜多，回向趣
qiú yī qiè zhì zhì yuánmǎnjìng jiè bō luó mì duō fù yǐ jìng jiè bō luó
求一切智智，圆满净戒波罗蜜多。复以净戒波罗
mì duō huíxiàng qù qiú yī qiè zhì zhì lìng cǐ jìng jiè bō luó mì duō
蜜多，回向趣求一切智智，令此净戒波罗蜜多
zhuǎnshèng zhuǎnzēng zhuǎnmíng zhuǎnjìng rú shì pú sà xiū xué
转胜、转增、转明、转净。如是菩萨修学
jìng jiè bō luó mì duō sù dé yuánmǎnzēng shèng míng jìng jiē
净戒波罗蜜多，速得圆满增、胜、明、净，皆
yóu pú sà huíxiàng qù qiú yī qiè zhì zhì
由菩萨回向趣求一切智智。”

shí mǎn cí zǐ biànwèn jù shòushè lì zǐ yán ruò yī qiè fǎ
时，满慈子便问具寿舍利子言：“若一切法
jiē rú huàn shì dōu fēi shí yǒu yún hé pú sà huíxiàng qù qiú yī qiè zhì
皆如幻事都非实有，云何菩萨回向趣求一切智

zhì ér dé chéng lì
智而得成立？”

shè lì zǐ yán ruò yī qiè fǎ shǎo fēn shí yǒu fēi rú huàn shì
舍利子言：“若一切法少分实有非如幻事，
zé zhū pú sà bì jìng bù néng huí xiàng qù qiú yī qiè zhì zhì yǐ yī qiè
则诸菩萨毕竟不能回向趣求一切智智；以一切
fǎ wú shǎo shí yǒu jiē³⁷ rú huàn shì gù zhū pú sà huí xiàng qù qiú yī
法无少实有皆³⁷如幻事故，诸菩萨回向趣求一
qiè zhì zhì rú shì pú sà yǒu suǒ kān néng huí xiàng qù qiú yī qiè zhì zhì
切智智。如是菩萨有所堪能回向趣求一切智智
jīng qín wú juàn jiē yóu liǎo dá zhū fǎ fēi shí rú huàn rú huà yǒu suǒ
精勤无倦，皆由了达诸法非实、如幻、如化有所
kān néng dāng zhī jí shì pú sà jīng jìn bō luó mì duō
堪能，当知即是菩萨精进波罗蜜多。”

mǎn cí zǐ yán rú shì pú sà yǒu suǒ kān néng huí xiàng qù qiú
满慈子言：“如是菩萨有所堪能回向趣求
yī qiè zhì zhì jīng qín wú juàn shì hé fǎ yè ér shuō kān néng jí shì
一切智智精勤无倦，是何法业而说堪能？即是
jīng jìn rú hé xiū xué rú shì kān néng
精进如何修学如是堪能？”

shè lì zǐ yán kān néng jí shì fāng biàn shàn qiǎo zhī suǒ zuò yè
舍利子言：“堪能即是方便善巧之所作业。
pú sà yào yī fāng biàn shàn qiǎo zhī yī qiè fǎ jiē rú huàn shì pú sà
菩萨要依方便善巧，知一切法皆如幻事。菩萨
ān zhù fāng biàn shàn qiǎo bú bù fǎ kōng bú duò shí jì pì rú yǒu
安住方便善巧，不怖法空、不堕实际。譬如有
rén zhù gāo shān dǐng liǎng shǒu jiān zhí qīng gù sǎn gài lín shān fēng rèn³⁸
人住高山顶，两手坚执轻固伞盖，临山峰仞³⁸
qiáo zú yǐn jǐng fǔ guān yán xià xiǎn jué shēn kēng sǎn gài chéng fēng lì
翘足引颈，俯观岩下险绝深坑；伞盖承风力
suǒ chí yù suī lín xiǎn àn ér bú duò luò rú shì pú sà fāng biàn shàn
所持御，虽临险岸而不堕落；如是菩萨方便善
qiǎo dà bēi bō ruò lì suǒ rèn chí suī rú shí guān zhū fǎ rú huàn xū
巧大悲般若力所任持，虽如实观诸法如幻虚
wàng xiǎn xiàn běn xìng kōng jì ér xīn dōu wú xià liè bù wèi yú fǎ shí
妄显现本性空寂，而心都无下劣怖畏，于法实

³⁷ 大正藏：非；永乐北藏及龙藏：皆

³⁸ 大正藏：刃；永乐北藏及龙藏：仞

jì yì bú zhèng rù hé yǐ gù mǎn cí zǐ shì zhū pú sà fāngbiàn
际亦不证入。何以故？满慈子，是诸菩萨方便
shànqiǎo dà bēi bō rě lì suǒ rèn chí bú bù fǎ kōng bú zhèng shí
善巧，大悲般若力所任持，不怖法空、不证实
jì rú chí sǎn gài fǔ jùn fēng yán guānxiǎn jué kēng wú bù wú duò
际。如持伞盖俯峻峰岩，观险绝坑无怖无堕；
rú shì pú sà mó hē sà zhòng bèi pī jiān gù jiǎ zhòu shèshòufāngbiàn
如是菩萨摩诃萨众被戴坚固甲冑，摄受方便
shànqiǎo chéng jiù dì yī yuán mǎn jìng jiè bō luó mì duō wéi suǒ yī zhǐ
善巧，成就第一圆满净戒波罗蜜多为所依止，
suī qiú wú shàng zhèng děng pú tí ér bú jiàn fǎ yǐ zhèng³⁹ dāng zhèng
虽求无上正等菩提，而不见法已证³⁹、当证。
yīng zhī rú shì pú sà jìng jiè bō luó mì duō yī qiè jiē yóufāngbiànshàn
应知如是菩萨净戒波罗蜜多，一切皆由方便善
qiǎosuǒ shèshòu gù néng zhì wú shàng zhèng děng pú tí rú shì pú sà
巧所摄受故，能至无上正等菩提。如是菩萨
fāngbiànshànqiǎosuǒ shèshòu gù cháng bù yuǎn lí suǒ xué liù zhǒng bō
方便善巧所摄受故，常不远离所学六种波
luó mì duō shì zhū pú sà yóu bù yuǎn lí suǒ xué liù zhǒng bō luó mì duō
罗蜜多，是诸菩萨由不远离所学六种波罗蜜多，
jiàn cì lín jìn yī qiè zhì zhì chāoshèng yī qiè shēng wén dú jué hé
渐次邻近一切智智，超胜一切声闻、独觉，何
yǐ gù mǎn cí zǐ shì zhū pú sà zhuān yì qù qiú rú wú jià bǎo yī
以故？满慈子，是诸菩萨专意趣求如无价宝一
qiè zhì gù
切智故。

yòu mǎn cí zǐ rú yǒu èr rén zuò dà fāngbiàn rù shēn
“又，满慈子，如有二人作大方便，入深
shān kū qiú wú jià bǎo bǐ rù wèi jiǔ biàn jiàn liǎng biān yǒu zhū shǎo jià
山窟求无价宝。彼入未久便见两边。有诸少价
jīn yín děng bǎo jù jiàn bù qǔ jiàn cì qián xíng fù jiàn liǎng biān yǒu duō
金银等宝，俱见不取渐次前行；复见两边有多
jià bǎo yī jiàn tān zhuó hè fù ér huán yī jiàn bù qǔ gèng fù qián jìn
价宝，一见贪著荷负而还，一见不取更复前进，
zhì jí shèng chù huò wú jià bǎo zì yì chí huán duō suǒ ráo yì rú shì
至极胜处获无价宝，恣意持还多所饶益。如是

³⁹ 大正藏：正；永乐北藏及龙藏：证

pú sà zuò dà fāngbiàn qiú zhèng wú shàngzhèngděng pú tí yù wèiyǒu
菩萨作大方便，求证无上正等菩提，欲为有
qíngzuò dà ráo yì qù rù fó fǎ lüè yǒu èr zhǒng yī yǒu pú sà
情作大饶益，趣入佛法略有二种：一、有菩萨
wú fāngbiànshànqiǎo gù suī wén shì jiānzhǒngzhǒngshàn fǎ xīn bù tān
无方便善巧故，虽闻世间种种善法心不贪
rǎn ér wén èr shèngsuǒyǒugōng dé xīn biàn ài wèi yóu ài wèi gù jīng
染，而闻二乘所有功德心便爱味，由爱味故精
qín shèshòu yuǎn lí suǒ qiú yī qiè zhì zhì tuì shī wú shàngzhèngděng
勤摄受，远离所求一切智智，退失无上正等
jué xīn rú bǐ chū rén jiàn shǎo jià bǎo suī bù tān zhuó ér jiàn duō jià
觉心；如彼初人见少价宝虽不贪著，而见多价
tān zhuó chí huán shī wú jià bǎo èr yǒu pú sà yǒu fāngbiànshànqiǎo gù
贪著持还失无价宝。二、有菩萨有方便善巧故，
chū wén shì jiānzhǒngzhǒngshàn fǎ xīn bù tān rǎn cì wén èr shèngsuǒ
初闻世间种种善法心不贪染，次闻二乘所
yǒugōng dé yì bú ài wèi yóu bú ài wèi biàn bù sī wéi yóu bù sī wéi
有功德亦不爱味，由不爱味便不思惟，由不思惟
biàn bù xiū xí jì bù xiū xí fāngbiàn yànshě suǒ yǐ zhě hé cǐ zhū
便不修习，既不修习方便厌舍。所以者何？此诸
pú sà zhī shì shàn fǎ duō zhū guò huàn bù néng jiū jìng zì lì lì tā
菩萨知世善法多诸过患，不能究竟自利利他，
zhàng ài suǒ qiú yī qiè zhì zhì shēngwén dú jué gōng dé shàngēn
障碍所求一切智智；声闻、独觉功德善根，
suī chū shì jiān ér dàn zì lì bù néng pǔ lì yī qiè yǒuqíng yì zhàng
虽出世间而但自利，不能普利一切有情，亦障
suǒ qiú yī qiè zhì zhì gù bú ài wèi yì bù sī wéi yú bǐ shàngēn bú
所求一切智智，故不爱味亦不思惟，于彼善根不
yào xiū xí yóu sī chāoyuè bǐ èr shèng dì qín qiú wú shàngzhèngděng
乐修习。由斯超越彼二乘地，勤求无上正等
pú tí jiàn cì zhèng dé yī qiè zhì zhì rú bǐ hòu rén jiàn shǎo jià bǎo
菩提，渐次证得一切智智；如彼后人见少价宝
jí duō jià bǎo jù bù tān zhuó jiàn cì shēn rù zhì jí shèngchù huò wú
及多价宝俱不贪著，渐次深入至极胜处，获无
jià bǎo zì yì chí huán yǔ zhū yǒuqíngzuò dà ráo yì
价宝恣意持还，与诸有情作大饶益。

rú shì pú sà fāngbiànshànqiǎo jì bù tān rǎn shì jiānshàn fǎ
“如是菩萨方便善巧，既不贪染世间善法，

yú èr shèng fǎ yì bú ài wèi yóu sī jiàn cì qù dà pú tí xiū duō bǎi
于二乘法亦不爱味，由斯渐次趣大菩提，修多百
qiānnánxíng kǔ xíng gòngyǎnggōngjìng wú liàng rú lái chéngshú yǒuqíng
千难行苦行，供养恭敬无量如来，成熟有情、
yánjìng fó tǔ zhì jí yuánmǎn dé yī qiè zhì lì yì ān lè wú liàng
严净佛土，至极圆满得一切智，利益安乐无量
yǒuqíng rú wú jià bǎoduōsuǒráo yì rú shì pú sà fāngbiànshànqiǎo
有情，如无价宝多所饶益。如是菩萨方便善巧，
suī wén èr shèngzhǒngzhǒnggōng dé ér néngliǎo dá jiē fēi jiū jìng suī
虽闻二乘种种功德，而能了达皆非究竟，虽
néng qǔ zhèng ér shēnyànshě suī shēnyànshě ér néngqiǎoshuō fāngbiàn
能取证而深厌舍，虽深厌舍而能巧说，方便
ráo yì bǐ lèi yǒuqíng lìng shàn xiū xíngzhèng niè pán lè rú shì pú sà
饶益彼类有情，令善修行证涅槃乐。如是菩萨
fāngbiànshànqiǎo néng bú shèshòu èr shènggōng dé jīng jìn xiū xíngzhū
方便善巧，能不摄受二乘功德，精进修行诸
pú sà xíng qù zhèng wú shàngzhèngděng pú tí zuò zhū yǒuqíng lì yì
菩萨行，趣证无上正等菩提，作诸有情利益
ān lè
安乐。”

ěr shí mǎn cí zǐ wènshè lì zǐ yán ruò zhū pú sà zhù bú
尔时，满慈子问舍利子言：“若诸菩萨住不
tuì wèi yú hé děngxíng bù yīngwèizhuó
退位，于何等行不应味著？”

shè lì zǐ yán bǐ yú liù zhǒng bō luó mì duō bù yīngwèizhuó
舍利子言：“彼于六种波罗蜜多不应味著。
hé yǐ gù mǎn cí zǐ ruòshēnwèizhuó bù shī jìng jiè ān rěn
何以故？满慈子，若深味著布施、净戒、安忍、
jīng jìn jìng lǜ bō rě bō luó mì duō xīn biàn zá rǎn bù néng rú
精进、静虑、般若波罗蜜多，心便杂染，不能如
shí lì lè yǒuqíng yì fù bù néngyánjìng fó tǔ yóu sī jīng jiǔ nǎi
实利乐有情，亦复不能严净佛土，由斯经久乃
néngzhèng dé suǒ qiú wú shàngzhèngděng pú tí gù bǐ pú sà yīngzuò
能证得所求无上正等菩提，故彼菩萨应作
shì niàn wǒ yú liù zhǒng bō luó mì duō suī yīngjīng qín yǒngměng xiū
是念：‘我于六种波罗蜜多，虽应精勤勇猛修
xí shí wú jiànduàn rú jiù tóu rán ér yú qí zhōng bù yīngwèizhuó
习，时无间断如救头然，而于其中不应味著。’

yòu mǎn cí zǐ bǐ zhū pú sà bù yīng wèi zhuó zhǒng zhǒng
“又，满慈子，彼诸菩萨不应味著种种
kōng guān hé yǐ gù mǎn cí zǐ ruò shēn wèi zhuó nèi kōng wài kōng
空观。何以故？满慈子，若深味著内空、外空、
nèi wài kōng kōng kōng dà kōng shèng yì kōng yǒu wéi kōng wú
内外空、空空、大空、胜义空、有为空、无
wéi kōng bì jìng kōng wú jì kōng sǎn kōng wú biàn yì kōng běn
为空、毕竟空、无际空、散空、无变异空、本
xìng kōng zì xiàng kōng gòng xiàng kōng yī qiè fǎ kōng bù kě dé
性空、自相空、共相空、一切法空、不可得
kōng wú xìng kōng zì xìng kōng wú xìng zì xìng kōng guān xīn biàn zá
空、无性空、自性空、无性自性空观，心便杂
rǎn bù néng rú shí lì lè yǒu qíng yì fù bù néng yán jìng fó tǔ
染，不能如实利乐有情，亦复不能严净佛土，
yóu sī jīng jiǔ nǎi néng zhèng dé suǒ qiú wú shàng zhèng děng pú tí gù
由斯经久乃能证得所求无上正等菩提，故
bǐ pú sà yīng zuò shì niàn wǒ yú rú shì zhǒng zhǒng kōng guān suī yīng
彼菩萨应作是念：‘我于如是种种空观，虽应
jīng qín yǒng měng xiū xí shí wú jiàn duàn rú jiù tóu rán ér yú qí
精勤勇猛修习，时无间断如救头然，而于其
zhōng bù yīng wèi zhuó
中不应味著。’

yòu mǎn cí zǐ bǐ zhū pú sà bù yīng wèi zhuó zhēn rú děng
“又，满慈子，彼诸菩萨不应味著真如等
guān hé yǐ gù mǎn cí zǐ ruò shēn wèi zhuó zhū fǎ zhēn rú fǎ
观。何以故？满慈子，若深味著诸法真如、法
jiè fǎ xìng bù xū wàng xìng bú biàn yì xìng píng děng xìng lí
界、法性，不虚妄性、不变异性、平等性、离
shēng xìng fǎ dìng fǎ zhù shí jì xū kōng jiè bù sī yì jiè
生性、法定、法住、实际、虚空界、不思議界
guān xīn biàn zá rǎn bù néng rú shí lì lè yǒu qíng yì fù bù néng
观，心便杂染，不能如实利乐有情，亦复不能
yán jìng fó tǔ yóu sī jīng jiǔ nǎi néng zhèng dé suǒ qiú wú shàng zhèng
严净佛土，由斯经久乃能证得所求无上正
děng pú tí gù bǐ pú sà yīng zuò shì niàn wǒ yú rú shì zhēn rú
等菩提，故彼菩萨应作是念：‘我于如是真如
děng guān suī yīng jīng qín yǒng měng xiū xí shí wú jiàn duàn rú jiù tóu
等观，虽应精勤勇猛修习，时无间断如救头

rán ér yú qí zhōng bù yīng wèizhuó
然，而于其中不应味著。’

yòu mǎn cí zǐ bǐ zhū pú sà bù yīng wèizhuó zhū yuán qǐ
“又，满慈子，彼诸菩萨不应味著诸缘起
guān hé yǐ gù mǎn cí zǐ ruò shēn wèizhuó wú míng yuán xíng
观。何以故？满慈子，若深味著无明缘行，
xíng yuán shí shí yuán míng sè míng sè yuán liù chù liù chù yuán chù
行缘识，识缘名色，名色缘六处，六处缘触，
chù yuán shòu shòu yuán ài ài yuán qǔ qǔ yuán yǒu yǒu yuán shēng
触缘受，受缘爱，爱缘取，取缘有，有缘生，
shēng yuán lǎo sǐ wú míng miè gù xíng miè nǎi zhì shēng miè gù lǎo sǐ
生缘老死，无明灭故行灭，乃至生灭故老死
miè guān xīn biàn zá rǎn bù néng rú shí lì lè yǒu qíng yì fù bù
灭观，心便杂染，不能如实利乐有情，亦复不
néng yán jìng fó tǔ yóu sī jīng jiǔ nǎi néng zhèng dé suǒ qiú wú shàng
能严净佛土，由斯经久乃能证得所求无上
zhèng děng pú tí gù bǐ pú sà yīng zuò shì niàn wǒ yú rú shì zhū
正等菩提，故彼菩萨应作是念：‘我于如是诸
yuán qǐ guān suī yīng jīng qín yǒng měng xiū xí shí wú jiàn duàn rú jiù
缘起观，虽应精勤勇猛修习，时无间断如救
tóu rán ér yú qí zhōng bù yīng wèizhuó
头然，而于其中不应味著。’

yòu mǎn cí zǐ bǐ zhū pú sà bù yīng wèizhuó zhū shèng dì
“又，满慈子，彼诸菩萨不应味著诸圣谛
guān hé yǐ gù mǎn cí zǐ ruò shēn wèizhuó kǔ jí miè
观。何以故？满慈子，若深味著苦、集、灭、
dào sì shèng dì guān xīn biàn zá rǎn bù néng rú shí lì lè yǒu qíng
道四圣谛观，心便杂染，不能如实利乐有情，
yì fù bù néng yán jìng fó tǔ yóu sī jīng jiǔ nǎi néng zhèng dé suǒ qiú
亦复不能严净佛土，由斯经久乃能证得所求
wú shàng zhèng děng pú tí gù bǐ pú sà yīng zuò shì niàn wǒ yú rú
无上正等菩提，故彼菩萨应作是念：‘我于如
shì zhū shèng dì guān suī yīng jīng qín yǒng měng xiū xí shí wú jiàn duàn
是诸圣谛观，虽应精勤勇猛修习，时无间断
rú jiù tóu rán ér yú qí zhōng bù yīng wèizhuó
如救头然，而于其中不应味著。’

yòu mǎn cí zǐ bǐ zhū pú sà bù yīng wèizhuó zhù pú tí fēn
“又，满慈子，彼诸菩萨不应味著助菩提分。

hé yǐ gù mǎn cí zǐ ruò shēn wèi zhuó sì niàn zhù sì zhèng duàn
何以故？满慈子，若深味著四念住、四正断、
sì shén zú wǔ gēn wǔ lì qī děng jué zhī bā shèng dào zhī
四神足、五根、五力、七等觉支、八圣道支，
xīn biàn zá rǎn bù néng rú shí lì lè yǒu qíng yì fù bù néng yán jìng
心便杂染，不能如实利乐有情，亦复不能严净
fó tǔ yóu sī jīng jiǔ nǎi néng zhèng dé suǒ qiú wú shàng zhèng děng pú
佛土，由斯经久乃能证得所求无上正等菩
tí gù bǐ pú sà yīng zuò shì niàn wǒ yú rú shì zhù pú tí fēn
提，故彼菩萨应作是念：‘我于如是助菩提分，
suī yīng jīng qín yǒng měng xiū xí shí wú jiàn duàn rú jiù tóu rán ér yú
虽应精勤勇猛修习，时无间断如救头然，而于
qí zhōng bù yīng wèi zhuó
其中不应味著。’

yòu mǎn cí zǐ bǐ zhū pú sà bù yīng wèi zhuó sān jiě tuō
“又，满慈子，彼诸菩萨不应味著三解脱
mén hé yǐ gù mǎn cí zǐ ruò shēn wèi zhuó kōng wú xiàng wú
门。何以故？满慈子，若深味著空、无相、无
yuàn jiě tuō mén xīn biàn zá rǎn bù néng rú shí lì lè yǒu qíng yì
愿解脱门，心便杂染，不能如实利乐有情，亦
fù bù néng yán jìng fó tǔ yóu sī jīng jiǔ nǎi néng zhèng dé suǒ qiú wú
复不能严净佛土，由斯经久乃能证得所求无
shàng zhèng děng pú tí gù bǐ pú sà yīng zuò shì niàn wǒ yú rú shì
上正等菩提，故彼菩萨应作是念：‘我于如是
sān jiě tuō mén suī yīng jīng qín yǒng měng xiū xí shí wú jiàn duàn rú jiù
三解脱门，虽应精勤勇猛修习，时无间断如救
tóu rán ér yú qí zhōng bù yīng wèi zhuó
头然，而于其中不应味著。’

yòu mǎn cí zǐ bǐ zhū pú sà bù yīng wèi zhuó tuó luó ní
“又，满慈子，彼诸菩萨不应味著陀罗尼
mén sān mó dì mén hé yǐ gù mǎn cí zǐ ruò shēn wèi zhuó tuó
门、三摩地门。何以故？满慈子，若深味著陀
luó ní mén sān mó dì mén xīn biàn zá rǎn bù néng rú shí lì lè
罗尼门、三摩地门，心便杂染，不能如实利乐
yǒu qíng yì fù bù néng yán jìng fó tǔ yóu sī jīng jiǔ nǎi néng zhèng dé
有情，亦复不能严净佛土，由斯经久乃能证得
suǒ qiú wú shàng zhèng děng pú tí gù bǐ pú sà yīng zuò shì niàn wǒ
所求无上正等菩提，故彼菩萨应作是念：‘我

yú rú shì tuó luó ní mén sān mó dì mén suī yīng jīng qín yǒng měng xiū
于如是陀罗尼门、三摩地门，虽应精勤勇猛修
xí shí wú jiàn duàn rú jiù tóu rán ér yú qí zhōng bù yīng wèi zhuó
习，时无间断如救头然，而于其中不应味著。

yòu mǎn cí zǐ bǐ zhū pú sà bù yīng wèi zhuó jìng lǜ wú
“又，满慈子，彼诸菩萨不应味著静虑、无
liàng děng zhì jiě tuō hé yǐ gù mǎn cí zǐ ruò shēn wèi zhuó
量、等至、解脱。何以故？满慈子，若深味著
jìng lǜ wú liàng děng zhì jiě tuō xīn biàn zá rǎn bù néng rú
静虑、无量、等至、解脱，心便杂染，不能如
shí lì lè yǒu qíng yì fù bù néng yán jìng fó tǔ yóu sī jīng jiǔ nǎi
实利乐有情，亦复不能严净佛土，由斯经久乃
néng zhèng dé suǒ qiú wú shàng zhèng děng pú tí gù bǐ pú sà yīng zuò
能证得所求无上正等菩提，故彼菩萨应作
shì niàn wǒ yú rú shì jìng lǜ wú liàng děng zhì jiě tuō suī
是念：‘我于如是静虑、无量、等至、解脱，虽
yīng jīng qín yǒng měng xiū xí shí wú jiàn duàn rú jiù tóu rán ér yú qí
应精勤勇猛修习，时无间断如救头然，而于其
zhōng bù yīng wèi zhuó
中不应味著。’

yòu mǎn cí zǐ bǐ zhū pú sà bù yīng wèi zhuó shèng chù
“又，满慈子，彼诸菩萨不应味著胜处、
biàn chù jiǔ cì dì dìng hé yǐ gù mǎn cí zǐ ruò shēn wèi zhuó
遍处、九次第定。何以故？满慈子，若深味著
shèng chù biàn chù jiǔ cì dì dìng xīn biàn zá rǎn bù néng rú shí
胜处、遍处、九次第定，心便杂染，不能如实
lì lè yǒu qíng yì fù bù néng yán jìng fó tǔ yóu sī jīng jiǔ nǎi néng
利乐有情，亦复不能严净佛土，由斯经久乃能
zhèng dé suǒ qiú wú shàng zhèng děng pú tí gù bǐ pú sà yīng zuò shì
证得所求无上正等菩提，故彼菩萨应作是
niàn wǒ yú rú shì shèng chù biàn chù jiǔ cì dì dìng suī yīng jīng
念：‘我于如是胜处、遍处、九次第定，虽应精
qín yǒng měng xiū xí shí wú jiàn duàn rú jiù tóu rán ér yú qí zhōng
勤勇猛修习，时无间断如救头然，而于其中
bù yīng wèi zhuó
不应味著。’

yòu mǎn cí zǐ bǐ zhū pú sà bù yīng wèi zhuó xiū zhū dì zhì
“又，满慈子，彼诸菩萨不应味著修诸地智。

hé yǐ gù mǎn cí zǐ ruò shēnwèizhuó xiū zhū dì zhì xīn biàn zá
何以故？满慈子，若深味著修诸地智，心便杂
rǎn bù néng rú shí lì lè yǒuqíng yì fù bù néngyánjìng fó tǔ
染，不能如实利乐有情，亦复不能严净佛土，
yóu sī jīng jiǔ nǎi néngzhèng dé suǒ qiú wú shàngzhèngděng pú tí gù
由斯经久乃能证得所求无上正等菩提，故
bǐ pú sà yīngzuò shì niàn wǒ yú rú shì xiū zhū dì zhì suī yīngjīng
彼菩萨应作是念：‘我于如是修诸地智，虽应精
qín yǒngměng xiū xí shí wú jiànduàn rú jiù tóu rán ér yú qí zhōng
勤勇猛修习，时无间断如救头然，而于其中
bù yīngwèizhuó
不应味著。’

yòu mǎn cí zǐ bǐ zhū pú sà bù yīngwèizhuó wǔ yǎn liù
“又，满慈子，彼诸菩萨不应味著五眼、六
shéntōng hé yǐ gù mǎn cí zǐ ruò shēnwèizhuó wǔ yǎn liù shén
神通。何以故？满慈子，若深味著五眼、六神
tōng xīn biàn zá rǎn bù néng rú shí lì lè yǒuqíng yì fù bù néng
通，心便杂染，不能如实利乐有情，亦复不能
yánjìng fó tǔ yóu sī jīng jiǔ nǎi néngzhèng dé suǒ qiú wú shàngzhèng
严净佛土，由斯经久乃能证得所求无上正
děng pú tí gù bǐ pú sà yīngzuò shì niàn wǒ yú rú shì wǔ yǎn
等菩提，故彼菩萨应作是念：‘我于如是五眼、
liù shéntōng suī yīngjīng qín yǒngměng xiū xí shí wú jiànduàn rú jiù
六神通，虽应精勤勇猛修习，时无间断如救
tóu rán ér yú qí zhōng bù yīngwèizhuó
头然，而于其中不应味著。’

yòu mǎn cí zǐ bǐ zhū pú sà bù yīngwèizhuó rú lái shí lì
“又，满慈子，彼诸菩萨不应味著如来十力、
sì wú suǒ wèi sì wú ài jiě hé yǐ gù mǎn cí zǐ ruò shēnwèi
四无所畏、四无碍解。何以故？满慈子，若深味
zhuó rú lái shí lì sì wú suǒ wèi sì wú ài jiě xīn biàn zá rǎn
著如来十力、四无所畏、四无碍解，心便杂染，
bù néng rú shí lì lè yǒuqíng yì fù bù néngyánjìng fó tǔ yóu sī
不能如实利乐有情，亦复不能严净佛土，由斯
jīng jiǔ nǎi néngzhèng dé suǒ qiú wú shàngzhèngděng pú tí gù bǐ pú
经久乃能证得所求无上正等菩提，故彼菩
sà yīngzuò shì niàn wǒ yú rú shì rú lái shí lì sì wú suǒ wèi
萨应作是念：‘我于如是如来十力、四无所畏、

sì wú ài jiě suī yīng jīng qín yǒng měng xiū xí shí wú jiàn duàn rú jiù
四无碍解，虽应精勤勇猛修习，时无间断如救
tóu rán ér yú qí zhōng bù yīng wèi zhuó
头然，而于其中不应味著。

yòu mǎn cí zǐ bǐ zhū pú sà bù yīng wèi zhuó dà cí dà
“又，满慈子，彼诸菩萨不应味著大慈、大
bēi dà xǐ dà shě hé yǐ gù mǎn cí zǐ ruò shēn wèi zhuó
悲、大喜、大舍。何以故？满慈子，若深味著
dà cí dà bēi dà xǐ dà shě xīn biàn zá rǎn bù néng rú shí
大慈、大悲、大喜、大舍，心便杂染，不能如实
lì lè yǒu qíng yì fù bù néng yán jìng fó tǔ yóu sī jīng jiǔ nǎi néng
利乐有情，亦复不能严净佛土，由斯经久乃能
zhèng dé suǒ qiú wú shàng zhèng děng pú tí gù bǐ pú sà yīng zuò shì
证得所求无上正等菩提，故彼菩萨应作是
niàn wǒ yú rú shì dà cí dà bēi dà xǐ dà shě suī yīng
念：‘我于如是大慈、大悲、大喜、大舍，虽应
jīng qín yǒng měng xiū xí shí wú jiàn duàn rú jiù tóu rán ér yú qí
精勤勇猛修习，时无间断如救头然，而于其
zhōng bù yīng wèi zhuó
中不应味著。’

yòu mǎn cí zǐ bǐ zhū pú sà bù yīng wèi zhuó shí bā fó bú
“又，满慈子，彼诸菩萨不应味著十八佛不
gòng fǎ hé yǐ gù mǎn cí zǐ ruò shēn wèi zhuó shí bā fó bú gòng
共法。何以故？满慈子，若深味著十八佛不共
fǎ xīn biàn zá rǎn bù néng rú shí lì lè yǒu qíng yì fù bù néng
法，心便杂染，不能如实利乐有情，亦复不能
yán jìng fó tǔ yóu sī jīng jiǔ nǎi néng zhèng dé suǒ qiú wú shàng zhèng
严净佛土，由斯经久乃能证得所求无上正
děng pú tí gù bǐ pú sà yīng zuò shì niàn wǒ yú rú shì shí bā fó
等菩提，故彼菩萨应作是念：‘我于如是十八佛
bú gòng fǎ suī yīng jīng qín yǒng měng xiū xí shí wú jiàn duàn rú jiù tóu
不共法，虽应精勤勇猛修习，时无间断如救头
rán ér yú qí zhōng bù yīng wèi zhuó
然，而于其中不应味著。’

yòu mǎn cí zǐ bǐ zhū pú sà bù yīng wèi zhuó wú wàng shī
“又，满慈子，彼诸菩萨不应味著无忘失
fǎ héng zhù shě xìng hé yǐ gù mǎn cí zǐ ruò shēn wèi zhuó wú
法、恒住舍性。何以故？满慈子，若深味著无

wàng shī fǎ héngzhù shěxìng xīn biàn zá rǎn bù néng rú shí lì lè
忘失法、恒住舍性，心便杂染，不能如实利乐
yǒuqíng yì fù bù néngyánjìng fó tǔ yóu sī jīng jiǔ nǎi néngzhèng dé
有情，亦复不能严净佛土，由斯经久乃能证得
suǒ qiú wú shàngzhèngděng pú tí gù bǐ pú sà yīngzuò shì niàn wǒ
所求无上正等菩提，故彼菩萨应作是念：‘我
yú rú shì wú wàng shī fǎ héngzhù shěxìng suī yīngjīng qín yǒngměng xiū
于如是无忘失法、恒住舍性，虽应精勤勇猛修
xí shí wú jiànduàn rú jiù tóu rán ér yú qí zhōng bù yīngwèizhuó
习，时无间断如救头然，而于其中不应味著。’

yòu mǎn cí zǐ bǐ zhū pú sà bù yīngwèizhuó yī qiè zhì
“又，满慈子，彼诸菩萨不应味著一切智、
dàoxiàng zhì yī qiè xiàng zhì hé yǐ gù mǎn cí zǐ ruò shēnwèi
道相智、一切相智。何以故？满慈子，若深味
zhuó yī qiè zhì dàoxiàng zhì yī qiè xiàng zhì xīn biàn zá rǎn bù
著一切智、道相智、一切相智，心便杂染，不
néng rú shí lì lè yǒuqíng yì fù bù néngyánjìng fó tǔ yóu sī jīng
能如实利乐有情，亦复不能严净佛土，由斯经
jiǔ nǎi néngzhèng dé suǒ qiú wú shàngzhèngděng pú tí gù bǐ pú sà
久乃能证得所求无上正等菩提，故彼菩萨
yīngzuò shì niàn wǒ yú rú shì yī qiè zhì dàoxiàng zhì yī qiè xiàng
应作是念：‘我于如是一切智、道相智、一切相
zhì suī yīngjīng qín yǒngměng xiū xí shí wú jiànduàn rú jiù tóu rán
智，虽应精勤勇猛修习，时无间断如救头然，
ér yú qí zhōng bù yīngwèizhuó
而于其中不应味著。’

yòu mǎn cí zǐ ruò zhū pú sà yù zhèng wú shàngzhèngděng
“又，满慈子，若诸菩萨欲证无上正等
pú tí bù yīngxiànxíng rú shì fēn bié wǒ yóu rú shì pú sà jìng jiè
菩提，不应现行如是分别：‘我由如是菩萨净戒，
shè shòu zhū xiàng jí zhū suí hǎo ruò zhū pú sà xiànxíng rú shì fēn bié
摄受诸相及诸随好。’若诸菩萨现行如是分别
xīn zhě yīng zhī míngwéi fàn pú sà jiè shì gù pú sà bù yīngtān qiú zhū
心者，应知名为犯菩萨戒。是故菩萨不应贪求诸
xiàng suí hǎo qiú qù wú shàngzhèngděng pú tí ruò zhū pú sà qǔ zhuó
相随好求趣无上正等菩提。若诸菩萨取著
xiàng hǎo shòu chí jìng jiè yīng zhī míngwéi qǔ zhuó jìng jiè yǒusuǒ huǐ fàn
相好受持净戒，应知名为取著净戒有所毁犯；

ruò zhū pú sà qǔ zhuó jìng jiè yǒu suǒ huǐ fàn dìng bù néng zhèng suǒ qiú
若诸菩萨取著净戒有所毁犯，定不能证所求
wú shàng zhèng děng pú tí
无上正等菩提。”

大般若波罗蜜多经卷第五百八十七

dà bō rě bō luó mì duō jīng juàn dì wǔ bǎi bā shí bā
大般若波罗蜜多经卷第五百八十八

táng sān zàng fǎ shī xuán zàng fèng zhào yì
唐三藏法师玄奘奉 诏译

dì shí èr jìng jiè bō luó mì duō fēn zhī wǔ
第十二净戒波罗蜜多分之五

ěr shí shì zūn gào shè lì zǐ rǔ néng rú shì ān zhù miào zhì
尔时，世尊告舍利子：“汝能如是安住妙智，
wèi rú shí zhī rú shì pú sà qǔ zhuó jìng jiè yǒu suǒ huǐ fàn rú shì pú
谓如实知如是菩萨取著净戒有所毁犯，如是菩
sà bù qǔ zhuó jiè wú suǒ huǐ fàn
萨不取著戒无所毁犯。”

shí shè lì zǐ biàn bó fó yán wǒ xìn rú lái yīng zhèng
时，舍利子便白佛言：“我信如来、应、正
děng jué suǒ shuō miào fǎ qǐ rú shì zhì fēi wǒ zì néng zuò rú shì shuō
等觉所说妙法起如是智，非我自能作如是说。
rú wǒ jiě fó suǒ shuō yì zhě zhū pú sà zhòng ruò zàn qǐ xīn xīn zàn
如我解佛所说义者，诸菩萨众若暂起心，欣赞
shēng wén huò dú jué dì yīng zhī huǐ fàn pú sà jìng jiè zhū pú sà zhòng
声闻或独觉地，应知毁犯菩萨净戒；诸菩萨众
ruò zàn qǐ xīn yàn huǐ shēng wén huò dú jué dì yīng zhī huǐ fàn pú sà
若暂起心，厌毁声闻或独觉地，应知毁犯菩萨
jìng jiè suǒ yǐ zhě hé ruò zhū pú sà xīn zàn shēng wén huò dú jué dì
净戒。所以者何？若诸菩萨欣赞声闻或独觉地，
biàn yú bǐ dì xīn shēng ài zhuó bù néng qù qiú yī qiè zhì zhì yú pú
便于彼地心生爱著，不能趣求一切智智，于菩
sà jiè yǒu suǒ huǐ fàn ruò zhū pú sà yàn huǐ shēng wén huò dú jué dì
萨戒有所毁犯；若诸菩萨厌毁声闻或独觉地，
biàn yú bǐ dì xīn shēng qīng miè jí zhàng suǒ qiú yī qiè zhì zhì yú pú
便于彼地心生轻蔑，即障所求一切智智，于菩
sà jiè yǒu suǒ huǐ fàn shì gù pú sà yú èr shèng dì bù yīng xīn zàn yì
萨戒有所毁犯，是故菩萨于二乘地，不应欣赞亦
bú yàn huǐ ruò zhū pú sà yú èr shèng dì xīn bù gōng jìng huò shēng ài
不厌毁。若诸菩萨于二乘地，心不恭敬或生爱

zhuó dāng zhī jiē shì xíng yú fēi chù ruò zhū pú sà xíng yú fēi chù
著，当知皆是行于非处。若诸菩萨行于非处，

dāng⁴⁰ zhī míng wéi fàn jiè pú sà yì míng qǔ zhuó jìng jiè xiàng zhě bù
当⁴⁰知名为犯戒菩萨，亦名取著净戒相者，不

néng zhèng dé yī qiè zhì zhì shì gù pú sà yú èr shèng dì dàn yīng
能证得一切智智，是故菩萨于二乘地，但应

yuǎn lí bù yīng zàn huǐ ruò zhū pú sà yú èr shèng dì bù yuǎn lí zhě
远离、不应赞毁。若诸菩萨于二乘地不远离者，

dìng bù néng dé suǒ qiú wú shàng zhèng děng pú tí
定不能得所求无上正等菩提。

fù cì shì zūn ruò zhū pú sà yuán wǔ yù jìng qǐ wèi zhuó xīn
“复次，世尊！若诸菩萨缘五欲境起味著心，

sūi fù míng wéi fēi lǐ zuò yì ér bú ài qí⁴¹ wú shàng pú tí suǒ yǐ
虽复名为非理作意，而不碍其⁴¹无上菩提。所以

zhě hé fēi lǐ zuò yì duò fán nǎo shù yóu bǐ fán nǎo lìng zhū pú sà
者何？非理作意堕烦恼数，由彼烦恼令诸菩萨

shòu bǐ bǐ shēng ruò shí ruò shí zhū pú sà zhòng yú bǐ bǐ qù shòu bǐ
受彼彼生，若时若时诸菩萨众于彼彼趣受彼

bǐ shēn ěr shí ěr shí bù shī jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lù
彼身，尔时尔时布施、净戒、安忍、精进、静虑、

bō rě bō luó mì duō jí yú wú liàng wú biān fó fǎ jiàn xué yuán mǎn ruò
般若波罗蜜多及余无量无边佛法渐学圆满；若

shí ruò shí bù shī jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lù bō rě bō
时若时布施、净戒、安忍、精进、静虑、般若波

luó mì duō jí yú wú liàng wú biān fó fǎ jiàn xué yuán mǎn ěr shí ěr shí
罗蜜多及余无量无边佛法渐学圆满，尔时尔时

shì zhū pú sà jiàn dé lín jìn yī qiè zhì zhì shì gù shì zūn wǒ wèi
是诸菩萨渐得邻近一切智智。是故，世尊！我谓

fán nǎo yú zhū pú sà yǒu dà ēn dé wèi néng suí shùn yī qiè zhì zhì ruò
烦恼于诸菩萨有大恩德，谓能随顺一切智智。若

zhū pú sà néng guān fán nǎo néng zhù yīn fā yī qiè zhì zhì yú pú sà
诸菩萨能观烦恼能助引发一切智智，于菩萨

zhòng yǒu dà ēn dé shì zhū pú sà yīng zhī yǐ zhèng yú yī qiè shì fāng
众有大恩德，是诸菩萨应知已证于一切事方

biàn shàn qiǎo rú shì pú sà yīng zhī ān zhù pú sà jìng jiè bō luó mì duō
便善巧，如是菩萨应知安住菩萨净戒波罗蜜多。

⁴⁰ 大正藏：应；永乐北藏及龙藏：当

⁴¹ 大正藏：甚碍；永乐北藏及龙藏：碍其

yīng zhī rú shì zhū pú sà zhòng yú pú sà jiè wú suǒ huǐ fàn yì bù qǔ
应知如是诸菩萨众，于菩萨戒无所毁犯，亦不取

zhuó pú sà jìng jiè
著菩萨净戒。”

ěr shí fó zàn shè lì zǐ yán shàn zāi shàn zāi rú shì
尔时，佛赞舍利子言：“善哉！善哉！如是！

rú shì rǔ néng shàn shuō zhū pú sà zhòng yú jìng jiè yǒu suǒ qǔ zhuó
如是！汝能善说诸菩萨众有于净戒有所取著、

yǒu suǒ huǐ fàn yǒu yú jìng jiè wú suǒ qǔ zhuó wú suǒ huǐ fàn rǔ xiǎn
有所毁犯，有于净戒无所取著、无所毁犯。汝显

rú lái shì shí yǔ zhě shì fǎ yǔ zhě shì shàn jì shuō fǎ suí fǎ zhě
如来是实语者，是法语者，是善记说法随法者。

yòu shè lì zǐ ruò pú sà mó hē sà ān zhù jìng jiè bō luó
“又，舍利子，若菩萨摩诃萨安住净戒波罗

mì duō zuò shì sī wéi shí fāng wú liàng wú biān shì jiè wú liàng yǒu qíng
蜜多，作是思惟：‘十方无量无边世界无量有情，

yóu wǒ suǒ zhù pú sà jìng jiè bō luó mì duō zēng shàng wēi lì wú jìng jiè
由我所住菩萨净戒波罗蜜多增上威力，无净戒

zhě jiē dé jìng jiè yǒu è jiè zhě jiē dé yuǎn lí yóu wǒ suǒ xué pú sà
者皆得净戒，有恶戒者皆得远离；由我所学菩萨

jìng jiè bō luó mì duō zēng shàng wēi lì shè shòu rú shì zhū yǒu qíng lèi
净戒波罗蜜多增上威力，摄受如是诸有情类，

jiē dé shū shèng lì yì ān lè shì pú sà mó hē sà dāng zhī chéng jiù
皆得殊胜利益安乐。’是菩萨摩诃萨当知成就

fāng biàn shàn qiǎo ruò shí ruò shí yǐ zì jìng jiè bō luó mì duō huí shī
方便善巧，若时若时以自净戒波罗蜜多，回施

wú liàng wú biān shì jiè wú liàng yǒu qíng ěr shí ěr shí suǒ zhù jìng jiè bō
无量无边世界无量有情，尔时尔时所住净戒波

luó mì duō jiàn cì zēng zhǎng ruò shí ruò shí suǒ zhù jìng jiè bō luó mì duō
罗蜜多渐次增长；若时若时所住净戒波罗蜜多

jiàn cì zēng zhǎng ěr shí ěr shí fù néng shè shòu wú liàng jìng jiè bō luó
渐次增长，尔时尔时复能摄受无量净戒波罗

mì duō ruò shí ruò shí fù néng shè shòu wú liàng jìng jiè bō luó mì duō
蜜多；若时若时复能摄受无量净戒波罗蜜多，

ěr shí ěr shí fù néng shè shòu wú liàng wú shù wēi miào fó fǎ yóu sī
尔时尔时复能摄受无量无数微妙佛法，由斯

jí dé yī qiè zhì zhì
疾得一切智智。

yòu shè lì zǐ ruò pú sà mó hē sà ān zhù jìng jiè bō luó
“又，舍利子，若菩萨摩诃萨安住净戒波罗
mì duō zuò shì sī wéi shí fāng wú liàng wú biān shì jiè wú liàng yǒu qíng
蜜多，作是思惟：‘十方无量无边世界无量有情，
yóu wǒ suǒ zhù pú sà jìng jiè bō luó mì duō zēng shàng wēi lì wèi fā wú
由我所住菩萨净戒波罗蜜多增上威力，未发无
shàng pú tí xīn zhě jiē néng fā xīn yǐ fā wú shàng pú tí xīn zhě
上菩提心者，皆能发心；已发无上菩提心者，
jiē yǒng bú tuì ruò yú wú shàng zhèng děng jué xīn yǐ bú tuì zhě sù
皆永不退；若于无上正等觉心已不退者，速
néng yuán mǎn yī qiè zhì zhì shì pú sà mó hē sà fāng biàn shàn qiǎo
能圆满一切智智。’是菩萨摩诃萨方便善巧，
yuán zhū pú sà huí shī jìng jiè bō luó mì duō ruò shí ruò shí huí shī jìng
缘诸菩萨回施净戒波罗蜜多，若时若时回施净
jiè bō luó mì duō ěr shí ěr shí néng bù yuǎn lí yī qiè zhì xīn ruò
戒波罗蜜多，尔时尔时能不离一切智心；若
shí ruò shí néng bù yuǎn lí yī qiè zhì xīn ěr shí ěr shí jiàn cì lín jìn
时若时能不离一切智心，尔时尔时渐次邻近
yī qiè zhì zhì shì pú sà mó hē sà yóu cǐ shàn gēn zēng shàng wēi lì
一切智智。是菩萨摩诃萨由此善根增上威力，
fù néng shè shòu wú liàng jìng jiè bō luó mì duō lìng jiàn zēng guǎng yì néng
复能摄受无量净戒波罗蜜多令渐增广，亦能
shè shòu wú liàng wú shù wēi miào fó fǎ lìng jiàn yuán mǎn
摄受无量无数微妙佛法令渐圆满。

yòu shè lì zǐ ruò pú sà mó hē sà ān zhù jìng jiè bō luó
“又，舍利子，若菩萨摩诃萨安住净戒波罗
mì duō yǐ zì suǒ zhù pú sà jìng jiè bō luó mì duō shī yī pú sà suǒ
蜜多，以自所住菩萨净戒波罗蜜多施一菩萨所
huò fú jù shèng shī jīng qié shā shù shì jiè fàn jiè yǒu qíng jiē lìng yuán
获福聚，胜施殊伽沙数世界犯戒有情皆令圆
mǎn shòu chí jìng jiè ruò pú sà mó hē sà ān zhù jìng jiè bō luó mì duō
满受持净戒。若菩萨摩诃萨安住净戒波罗蜜多，
yǐ zì suǒ zhù pú sà jìng jiè bō luó mì duō huí shī shí fāng zhū yǒu qíng
以自所住菩萨净戒波罗蜜多，回施十方诸有情
lèi lìng zhù jìng jiè yuǎn lí huǐ fàn suǒ huò fú jù wú liàng wú biān
类，令住净戒远离毁犯，所获福聚无量无边。
yǒu pú sà mó hē sà ān zhù jìng jiè bō luó mì duō yǐ zì suǒ zhù pú sà
有菩萨摩诃萨安住净戒波罗蜜多，以自所住菩萨

jìng jiè bō luó mì duō shī yī pú sà suǒ huò fú jù yú qián pú sà suǒ
净戒波罗蜜多施一菩萨所获福聚，于前菩萨所
huò fú jù bǎi bèi wéi shèng qiān bèi wéi shèng nǎi zhì wū bō ní shā
获福聚，百倍为胜，千倍为胜，乃至邬波尼杀
tán bèi yì fù wéi shèng hé yǐ gù shè lì zǐ shì pú sà mó hē sà
昙倍亦复为胜。何以故？舍利子，是菩萨摩诃萨
yǐ zì suǒ zhù pú sà jìng jiè bō luó mì duō shī yī pú sà lìng qí shè
以自所住菩萨净戒波罗蜜多施一菩萨，令其摄
shòu yī qiè zhì zhì yì lìng rèn chí yī qiè zhì zhì cǐ yī pú sà jì néng
受一切智智，亦令任持一切智智。此一菩萨既能
shè shòu yī qiè zhì zhì fù néng rèn chí yī qiè zhì zhì zé néng shè shòu
摄受一切智智，复能任持一切智智，则能摄受、
rèn chí wú liàng wú biān shì jiè wú liàng yǒu qíng jīe lìng ān zhù suǒ yǒu jìng
任持无量无边世界无量有情，皆令安住所有净
jiè lí zhū huǐ fàn rú shì zhǎn zhuǎn duō suǒ ráo yì
戒离诸毁犯，如是展转多所饶益。

pì rú dà shè yī zhù shí jiān wú liàng zhòng shēng yú zhōng zhǐ
“譬如大舍一柱十间，无量众生于中止
zhù gòng xiāng xī xì huān yú shòu lè yǒu bào è rén yù fá qí zhù
住，共相嬉戏欢娱受乐。有暴恶人欲伐其柱，
shí yǒu shàn shì gào è rén yán jīn cǐ shè zhōng duō zhū zú lèi gòng
时，有善士告恶人言：‘今此舍中多诸族类，共
xiāng xī xì huān yú shòu lè ruò fá cǐ zhù qí shè bēng cuī sǔn hài cǐ
相嬉戏欢娱受乐，若伐此柱其舍崩摧，损害此
zhōng wú liàng shēng mìng rú shì shàn shì wèi yù lì lè qí zhōng zhǐ zhù
中无量生命。’如是善士为欲其乐其中止住
wú liàng yǒu qíng zhē bǐ è rén bú lìng fá zhù shí yǒu nán zǐ zàn shàn
无量有情，遮彼恶人不令伐柱。时，有男子赞善
shì yán shàn zāi shàn zāi rǔ jīn yǐ shī wú liàng shēng lèi shòu mìng
士言：‘善哉！善哉！汝今已施无量生类寿命
ān lè rú shì pú sà yù zhèng wú shàng zhèng děng pú tí yīng yǐ dà
安乐。’如是菩萨欲证无上正等菩提，应以大
shèng bù shī jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lǜ bō rě bō luó mì
乘布施、净戒、安忍、精进、静虑、般若波罗蜜
duō jí yú wú liàng wú biān fó fǎ jiào jiè jiào shòu lìng zhèng wú shàng
多及余无量无边佛法教诫教授，令证无上
zhèng děng pú tí yǔ zhū yǒu qíng zuò dà ráo yì ruò yǐ dú jué jí shēng
正等菩提，与诸有情作大饶益；若以独觉及声

wénshèngōng dé shàngēnjiào jiè jiàoshòu biànzhàng wú liàng wú biānyǒu
闻乘功德善根教诫教授，便障无量无边有
qíng ā luó hàn děng shū shèngōng dé
情、阿罗汉等殊胜功德。

ruò yǒu pú sà yù zhèng wú shàngzhèngděng pú tí néng yǐ
“若有菩萨欲证无上正等菩提，能以

dà shèng bù shī jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lǜ bō rě bō luó
大乘布施、净戒、安忍、精进、静虑、般若波罗

mì duō jí yú wú liàng wú biān fó fǎ jiào jiè jiàoshòu lìng qí shèshòu yī
蜜多及余无量无边佛法教诫教授，令其摄受一

qiè zhì zhì yì lìng rèn chí yī qiè zhì zhì jì lìng shèshòu yī qiè zhì zhì
切智智，亦令任持一切智智。既令摄受一切智智，

yì lìng rèn chí yī qiè zhì zhì jí shī wú liàng wú biānyǒu qíng ā luó hàn
亦令任持一切智智，即施无量无边有情、阿罗汉

děng shū shèngōng dé rú shì pú sà yù zhèng wú shàngzhèngděng pú
等殊胜功德。如是菩萨欲证无上正等菩

tí néng yǐ dà shèng bù shī jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lǜ
提，能以大乘布施、净戒、安忍、精进、静虑、

bō rě bō luó mì duō jí yú wú liàng wú biān fó fǎ jiào jiè jiàoshòu jí
般若波罗蜜多及余无量无边佛法教诫教授，即

wéi jiào jiè jiàoshòu wú liàng wú biānyǒu qíng lìng xíng zhǒng zhǒng ān lè
为教诫教授无量无边有情，令行种种安乐

miào xíng rú shì pú sà ān zhù jìng jiè bō luó mì duō zuò shì sī wéi
妙行。如是菩萨安住净戒波罗蜜多，作是思惟：

yóu wǒ suǒ zhù pú sà jìng jiè bō luó mì duō yuàn zhū yǒu qíng jiē jù
‘由我所住菩萨净戒波罗蜜多，愿诸有情皆具

jìng jiè yuǎn lí huǐ fàn yuàn yǐ rú shì huí shī shàngēn yī qiè yǒu qíng
净戒远离毁犯。愿以如是回施善根，一切有情

jiē dé zhèng niàn yóu zhèng niàn gù jiē shēng xǐ lè bǐ zhū yǒu qíng
皆得正念，由正念故皆生喜乐。’彼诸有情

wén cǐ yǔ yǐ xīn lí huǐ fàn shòu chí jìng jiè
闻此语已，心离毁犯受持净戒。

fù yǒu pú sà ān zhù jìng jiè bō luó mì duō néng qǐ yī xīn
“复有菩萨安住净戒波罗蜜多，能起一心

yǐ suǒ zhù jiè shī yī pú sà yú qiángōng dé bǎi bèi wéi shèng qiān
以所住戒施一菩萨，于前功德，百倍为胜，千

bèi wéi shèng nǎi zhì wū bō ní shā tán bèi yì fù wéi shèng rú shì pú
倍为胜，乃至邬波尼杀昙倍亦复为胜。如是菩

sà ruò shí ruò shí wèiyǒuqíng gù yǐ suǒ zhù jiè huí shī pú sà ěr shí
萨若时若时为有情故，以所住戒回施菩萨，尔时
ěr shí pú sà jìng jiè bō luó mì duōjiàn cì zēngzhǎng jí néngzhèng dé
尔时菩萨净戒波罗蜜多渐次增长，疾能证得
yī qiè zhì zhì
一切智智。

rú shì pú sà ān zhù jìng jiè bō luó mì duō huí shī yǒuqíng
“如是菩萨安住净戒波罗蜜多，回施有情
suǒ huò fú jù zhǒngzhǒngchā bié
所获福聚种种差别。”

ěr shí shè lì zǐ bó fó yán shì zūn rú shì pú sà yún hé
尔时，舍利子白佛言：“世尊！如是菩萨云何
yīng zhī rú shì pú sà jīng jǐ jié shù dāng dé chū lí rú shì pú sà fā
应知如是菩萨经几劫数当得出离？如是菩萨发
qù dà shèng yǐ jīng jiǔ rú
趣大乘已经久如？”

ěr shí fó gào shè lì zǐ yán yīng zhī rú shì pú sà néng yǐ
尔时，佛告舍利子言：“应知如是菩萨能以
bù shī jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lǜ bō rě bō luó mì duō
布施、净戒、安忍、精进、静虑、般若波罗蜜多，
jiào jiè jiàoshòuzhū yǒuqíng lèi lìng fā wú shàngzhèngděng jué xīn wú
教诫教授诸有情类，令发无上正等觉心，无
dào xiū xíngzhū pú sà xíng jí zhèng wú shàngzhèngděng pú tí yǔ zhū
倒修行诸菩萨行，疾证无上正等菩提，与诸
yǒuqíngzuò dà ráo yì yīng zhī rú shì pú sà néng yǐ bù shī jìng jiè
有情作大饶益。应知如是菩萨能以布施、净戒、
ān rěn jīng jìn jìng lǜ bō rě bō luó mì duō wèi zhū yǒuqíng huí
安忍、精进、静虑、般若波罗蜜多，为诸有情回
xiàng yuàn dé yī qiè zhì zhì wèi zuò shì niàn yuàn wǒ huí cǐ suǒ xiū
向愿得一切智智，谓作是念：‘愿我回此所修
bù shī bō luó mì duō shī zhū yǒuqíng lìng qiān tān zhě jiē néng bù shī
布施波罗蜜多施诸有情，令悭贪者皆能布施；
yuàn wǒ huí cǐ suǒ xiū jìng jiè bō luó mì duō shī zhū yǒuqíng lìng fàn jiè
愿我回此所修净戒波罗蜜多施诸有情，令犯戒
zhě jiē dé jìng jiè yuàn wǒ huí cǐ suǒ xiū ān rěn bō luó mì duō shī zhū
者皆得净戒；愿我回此所修安忍波罗蜜多施诸
yǒuqíng lìng chēnfèn zhě jiē dé ān rěn yuàn wǒ huí cǐ suǒ xiū jīng jìn
有情，令瞋忿者皆得安忍；愿我回此所修精进

bō luó mì duō shī zhū yǒu qíng lìng xiè dài zhě jiē dé jīng jìn yuàn wǒ huí
波罗蜜多施诸有情，令懈怠者皆得精进；愿我回

cǐ suǒ xiū jìng lù bō luó mì duō shī zhū yǒu qíng lìng luàn xīn zhě jiē dé
此所修静虑波罗蜜多施诸有情，令乱心者皆得

jìng lù yuàn wǒ huí cǐ suǒ xiū bō rě bō luó mì duō shī zhū yǒu qíng lìng
静虑；愿我回此所修般若波罗蜜多施诸有情，令

è huì zhě jiē dé miào huì 。””
恶慧者皆得妙慧。””

shí shè lì zǐ fù bó fó yán rú shì pú sà huí jǐ shàngēn
时，舍利子复白佛言：“如是菩萨回己善根

shī yǒu qíng lèi jīng jǐ jié shù xiū xíng dà shèng dāng dé chū lí 。”
施有情类，经几劫数修行大乘当得出离？”

ěr shí fó gào shè lì zǐ yán rú shì pú sà huí jǐ shàngēn
尔时，佛告舍利子言：“如是菩萨回己善根

shī yǒu qíng lèi wǔ bǎi dà jié xiū xíng dà shèng dāng dé chū lí
施有情类，五百大劫修行大乘当得出离。

yòu shè lì zǐ rú shì pú sà huò yǒu chéng jiù fāng biàn shàn
“又，舍利子，如是菩萨或有成就方便善

qiǎo yù jí zhèng dé yī qiè zhì zhì bǐ jí yú cǐ xián jié zhī zhōng
巧，欲疾证得一切智智；彼即于此贤劫之中，

yuàn chéng rú lái yīng zhèng děng jué duò qiān fó shù zhèng dé
愿成如来、应、正等觉，堕千佛数，证得

wú shàng zhèng děng pú tí rú cí shì fó kōng zhū è qù chū huì shuō
无上正等菩提。如慈氏佛空诸恶趣，初会说

fǎ bǎi qiān jù zhī zhū shēng wén zhòng chéng ā luó hàn rú shì pú sà
法百千俱胝诸声闻众成阿罗汉；如是菩萨

wǒ shuō yǐ yú èr qiān jié zhōng xiū pú tí xíng qiú zhèng wú shàng zhèng
我说已于二千劫中修菩提行，求证无上正

děng pú tí yù wèi yǒu qíng zuò dà ráo yì zhū yú pú sà ruò jù rú
等菩提，欲为有情作大饶益。诸余菩萨若具如

qián zhū xíng zhuàng xiàng dāng zhī bǐ jīng wǔ bǎi dà jié xiū xué dà
前诸行、状、相，当知彼经五百大劫修学大

shèng dāng zhī chū lí rú shì pú sà dāng zhī yǐ zhù bú tuì zhuǎn wèi 。”
乘当知⁴²出离，如是菩萨当知已住不退转位。”

shí shè lì zǐ fù bó fó yán ruò zhū pú sà wén shuō rú shì
时，舍利子复白佛言：“若诸菩萨闻说如是

⁴² 大正藏：得；永乐北藏及龙藏：知

bō luó mì duōxiāngyìng fǎ jiào yīng shēng huān xǐ suǒ yǐ zhě hé ruò
波罗蜜多相应法教应生欢喜。所以者何？若
zhū pú sà wén shuō rú shì bō luó mì duōxiāngyìng fǎ jiào shēng huān xǐ
诸菩萨闻说如是波罗蜜多相应法教生欢喜
zhě dìng bù shě lí zhū fó shì zūn zhū fó shì zūn yì bù shě bǐ
者，定不舍离诸佛世尊，诸佛世尊亦不舍彼。”

ěr shí fó gào shè lì zǐ yán rú shì rú shì rú rǔ suǒ
尔时，佛告舍利子言：“如是！如是！如汝所
shuō ruò zhū pú sà wén shuō rú shì bō luó mì duōxiāngyìng fǎ jiào jīng
说。若诸菩萨闻说如是波罗蜜多相应法教，经
yī zhòu yè shēn xīn huān xǐ xiāng xù zhù zhě shì zhū pú sà dāng zhī yǐ
一昼夜深心欢喜相续住者，是诸菩萨当知已
jiǔ fā qù dà shèng ruò zhū pú sà wén shuō rú shì bō luó mì duōxiāng
久发趣大乘；若诸菩萨闻说如是波罗蜜多相
yìng fǎ jiào jīng èr zhòu yè shēn xīn huān xǐ xiāng xù zhù zhě shì zhū pú
应法教，经二昼夜深心欢喜相续住者，是诸菩
sà dāng zhī fù jiǔ fā qù dà shèng ruò zhū pú sà wén shuō rú shì bō
萨当知复久发趣大乘；若诸菩萨闻说如是波
luó mì duōxiāngyìng fǎ jiào jīng sān zhòu yè zhǎn zhuǎn nǎi zhì jīng qī zhòu
罗蜜多相应法教，经三昼夜展转乃至经七昼
yè shēn xīn huān xǐ xiāng xù zhù zhě shì zhū pú sà dāng zhī gèng jiǔ
夜，深心欢喜相续住者，是诸菩萨当知更久
nǎi zhì shèn jiǔ fā qù dà shèng
乃至甚久发趣大乘。”

shí shè lì zǐ biàn bó fó yán rú wǒ jiě fó suǒ shuō yì zhě
时，舍利子便白佛言：“如我解佛所说义者，
shì zhū pú sà fā qù dà shèng yǐ jīng bǎi jié huò èr bǎi jié huò sān
是诸菩萨发趣大乘，已经百劫、或二百劫、或三
bǎi jié zhǎn zhuǎn nǎi zhì huò qī bǎi jié shì zhū pú sà xiū xíng dà shèng
百劫，展转乃至或七百劫。是诸菩萨修行大乘，
jīng qī bǎi jié dāng dé chū lí shì zhū pú sà yóu cǐ yīn yuán gōng dé
经七百劫当得出离。是诸菩萨由此因缘，功德
shàngēnjiàn cì zēngzhǎng shì zhū pú sà fāngbiàn shànqiǎowén shuō rú
善根渐次增长。是诸菩萨方便善巧闻说如
shì bō luó mì duōxiāngyìng fǎ jiào suī shēn huān xǐ ér wú rǎn zhuó shì
是波罗蜜多相应法教，虽深欢喜而无染著。是
zhū pú sà běn xìng qīng jìng wén shuō dà shèng shēn xīn huān xǐ
诸菩萨本性清净，闻说大乘深心欢喜。”

ěr shí fó gào shè lì zǐ yán rú shì rú shì rú rǔ suǒ
尔时，佛告舍利子言：“如是！如是！如汝所
shuō rǔ chéng fó lì néng shuō rú shì bō luó mì duō xiāng yìng fǎ jiào
说。汝承佛力能说如是波罗蜜多相应法教。
ruò zhū pú sà mó hē sà zhòng jù rú qián shuō zhū xíng zhuàng xiàng
若诸菩萨摩诃萨众具如前说诸行、状、相，
dāng zhī yǐ jiǔ fā qù dà shèng rú shì pú sà mó hē sà zhòng yǐ yú
当知已久发趣大乘，如是菩萨摩诃萨众已于
pú tí xīn bú tuì zhuǎn ruò zhū pú sà wén shuō rú shì bō luó mì duō
菩提心不退转。若诸菩萨闻说如是波罗蜜多
xiāng yìng fǎ jiào bù shēng huān xǐ shì zhū pú sà fā qù dà shèng dāng
相应法教不生欢喜，是诸菩萨发趣大乘当
zhī wèi jiǔ wǒ yú rú shì xīn qù dà shèng zhū pú sà zhòng yì wèi xuān
知未久。我于如是新趣大乘诸菩萨众，亦为宣
shuō bō luó mì duō xiāng yìng fǎ jiào lìng qín xiū xué jiàn dāng zhèng dé yī
说波罗蜜多相应法教，令勤修学渐当证得一
qiè zhì zhì
切智智。”

ěr shí shè lì zǐ bó fó yán shì zūn shèn qí rú lái
尔时，舍利子白佛言：“世尊！甚奇！如来、
yīng zhèng děng jué yú zhū pú sà jiē bú qì shě
应、正等觉于诸菩萨皆不弃舍。”

ěr shí fó gào shè lì zǐ yán rǔ wèi rú lái yīng zhèng
尔时，佛告舍利子言：“汝谓如来、应、正
děng jué wéi bú qì shě zhū pú sà yé rǔ jīn bù yīng zuò rú shì jiàn
等觉唯不弃舍诸菩萨耶？汝今不应作如是见。
hé yǐ gù shè lì zǐ yī qiè rú lái yīng zhèng děng jué jiē bú
何以故？舍利子，一切如来、应、正等觉皆不
qì shě yī qiè yǒu qíng yī qiè rú lái yīng zhèng děng jué jiē shēn mǐn
弃舍一切有情，一切如来、应、正等觉皆深愍
niàn yī qiè yǒu qíng yú zhū yǒu qíng cháng zuò shì niàn yǐ hé fāng biàn
念一切有情，于诸有情常作是念：‘以何方便，
lìng bǐ yǒu qíng yú shēng sǐ kǔ sù dé jiě tuō
令彼有情于生死苦速得解脱？’

yòu shè lì zǐ rǔ děng dāng zhī zhū fó shì zūn qí xīn
“又，舍利子，汝等当知！诸佛世尊其心
píng děng rú yú fó suǒ qǐ chún jìng xīn ān zhù cí bēi yǔ lè bá kǔ
平等，如于佛所起纯净心，安住慈悲与乐拔苦，

rú shì mǐnniàn yī qiè yǒuqíng píngděng yù lìng lí kǔ dé lè
如是愍念一切有情，平等欲令离苦得乐。

yòu shè lì zǐ ruò zhū rú lái yīng zhèngděngjué
“又，舍利子，若诸如来、应、正等觉，
yú zhū fó suǒ zhù bié yì xīn yú zhū pú sà zhù bié yì xīn yú zhū dú
于诸佛所住别异心，于诸菩萨住别异心，于诸独
jué zhù bié yì xīn yú ā luó hàn zhù bié yì xīn yú bù huánzhě zhù bié
觉住别异心，于阿罗汉住别异心，于不还者住别
yì xīn yú yī lái zhě zhù bié yì xīn yú yù liú zhě zhù bié yì xīn
异心，于一来者住别异心，于预流者住别异心，
yú suí fǎ xíng zhù bié yì xīn yú suí xìn xíng zhù bié yì xīn yú wài wǔ
于随法行住别异心，于随信行住别异心，于外五
tōng zhù bié yì xīn yú zhū chéng jiù bié jiě tuō jiè zhù bié yì xīn yú
通住别异心，于诸成就别解脱戒住别异心，于
zhū chéng jiù shí shàn yè dào zhù bié yì xīn yú zhū chéng jiù shí è yè
诸成就十善业道住别异心，于诸成就十恶业
dào zhù bié yì xīn yú zhān tú luó bǔ jié suǒ děng zhù bié yì xīn
道住别异心，于旃荼罗、补羯娑等住别异心，
zé zhū rú lái yīng zhèngděngjué xīn yǒu chā bié suí yù ér xíng
则诸如来、应、正等觉心有差别、随欲而行，
yīng fēi rú lái yīng zhèngděngjué
应非如来、应、正等觉。

yòu shè lì zǐ rán zhū rú lái yīng zhèngděngjué rú
“又舍利子，然诸如来、应、正等觉，如
yú fó suǒ qǐ chúnjìng xīn ān zhù cí bēi yǔ lè bá kǔ yú pú sà suǒ
于佛所起纯净心，安住慈悲与乐拔苦，于菩萨所
yì fù rú shì rú yú pú sà qǐ chúnjìng xīn ān zhù cí bēi yǔ lè bá
亦复如是。如于菩萨起纯净心，安住慈悲与乐拔
kǔ yú dú jué suǒ yì fù rú shì rú yú dú jué qǐ chúnjìng xīn ān
苦，于独觉所亦复如是。如于独觉起纯净心，安
zhù cí bēi yǔ lè bá kǔ yú ā luó hàn yì fù rú shì rú yú ā luó
住慈悲与乐拔苦，于阿罗汉亦复如是。如于阿罗
hàn qǐ chúnjìng xīn ān zhù cí bēi yǔ lè bá kǔ yú bù huánzhě yì
汉起纯净心，安住慈悲与乐拔苦，于不还者亦
fù rú shì rú yú bù huánzhě qǐ chúnjìng xīn ān zhù cí bēi yǔ lè
复如是。如于不还者起纯净心，安住慈悲与乐
bá kǔ yú yī lái zhě yì fù rú shì rú yú yī lái zhě qǐ chúnjìng xīn
拔苦，于一来者亦复如是。如于一来者起纯净心，

ān zhù cí bēi yǔ lè bá kǔ yú yù liú zhě yì fù rú shì rú yú yù
安住慈悲与乐拔苦，于预流者亦复如是。如于预
liú zhě qǐ chúnjìng xīn ān zhù cí bēi yǔ lè bá kǔ yú suí fǎ xíng yì
流者起纯净心，安住慈悲与乐拔苦，于随法行亦
fù rú shì rú yú suí fǎ xíng qǐ chúnjìng xīn ān zhù cí bēi yǔ lè bá
复如是。如于随法行起纯净心，安住慈悲与乐拔
kǔ yú suí xìn xíng yì fù rú shì rú yú suí xìn xíng qǐ chúnjìng xīn
苦，于随信行亦复如是。如于随信行起纯净心，
ān zhù cí bēi yǔ lè bá kǔ yú wài wǔ tōng yì fù rú shì rú yú wài
安住慈悲与乐拔苦，于外五通亦复如是。如于外
wǔ tōng qǐ chúnjìng xīn ān zhù cí bēi yǔ lè bá kǔ yú zhū chéng jiù
五通起纯净心，安住慈悲与乐拔苦，于诸成就
bié jiě tuō jiè yì fù rú shì rú yú chéng jiù bié jiě tuō jiè qǐ chúnjìng
别解脱戒亦复如是。如于成就别解脱戒起纯净
xīn ān zhù cí bēi yǔ lè bá kǔ yú zhū chéng jiù shí shàn yè dào yì
心，安住慈悲与乐拔苦，于诸成就十善业道亦
fù rú shì rú yú chéng jiù shí shàn yè dào qǐ chúnjìng xīn ān zhù cí
复如是。如于成就十善业道起纯净心，安住慈
bēi yǔ lè bá kǔ yú zhū chéng jiù shí è yè dào yì fù rú shì rú
悲与乐拔苦，于诸成就十恶业道亦复如是。如
yú chéng jiù shí è yè dào qǐ chúnjìng xīn ān zhù cí bēi yǔ lè bá
于成就十恶业道起纯净心，安住慈悲与乐拔
kǔ yú zhān tú luó bǔ jié suōděng yì fù rú shì yóu cǐ rú lái
苦，于旃荼罗、补羯娑等亦复如是。由此如来、
yīng zhèngděngjué xīn wú chābié bù suí yù xíng gù míng rú lái
应、正等觉心无差别、不随欲行故，名如来、
yīng zhèngděngjué shì gù zhū fó jù dà bēi huì zhù yī qiè fǎ píng
应、正等觉。是故诸佛具大悲慧、住一切法平
děngxìngzhōng yú zhū yǒuqíng jiē bú qì shě
等性中，于诸有情皆不弃舍。

yòu shè lì zǐ wǒ dōu bú jiàn zhū fó shì zūn yú suǒ yuán jìng
“又，舍利子，我都不见诸佛世尊于所缘境
jí yú shǎo shì qǐ ài huì zhě ruò zhū rú lái yīng zhèngděngjué yú
及于少事起爱恚者，若诸如来、应、正等觉于
suǒ yuán shì qǐ ài huì děng wú yǒu shì chù hé yǐ gù shè lì zǐ
所缘事起爱恚等，无有是处。何以故？舍利子，
zhū fó shì zūn yú ài huì děng yī qiè fán nǎo jiē yǒng duàn gù
诸佛世尊于爱恚等一切烦恼皆永断故。

yòu shè lì zǐ rán zhū rú lái yīng zhèngděngjué yú
“又，舍利子，然诸如来、应、正等觉于
zhū pú sà zuì bú qì shě hé yǐ gù shè lì zǐ yǐ zhū rú lái
诸菩萨最不弃舍。何以故？舍利子，以诸如来、
yīng zhèngděngjué bō niè pán hòu yǒu zhū pú sà jīng jìn xiū xíng bù shī
应、正等觉般涅槃后，有诸菩萨精进修行布施、
jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lǜ bō rě bō luó mì duō jiàn cì yuán
净戒、安忍、精进、静虑、般若波罗蜜多渐次圆
mǎn jīng qín xiū xué nèi kōng wài kōng nèi wài kōng kōng kōng dà
满；精勤修学内空、外空、内外空、空空、大
kōng shèng yì kōng yǒu wéi kōng wú wéi kōng bì jìng kōng wú
空、胜义空、有为空、无为空、毕竟空、无
jì kōng sǎn kōng wú biàn yì kōng běn xìng kōng zì xiàng kōng
际空、散空、无变异空、本性空、自相空、
gòng xiàng kōng yī qiè fǎ kōng bù kě dé kōng wú xìng kōng zì
共相空、一切法空、不可得空、无性空、自
xìng kōng wú xìng zì xìng kōng wú diān dǎo zhì jiàn cì yuán mǎn jīng qín
性空、无性自性空，无颠倒智渐次圆满；精勤
xiū xué zhū fǎ zhēn rú fǎ jiè fǎ xìng bù xū wàng xìng bú biàn
修学诸法真如、法界、法性、不虚妄性、不变
yì xìng píng děng xìng lí shēng xìng fǎ dìng fǎ zhù shí jì
异性、平等性、离生性、法定、法住、实际、
xū kōng jiè bù sī yì jiè wú diān dǎo zhì jiàn cì yuán mǎn jīng qín xiū
虚空界、不思議界无颠倒智渐次圆满；精勤修
xué wú míng yuán xíng xíng yuán shí shí yuán míng sè míng sè yuán liù
学无明缘行，行缘识，识缘名色，名色缘六
chù liù chù yuán chù chù yuán shòu shòu yuán ài ài yuán qǔ
处，六处缘触，触缘受，受缘爱，爱缘取，
qǔ yuán yǒu yǒu yuán shēng shēng yuán lǎo sǐ wú diān dǎo zhì jiàn cì
取缘有，有缘生，生缘老死无颠倒智渐次
yuán mǎn jīng qín xiū xué wú míng miè gù xíng miè xíng miè gù shí miè
圆满；精勤修学无明灭故行灭，行灭故识灭，
shí miè gù míng sè miè míng sè miè gù liù chù miè liù chù miè gù chù miè
识灭故名色灭，名色灭故六处灭，六处灭故触灭，
chù miè gù shòu miè shòu miè gù ài miè ài miè gù qǔ miè qǔ miè gù
触灭故受灭，受灭故爱灭，爱灭故取灭，取灭故
yǒu miè yǒu miè gù shēng miè shēng miè gù lǎo sǐ miè wú diān dǎo zhì jiàn
有灭，有灭故生灭，生灭故老死灭无颠倒智渐

cì yuánmǎn jīng qín xiū xué kǔ jí miè dào shèng dì wú diāndǎo
次圆满；精勤修学苦、集、灭、道圣谛无颠倒

zhì jiàn cì yuánmǎn jīng qín xiū xué sì jìng lǜ sì wú liàng sì wú
智渐次圆满；精勤修学四静虑、四无量、四无

sè dìngjiàn cì yuánmǎn jīng qín xiū xué sì niànzhù sì zhèngduàn
色定渐次圆满；精勤修学四念住、四正断、

sì shén zú wǔ gēn wǔ lì qī děngjué zhī bā shèngdào zhī jiàn
四神足、五根、五力、七等觉支、八圣道支渐

cì yuánmǎn jīng qín xiū xué kōng wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén jiàn
次圆满；精勤修学空、无相、无愿解脱门渐

cì yuánmǎn jīng qín xiū xué bā jiě tuō bā shèngchù jiǔ cì dì dìng
次圆满；精勤修学八解脱、八胜处、九次第定、

shí biànchùjiàn cì yuánmǎn jīng qín xiū xué jìngguān dì zhǒngxìng dì
十遍处渐次圆满；精勤修学净观地、种姓地、

dì bā dì jù jiàn dì bó dì lí yù dì yǐ bàn dì dú jué
第八地、具见地、薄地、离欲地、已办地、独觉

dì pú sà dì rú lái dì wú diāndǎo zhì jiàn cì yuánmǎn jīng qín
地、菩萨地、如来地无颠倒智渐次圆满；精勤

xiū xué jí xǐ dì lí gòu dì fā guāng dì yàn huì dì jí nán
修学极喜地、离垢地、发光地、焰慧地、极难

shèng dì xiànrán dì yuǎnxíng dì bú dòng dì shàn huì dì
胜地、现前地、远行地、不动地、善慧地、

fǎ yún dì jiàn cì yuánmǎn jīng qín xiū xué yī qiè tuó luó ní mén yī
法云地渐次圆满；精勤修学一切陀罗尼门、一

qiè sān mó dì ménjiàn cì yuánmǎn jīng qín xiū xué wǔ yǎn liù shéntōng
切三摩地门渐次圆满；精勤修学五眼、六神通

jiàn cì yuánmǎn jīng qín xiū xué rú lái shí lì sì wú suǒ wèi sì wú
渐次圆满；精勤修学如来十力、四无所畏、四无

ài jiě dà cí dà bēi dà xǐ dà shě shí bā fó bú gòng fǎ
碍解、大慈、大悲、大喜、大舍、十八佛不共法

jiàn cì yuánmǎn jīng qín xiū xué sān shí èr dà shì xiàng bā shí suí hǎo
渐次圆满；精勤修学三十二大士相、八十随好

jiàn cì yuánmǎn jīng qín xiū xué wú wàng shī fǎ héngzhù shěxìngjiàn cì
渐次圆满；精勤修学无忘失法、恒住舍性渐次

yuánmǎn jīng qín xiū xué yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì jiàn
圆满；精勤修学一切智、道相智、一切相智渐

cì yuánmǎn jīng qín xiū xué yù liú xiàng yù liú guǒ yī lái xiàng
次圆满；精勤修学预流向、预流果、一来向、

yī lái guǒ bù huánxiàng bù huánguǒ ā luó hànxiàng ā luó hàn
一来果、不还向、不还果、阿罗汉向、阿罗汉
guǒ dú jué yīn dào dú jué pú tí wú diāndǎo zhì jiàn cì yuánmǎn
果、独觉因道、独觉菩提无颠倒智渐次圆满；
jīng qín xiū xué yī qiè pú sà mó hē sà xíngjiàn cì yuánmǎn jīng qín xiū
精勤修学一切菩萨摩诃萨行渐次圆满；精勤修
xué zhū fó wú shàngzhèngděng pú tí jiàn cì yuánmǎn jīng qín xiū xué lí
学诸佛无上正等菩提渐次圆满；精勤修学离
duànshēngmìng lí bù yǔ qǔ lí yù xié xíng lí xū kuáng yǔ
断生命、离不与取、离欲邪行、离虚诞语、
lí cū è yǔ lí lí jiàn yǔ lí zá huì yǔ lí tān yù lí chēn
离粗恶语、离离间语、离杂秽语、离贪欲、离瞋
huì lí xié jiàn yè dào jiàn cì yuánmǎn jīng qín xiū xué shī shè zhǒng
恚、离邪见业道渐次圆满；精勤修学施設种
zhǒng fǎ mén miào zhì jiàn cì yuánmǎn yǔ zhū shì jiān zuò fǎ míngzhào
种法门妙智渐次圆满。与诸世间作法明照，
dù tuō wú liàng wú biānyǒuqíng lí shēng sǐ kǔ zhèng niè pán lè
度脱无量无边有情，离生死苦证涅槃乐。

zhū fó shì zūnguān rú shì yì jiào jiè jiàoshòu rú shì pú sà
“诸佛世尊观如是义，教诫教授如是菩萨，

yóu cǐ yīn yuán zuì bú qì shě zhū pú sà zhòng yǐ zhū pú sà yú zhū rú
由此因缘最不弃舍诸菩萨众。以诸菩萨于诸如
lái yīng zhèngděng jué bō niè pánhòu zhèng dé wú shàngzhèngděng
来、应、正等觉般涅槃后，证得无上正等
pú tí yǔ zhū shì jiān zuò fǎ míngzhào lìng xiū zhèng xíng huò dà ráo yì
菩提，与诸世间作法明照，令修正行获大饶益，
gù yú pú sà zuì bú qì shě
故于菩萨最不弃舍。”

shí shè lì zǐ biàn bó fó yán rú shì shì zūn rú shì
时，舍利子便白佛言：“如是！世尊！如是！”

shàn shì chéng rú shèngjiào yú zhū rú lái bō niè pánhòu shí fāng
善逝！诚如圣教。于诸如来般涅槃后，十方
shì jiè yǒu pú sà mó hē sà zhèng dé wú shàngzhèngděng pú tí yǔ zhū
世界有菩萨摩诃萨证得无上正等菩提，与诸
shì jiān zuò fǎ míngzhào pì rú dà shù duō zhū guǒ yè kū miè zhī hòu
世间作法明照。譬如大树多诸果叶，枯灭之后
xiǎo shù xù shēng jīng gàn zhī tiáo jiàn gāo jiàn guǎng zhōu zā yīn
小树续生，茎、干、枝、条渐高渐广，周匝荫

yǐng yī yú shàn nà wú liàngzhòngshēng zhǐ xī yú xià dé miǎnfēng yǔ
影一踰缮那，无量众生止息于下，得免风雨
hán rè děngnàn cǎizhāiguǒ yè ér shòuyòng zhī zhūyǒu zhì rénxián
寒热等难，采摘果、叶而受用之，诸有智人咸
gòngchēngzàn rú shì dà shùguǒ yè yīn yǐng lì lè yǒuqíng bú
共称赞。如是大树果、叶、荫影，利乐有情不
yì yú xī wéizhū yú zhě bù jiě yī qù
异于昔，唯诸愚者不解依趣。

rú shì pú sà yú fó shì zūn bō niè pánhòu jiàn cì xiū xué bù
“如是菩萨于佛世尊般涅槃后，渐次修学布

shī jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lù bō rě bō luó mì duō jí
施、净戒、安忍、精进、静虑、般若波罗蜜多及
yú wú biānzhū fó miào fǎ jiàn cì yuánmǎn gè yú sānqiān dà qiān shì
余无边诸佛妙法渐次圆满，各于三千大千世
jiè zhèng dé wú shàngzhèngděng pú tí shàoxiān rú lái yīng zhèng
界，证得无上正等菩提，绍先如来、应、正
děngjué rú shí lì lè wú liàngyǒuqíng zhǒngzhǒng fó shì lìng bú duàn
等觉，如实利乐无量有情，种种佛事令不断
jué wèiwèi wú biānzhū yǒuqíng lèi fāngbiàn xuānshuō shí shàn yè dào
绝。谓为无边诸有情类，方便宣说十善业道、
shī jiè xiū děngzhǒngzhǒng fǎ mén lìng qín xiū xué tuō è qù kǔ
施、戒、修等种种法门令勤修学，脱恶趣苦
shēngtiān rén zhōngshòuzhū kuài lè huò wèi wú biānzhū yǒuqíng lèi
生天、人中受诸快乐。或为无边诸有情类，
fāngbiàn xuānshuō yùn chù jiè děng wú wǒ yǒuqíng mìngzhě
方便宣说蕴、处、界等，无我、有情、命者、
shēngzhě yǎngzhě shì fū bǔ tè qié luó yì shēng rú tóng
生者、养者、士夫、补特伽罗、意生、儒童、
zuòzhě shòuzhě zhī zhě jiànzhě lìng qín jīng jìn wú dàoguān
作者、受者、知者、见者，令勤精进，无倒观
chá kǔ jí miè dào sì zhǒngshèng dì xiū sì niànzhù sì zhèng
察苦、集、灭、道四种圣谛，修四念住、四正
duàn sì shén zú wǔ gēn wǔ lì qī děngjué zhī bā shèngdào
断、四神足、五根、五力、七等觉支、八圣道
zhī sān jiě tuō mén jí yú shàn fǎ duànzhū fán nǎo dé bō niè pán
支、三解脱门及余善法，断诸烦恼得般涅槃。

huò wèi wú biānzhū yǒuqíng lèi fāngbiàn xuānshuō suǒ yǒu sè
“或为无边诸有情类，方便宣说所有色

yùncháng wú chángxìng jiē bù kě dé suǒyǒushòu xiǎng xíng shí
蕴常无常性皆不可得，所有受、想、行、识

yùncháng wú chángxìng yì bù kě dé fāngbiàn xuānshuō suǒyǒu sè yùn
蕴常无常性亦不可得；方便宣说所有色蕴

lè wú lè xìng jiē bù kě dé suǒyǒushòu xiǎng xíng shí yùn lè wú
乐无乐性皆不可得，所有受、想、行、识蕴乐无

lè xìng yì bù kě dé fāngbiàn xuānshuō suǒyǒu sè yùn wǒ wú wǒ xìng jiē
乐性亦不可得；方便宣说所有色蕴我无我性皆

bù kě dé suǒyǒushòu xiǎng xíng shí yùn wǒ wú wǒ xìng yì bù kě
不可得，所有受、想、行、识蕴我无我性亦不可

de fāngbiàn xuānshuō suǒyǒu sè yùn jìng bú jìng xìng jiē bù kě dé suǒ
得；方便宣说所有色蕴净不净性皆不可得，所

yǒushòu xiǎng xíng shí yùn jìng bú jìng xìng yì bù kě dé fāngbiàn
有受、想、行、识蕴净不净性亦不可得；方便

xuānshuō suǒyǒu sè yùn jì jìng bú jì jìng xìng jiē bù kě dé suǒyǒushòu
宣说所有色蕴寂静不寂静性皆不可得，所有受、

xiǎng xíng shí yùn jì jìng bú jì jìng xìng yì bù kě dé fāngbiàn xuān
想、行、识蕴寂静不寂静性亦不可得；方便宣

shuō suǒyǒu sè yùn yuǎn lí bù yuǎn lí xìng jiē bù kě dé suǒyǒushòu
说所有色蕴远离不远离性皆不可得，所有受、

xiǎng xíng shí yùn yuǎn lí bù yuǎn lí xìng yì bù kě dé
想、行、识蕴远离不远离性亦不可得。

fāngbiàn xuānshuō suǒyǒu yǎnchù cháng wú chángxìng jiē bù kě
“方便宣说所有眼处常无常性皆不可

de suǒyǒu ěr bí shé shēn yì chù cháng wú chángxìng yì
得，所有耳、鼻、舌、身、意处常无常性亦

bù kě dé fāngbiàn xuānshuō suǒyǒu yǎnchù lè wú lè xìng jiē bù kě dé
不可得；方便宣说所有眼处乐无乐性皆不可得，

suǒyǒu ěr bí shé shēn yì chù lè wú lè xìng yì bù kě dé
所有耳、鼻、舌、身、意处乐无乐性亦不可得；

fāngbiàn xuānshuō suǒyǒu yǎnchù wǒ wú wǒ xìng jiē bù kě dé suǒyǒu ěr
方便宣说所有眼处我无我性皆不可得，所有耳、

bí shé shēn yì chù wǒ wú wǒ xìng yì bù kě dé fāngbiàn xuān
鼻、舌、身、意处我无我性亦不可得；方便宣

shuō suǒyǒu yǎnchù jìng bú jìng xìng jiē bù kě dé suǒyǒu ěr bí shé
说所有眼处净不净性皆不可得，所有耳、鼻、舌、

shēn yì chù jìng bú jìng xìng yì bù kě dé fāngbiàn xuānshuō suǒyǒu yǎn
身、意处净不净性亦不可得；方便宣说所有眼

chù jì jìng bú jì jìng xìng jiē bù kě dé suǒ yǒu ěr bí shé shēn
处寂静不寂静性皆不可得，所有耳、鼻、舌、身、
yì chù jì jìng bú jì jìng xìng yì bù kě dé fāng biàn xuān shuō suǒ yǒu yǎn
意处寂静不寂静性亦不可得；方便宣说所有眼
chù yuǎn lí bù yuǎn lí xìng jiē bù kě dé suǒ yǒu ěr bí shé
处远离不远离性皆不可得，所有耳、鼻、舌、
shēn yì chù yuǎn lí bù yuǎn lí xìng yì bù kě dé
身、意处远离不远离性亦不可得。

fāng biàn xuān shuō suǒ yǒu sè chù cháng wú cháng xìng jiē bù kě
“方便宣说所有色处常无常性皆不可
dé suǒ yǒu shēng xiāng wèi chù fǎ chù cháng wú cháng xìng yì
得，所有声、香、味、触、法处常无常性亦
bù kě dé fāng biàn xuān shuō suǒ yǒu sè chù lè wú lè xìng jiē bù kě dé
不可得；方便宣说所有色处乐无乐性皆不可得，
suǒ yǒu shēng xiāng wèi chù fǎ chù lè wú lè xìng yì bù kě dé
所有声、香、味、触、法处乐无乐性亦不可得；
fāng biàn xuān shuō suǒ yǒu sè chù wǒ wú wǒ xìng jiē bù kě dé suǒ yǒu
方便宣说所有色处我无我性皆不可得，所有
shēng xiāng wèi chù fǎ chù wǒ wú wǒ xìng yì bù kě dé fāng
声、香、味、触、法处我无我性亦不可得；方
biàn xuān shuō suǒ yǒu sè chù jìng bú jìng xìng jiē bù kě dé suǒ yǒu shēng
便宣说所有色处净不净性皆不可得，所有声、
xiāng wèi chù fǎ chù jìng bú jìng xìng yì bù kě dé fāng biàn xuān
香、味、触、法处净不净性亦不可得；方便宣
shuō suǒ yǒu sè chù jì jìng bú jì jìng xìng jiē bù kě dé suǒ yǒu shēng
说所有色处寂静不寂静性皆不可得，所有声、
xiāng wèi chù fǎ chù jì jìng bú jì jìng xìng yì bù kě dé fāng biàn
香、味、触、法处寂静不寂静性亦不可得；方便
xuān shuō suǒ yǒu sè chù yuǎn lí bù yuǎn lí xìng jiē bù kě dé suǒ yǒu
宣说所有色处远离不远离性皆不可得，所有
shēng xiāng wèi chù fǎ chù yuǎn lí bù yuǎn lí xìng yì bù kě dé
声、香、味、触、法处远离不远离性亦不可得。

fāng biàn xuān shuō suǒ yǒu yǎn jiè cháng wú cháng xìng jiē bù kě
“方便宣说所有眼界常无常性皆不可
dé suǒ yǒu ěr bí shé shēn yì jiè cháng wú cháng xìng yì bù
得，所有耳、鼻、舌、身、眼界常无常性亦不
kě dé fāng biàn xuān shuō suǒ yǒu yǎn jiè lè wú lè xìng jiē bù kě dé
可得；方便宣说所有眼界乐无乐性皆不可得，

suǒyǒu ěr bǐ shé shēn yì jiè lè wú lè xìng yì bù kě dé
所有耳、鼻、舌、身、眼界乐无乐性亦不可得；

fāngbiàn xuān shuō suǒyǒu yǎn jiè wǒ wú wǒ xìng jiē bù kě dé suǒyǒu ěr
方便宣说所有眼界我无我性皆不可得，所有耳、

bǐ shé shēn yì jiè wǒ wú wǒ xìng yì bù kě dé fāngbiàn xuān
鼻、舌、身、眼界我无我性亦不可得；方便宣

shuō suǒyǒu yǎn jiè jìng bú jìng xìng jiē bù kě dé suǒyǒu ěr bǐ shé
说所有眼界净不净性皆不可得，所有耳、鼻、舌、

shēn yì jiè jìng bú jìng xìng yì bù kě dé fāngbiàn xuān shuō suǒyǒu yǎn
身、眼界净不净性亦不可得；方便宣说所有眼

jiè jì jìng bú jì jìng xìng jiē bù kě dé suǒyǒu ěr bǐ shé shēn
界寂静不寂静性皆不可得，所有耳、鼻、舌、身、

yì jiè jì jìng bú jì jìng xìng yì bù kě dé fāngbiàn xuān shuō suǒyǒu yǎn
眼界寂静不寂静性亦不可得；方便宣说所有眼

jiè yuǎn lí bù yuǎn lí xìng jiē bù kě dé suǒyǒu ěr bǐ shé
界远离不远离性皆不可得，所有耳、鼻、舌、

shēn yì jiè yuǎn lí bù yuǎn lí xìng yì bù kě dé
身、眼界远离不远离性亦不可得。

fāngbiàn xuān shuō suǒyǒu sè jiè cháng wú cháng xìng jiē bù kě
“方便宣说所有色界常无常性皆不可

de suǒyǒu shēng xiāng wèi chù fǎ jiè cháng wú cháng xìng yì
得，所有声、香、味、触、法界常无常性亦

bù kě dé fāngbiàn xuān shuō suǒyǒu sè jiè lè wú lè xìng jiē bù kě dé
不可得；方便宣说所有色界乐无乐性皆不可得，

suǒyǒu shēng xiāng wèi chù fǎ jiè lè wú lè xìng yì bù kě dé
所有声、香、味、触、法界乐无乐性亦不可得；

fāngbiàn xuān shuō suǒyǒu sè jiè wǒ wú wǒ xìng jiē bù kě dé suǒyǒu
方便宣说所有色界我无我性皆不可得，所有

shēng xiāng wèi chù fǎ jiè wǒ wú wǒ xìng yì bù kě dé fāng
声、香、味、触、法界我无我性亦不可得；方

biàn xuān shuō suǒyǒu sè jiè jìng bú jìng xìng jiē bù kě dé suǒyǒu shēng
便宣说所有色界净不净性皆不可得，所有声、

xiāng wèi chù fǎ jiè jìng bú jìng xìng yì bù kě dé fāngbiàn xuān
香、味、触、法界净不净性亦不可得；方便宣

shuō suǒyǒu sè jiè jì jìng bú jì jìng xìng jiē bù kě dé suǒyǒu shēng
说所有色界寂静不寂静性皆不可得，所有声、

xiāng wèi chù fǎ jiè jì jìng bú jì jìng xìng yì bù kě dé fāngbiàn
香、味、触、法界寂静不寂静性亦不可得；方便

xuānshuō suǒ yǒu sè jiè yuǎn lí bù yuǎn lí xìng jiē bù kě dé suǒ yǒu
宣说所有色界远离不远离性皆不可得，所有

shēng xiāng wèi chù fǎ jiè yuǎn lí bù yuǎn lí xìng yì bù kě dé
声、香、味、触、法界远离不远离性亦不可得。

fāngbiàn xuānshuō suǒ yǒu yǎn shí jiè cháng wú cháng xìng jiē bù
“方便宣说所有眼识界常无常性皆不

kě dé suǒ yǒu ěr bí shé shēn yì shí jiè cháng wú cháng xìng
可得，所有耳、鼻、舌、身、意识界常无常性

yì bù kě dé fāngbiàn xuānshuō suǒ yǒu yǎn shí jiè lè wú lè xìng jiē bù
亦不可得；方便宣说所有眼识界乐无乐性皆不

kě dé suǒ yǒu ěr bí shé shēn yì shí jiè lè wú lè xìng yì
可得，所有耳、鼻、舌、身、意识界乐无乐性亦

bù kě dé fāngbiàn xuānshuō suǒ yǒu yǎn shí jiè wǒ wú wǒ xìng jiē bù kě
不可得；方便宣说所有眼识界我无我性皆不可

de suǒ yǒu ěr bí shé shēn yì shí jiè wǒ wú wǒ xìng yì bù
得，所有耳、鼻、舌、身、意识界我无我性亦不

kě dé fāngbiàn xuānshuō suǒ yǒu yǎn shí jiè jìng bú jìng xìng jiē bù kě dé
可得；方便宣说所有眼识界净不净性皆不可得，

suǒ yǒu ěr bí shé shēn yì shí jiè jìng bú jìng xìng yì bù kě dé
所有耳、鼻、舌、身、意识界净不净性亦不可得；

fāngbiàn xuānshuō suǒ yǒu yǎn shí jiè jì jìng bú jì jìng xìng jiē bù kě dé
方便宣说所有眼识界寂静不寂静性皆不可得，

suǒ yǒu ěr bí shé shēn yì shí jiè jì jìng bú jì jìng xìng yì bù
所有耳、鼻、舌、身、意识界寂静不寂静性亦不

kě dé fāngbiàn xuānshuō suǒ yǒu yǎn shí jiè yuǎn lí bù yuǎn lí xìng jiē
可得；方便宣说所有眼识界远离不远离性皆

bù kě dé suǒ yǒu ěr bí shé shēn yì shí jiè yuǎn lí bù yuǎn
不可得，所有耳、鼻、舌、身、意识界远离不

lí xìng yì bù kě dé
离性亦不可得。

fāngbiàn xuānshuō suǒ yǒu kǔ shèng dì cháng wú cháng xìng jiē
“方便宣说所有苦圣谛常无常性皆

bù kě dé suǒ yǒu jí miè dào shèng dì cháng wú cháng xìng yì bù
不可得，所有集、灭、道圣谛常无常性亦不

kě dé fāngbiàn xuānshuō suǒ yǒu kǔ shèng dì lè wú lè xìng jiē bù kě
可得；方便宣说所有苦圣谛乐无乐性皆不可

de suǒ yǒu jí miè dào shèng dì lè wú lè xìng yì bù kě dé
得，所有集、灭、道圣谛乐无乐性亦不可得；

fāngbiàn xuān shuō suǒ yǒu kǔ shèng dì wǒ wú wǒ xìng jiē bù kě dé suǒ
方便宣说所有苦圣谛我无我性皆不可得，所
yǒu jí miè dào shèng dì wǒ wú wǒ xìng yì bù kě dé fāngbiàn xuān
有集、灭、道圣谛我无我性亦不可得；方便宣
shuō suǒ yǒu kǔ shèng dì jìng bú jìng xìng jiē bù kě dé suǒ yǒu jí miè
说所有苦圣谛净不净性皆不可得，所有集、灭、
dào shèng dì jìng bú jìng xìng yì bù kě dé fāngbiàn xuān shuō suǒ yǒu kǔ
道圣谛净不净性亦不可得；方便宣说所有苦
shèng dì jì jìng bú jì jìng xìng jiē bù kě dé suǒ yǒu jí miè dào
圣谛寂静不寂静性皆不可得，所有集、灭、道
shèng dì jì jìng bú jì jìng xìng yì bù kě dé fāngbiàn xuān shuō suǒ yǒu
圣谛寂静不寂静性亦不可得；方便宣说所有
kǔ shèng dì yuǎn lí bù yuǎn lí xìng jiē bù kě dé suǒ yǒu jí miè
苦圣谛远离不远离性皆不可得，所有集、灭、
dào shèng dì yuǎn lí bù yuǎn lí xìng yì bù kě dé
道圣谛远离不远离性亦不可得。

fāngbiàn xuān shuō rú shì děng lèi wú liàng fǎ mén lìng qín jīng
“方便宣说如是等类无量法门令勤精

jìn fāngbiàn shàn qiǎo wú dào guān chá lí zhū xì lùn fāngbiàn xiū xíng
进，方便善巧无倒观察离诸戏论，方便修行
bù shī jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lù bān rě bō luó mì duō
布施、净戒、安忍、精进、静虑、般若波罗蜜多
jí yú wú liàng wú biān fó fǎ jiū jìng zhèng dé yī qiè zhì zhì zhū yǒu
及余无量无边佛法，究竟证得一切智智。诸有
qíng lèi yǒu jué huì zhě wén rú shì fǎ jīng jìn xiū xíng suí qí suǒ yìng dé
情类有觉慧者，闻如是法精进修行，随其所应得
gān lù wèi huò zàn huò yǒng lì yì ān lè wéi yǒu yú chī zhū wài dào
甘露味，或暂或永利益安乐，唯有愚痴诸外道
děng bù néng tīng shòu chén lún zhū qù zhū fó shì zūn guān rú shì
等，不能听受，沉沦诸趣。诸佛世尊观如是
yì piān yú pú sà jiào jiè jiào shòu yǐ zhū pú sà yú zhū rú lái yīng
义，偏于菩萨教诫教授。以诸菩萨于诸如来、应、
zhèng děng jué bō niè pán hòu xiū pú sà xíng jiàn cì yuán mǎn zhèng dé
正等觉般涅槃后，修菩萨行渐次圆满，证得
wú shàng zhèng děng pú tí yǔ zhū shì jiān zuò fǎ míng zhào pì rú dà
无上正等菩提，与诸世间作法明照。譬如大
shù duō suǒ yīn yǐng lì yì ān lè wú liàng yǒu qíng
树多所荫影，利益安乐无量有情。”

shí shè lì zǐ fù bó fó yán rú wǒ jiě fó suǒshuō yì zhě
时，舍利子复白佛言：“如我解佛所说义者，
jiào jiè jiàoshòushēngwénshèngrén ruò bǎi ruò qiān nǎi zhì wú shù jiē
教诫教授 声闻乘人，若百若干乃至无数，皆
lìng ān zhù ā luó hàn guǒ bù rú wéi yī pú sà shèngrén fāngbiàn shàn
令安住阿罗汉果，不如为一菩萨乘人方便善
qiǎoshuōshēn fǎ yào suǒ wèi liù zhǒng bō luó mì duō xiāng yìng zhī fǎ
巧说深法要，所谓六种波罗蜜多相应之法，
lìng bǐ wén yǐ fā qǐ yī niàn yǔ yī qiè zhì xiāng yìng zhī xīn rú shì
令彼闻已，发起一念与一切智相应之心。如是
fǎ yào yú qiánjiào fǎ wéi zuì wéishèng wéi zūn wéi gāo wéi miào wéi
法要于前教法，为最为胜、为尊为高、为妙为
wēi miào wéi shàng wéi wú shàng yǐ suǒ fā xīn yú shēng wén děng suǒ yǒu
微妙、为上为无上，以所发心于声闻等所有
gōng dé zuì wéi shèng gù
功德最为胜故。”

ěr shí fó zàn shè lì zǐ yán shàn zāi shàn zāi rú rǔ
尔时，佛赞舍利子言：“善哉！善哉！如汝
suǒshuō rǔ néng wéi fó zuò zhēn dì zǐ cōng ruì míng liǎo tiáo shàn⁴³
所说。汝能为佛作真弟子，聪睿明了，调⁴³善
wú wèi jiào jiè jiàoshòu pú sà shèngrén lìng qín xiū xíng zhū pú sà xíng
无畏教诫教授菩萨乘人，令勤修行诸菩萨行，
jí zhèng wú shàng zhèng děng pú tí yǔ zhū yǒu qíng zuò dà ráo yì
疾证无上正等菩提，与诸有情作大饶益。”

ěr shí fó gào ā nán tuó yán rǔ yīng shòu chí rú shè lì zǐ
尔时，佛告阿难陀言：“汝应受持如舍利子
suǒshuō pú sà mó hē sà zhòng suǒ xiū jìng jiè bō luó mì duō wù lìng
所说菩萨摩诃萨众所修净戒波罗蜜多，勿令
wàng shī
忘失！”

ā nán tuó yuē wěi rán shì zūn wǒ yǐ shòu chí rú shè lì
阿难陀曰：“唯然！世尊！我已受持如舍利
zǐ suǒshuō pú sà mó hē sà zhòng suǒ xiū jìng jiè bō luó mì duō bì bú
子所说菩萨摩诃萨众所修净戒波罗蜜多，必不
wàng shī lìng zhū pú sà wèi fā wú shàng pú tí xīn zhě sù néng⁴⁴ fā
忘失！令诸菩萨未发无上菩提心者，速能⁴⁴发

⁴³ 大正藏：调；永乐北藏及龙藏：谓；校勘：调

⁴⁴ 大正藏：令；永乐北藏及龙藏：能

xīn yǐ fā wú shàng pú tí xīn zhě lìng yǒng bú tuì ruò yú wú shàng
心；已发无上菩提心者，令永不退；若于无上

zhèngděng pú tí yǐ bú tuì zhě lìng sù yuánmǎn yī qiè zhì zhì
正等菩提已不退者，令速圆满一切智智。”

shí bó qié fànshuō shì jīng yǐ jù shòushè lì zǐ jù shòu
时，薄伽梵说是经已，具寿舍利子、具寿

mǎn cí zǐ jù shòu ā nántuó jí yú shēngwén zhū pú sà zhòng
满慈子、具寿阿难陀，及余声闻、诸菩萨众，

bìng yú yī qiè tiān lóng yào chā rén fēi rén děng wén fó suǒ shuō
并余一切天、龙、药叉、人非人等，闻佛所说

jiē dà huān xǐ xìn shòu fèng xíng
皆大欢喜、信受奉行。

大般若波罗蜜多经卷第五百八十八

dà bō rě jīng dì shí sān huì ān rěn
大般若经第十三会安忍

bō luó mì duō fēn
波罗蜜多分⁴⁵

xù
序

táng xī míng sì shā mén xuán zé zhì
唐西明寺沙门玄则制⁴⁶

wéi fú shàngděngjué zhī línggēn yīngguǎng cí zhī ào zhǔ píng àn
惟夫擅等觉之灵根、膺广慈之奥主，冯暗
hǎi ér lì wǎng lóngcāng pǐn yǐ xiá zhēng zé rěn bō luó mì wéi wú yǔ
海而利往、笼苍品以遐征，则忍波罗蜜为无与
jìng shì yǐ xuán péngzhōng cuì shén mó jì chǎn jiāng yí dào gēng
竞，是以玄朋踵萃、神谟继阐。将夷道梗、
wéi jǔ xīn yuàn bō qīn qīn yú chǔn tú pì dàng dàng yú qíng lù suī
为沮心怨，播亲亲于蠢徒、辟荡荡于情路，虽
huǐ shèn máo jiàn hài qióng jī fěn bì dāng nèi juān wǒ xiǎng wài dǐ
毁甚矛箭、害穷齏粉，必当内蠲我想、外抵
rén xiàng mù lín xū zhī yǒu jiàn tóu rèn hé shāng niàn jī guān zhī wú
人相，目邻虚之有间，投刃曷伤？念机关之无
zhǔ chù zhōu xī ruò wǒ wú zì wǒ wù fù shéi wù pì fú dà jìn
主，触舟奚若？我无自我，物复谁物？譬夫大浸
jī kōng ér kōng wú nì jù jī wū guī zé ér zé wú gòu fèn kuàng
稽空，而空无溺惧；积洿归泽，而泽无垢忿。况
yǐ xiè zhī shēng huǐ yù yī guàn jì qiān zhī sè sǔn yì tóng kē
已谢之声，毁誉一贯；既迁之色，损益同科。
dà⁴⁷ yù ráo zhī yǐ lè qǐ fù jiā zhī yǐ kǔ bù yǒu lái sǔn zé shè
大⁴⁷欲饶之以乐，岂复加之以苦？不有来损，则摄

⁴⁵ 大正藏：大般若经第十三会忍波罗蜜多分；永乐北藏及龙藏：大般若经第十三会安忍波罗蜜多分

⁴⁶ 大正藏：西明寺沙门玄则撰；永乐北藏及龙藏：唐西明寺沙门玄则制

⁴⁷ 大正藏：大；永乐北藏：大；龙藏：本；校勘：大

shòu zhī lù wú cóng bù yǒu wǎng cí zé pú tí zhī xíng wú zhǔ fān
受之路无从；不有往慈，则菩提之行无主。翻
wéi shàn yǒu gèng lǐng shēn ēn wén lì jù sī zhú zhī yú dé chuí yú
为善友，更领深恩，闻詈剧丝竹之娱，得捶踰
pěng dài zhī yuè tài zǐ zhī èr mù jiān sàng céng mǐ èr xīn xiān rén
捧戴之悦。太子之二目兼丧，曾靡二心；仙人
zhī qī fēn zhī jiě fāng chóu qī jué qí⁴⁸ gǎn tōng yě zé bǎi máo jí
之七分支解，方酬七觉。其⁴⁸感通也，则百矛集
tǐ bǎi fú zhī xiāng kāi wàn nǎo yīng⁴⁹ shēn wàn dé zhī jī lì qí
体，百福之相开；万恼⁴⁹婴身，万德之基立。其
zhì yòng yě zé yuǎn qì wú shēng fǔ yuǎn chén yú zhèng jìng yáo zī
致用也，则远契无生，俯远尘于证净；遥资
dà shě jūn zuǒ tú yú yòu gē bǐ cán kuì ér wéi yī zé lóng gǔn bù
大舍，均左涂于右割。比惭愧而为衣，则龙袞不
móu qí lì yù fán nǎo ér chéng kǎi zé xī qú yǒu xiè qí jiān yǔ
侔其丽；御烦恼而成铠，则犀渠有谢其坚。语
qí dà lì zé bá shān wú yǐ yù tán qí wú wèi zé gǔ yǒng fú zhī
其大力，则拔山无以喻；谈其无畏，则贾勇弗之
lún shǐ jí shì ér wéi sān zú jiē xíng ér chéng wǔ mò bú jù yī
伦。始即事而为三，卒阶行而成五，莫不具依
fāng biàn sī zhuó yuán yīn cí zhǐ yīn qín lǐ yì xiáng hé yī zhóu
方便，斯著圆音。词旨殷勤，理义详核。一轴
dān yì bǐ yú qín fēn guī bì zhī měi bù qí yào yú
单译，比于勤分。规弼之美，不其要欤！

⁴⁸ 大正藏：其；永乐北藏及龙藏：甚；校勘：其

⁴⁹ 大正藏：蒙；永乐北藏及龙藏：婴

dà bō rě bō luó mì duō jīng juàn dì wǔ bǎi bā shí jiǔ
大般若波罗蜜多经卷第五百八十九

táng sān zàng fǎ shī xuán zàng fèng zhào yì
唐三藏法师玄奘奉 诏译

dì shí sān ān rěn bō luó mì duō fēn
第十三安忍波罗蜜多分

rú shì wǒ wén
如是我闻：

yī shí bó qié fàn zài shì luó fá zhù shì duō lín jī gū dú yuán
一时，薄伽梵在室罗筏住誓多林给孤独园，
yǔ dà bì chū zhòng qiān èr bǎi wǔ shí rén jù
与大苾刍众千二百五十人俱。

ěr shí shì zūn gào jù shòu mǎn cí zǐ rǔ jīn yīng wèi yù zhèng
尔时，世尊告具寿满慈子：“汝今应为欲证
wú shàng zhèng děng pú tí zhū pú sà mó hē sà xuān shuō ān rěn bō luó
无上正等菩提诸菩萨摩诃萨宣说安忍波罗
mì duō。”
蜜多。”

shí mǎn cí zǐ méng fó jiào chì chéng fó shén lì biàn bó fó
时，满慈子蒙佛教勅，承佛神力便白佛
yán ruò pú sà mó hē sà yù zhèng wú shàng zhèng děng pú tí yú tā
言：“若菩萨摩诃萨欲证无上正等菩提，于他
yǒu qíng zhǒng zhǒng hē mà huǐ bàng yán shuō yīng shēn rěn shòu bù yīng fā
有情种种诃骂、毁谤言说应深忍受，不应发
qǐ fèn huì hèn xīn yīng qǐ cí bēi bào bǐ ēn dé rú shì pú sà yīng yú
起忿恚恨心，应起慈悲报彼恩德。如是菩萨应于
ān rěn bō luó mì duō shēn xīn xìn yào suí suǒ fā qǐ ān rěn zhī xīn huí
安忍波罗蜜多深心信乐，随所发起安忍之心，回
xiàng qù qiú yī qiè zhì zhì shì pú sà mó hē sà néng zhù ān rěn bō luó
向趣求一切智智，是菩萨摩诃萨能住安忍波罗
mì duō。”
蜜多。”

shí shè lì zǐ biànwèn jù shòumǎn cí zǐ yán zhū pú sà
时，舍利子便问具寿满慈子言：“诸菩萨
zhòng suǒ xiū ān rěn yǔ shēngwénzhòng suǒ xiū ān rěn yǒu hé chā
众所修安忍，与声闻众所修安忍，有何差
bié？”

mǎn cí zǐ yán zhūshēngwénzhòngsuǒ xiū ān rěn míngwéishǎo
满慈子言：“诸声闻众所修安忍，名为少
fēnxíngxiàng suǒyuán fēi jí yuánmǎn zhū pú sà zhòngsuǒ xiū ān rěn
分行相，所缘非极圆满；诸菩萨众所修安忍，
míngwéi jù fēnxíngxiàng suǒyuán zuì jí yuánmǎn wèizhū pú sà ān rěn
名为具分行相，所缘最极圆满。谓诸菩萨安忍
wú liàng wèi yù lì lè wú liàngyǒuqíng pī ān rěn kǎi zuò shì shì yán
无量，为欲利乐无量有情，被安忍铠作是誓言：

wǒ dāng dù tuō wú liàngyǒuqíng jiē lìng lí kǔ zhèng niè pán lè
‘我当度脱无量有情，皆令离苦，证涅槃乐。’

shì gù pú sà ān rěn wú liàng shēngwén ān rěn wéi wèi shě qì zì shēn
是故菩萨安忍无量。声闻安忍唯为舍弃自身
fánǎo fēi wèiyǒuqíng shì gù míngwéishǎofēn ān rěn fēi rú pú
烦恼，非为有情，是故名为少分安忍，非如菩
sà mó hē sà zhòng ān rěn wú liàng yǐ zhū pú sà bù lí ān rěn bō luó
萨摩诃萨众安忍无量。以诸菩萨不离安忍波罗
mì duō shì gù míngwéi jù fēn ān rěn ruò yú pú sà qǐ bù qīngjìng
蜜多，是故名为具分安忍。若于菩萨起不清净，
bù nénghánrěn sǔn hài zhī xīn dāng zhī bǐ rén huò wú liàng zuì fēi yú
不能含忍损害之心，当知彼人获无量罪，非于
shēngwén dú jué shèngděng shì gù pú sà ān rěn zuì shèng
声闻、独觉乘等，是故菩萨安忍最胜。

yòu shè lì zǐ zhū pú sà mó hē sà rú wéi rú lái yīng
“又，舍利子，诸菩萨摩诃萨如为如来、应、
zhèngděng jué zhī suǒ hē zé xīn wú fèn hèn rú shì ruò wéi huò zhān tú
正等觉之所诃责，心无忿恨；如是若为或旃荼
luó huò bǔ jié suō huò yú xià jiàn zhū yǒuqíng lèi hē mà bàng huǐ
罗、或补羯娑、或余下贱诸有情类诃骂、谤毁，
yì bù yīng qǐ fèn huì xiánhèn jiā bào zhī xīn jīng chà nà qīng rú shì
亦不应起忿恚、嫌恨、加报之心经刹那顷。如是
pú sà shèshòu ān rěn bō luó mì duō jí dé yuánmǎn bù jiǔ zhèng dé
菩萨摄受安忍波罗蜜多疾得圆满，不久证得

yī qiè zhì zhì rú shì pú sà xiū xué ān rěn bō luó mì duō jiàn cì jiū jìng
一切智智。如是菩萨修学安忍波罗蜜多渐次究竟，
jí zhèng wú shàngzhèngděng pú tí ruò pú sà mó hē sà rú shì ān zhù
疾证无上正等菩提。若菩萨摩诃萨如是安住
shèshòu ān rěn bō luó mì duō kānshòu tā rén hē mà bàng huǐ qí
摄受安忍波罗蜜多，堪受他人诃骂、谤毁，其
xīn bú dòng rú miào gāoshān gōng dé shàngēnzēngzhǎngnánhuài sù
心不动如妙高山，功德善根增长难坏，速
zhèng wú shàngzhèngděng pú tí pǔ wèi shì jiānzuò dà ráo yì
证无上正等菩提，普为世间作大饶益。”

shí shè lì zǐ fù wèn jù shòu mǎn cí zǐ yán ruò pú sà mó
时，舍利子复问具寿满慈子言：“若菩萨摩
hē sà xiū ān rěn shí yǒu èr rén lái zhì pú sà suǒ yī shàn xīn gù yǐ
诃萨修安忍时，有二人来至菩萨所：一善心故以
zhāntán tú yī è xīn gù yǐ huǒshāoshēn pú sà yú bǐ yīng qǐ hé
旃檀涂，一恶心故以火烧身。菩萨于彼应起何
xīn
心？”

mǎn cí zǐ yán shì pú sà mó hē sà yù zhèng wú shàngzhèng
满慈子言：“是菩萨摩诃萨欲证无上正
děng pú tí yú dì yī rén bù yīng qǐ ài yú dì èr rén bù yīng qǐ huī
等菩提，于第一人不应起爱，于第二人不应起恚，
yīng yú bǐ èr qǐ píngděng xīn jù yù bì jìng lì yì ān lè rú shì pú
应于彼二起平等心，俱欲毕竟利益安乐；如是菩
sà mó hē sà zhòng néng xíng ān rěn bō luó mì duō néng zhù ān rěn bō
萨摩诃萨众能行安忍波罗蜜多，能住安忍波
luó mì duō ruò pú sà mó hē sà néng xíng ān rěn bō luó mì duō néng
罗蜜多。若菩萨摩诃萨能行安忍波罗蜜多，能
zhù ān rěn bō luó mì duō shì pú sà mó hē sà néng wú dào xíng pú sà
住安忍波罗蜜多，是菩萨摩诃萨能无倒行菩萨
xíng chù néng wú dào zhù pú sà jìng tǔ rú shì pú sà mó hē sà zhòng
行处，能无倒住菩萨净土。如是菩萨摩诃萨众
yú yǒu qíng lèi bù yīng fā qǐ fèn huī zhī xīn bù yīng fā qǐ xián hèn zhī
于有情类，不应发起忿恚之心，不应发起嫌恨之
xīn bù yīng fā qǐ bào yuàn zhī xīn rú shì pú sà mó hē sà zhòng yú
心，不应发起报怨之心。如是菩萨摩诃萨众于
yǒu qíng lèi ān rěn yuán mǎn chēng zàn yuán mǎn róu hé yuán mǎn
有情类，安忍圆满、称赞圆满、柔和圆满、

yì yào yuán mǎn wú fèn wú hèn yú yī qiè chù jiē qǐ cí xīn rú shì
意乐圆满，无忿无恨，于一切处皆起慈心。如是

pú sà mó hē sà zhòng tā zhū yǒu qíng lái zhì qí suǒ qǐ yuàn hài xīn
菩萨摩訶萨众，他诸有情来至其所，起怨害心，

yù dǎ yù fù huǐ rǔ hē zé jiē néng ān rěn wú xīn jiā bào
欲打、欲缚、毁辱、诃责，皆能安忍无心加报。

rú shì pú sà mó hē sà zhòng tā zhū yǒu qíng lái zhì qí suǒ yù xīng
如是菩萨摩訶萨众，他诸有情来至其所，欲兴

dòu zhēng zuò bù ráo yì pú sà yú bǐ qǐ hé hǎo xīn ruǎn yán kuì xiè
斗争作不饶益，菩萨于彼起和好心，软言愧谢

lìng dú xīn xī
令毒心息。

ěr shí pú sà zuò shì sī wéi rú shì yǒu qíng lái zhì wǒ suǒ
“尔时，菩萨作是思惟：‘如是有情来至我所，

yù xīng dòu zhēng zuò bù ráo yì wǒ zhèng wú shàng zhèng děng jué shí
欲兴斗争作不饶益。我证无上正等觉时，

dāng wèi xuān yáng shēn shēn kōng fǎ lìng yǒng xī miè yī qiè dòu zhēng wèi
当为宣扬甚深空法，令永息灭一切斗争，谓

wèi xuān yáng suǒ yǒu sè yùn jiē rú huàn huà bì jìng xìng kōng bì jìng kōng
为宣扬所有色蕴皆如幻化毕竟性空，毕竟空

zhōng wú suǒ zhēng jìng lìng bǐ wén yǐ dòu zhēng xīn xī yì wèi xuān yáng
中无所诤竞，令彼闻已斗争心息，亦为宣扬

suǒ yǒu shòu xiǎng xíng shí yùn jiē rú huàn huà bì jìng xìng kōng bì
所有受、想、行、识蕴皆如幻化毕竟性空，毕

jìng kōng zhōng wú suǒ zhēng jìng lìng bǐ wén yǐ dòu zhēng xīn xī huò wèi
竟空中无所诤竞，令彼闻已斗争心息。或为

xuān yáng suǒ yǒu yǎn chù jiē rú huàn huà bì jìng xìng kōng bì jìng kōng zhōng
宣扬所有眼处皆如幻化毕竟性空，毕竟空中

wú suǒ zhēng jìng lìng bǐ wén yǐ dòu zhēng xīn xī yì wèi xuān yáng suǒ
无所诤竞，令彼闻已斗争心息，亦为宣扬所

yǒu ěr bí shé shēn yì chù jiē rú huàn huà bì jìng xìng kōng
有耳、鼻、舌、身、意处皆如幻化毕竟性空，

bì jìng kōng zhōng wú suǒ zhēng jìng lìng bǐ wén yǐ dòu zhēng xīn xī huò
毕竟空中无所诤竞，令彼闻已斗争心息。或

wèi xuān yáng suǒ yǒu sè chù jiē rú huàn huà bì jìng xìng kōng bì jìng kōng
为宣扬所有色处皆如幻化毕竟性空，毕竟空

zhōng wú suǒ zhēng jìng lìng bǐ wén yǐ dòu zhēng xīn xī yì wèi xuān yáng
中无所诤竞，令彼闻已斗争心息，亦为宣扬

suǒyǒushēng xiāng wèi chù fǎ chù jiē rú huàn huà bì jìng xìng kōng
所有声、香、味、触、法处皆如幻化毕竟性空，

bì jìng kōng zhōng wú suǒ zhēng jìng lìng bǐ wén yǐ dòu zhēng xīn xī huò
毕竟空中无所诤竞，令彼闻已斗诤心息。或

wèi xuān yáng suǒ yǒu yǎn jiè jiē rú huàn huà bì jìng xìng kōng bì jìng kōng
为宣扬所有眼界皆如幻化毕竟性空，毕竟空

zhōng wú suǒ zhēng jìng lìng bǐ wén yǐ dòu zhēng xīn xī yì wèi xuān yáng
中无所诤竞，令彼闻已斗诤心息，亦为宣扬

suǒ yǒu ěr bí shé shēn yì jiè jiē rú huàn huà bì jìng xìng kōng
所有耳、鼻、舌、身、意界皆如幻化毕竟性空，

bì jìng kōng zhōng wú suǒ zhēng jìng lìng bǐ wén yǐ dòu zhēng xīn xī huò
毕竟空中无所诤竞，令彼闻已斗诤心息。或

wèi xuān yáng suǒ yǒu sè jiè jiē rú huàn huà bì jìng xìng kōng bì jìng kōng
为宣扬所有色界皆如幻化毕竟性空，毕竟空

zhōng wú suǒ zhēng jìng lìng bǐ wén yǐ dòu zhēng xīn xī yì wèi xuān yáng
中无所诤竞，令彼闻已斗诤心息，亦为宣扬

suǒ yǒushēng xiāng wèi chù fǎ jiè jiē rú huàn huà bì jìng xìng kōng
所有声、香、味、触、法界皆如幻化毕竟性空，

bì jìng kōng zhōng wú suǒ zhēng jìng lìng bǐ wén yǐ dòu zhēng xīn xī huò
毕竟空中无所诤竞，令彼闻已斗诤心息。或

wèi xuān yáng suǒ yǒu yǎn shí jiè jiē rú huàn huà bì jìng xìng kōng bì jìng
为宣扬所有眼识界皆如幻化毕竟性空，毕竟

kōng zhōng wú suǒ zhēng jìng lìng bǐ wén yǐ dòu zhēng xīn xī yì wèi xuān
空中无所诤竞，令彼闻已斗诤心息，亦为宣

yáng suǒ yǒu ěr bí shé shēn yì shí jiè jiē rú huàn huà bì jìng
扬所有耳、鼻、舌、身、意识界皆如幻化毕竟

xìng kōng bì jìng kōng zhōng wú suǒ zhēng jìng lìng bǐ wén yǐ dòu zhēng xīn
性空，毕竟空中无所诤竞，令彼闻已斗诤心

xī huò wèi xuān yáng suǒ yǒu yǎn chù jiē rú huàn huà bì jìng xìng kōng bì
息。或为宣扬所有眼触皆如幻化毕竟性空，毕

jìng kōng zhōng wú suǒ zhēng jìng lìng bǐ wén yǐ dòu zhēng xīn xī yì wèi
竟空中无所诤竞，令彼闻已斗诤心息，亦为

xuān yáng suǒ yǒu ěr bí shé shēn yì chù jiē rú huàn huà bì jìng
宣扬所有耳、鼻、舌、身、意触皆如幻化毕竟

xìng kōng bì jìng kōng zhōng wú suǒ zhēng jìng lìng bǐ wén yǐ dòu zhēng xīn
性空，毕竟空中无所诤竞，令彼闻已斗诤心

xī huò wèi xuān yáng suǒ yǒu yǎn chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu jiē rú huàn
息。或为宣扬所有眼触为缘所生诸受皆如幻

huà bì jìng xìng kōng bì jìng kōng zhōng wú suǒ zhēng jìng lìng bǐ wén yǐ
化毕竟性空，毕竟空中无所诤竞，令彼闻已
dòu zhēng xīn xī yì wèi xuān yáng suǒ yǒu ěr bí shé shēn yì
斗诤心息，亦为宣扬所有耳、鼻、舌、身、意
chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu jiē rú huàn huà bì jìng xìng kōng bì jìng kōng
触为缘所生诸受皆如幻化毕竟性空，毕竟空
zhōng wú suǒ zhēng jìng lìng bǐ wén yǐ dòu zhēng xīn xī
中无所诤竞，令彼闻已斗诤心息。

huò wèi xuān yáng suǒ yǒu dì jiè jiē rú huàn huà bì jìng xìng
“‘或为宣扬所有地界皆如幻化毕竟性

kōng bì jìng kōng zhōng wú suǒ zhēng jìng lìng bǐ wén yǐ dòu zhēng xīn xī
空，毕竟空中无所诤竞，令彼闻已斗诤心息，

yì wèi xuān yáng suǒ yǒu shuǐ huǒ fēng kōng shí jiè jiē rú huàn huà
亦为宣扬所有水、火、风、空、识界皆如幻化

bì jìng xìng kōng bì jìng kōng zhōng wú suǒ zhēng jìng lìng bǐ wén yǐ dòu
毕竟性空，毕竟空中无所诤竞，令彼闻已斗

zhēng xīn xī huò wèi xuān yáng suǒ yǒu yīn yuán jiē rú huàn huà bì jìng xìng
诤心息。或为宣扬所有因缘皆如幻化毕竟性

kōng bì jìng kōng zhōng wú suǒ zhēng jìng lìng bǐ wén yǐ dòu zhēng xīn xī
空，毕竟空中无所诤竞，令彼闻已斗诤心息，

yì wèi xuān yáng suǒ yǒu děng wú jiàn yuán suǒ yuán yuán zēng shàng yuán
亦为宣扬所有等无间缘、所缘缘、增上缘

jí cóng zhū yuán suǒ shēng zhū fǎ jiē rú huàn huà bì jìng xìng kōng bì jìng
及从诸缘所生诸法皆如幻化毕竟性空，毕竟

kōng zhōng wú suǒ zhēng jìng lìng bǐ wén yǐ dòu zhēng xīn xī huò wèi xuān
空中无所诤竞，令彼闻已斗诤心息。或为宣

yáng suǒ yǒu wú míng jiē rú huàn huà bì jìng xìng kōng bì jìng kōng zhōng wú
扬所有无明皆如幻化毕竟性空，毕竟空中无

suǒ zhēng jìng lìng bǐ wén yǐ dòu zhēng xīn xī yì wèi xuān yáng suǒ yǒu
所诤竞，令彼闻已斗诤心息，亦为宣扬所有

xíng shí míng sè liù chù chù shòu ài qǔ yǒu shēng
行、识、名色、六处、触、受、爱、取、有、生、

lǎo sǐ jiē rú huàn huà bì jìng xìng kōng bì jìng kōng zhōng wú suǒ zhēng jìng
老死皆如幻化毕竟性空，毕竟空中无所诤竞，

lìng bǐ wén yǐ dòu zhēng xīn xī huò wèi xuān yáng suǒ yǒu yù jiè jiē rú
令彼闻已斗诤心息。或为宣扬所有欲界皆如

huàn huà bì jìng xìng kōng bì jìng kōng zhōng wú suǒ zhēng jìng lìng bǐ wén
幻化毕竟性空，毕竟空中无所诤竞，令彼闻

yǐ dòuzhēng xīn xī yì wèixuānyángsuǒyǒu sè jiè ruò wú sè jiè
已斗诤心息，亦为宣扬所有色界、若无色界、
ruò wú lòu jiè jiē rú huàn huà bì jìng xìng kōng bì jìng kōng zhōng wú suǒ
若无漏界皆如幻化毕竟性空，毕竟空中无所
zhēng jìng lìng bǐ wén yǐ dòuzhēng xīn xī
诤竞，令彼闻已斗诤心息。’

rú shì pú sà zuò shì sī wéi wǒ zhèng wú shàng zhèng děng
“如是菩萨作是思惟：‘我证无上正等
jué shí wèi zhū yǒu qíng shuō rú shì fǎ lìng qí yǒng miè yī qiè dòuzhēng
觉时，为诸有情说如是法，令其永灭一切斗诤，
qí xīn píng děng yóu ruò xū kōng bù xiāng sù qiú zhǒng zhǒng xiá xì yóu
其心平等犹若虚空，不相伺求种种瑕隙，由
sī gǎn dé dà shì fū xiàng suǒ zhuāng yán shēn yī qiè yǒu qíng jiàn zhě huān
斯感得大士夫相所庄严身，一切有情见者欢
xǐ hù xiāng ráo yì nǎi zhì zhèng dé qīng jìng niè pán lí zhū xì lùn bì
喜互相饶益，乃至证得清净⁵⁰涅槃，离诸戏论毕
jìng ān lè
竟安乐。’”

ěr shí shè lì zǐ wèn mǎn cí zǐ yán pú sà shēng wén èr
尔时，舍利子问满慈子言：“菩萨、声闻二
zhǒng ān rěn yīng zhī hé zhě guǎng dà wēi miào qīng jìng shū shèng
种安忍，应知何者广大、微妙、清净、殊胜？”

shí mǎn cí zǐ biàn wèi jù shòu shè lì zǐ yán jīn yǐ xiàn shì
时，满慈子便谓具寿舍利子言：“今以现事
jié wèn zūn zhě suí yì wèi dá
诘问尊者，随意为答。”

shè lì zǐ yán suí yì jié wèn wǒ dāng wèi dá
舍利子言：“随意诘问，我当为答。”

mǎn cí zǐ yán shì jiān huá tiě yǔ shàn bù jīn èr zhǒng guāng
满慈子言：“世间铍铁与瞻部金二种光
cǎi yīng zhī hé zhě guǎng dà wēi miào qīng jìng shū shèng
彩，应知何者广大、微妙、清净、殊胜？”

shè lì zǐ yán shì jiān huá tiě suǒ yǒu guāng cǎi nán kě fāng bǐ
舍利子言：“世间铍铁所有光彩，难可方比
shàn bù zhēn jīn wèi shàn bù jīn suǒ yǒu guāng cǎi guǎng dà wēi miào
瞻部真金，谓瞻部金所有光彩广大、微妙、

⁵⁰ 大正藏：凉；永乐北藏及龙藏：净

qīngjìng shūshèng
清静、殊胜。”

mǎn cí zǐ yán shēngwén ān rěn rú shì huá tiě suǒ yǒu guāng cǎi
满慈子言：“声闻安忍如世铍铁所有光彩，
pú sà ān rěn rú shàn bù jīn suǒ yǒu guāng cǎi yīng zhī èr zhǒng ān rěn
菩萨安忍如瞻部金所有光彩，应知二种安忍
shèng liè chā bié zhī xiàng hé yǐ gù shè lì zǐ shēngwén shèng rén
胜劣差别之相。何以故？舍利子，声闻乘人
suǒ yǒu ān rěn wéi guān sè yùn nǎi zhì shí yùn wú wǒ yǒu qíng mìng
所有安忍，唯观色蕴乃至识蕴，无我、有情、命
zhě shēngzhě yǎngzhě shì fū bǔ tè qié luó yì shēng rú
者、生者、养者、士夫、补特伽罗、意生、儒
tóng zuò zhě shòu zhě zhī zhě jiàn zhě zhī suǒ yīn fā pú sà shèng
童、作者、受者、知者、见者之所引发；菩萨乘
rén suǒ yǒu ān rěn yì guān sè yùn nǎi zhì shí yùn dōu wú zì xìng wú
人所有安忍，亦观色蕴乃至识蕴，都无自性，无
shēng wú miè wú rǎn wú jìng wú zēng wú jiǎn běn lái jì jìng zhī suǒ
生无灭，无染无净，无增无减，本来寂静之所
yīn fā shì gù pú sà suǒ yǒu ān rěn guǎng dà wēi miào qīng jìng
引发，是故菩萨所有安忍广大、微妙、清静、
shū shèng guò zhū shēng wén suǒ yǒu ān rěn shēng wén shèng rén suǒ yǒu ān
殊胜，过诸声闻所有安忍。声闻乘人所有安
rěn wéi guān yǎn chù nǎi zhì yì chù wú wǒ yǒu qíng mìng zhě
忍，唯观眼处乃至意处，无我、有情、命者、
shēngzhě yǎngzhě shì fū bǔ tè qié luó yì shēng rú tóng
生者、养者、士夫、补特伽罗、意生、儒童、
zuò zhě shòu zhě zhī zhě jiàn zhě zhī suǒ yīn fā pú sà shèng rén
作者、受者、知者、见者之所引发；菩萨乘人
suǒ yǒu ān rěn yì guān yǎn chù nǎi zhì yì chù dōu wú zì xìng wú shēng
所有安忍，亦观眼处乃至意处，都无自性，无生
wú miè wú rǎn wú jìng wú zēng wú jiǎn běn lái jì jìng zhī suǒ yīn fā
无灭，无染无净，无增无减，本来寂静之所引发，
shì gù pú sà suǒ yǒu ān rěn guǎng dà wēi miào qīng jìng shū shèng
是故菩萨所有安忍广大、微妙、清静、殊胜，
guò zhū shēng wén suǒ yǒu ān rěn shēng wén shèng rén suǒ yǒu ān rěn wéi
过诸声闻所有安忍。声闻乘人所有安忍，唯
guān sè chù nǎi zhì fǎ chù wú wǒ yǒu qíng mìng zhě shēngzhě
观色处乃至法处，无我、有情、命者、生者、

yǎngzhě shì fū bǔ tè qié luó yì shēng rú tóng zuò zhě
养者、士夫、补特伽罗、意生、儒童、作者、
shòuzhě zhī zhě jiànzhě zhī suǒ yīn fā pú sà shèngrén suǒ yǒu ān
受者、知者、见者之所引发；菩萨乘人所有安
rěn yì guān sè chù nǎi zhì fǎ chù dōu wú zì xìng wú shēng wú miè
忍，亦观色处乃至法处，都无自性，无生无灭，
wú rǎn wú jìng wú zēng wú jiǎn běn lái jì jìng zhī suǒ yīn fā shì gù
无染无净，无增无减，本来寂静之所引发，是故
pú sà suǒ yǒu ān rěn guǎng dà wēi miào qīng jìng shū shèng guò
菩萨所有安忍广大、微妙、清净、殊胜，过
zhū shēng wén suǒ yǒu ān rěn shēng wén shèngrén suǒ yǒu ān rěn wéi guān
诸声闻所有安忍。声闻乘人所有安忍，唯观
yǎn jiè nǎi zhì yì jiè wú wǒ yǒu qíng mìng zhě shēng zhě yǎng
眼界乃至意界，无我、有情、命者、生者、养
zhě shì fū bǔ tè qié luó yì shēng rú tóng zuò zhě shòu
者、士夫、补特伽罗、意生、儒童、作者、受
zhě zhī zhě jiàn zhě zhī suǒ yīn fā pú sà shèngrén suǒ yǒu ān rěn
者、知者、见者之所引发；菩萨乘人所有安忍，
yì guān yǎn jiè nǎi zhì yì jiè dōu wú zì xìng wú shēng wú miè wú
亦观眼界乃至意界，都无自性，无生无灭，无
rǎn wú jìng wú zēng wú jiǎn běn lái jì jìng zhī suǒ yīn fā shì gù pú
染无净，无增无减，本来寂静之所引发，是故菩
sà suǒ yǒu ān rěn guǎng dà wēi miào qīng jìng shū shèng guò zhū
萨所有安忍广大、微妙、清净、殊胜，过诸
shēng wén suǒ yǒu ān rěn shēng wén shèngrén suǒ yǒu ān rěn wéi guān sè
声闻所有安忍。声闻乘人所有安忍，唯观色
jiè nǎi zhì fǎ jiè wú wǒ yǒu qíng mìng zhě shēng zhě yǎng zhě
界乃至法界，无我、有情、命者、生者、养者、
shì fū bǔ tè qié luó yì shēng rú tóng zuò zhě shòuzhě
士夫、补特伽罗、意生、儒童、作者、受者、
zhī zhě jiàn zhě zhī suǒ yīn fā pú sà shèngrén suǒ yǒu ān rěn yì guān
知者、见者之所引发；菩萨乘人所有安忍，亦观
sè jiè nǎi zhì fǎ jiè dōu wú zì xìng wú shēng wú miè wú rǎn wú jìng
色界乃至法界，都无自性，无生无灭，无染无净，
wú zēng wú jiǎn běn lái jì jìng zhī suǒ yīn fā shì gù pú sà suǒ yǒu ān
无增无减，本来寂静之所引发，是故菩萨所有安
rěn guǎng dà wēi miào qīng jìng shū shèng guò zhū shēng wén suǒ yǒu
忍广大、微妙、清净、殊胜，过诸声闻所有

ān rěn shēngwénshèngrén suǒyǒu ān rěn wéiguānyǎn shí jiè nǎi zhì yì
安忍。声闻乘人所有安忍，唯观眼识界乃至意

shí jiè wú wǒ yǒuqíng mìngzhě shēngzhě yǎngzhě shì fū
识界，无我、有情、命者、生者、养者、士夫、

bǔ tè qié luó yì shēng rú tóng zuòzhě shòuzhě zhī zhě
补特伽罗、意生、儒童、作者、受者、知者、

jiànzhě zhī suǒ yīn fā pú sà shèngrén suǒyǒu ān rěn yì guānyǎn shí
见者之所引发；菩萨乘人所有安忍，亦观眼识

jiè nǎi zhì yì shí jiè dōu wú zì xìng wú shēng wú miè wú rǎn wú jìng
界乃至意识界，都无自性，无生无灭，无染无净，

wú zēng wú jiǎn běn lái jì jìng zhī suǒ yīn fā shì gù pú sà suǒyǒu ān
无增无减，本来寂静之所引发，是故菩萨所有安

rěn guǎng dà wēimiào qīngjìng shūshèng guòzhūshēngwén suǒyǒu
忍广大、微妙、清净、殊胜，过诸声闻所有

ān rěn shēngwénshèngrén suǒyǒu ān rěn wéiguānyǎnchù nǎi zhì yì chù
安忍。声闻乘人所有安忍，唯观眼触乃至意触，

wú wǒ yǒuqíng mìngzhě shēngzhě yǎngzhě shì fū bǔ tè
无我、有情、命者、生者、养者、士夫、补特

qié luó yì shēng rú tóng zuòzhě shòuzhě zhī zhě jiànzhě
伽罗、意生、儒童、作者、受者、知者、见者

zhī suǒ yīn fā pú sà shèngrén suǒyǒu ān rěn yì guānyǎnchù nǎi zhì
之所引发；菩萨乘人所有安忍，亦观眼触乃至

yì chù dōu wú zì xìng wú shēng wú miè wú rǎn wú jìng wú zēng
意触，都无自性，无生无灭，无染无净，无增

wú jiǎn běn lái jì jìng zhī suǒ yīn fā shì gù pú sà suǒyǒu ān rěn
无减，本来寂静之所引发，是故菩萨所有安忍

guǎng dà wēimiào qīngjìng shūshèng guòzhūshēngwén suǒyǒu ān
广大、微妙、清净、殊胜，过诸声闻所有安

rěn shēngwénshèngrén suǒyǒu ān rěn wéiguānyǎnchù wéiyuán suǒshēng
忍。声闻乘人所有安忍，唯观眼触为缘所生

zhūshòu nǎi zhì yì chù wéiyuán suǒshēng zhūshòu wú wǒ yǒuqíng mìng
诸受乃至意触为缘所生诸受，无我、有情、命

zhě shēngzhě yǎngzhě shì fū bǔ tè qié luó yì shēng rú
者、生者、养者、士夫、补特伽罗、意生、儒

tóng zuòzhě shòuzhě zhī zhě jiànzhě zhī suǒ yīn fā pú sà shèng
童、作者、受者、知者、见者之所引发；菩萨乘

rén suǒyǒu ān rěn yì guānyǎnchù wéiyuán suǒshēng zhūshòu nǎi zhì yì
人所有安忍，亦观眼触为缘所生诸受乃至意

chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu dōu wú zì xìng wú shēng wú miè wú
触为缘所生诸受，都无自性，无生无灭，无
rǎn wú jìng wú zēng wú jiǎn běn lái jì jìng zhī suǒ yīn fā shì gù pú
染无净，无增无减，本来寂静之所引发，是故菩
sà suǒ yǒu ān rěn guǎng dà wēi miào qīng jìng shū shèng guò zhū
萨所有安忍广大、微妙、清净、殊胜，过诸
shēng wén suǒ yǒu ān rěn shēng wén shèng rén suǒ yǒu ān rěn wéi guān dì
声闻所有安忍。声闻乘人所有安忍，唯观地
jiè nǎi zhì shí jiè wú wǒ yǒu qíng mìng zhě shēng zhě yǎng zhě
界乃至识界，无我、有情、命者、生者、养者、
shì fū bǔ tè qié luó yì shēng rú tóng zuò zhě shòu zhě
士夫、补特伽罗、意生、儒童、作者、受者、
zhī zhě jiàn zhě zhī suǒ yīn fā pú sà shèng rén suǒ yǒu ān rěn yì guān
知者、见者之所引发；菩萨乘人所有安忍，亦观
dì jiè nǎi zhì shí jiè dōu wú zì xìng wú shēng wú miè wú rǎn wú jìng
地界乃至识界，都无自性，无生无灭，无染无净，
wú zēng wú jiǎn běn lái jì jìng zhī suǒ yīn fā shì gù pú sà suǒ yǒu ān
无增无减，本来寂静之所引发，是故菩萨所有安
rěn guǎng dà wēi miào qīng jìng shū shèng guò zhū shēng wén suǒ yǒu
忍广大、微妙、清净、殊胜，过诸声闻所有
ān rěn shēng wén shèng rén suǒ yǒu ān rěn wéi guān wú míng nǎi zhì lǎo
安忍。声闻乘人所有安忍，唯观无明乃至老
sǐ wú wǒ yǒu qíng mìng zhě shēng zhě yǎng zhě shì fū
死，无我、有情、命者、生者、养者、士夫、
bǔ tè qié luó yì shēng rú tóng zuò zhě shòu zhě zhī zhě
补特伽罗、意生、儒童、作者、受者、知者、
jiàn zhě zhī suǒ yīn fā pú sà shèng rén suǒ yǒu ān rěn yì guān wú míng
见者之所引发；菩萨乘人所有安忍，亦观无明
nǎi zhì lǎo sǐ dōu wú zì xìng wú shēng wú miè wú rǎn wú jìng wú
乃至老死，都无自性，无生无灭，无染无净，无
zēng wú jiǎn běn lái jì jìng zhī suǒ yīn fā shì gù pú sà suǒ yǒu ān rěn
增无减，本来寂静之所引发，是故菩萨所有安忍
guǎng dà wēi miào qīng jìng shū shèng guò zhū shēng wén suǒ yǒu ān
广大、微妙、清净、殊胜，过诸声闻所有安
rěn
忍。

yòu shè lì zǐ ruò pú sà mó hē sà yù zhèng wú shàng
“又，舍利子，若菩萨摩诃萨欲证无上

zhèngděng pú tí ruò yuàn zé lái jiě shēn zhī jié shì pú sà mó hē sà
正等菩提，若怨贼来解身支节，是菩萨摩诃萨
yīngzuò shì niàn jìng qié hé shā kě zhī shù liàng shēn zhī shù liàng nán kě
应作是念：‘殄伽河沙可知数量，身之数量难可
dé zhī ruò suǒ jiě shēn ruò néng jiě zhě jù sè shè gù fēn shù nán zhī
得知。若所解身、若能解者，俱色摄故分数难知；
suǒ jiě shēn zhī fēn shù jí shǎo rú hé yuán cǐ yīng shēng fèn huì shì
所解身支分数极少，如何缘此应生忿恚？’是
pú sà mó hē sà guān rú shì yì suī zāo yuàn zé jiě shēn zhī jié ér
菩萨摩诃萨观如是义，虽遭怨贼解身支节而
néng rěn shòu dōu wú chēn fèn yuàn hèn zhī xīn shì zhū pú sà mó hē
能忍受，都无瞋忿、怨恨之心。是诸菩萨摩诃
sà zhòng suí suǒ fā qǐ ān rěn zhī xīn huí xiàng qù qiú yī qiè zhì zhì
萨众，随所发起安忍之心，回向趣求一切智智，
shè shòu ān rěn bō luó mì duō rú shì pú sà mó hē sà zhòng yīng zhī
摄受安忍波罗蜜多。如是菩萨摩诃萨众，应知
ān rěn bō luó mì duō néng yī qiè shí cháng bù shě lí
安忍波罗蜜多，能一切时常不舍离。

yòu shè lì zǐ ruò pú sà mó hē sà yù zhèng wú shàng
“又，舍利子，若菩萨摩诃萨欲证无上

zhèngděng pú tí ruò yǒu rén lái chuí dǎ hē mà shì pú sà mó hē
正等菩提，若有人来捶打、诃骂，是菩萨摩诃
sà yīngzuò shì niàn jìng qié hé shā kě zhī shù liàng wǒ shēng guò huàn nán
萨应作是念：‘殄伽河沙可知数量，我身过患难
kě dé zhī wèi wú shǐ lái fā qǐ zhǒng zhǒng fán nǎo è yè wéi hài lǐ
可得知，谓无始来发起种种烦恼恶业违害理
shì zhū fó xián shèng gòng suǒ hē huǐ jīn cǐ rén lái chuí dǎ hē mà
事，诸佛贤圣共所诃毁。今此人来捶打、诃骂，
bǎi fēn qiān fēn nǎi zhì wū bō ní shā tán fēn wèi dé qí yī rú hé yuán
百分、千分乃至邬波尼杀昙分未得其一，如何缘
cǐ yīng shēng fèn huì shì pú sà mó hē sà guān rú shì yì suī yǒu
此应生忿恚？’是菩萨摩诃萨观如是义，虽有
rén lái chuí dǎ hē mà ér néng rěn shòu dōu wú chēn fèn yuàn hèn zhī
人来捶打、诃骂而能忍受，都无瞋忿、怨恨之
xīn shì zhū pú sà mó hē sà zhòng suí suǒ fā qǐ ān rěn zhī xīn huí
心。是诸菩萨摩诃萨众，随所发起安忍之心，回
xiàng qù qiú yī qiè zhì zhì shè shòu ān rěn bō luó mì duō rú shì pú
向趣求一切智智，摄受安忍波罗蜜多。如是菩

sà mó hē sà zhòng yīng zhī ān rěn bō luó mì duō néng yī qiè shí
萨摩诃萨众，应知安忍波罗蜜多，能一切时
cháng bù shě lí
常不舍离。

yòu shè lì zǐ ruò pú sà mó hē sà yù zhèng wú shàng
“又，舍利子，若菩萨摩诃萨欲证无上
zhèngděng pú tí ruò yuàn zé lái jié duó cái bǎo shì pú sà mó hē sà
正等菩提，若怨贼来劫夺财宝，是菩萨摩诃萨
yīngzuò shì niàn rú shì cái bǎo běn xìng jiē kōng wú suǒ xì shǔ rú hé
应作是念：‘如是财宝本性皆空无所系属，如何
yuán cǐ yīng shēng fèn huì shì pú sà mó hē sà guān rú shì yì suī
缘此应生忿恚？’是菩萨摩诃萨观如是义，虽
zāo yuàn zé jié duó cái bǎo ér xīn dōu wú chēn fèn yuàn hèn shì zhū
遭怨贼劫夺财宝，而心都无瞋忿、怨恨。是诸
pú sà mó hē sà zhòng suí suǒ fā qǐ ān rěn zhī xīn huí xiàng qù qiú
菩萨摩诃萨众，随所发起安忍之心，回向趣求
yī qiè zhì zhì shè shòu ān rěn bō luó mì duō rú shì pú sà mó hē sà
一切智智，摄受安忍波罗蜜多。如是菩萨摩诃萨
zhòng yīng zhī ān rěn bō luó mì duō néng yī qiè shí cháng bù shě lí
众，应知安忍波罗蜜多，能一切时常不舍离。

yòu shè lì zǐ ruò pú sà mó hē sà yù zhèng wú shàng
“又，舍利子，若菩萨摩诃萨欲证无上
zhèngděng pú tí yīng xiū qí xīn lìng yǔ dì shuǐ huǒ fēng kōng
正等菩提，应修其心令与地、水、火、风、空
děng
等。”

shè lì zǐ yán yún hé pú sà mó hē sà zhòng yù zhèng wú
舍利子言：“云何菩萨摩诃萨众欲证无
shàng zhèngděng pú tí yīng xiū qí xīn lìng yǔ dì shuǐ huǒ fēng
上正等菩提，应修其心令与地、水、火、风、
kōngděng
空等？”

mǎn cí zǐ yán ruò zhū pú sà mó hē sà zhòng yù zhèng wú
满慈子言：“若诸菩萨摩诃萨众欲证无
shàng zhèngděng pú tí yīng xiū qí xīn lìng rú dà dì dà shuǐ dà huǒ
上正等菩提，应修其心令如大地、大水、大火、
dà fēng xū kōng wú suǒ fēn bié
大风、虚空无所分别。”

shè lì zǐ yán yún hé pú sà mó hē sà zhòng yù zhèng wú
舍利子言：“云何菩萨摩诃萨众欲证无

shàngzhèngděng pú tí yīng xiū qí xīn lìng rú dà dì wú suǒ fēn bié
上正等菩提，应修其心令如大地无所分别？”

mǎn cí zǐ yán pì rú dà dì suī yǐ kě ài sè xiāng
满慈子言：“譬如大地，虽以可爱色、香、

wèi chù zhì zhì qí zhōng ér dōu bù shēnggāo xīn xǐ ài suī yǐ fēi
味、触掷置其中，而都不生高欣喜爱；虽以非

ài sè xiāng wèi chù zhì zhì qí zhōng ér dōu bù shēng xià qī yōu
爱色、香、味、触掷置其中，而都不生下戚忧

huì rú shì pú sà mó hē sà zhòng suī yù zhǒngzhǒng kě ài suǒ yuán
恚。如是菩萨摩诃萨众虽遇种种可爱所缘，

ér bù yīngshēnggāo xīn xǐ ài suī yù zhǒngzhǒng bù kě ài yuán ér
而不应生高欣喜爱；虽遇种种不可爱缘，而

bù yīngshēng xià qī yōu huì ān rěn jìng xìn chángxiàn zài qián yóu rú dà
不应生下戚忧恚。安忍净信常现在前，犹如大

dì píngděng ér zhuǎn gù shuō pú sà mó hē sà zhòng yù zhèng wú shàng
地平等而转，故说菩萨摩诃萨众欲证无上

zhèngděng pú tí yīng xiū qí xīn lìng rú dà dì wú suǒ fēn bié
正等菩提，应修其心令如大地无所分别。”

shè lì zǐ yán yún hé pú sà mó hē sà zhòng yù zhèng wú
舍利子言：“云何菩萨摩诃萨众欲证无

shàngzhèngděng pú tí yīng xiū qí xīn lìng rú dà shuǐ wú suǒ fēn bié
上正等菩提，应修其心令如大水无所分别？”

mǎn cí zǐ yán pì rú dà shuǐ suī yǐ kě ài sè xiāng
满慈子言：“譬如大水，虽以可爱色、香、

wèi chù zhì zhì qí zhōng ér dōu bù shēnggāo xīn xǐ ài suī yǐ fēi
味、触掷置其中，而都不生高欣喜爱；虽以非

ài sè xiāng wèi chù zhì zhì qí zhōng ér dōu bù shēng xià qī yōu
爱色、香、味、触掷置其中，而都不生下戚忧

huì rú shì pú sà mó hē sà zhòng suī yù zhǒngzhǒng kě ài suǒ yuán
恚。如是菩萨摩诃萨众虽遇种种可爱所缘，

ér bù yīngshēnggāo xīn xǐ ài suī yù zhǒngzhǒng bù kě ài yuán ér
而不应生高欣喜爱；虽遇种种不可爱缘，而

bù yīngshēng xià qī yōu huì ān rěn jìng xìn chángxiàn zài qián yóu rú dà
不应生下戚忧恚。安忍净信常现在前，犹如大

shuǐpíngděng ér zhuǎn gù shuō pú sà mó hē sà zhòng yù zhèng wú shàng
水平等而转，故说菩萨摩诃萨众欲证无上

zhèngděng pú tí yīng xiū qí xīn lìng rú dà shuǐ wú suǒ fēn bié
正等菩提，应修其心令如大水无所分别。”

shè lì zǐ yán yún hé pú sà mó hē sà zhòng yù zhèng wú
舍利子言：“云何菩萨摩诃萨众欲证无

shàngzhèngděng pú tí yīng xiū qí xīn lìng rú dà huǒ wú suǒ fēn bié
上正等菩提，应修其心令如大火无所分别？”

mǎn cí zǐ yán pì rú dà huǒ suī yǐ kě ài sè xiāng
满慈子言：“譬如大火，虽以可爱色、香、

wèi chù zhì zhì qí zhōng ér dōu bù shēng gāo xīn xǐ ài suī yǐ fēi
味、触掷置其中，而都不生高欣喜爱；虽以非

ài sè xiāng wèi chù zhì zhì qí zhōng ér dōu bù shēng xià qī yōu
爱色、香、味、触掷置其中，而都不生下戚忧

huì rú shì pú sà mó hē sà zhòng suī yù zhǒngzhǒng kě ài suǒ yuán
恚。如是菩萨摩诃萨众虽遇种种可爱所缘，

ér bù yīngshēng gāo xīn xǐ ài suī yù zhǒngzhǒng bù kě ài yuán ér
而不应生高欣喜爱；虽遇种种不可爱缘，而

bù yīngshēng xià qī yōu huì ān rěn jìng xìn chángxiàn zài qián yóu rú dà
不应生下戚忧恚。安忍净信常现在前，犹如大

huǒ píngděng ér zhuǎn gù shuō pú sà mó hē sà zhòng yù zhèng wú shàng
火平等而转，故说菩萨摩诃萨众欲证无上

zhèngděng pú tí yīng xiū qí xīn lìng rú dà huǒ wú suǒ fēn bié
正等菩提，应修其心令如大火无所分别。”

shè lì zǐ yán yún hé pú sà mó hē sà zhòng yù zhèng wú
舍利子言：“云何菩萨摩诃萨众欲证无

shàngzhèngděng pú tí yīng xiū qí xīn lìng rú dà fēng wú suǒ fēn bié
上正等菩提，应修其心令如大风无所分别？”

mǎn cí zǐ yán pì rú dà fēng suī yǐ kě ài sè xiāng
满慈子言：“譬如大风，虽以可爱色、香、

wèi chù zhì zhì qí zhōng ér dōu bù shēng gāo xīn xǐ ài suī yǐ fēi
味、触掷置其中，而都不生高欣喜爱；虽以非

ài sè xiāng wèi chù zhì zhì qí zhōng ér dōu bù shēng xià qī yōu
爱色、香、味、触掷置其中，而都不生下戚忧

huì rú shì pú sà mó hē sà zhòng suī yù zhǒngzhǒng kě ài suǒ yuán
恚。如是菩萨摩诃萨众虽遇种种可爱所缘，

ér bù yīngshēng gāo xīn xǐ ài suī yù zhǒngzhǒng bù kě ài yuán ér
而不应生高欣喜爱；虽遇种种不可爱缘，而

bù yīngshēng xià qī yōu huì ān rěn jìng xìn chángxiàn zài qián yóu rú dà
不应生下戚忧恚。安忍净信常现在前，犹如大

fēngpíngděng ér zhuǎn gù shuō pú sà mó hē sà zhòng yù zhèng wú shàng
风平等而转，故说菩萨摩诃萨众欲证无上

zhèngděng pú tí yīng xiū qí xīn lìng rú dà fēng wú suǒ fēn bié
正等菩提，应修其心令如大风无所分别。”

shè lì zǐ yán yún hé pú sà mó hē sà zhòng yù zhèng wú
舍利子言：“云何菩萨摩诃萨众欲证无

shàngzhèngděng pú tí yīng xiū qí xīn lìng rú xū kōng wú suǒ fēn bié
上正等菩提，应修其心令如虚空无所分别？”

mǎn cí zǐ yán pì rú xū kōng suī yǐ kě ài sè xiāng
满慈子言：“譬如虚空，虽以可爱色、香、

wèi chù zhì zhì qí zhōng ér dōu bù shēng gāo xīn xǐ ài suī yǐ fēi
味、触掷置其中，而都不生高欣喜爱；虽以非

ài sè xiāng wèi chù zhì zhì qí zhōng ér dōu bù shēng xià qī yōu
爱色、香、味、触掷置其中，而都不生下戚忧

huì rú shì pú sà mó hē sà zhòng suī yù zhǒngzhǒng kě ài suǒ yuán
恚。如是菩萨摩诃萨众虽遇种种可爱所缘，

ér bù yīngshēng gāo xīn xǐ ài suī yù zhǒngzhǒng bù kě ài yuán ér
而不应生高欣喜爱；虽遇种种不可爱缘，而

bù yīngshēng xià qī yōu huì ān rěn jìng xìn cháng xiàn zài qián yóu rú xū
不应生下戚忧恚。安忍净信常现在前，犹如虚

kōngpíngděng ér zhuǎn gù shuō pú sà mó hē sà zhòng yù zhèng wú
空平等而转，故说菩萨摩诃萨众欲证无

shàngzhèngděng pú tí yīng xiū qí xīn lìng rú xū kōng wú suǒ fēn bié
上正等菩提，应修其心令如虚空无所分别。”

shí shè lì zǐ biànwèn jù shòumǎn cí zǐ yán xū kōng wú wéi
时，舍利子便问具寿满慈子言：“虚空无为，

zhū pú sà zhòng qǐ wú wéi shè
诸菩萨众岂无为摄？”

mǎn cí zǐ yán fēi pú sà zhòng shì wú wéi shè rán zhū pú sà
满慈子言：“非菩萨众是无为摄。然诸菩萨

xiū xíng bō rě bō luó mì duō fāng biàn shàn qiǎo guān chá shēn xīn yǔ xū
修行般若波罗蜜多方便善巧，观察身心与虚

kōngděng lìng yú jìng jiè wú suǒ fēn bié kān xiū ān rěn bō luó mì duō
空等，令于境界无所分别，堪修安忍波罗蜜多，

wèi zhū pú sà mó hē sà zhòng fāng biàn shàn qiǎo guān chá shēn xīn wú xìng
谓诸菩萨摩诃萨众方便善巧，观察身心无性、

wú ài yǔ xū kōngděng kān shòu zhǒngzhǒng dāo zhàngděng chù rú shì
无碍与虚空等，堪受种种刀杖等触。如是

pú sà mó hē sà zhòngfāngbiànshànqiǎo yī zhǐ bō rě bō luó mì duō
菩萨摩诃萨众方便善巧，依止般若波罗蜜多，

guāncháshēn xīn yǔ xū kōngděng shèshòu ān rěn bō luó mì duō jiǎ shǐ
观察身心与虚空等，摄受安忍波罗蜜多，假使

héng shí dì yù měnghuǒ dì yù dāozhàng jí yú kǔ jù bī pò qí shēn
恒时地狱猛火、地狱刀杖及余苦具逼迫其身，

yì néngrěnshòu qí xīn píngděng wú dòng wú biàn rú shì pú sà mó hē
亦能忍受，其心平等无动无变。如是菩萨摩诃

sà zhòng xiū xíng bō rě bō luó mì duō shèshòu bō rě bō luó mì duō
萨众修行般若波罗蜜多，摄受般若波罗蜜多，

guāncháshēn xīn yǔ xū kōngděng kānshòuzhòng kǔ wú dòng wú biàn rú
观察身心与虚空等，堪受众苦无动无变，如

shì pú sà mó hē sà zhòngkānshòuzhòng kǔ wú dòng wú biàn jí shì ān
是菩萨摩诃萨众堪受众苦无动无变，即是安

rěn bō luó mì duō rú shì pú sà mó hē sà zhòng xiū xíng bō rě bō luó
忍波罗蜜多。如是菩萨摩诃萨众修行般若波罗

mì duō zhòng kǔ chù shí biànzuò shì niàn wǒ cóng wú shǐ shēng sǐ yǐ
蜜多，重苦触时便作是念：‘我从无始生死已

lái suī shòushēn xīn měng lì zhòng kǔ ér yóu cǐ kǔ shàng bù néng dé
来，虽受身心猛利众苦，而由此苦尚不能得

ruò yù liú guǒ ruò yī lái guǒ ruò bù huánguǒ ruò ā luó hàn guǒ
若预流果、若一来果、若不还果、若阿罗汉果、

ruò dú jué pú tí kuàngyóu cǐ kǔ néngzhèng wú shàngzhèngděng pú tí
若独觉菩提，况由此苦能证无上正等菩提？

jīn wǒ shēn xīn suǒshòuzhòng kǔ jì wèi lì yì zhūyǒuqíng gù dìng
今我身心所受众苦，既为利益⁵¹诸有情故，定

zhèng wú shàngzhèngděng pú tí shì gù wǒ jīn yīnghuān xǐ shòu rú
证无上正等菩提，是故我今应欢喜受。’如

shì pú sà mó hē sà zhòngguān cǐ yì gù suī shòuzhòng kǔ ér néng fā
是菩萨摩诃萨众观此义故，虽受众苦而能发

shēngzēngshàngměng lì huān xǐ rěnshòu
生增上猛利欢喜忍受。

yòu shè lì zǐ pì rú yǒurén shí bǎiwèi shí shēn xīn shì
“又，舍利子，譬如有人食百味食，身心适

yuèshēngshèng huān xǐ rú shì pú sà jiàn qǐ zhě lái huò qiú zī cái huò
悦生胜欢喜。如是菩萨见乞者来或求资财、或

⁵¹ 大正藏：乐；永乐北藏及龙藏：益

qiú shēn fēn huò yīn shě shī shòuzhǒngzhǒng kǔ huān xǐ rěn shòushēn xīn
求身分，或因舍施受种种苦，欢喜忍受身心
shì yuè guòqián shì yuèduō bǎi qiān bèi yòushè lì zǐ rú ā luó hàn
适悦，过前适悦多百千倍。又舍利子，如阿罗汉
ruò jiàn rú lái yīng zhèngděngjué suī lòu yǐ jìn ér shēngshūshèng
若见如来、应、正等觉，虽漏已尽而生殊胜
xìn jìng xǐ xīn rú shì pú sà mó hē sà zhòngjiàn lái qiú zhěhuò qǐ zī
信敬喜心。如是菩萨摩诃萨众见来求者或乞资
cái huò qǐ shēn fēn xīn shēngshūshèng xìn jìng huān xǐ néngshēn rěn
财、或乞身分，心生殊胜信敬欢喜，能深忍
shòu bǐ suǒ jiā hài hē mà huǐ bàngzhǒngzhǒngzhòng kǔ suí suǒ fā
受彼所加害、诃骂、毁谤种种重苦，随所发
qǐ ān rěn xīn shí huíxiàng qù qiú yī qiè zhì zhì rú shì pú sà mó hē
起安忍心时，回向趣求一切智智。如是菩萨摩诃
sà zhòngyóu suí fā qǐ ān rěn xīn shí huíxiàng qù qiú yī qiè zhì zhì
萨众由随发起安忍心时，回向趣求一切智智，
cháng bù yuǎn lí suǒ xiū ān rěn bō luó mì duō yǔ zhū yǒuqíngzuò dà
常不远离所修安忍波罗蜜多，与诸有情作大
ráo yì héng wú jiànduàn
饶益恒无间断。

yòu shè lì zǐ zhū pú sà mó hē sà yù zhèng wú shàng
“又，舍利子，诸菩萨摩诃萨欲证无上
zhèngděng pú tí yú zhū yǒuqíngyīng xiū ān rěn dǎ bú bào dǎ mà
正等菩提，于诸有情应修安忍，打不报打，骂
bú bào mà bàng bú bàobàng chēn bú bàochēn hē bú bào hē
不报骂，谤不报谤，瞋不报瞋，诃不报诃，
fèn bú bào fèn nù bú bào nù hài bú bào hài yú zhū è shì jiē
忿不报忿，怒⁵²不报怒⁵³，害不报害，于诸恶事皆
néng rěn shòu hé yǐ gù shè lì zǐ shì zhū pú sà mó hē sà zhòng
能忍受。何以故？舍利子，是诸菩萨摩诃萨众
héng bù shě lí yī qiè zhì xīn yú zhū yǒuqíng yù ráo yì gù ruò zhū pú
恒不舍离一切智心，于诸有情欲饶益故。若诸菩
sà mó hē sà zhòng héng bù shě lí yī qiè zhì xīn yú zhū yǒuqíng yù zuò
萨摩诃萨众恒不舍离一切智心，于诸有情欲作
ráo yì jiǎ shǐ shēnshòu bǎi qiān máozuǎn ér wú yī niàn bào hài zhī xīn
饶益，假使身受百千矛鬣，而无一念报害之心，

⁵² 大正藏：恐；永乐北藏及龙藏：怒

⁵³ 大正藏：恐；永乐北藏及龙藏：怒

yú bǐ chángshēng jìng xìn ān rěn rú shì pú sà mó hē sà zhòng xiū xíng
于彼常生净信安忍。如是菩萨摩诃萨众修行
ān rěn bō luó mì duō yú zhū yǒu qíng yù zuò ráo yì dìng dāng huò dé
安忍波罗蜜多，于诸有情欲作饶益，定当获得
zhēn jīn sè shēn xiàng hǎo zhuāng yán jiàn zhě huān xǐ
真金色身，相好庄严见者欢喜。

shì gù shè lì zǐ pú sà mó hē sà jiē yīng jīng qín xiū ān
“是故，舍利子，菩萨摩诃萨皆应精勤修安
rěn lì rěn shòu yī qiè jiā hài děng kǔ ruò pú sà mó hē sà xiū ān rěn
忍力，忍受一切加害等苦。若菩萨摩诃萨修安忍
lì rěn shòu zhòng kǔ shè shòu ān rěn bō luó mì duō shì pú sà mó hē
力忍受众苦，摄受安忍波罗蜜多，是菩萨摩诃
sà yuǎn lí shēng sǐ jìn yī qiè zhì néng yǔ yǒu qíng zuò dà ráo yì ruò
萨远离生死近一切智，能与有情作大饶益。若
pú sà mó hē sà ài yào shēng wén huò dú jué dì shì pú sà mó hē sà
菩萨摩诃萨爱乐声闻或独觉地，是菩萨摩诃萨
dāng zhī tuì shī pú sà ān rěn bō luó mì duō suǒ yǐ zhě hé zhū pú
当知退失菩萨安忍波罗蜜多。所以者何？诸菩
sà mó hē sà nìng yǐ zì shēn jù shòu shēng sǐ wú biān dà kǔ ér bú
萨摩诃萨宁以自身具受生死无边大苦，而不
ài zhuó shēng wén dú jué zì lì zhòng shàn hé yǐ gù shè lì zǐ
爱著声闻、独觉自利众善。何以故？舍利子，
ruò pú sà mó hē sà ài zhuó shēng wén huò dú jué dì shì pú sà mó hē
若菩萨摩诃萨爱著声闻或独觉地，是菩萨摩诃
sà dāng zhī tuì shī zì suǒ xíng chù xíng tā xíng chù
萨当知退失自所行处，行他行处。”

shí shè lì zǐ biàn wèn jù shòu mǎn cí zǐ yán yún hé pú sà
时，舍利子便问具寿满慈子言：“云何菩萨
mó hē sà xíng tā xíng chù
摩诃萨行他行处？”

mǎn cí zǐ yán ruò pú sà mó hē sà zhù shēng wén dì huò dú
满慈子言：“若菩萨摩诃萨住声闻地或独
jué dì shì pú sà mó hē sà xíng tā xíng chù ruò pú sà mó hē sà qǐ
觉地，是菩萨摩诃萨行他行处；若菩萨摩诃萨起
shēng wén zuò yì huò dú jué zuò yì shì pú sà mó hē sà xíng tā xíng chù
声闻作意或独觉作意，是菩萨摩诃萨行他行处；
ruò pú sà mó hē sà yào zhuó shēng wén xiāng yìng fǎ jiào huò yào dú jué
若菩萨摩诃萨乐著声闻相应法教，或乐独觉

xiāngyīngyán lùn shì pú sà mó hē sà xíng tā xíngchù
相应言论，是菩萨摩诃萨行他行处。

yòu shè lì zǐ ruò pú sà mó hē sà yào guān sè yùn ruò
“又，舍利子，若菩萨摩诃萨乐观色蕴若
cháng ruò wú cháng yào guān shòu xiǎng xíng shí yùn ruò cháng ruò
常若无常，乐观受、想、行、识蕴若常若
wú cháng shì pú sà mó hē sà xíng tā xíngchù ruò pú sà mó hē sà
无常，是菩萨摩诃萨行他行处。若菩萨摩诃萨
yào guān sè yùn ruò lè ruò kǔ yào guān shòu xiǎng xíng shí yùn ruò
乐观色蕴若乐若苦，乐观受、想、行、识蕴若
lè ruò kǔ shì pú sà mó hē sà xíng tā xíngchù ruò pú sà mó hē sà
乐若苦，是菩萨摩诃萨行他行处。若菩萨摩诃萨
yào guān sè yùn ruò wǒ ruò wú wǒ yào guān shòu xiǎng xíng shí yùn
乐观色蕴若我若无我，乐观受、想、行、识蕴
ruò wǒ ruò wú wǒ shì pú sà mó hē sà xíng tā xíngchù ruò pú sà mó
若我若无我，是菩萨摩诃萨行他行处。若菩萨摩
hē sà yào guān sè yùn ruò jìng ruò bú jìng yào guān shòu xiǎng xíng
诃萨乐观色蕴若净若不净，乐观受、想、行、
shí yùn ruò jìng ruò bú jìng shì pú sà mó hē sà xíng tā xíngchù
识蕴若净若不净，是菩萨摩诃萨行他行处。

yòu shè lì zǐ ruò pú sà mó hē sà yào guān yǎnchù ruò
“又，舍利子，若菩萨摩诃萨乐观眼处若
cháng ruò wú cháng yào guān ěr bí shé shēn yì chù ruò cháng
常若无常，乐观耳、鼻、舌、身、意处若常
ruò wú cháng shì pú sà mó hē sà xíng tā xíngchù ruò pú sà mó hē
若无常，是菩萨摩诃萨行他行处。若菩萨摩诃
sà yào guān yǎnchù ruò lè ruò kǔ yào guān ěr bí shé shēn
萨乐观眼处若乐若苦，乐观耳、鼻、舌、身、
yì chù ruò lè ruò kǔ shì pú sà mó hē sà xíng tā xíngchù ruò pú sà
意处若乐若苦，是菩萨摩诃萨行他行处。若菩萨
mó hē sà yào guān yǎnchù ruò wǒ ruò wú wǒ yào guān ěr bí shé
摩诃萨乐观眼处若我若无我，乐观耳、鼻、舌、
shēn yì chù ruò wǒ ruò wú wǒ shì pú sà mó hē sà xíng tā xíngchù
身、意处若我若无我，是菩萨摩诃萨行他行处。
ruò pú sà mó hē sà yào guān yǎnchù ruò jìng ruò bú jìng yào guān ěr
若菩萨摩诃萨乐观眼处若净若不净，乐观耳、
bí shé shēn yì chù ruò jìng ruò bú jìng shì pú sà mó hē sà xíng
鼻、舌、身、意处若净若不净，是菩萨摩诃萨行

tā xíngchù
他行处。

yòu shè lì zǐ ruò pú sà mó hē sà yàoguān sè chùruò
“又，舍利子，若菩萨摩诃萨乐观色处若
cháng ruò wú cháng yàoguānshēng xiāng wèi chù fǎ chùruò
常若无常，乐观声、香、味、触、法处若
cháng ruò wú cháng shì pú sà mó hē sà xíng tā xíngchù ruò pú sà mó
常若无常，是菩萨摩诃萨行他行处。若菩萨摩
hē sà yàoguān sè chùruò lè ruò kǔ yàoguānshēng xiāng wèi
诃萨乐观色处若乐若苦，乐观声、香、味、
chù fǎ chùruò lè ruò kǔ shì pú sà mó hē sà xíng tā xíngchù ruò
触、法处若乐若苦，是菩萨摩诃萨行他行处。若
pú sà mó hē sà yàoguān sè chùruò wǒ ruò wú wǒ yàoguānshēng
菩萨摩诃萨乐观色处若我若无我，乐观声、
xiāng wèi chù fǎ chùruò wǒ ruò wú wǒ shì pú sà mó hē sà xíng
香、味、触、法处若我若无我，是菩萨摩诃萨行
tā xíngchù ruò pú sà mó hē sà yàoguān sè chùruò jìng ruò bú jìng yào
他行处。若菩萨摩诃萨乐观色处若净若不净，乐
guānshēng xiāng wèi chù fǎ chùruò jìng ruò bú jìng shì pú sà
观声、香、味、触、法处若净若不净，是菩萨
mó hē sà xíng tā xíngchù
摩诃萨行他行处。

yòu shè lì zǐ ruò pú sà mó hē sà yàoguānyǎn jiè ruò
“又，舍利子，若菩萨摩诃萨乐观眼界若
cháng ruò wú cháng yàoguān ěr bí shé shēn yì jiè ruò cháng
常若无常，乐观耳、鼻、舌、身、眼界若常
ruò wú cháng shì pú sà mó hē sà xíng tā xíngchù ruò pú sà mó hē
若无常，是菩萨摩诃萨行他行处。若菩萨摩诃
sà yàoguānyǎn jiè ruò lè ruò kǔ yàoguān ěr bí shé shēn
萨乐观眼界若乐若苦，乐观耳、鼻、舌、身、
yì jiè ruò lè ruò kǔ shì pú sà mó hē sà xíng tā xíngchù ruò pú sà
眼界若乐若苦，是菩萨摩诃萨行他行处。若菩萨
mó hē sà yàoguānyǎn jiè ruò wǒ ruò wú wǒ yàoguān ěr bí shé
摩诃萨乐观眼界若我若无我，乐观耳、鼻、舌、
shēn yì jiè ruò wǒ ruò wú wǒ shì pú sà mó hē sà xíng tā xíngchù
身、眼界若我若无我，是菩萨摩诃萨行他行处。
ruò pú sà mó hē sà yàoguānyǎn jiè ruò jìng ruò bú jìng yàoguān ěr
若菩萨摩诃萨乐观眼界若净若不净，乐观耳、

bí shé shēn yì jiè ruò jìng ruò bú jìng shì pú sà mó hē sà xíng
鼻、舌、身、眼界若净若不净，是菩萨摩诃萨行
tā xíngchù
他行处。

yòu shè lì zǐ ruò pú sà mó hē sà yào guān sè jiè ruò
“又，舍利子，若菩萨摩诃萨乐观色界若
cháng ruò wú cháng yào guān shēng xiāng wèi chù fǎ jiè ruò
常若无常，乐观声、香、味、触、法界若
cháng ruò wú cháng shì pú sà mó hē sà xíng tā xíngchù ruò pú sà mó
常若无常，是菩萨摩诃萨行他行处。若菩萨摩
hē sà yào guān sè jiè ruò lè ruò kǔ yào guān shēng xiāng wèi
诃萨乐观色界若乐若苦，乐观声、香、味、
chù fǎ jiè ruò lè ruò kǔ shì pú sà mó hē sà xíng tā xíngchù ruò
触、法界若乐、若苦是菩萨摩诃萨行他行处。若
pú sà mó hē sà yào guān sè jiè ruò wǒ ruò wú wǒ yào guān shēng
菩萨摩诃萨乐观色界若我若无我，乐观声、
xiāng wèi chù fǎ jiè ruò wǒ ruò wú wǒ shì pú sà mó hē sà xíng
香、味、触、法界若我若无我，是菩萨摩诃萨行
tā xíngchù ruò pú sà mó hē sà yào guān sè jiè ruò jìng ruò bú jìng yào
他行处。若菩萨摩诃萨乐观色界若净若不净，乐
guān shēng xiāng wèi chù fǎ jiè ruò jìng ruò bú jìng shì pú sà
观声、香、味、触、法界若净若不净，是菩萨
mó hē sà xíng tā xíngchù
摩诃萨行他行处。

yòu shè lì zǐ ruò pú sà mó hē sà yào guān yǎn shí jiè ruò
“又，舍利子，若菩萨摩诃萨乐观眼识界若
cháng ruò wú cháng yào guān ěr bí shé shēn yì shí jiè ruò
常若无常，乐观耳、鼻、舌、身、意识界若
cháng ruò wú cháng shì pú sà mó hē sà xíng tā xíngchù ruò pú sà mó
常若无常，是菩萨摩诃萨行他行处。若菩萨摩
hē sà yào guān yǎn shí jiè ruò lè ruò kǔ yào guān ěr bí shé
诃萨乐观眼识界若乐若苦，乐观耳、鼻、舌、
shēn yì shí jiè ruò lè ruò kǔ shì pú sà mó hē sà xíng tā xíngchù
身、意识界若乐若苦，是菩萨摩诃萨行他行处。
ruò pú sà mó hē sà yào guān yǎn shí jiè ruò wǒ ruò wú wǒ yào guān ěr
若菩萨摩诃萨乐观眼识界若我若无我，乐观耳、
bí shé shēn yì shí jiè ruò wǒ ruò wú wǒ shì pú sà mó hē sà
鼻、舌、身、意识界若我若无我，是菩萨摩诃萨

xíng tā xíngchù ruò pú sà mó hē sà yàoguānyǎn shí jiè ruò jìng ruò bú
行他行处。若菩萨摩诃萨乐观眼识界若净若不
jìng yàoguān ěr bí shé shēn yì shí jiè ruò jìng ruò bú jìng
净，乐观耳、鼻、舌、身、意识界若净若不净，
shì pú sà mó hē sà xíng tā xíngchù
是菩萨摩诃萨行他行处。”

shí shè lì zǐ fù wèn jù shòumǎn cí zǐ yán yún hé pú sà
时，舍利子复问具寿满慈子言：“云何菩萨
mó hē sà xíng zì xíngchù
摩诃萨行自行处？”

mǎn cí zǐ yán ruò pú sà mó hē sà xiū xíng liù zhǒng bō luó
满慈子言：“若菩萨摩诃萨修行六种波罗
mì duō yī qiè zhì zhì xiāngyìngzuò yì shì pú sà mó hē sà xíng zì xíng
蜜多，一切智智相应作意，是菩萨摩诃萨行自行
chù ruò pú sà mó hē sà xiū xíng liù zhǒng bō luó mì duō yī qiè è
处。若菩萨摩诃萨修行六种波罗蜜多，一切恶
mó bù néng dé biàn pì rú yě gān yú zhū guī biē bù néng dé biàn
魔不能得便。譬如野干于诸龟、鳖不能得便，
bù dé biàn gù suǒ xíng zì zài rú shì pú sà mó hē sà zhòng xiū xíng liù
不得便故所行自在。如是菩萨摩诃萨众修行六
zhǒng bō luó mì duō yī qiè è mó bù néng dé biàn bù dé biàn gù suǒ
种波罗蜜多，一切恶魔不能得便，不得便故所
xíng zì zài
行自在。

yòu shè lì zǐ jiǎ shǐ è mó pǔ huà sān qiān dà qiān shì jiè
“又，舍利子，假使恶魔普化三千大千世界
zhū yǒu qíng lèi jiē wéi è mó yī yī è mó gè yǒu ěr suǒ mó jūn juàn
诸有情类皆为恶魔，一一恶魔各有尔所魔军眷
shǔ qián hòu wéi rào lái zhì pú sà mó hē sà suǒ shì pú sà mó hē sà
属，前后围绕来至菩萨摩诃萨所。是菩萨摩诃萨
xiū xíng liù zhǒng bō luó mì duō bǐ zhū è mó bù néng dé biàn bù dé
修行六种波罗蜜多，彼诸恶魔不能得便，不得
biàn gù suǒ xíng zì zài pì rú yě gān yú zhū guī biē bù néng dé biàn
便故所行自在。譬如野干于诸龟、鳖不能得便，
bù dé biàn gù suǒ xíng zì zài
不得便故所行自在。

shì gù shè lì zǐ pú sà mó hē sà yīng rú shì xué wǒ
“是故，舍利子，菩萨摩诃萨应如是学：‘我

xīn bù yīngyuǎn lí liù zhǒng bō luó mì duō ruò xīn bù lí rú shì liù
心不应远离六种波罗蜜多。’若心不离如是六
zhǒng bō luó mì duō yī qiè è mó bù néng dé biàn bù dé biàn gù suǒ
种波罗蜜多，一切恶魔不能得便，不得便故所
xíng zì zài
行自在。”

shí shè lì zǐ fù wèn jù shòumǎn cí zǐ yán yún hé pú sà
时，舍利子复问具寿满慈子言：“云何菩萨
mó hē sà yú zhū mó shì yīng rú shí zhī
摩诃萨于诸魔事应如实知？”

mǎn cí zǐ yán ruò pú sà mó hē sà bú yào tīng wén bō luó mì
满慈子言：“若菩萨摩诃萨不乐听闻波罗蜜
duō xiāng yīng fǎ jiào dāng zhī shì wéi zhū è mó shì yòu shè lì zǐ
多相应法教，当知是为诸恶魔事。又，舍利子，
ruò pú sà mó hē sà bú yào shòu chí bō luó mì duō xiāng yīng fǎ jiào dāng
若菩萨摩诃萨不乐受持波罗蜜多相应法教，当
zhī shì wéi zhū è mó shì yòu shè lì zǐ ruò pú sà mó hē sà bú
知是为诸恶魔事。又，舍利子，若菩萨摩诃萨不
yào dú sòng bō luó mì duō xiāng yīng fǎ jiào dāng zhī shì wéi zhū è mó shì
乐读诵波罗蜜多相应法教，当知是为诸恶魔事。
yòu shè lì zǐ ruò pú sà mó hē sà bú yào sī wéi bō luó mì duō xiāng
又，舍利子，若菩萨摩诃萨不乐思惟波罗蜜多相
yīng fǎ jiào dāng zhī shì wéi zhū è mó shì yòu shè lì zǐ ruò pú
应法教，当知是为诸恶魔事。又，舍利子，若菩
sà mó hē sà bú yào xiū xíng bō luó mì duō xiāng yīng fǎ xíng dāng zhī shì
萨摩诃萨不乐修行波罗蜜多相应法行，当知是
wéi zhū è mó shì zhū pú sà mó hē sà jué cǐ shì yǐ zuò shì sī wéi
为诸恶魔事。诸菩萨摩诃萨觉此事已，作是思惟：

dìng shì è mó fāng biàn zhàng ài wǒ xīn suǒ qiú yī qiè zhì zhì wǒ jīn
‘定是恶魔方便障碍我心所求一切智智，我今
bù yīng suí bǐ suǒ yù yīng qín xiū xué bō luó mì duō shì pú sà mó
不应随彼所欲，应勤修学波罗蜜多。’是菩萨摩
hē sà yú bǐ è mó bù yīng fèn huì yì bù yīng qǐ bù kān rěn xīn ruò
诃萨于彼恶魔不应忿恚，亦不应起不堪忍心，若
rú shì xíng jí wéi ān rěn bō luó mì duō cǐ pú sà mó hē sà yīng zuò shì
如是行即为安忍波罗蜜多。此菩萨摩诃萨应作是
niàn wǒ zhèng wú shàng zhèng děng jué shí dāng wèi yǒu qíng shuō néng
念：‘我证无上正等觉时，当为有情说能

yǒngduàntān chēn chī fǎ shì gù jīn zhě yú bǐ è mó bù yīng fèn
永断贪、瞋、痴法，是故今者于彼恶魔不应忿

huì ruò shí pú sà mó hē sà dé rú shì niàn ěr shí pú sà mó hē
恚。’若时菩萨摩诃萨得如是念，尔时菩萨摩诃

sà shèngzhū è mó zì zài xiū xíng bù shī jìng jiè ān rěn jīng jìn
萨胜诸恶魔，自在修行布施、净戒、安忍、精进、

jìng lǜ bō rě bō luó mì duō ruò shí pú sà mó hē sà yī qiè zhì zhì
静虑、般若波罗蜜多。若时菩萨摩诃萨一切智智

xiāngyìngzuò yì bú xiàn zài qián shì shí pú sà mó hē sà yīngzuò shì niàn
相应作意不现在前，是时菩萨摩诃萨应作是念：

wǒ yú jīn zhě wù xíng fēi chù lìng wǒ bú yì yī qiè zhì zhì rú shì
‘我于今者勿行非处，令我不忆一切智智。’如是

pú sà yīng zì zé xīn wǒ yú jīn zhě xū fèi shí rì
菩萨应自责心：‘我于今者虚费时日。’”

shí shè lì zǐ biànwèn jù shòumǎn cí zǐ yán qí hé míngwéi
时，舍利子便问具寿满慈子言：“齐何名为

xū fèi shí rì
虚费时日？”

mǎn cí zǐ yán ruò pú sà mó hē sà yú cǐ liù zhǒng bō luó
满慈子言：“若菩萨摩诃萨于此六种波罗

mì duō suí yī xiànxíng bù néng yì niàn yī qiè zhì zhì bù néng huí xiàng
蜜多随一现行，不能忆念一切智智，不能回向

yī qiè zhì zhì shì pú sà mó hē sà xū fèi shí rì sǔn shí rì guǒ
一切智智，是菩萨摩诃萨虚费时日，损时日果。

ruò pú sà mó hē sà yú cǐ liù zhǒng bō luó mì duō suí yī xiànxíng huò
若菩萨摩诃萨于此六种波罗蜜多随一现行，或

dì èr rì huò dì sān rì nǎi zhì yì niàn yī qiè zhì zhì jí néng huí
第二日或第三日，乃至⁵⁴忆念一切智智，及能回

xiàng yī qiè zhì zhì shì pú sà mó hē sà suī yǒusuǒ fàn ér dé míng
向一切智智，是菩萨摩诃萨虽有所犯，而得名

wéiyǒu shí rì guǒ
为有时日果。”

ěr shí shè lì zǐ wèn mǎn cí zǐ yán pú sà ān rěn yǔ ā
尔时，舍利子问满慈子言：“菩萨安忍与阿

luó hàn suǒ yǒu ān rěn yǒu hé chā bié ? ”
罗汉所有安忍有何差别？”

⁵⁴ 大正藏：能；永乐北藏及龙藏：至

mǎn cí zǐ yán jīn wèn zūn zhě miào gāo shān wáng yǔ xiǎo jiè
满慈子言：“今问尊者：妙高山王与小芥

zǐ dà xiǎo gāo xià qīng zhòng hé bié
子，大小、高下、轻重何别？”

shè lì zǐ yán wú liàng chā bié
舍利子言：“无量差别。”

mǎn cí zǐ yán pú sà ān rěn yǔ ā luó hàn suǒ yǒu ān rěn yì
满慈子言：“菩萨安忍与阿罗汉所有安忍亦

fù rú shì bù yīng wéi wèn yòu shè lì zǐ yú yì yún hé dà
复如是，不应为问。又，舍利子，于意云何？大

hǎi zhōng shuǐ yī máo duān shuǐ hé zhě wéi duō
海中水、一毛端水，何者为多？”

shè lì zǐ yán dà hǎi zhōng shuǐ yī máo duān shuǐ bǎi fēn
舍利子言：“大海中水、一毛端水，百分、

qiān fēn nǎi zhì wū bō ní shā tán fēn yì wèi néng bǐ qí liàng duō shǎo
千分乃至邬波尼杀昙分亦未能比其量多少。”

mǎn cí zǐ yán pú sà ān rěn yǔ ā luó hàn suǒ yǒu ān rěn yì
满慈子言：“菩萨安忍与阿罗汉所有安忍亦

fù rú shì bǎi fēn qiān fēn nǎi zhì wū bō ní shā tán fēn yì wèi néng bǐ
复如是，百分、千分乃至邬波尼杀昙分亦未能比

qí liàng duō shǎo shì gù bù yīng zuò rú shì wèn
其量多少，是故不应作如是问。”

ěr shí fó zàn mǎn cí zǐ yán shàn zāi shàn zāi rú rǔ
尔时，佛赞满慈子言：“善哉！善哉！如汝

suǒ shuō rǔ chéng fó lì shàn shuō ān rěn bō luó mì duō ruò qǔ pú sà
所说。汝承佛力善说安忍波罗蜜多。若取菩萨

mó hē sà rěn qí liàng dà xiǎo jiào liàng shēng wén dú jué rěn zhě zé wéi
摩诃萨忍其量大小较量声闻、独觉忍者，则为

yù qǔ rú lái zhī rěn qí liàng dà xiǎo jiào liàng shēng wén dú jué děng rěn
欲取如来之忍其量大小较量声闻、独觉等忍。

suǒ yǐ zhě hé zhū pú sà zhòng suǒ chéng jiù rěn qí liàng wú biān bù
所以者何？诸菩萨众所成就忍其量无边，不

yīng jiào liàng shēng wén děng rěn
应较量声闻等忍。”

ěr shí fó gào ā nán tuó yán rǔ yīng shòu chí rú mǎn cí zǐ
尔时，佛告阿难陀言：“汝应受持如满慈子

suǒ shuō pú sà mó hē sà zhòng suǒ xiū ān rěn bō luó mì duō wù lìng
所说菩萨摩诃萨众所修安忍波罗蜜多，勿令

wàng shī

忘失！”

ā nán tuó yuē wěi rán shì zūn wǒ yǐ shòu chí rú mǎn cí
阿难陀曰：“唯然！世尊！我已受持如满慈

zǐ suǒ shuō pú sà mó hē sà zhòng suǒ xiū ān rěn bō luó mì duō bì bú
子所说菩萨摩诃萨众所修安忍波罗蜜多，必不

wàng shī

忘失！”

shí bó qié fàn shuō shì jīng yǐ jù shòu mǎn cí zǐ jù shòu
时，薄伽梵说是经已，具寿满慈子、具寿

shè lì zǐ jù shòu ā nán tuó jí yú shēng wén zhū pú sà zhòng
舍利子、具寿阿难陀，及余声闻、诸菩萨众，

bìng yú yī qiè tiān lóng yào chā ā sù luò děng wén fó suǒ shuō
并余一切天、龙、药叉、阿素洛等，闻佛所说

jiē dà huān xǐ xìn shòu fèng xíng
皆大欢喜、信受奉行。

大般若波罗蜜多经卷第五百八十九

dà bō rě jīng dì shí sì huì jīng jìn
大般若经第十四会精进

bō luó mì duō fēn
波罗蜜多分⁵⁵

xù
序

táng xī míng sì shā mén xuán zé zhì
唐西明寺沙门玄则制⁵⁶

guān fú zhì yùn wú dòng miào jǐng yī jì fàn lún míng tuì zhuǎn
观夫至运无动，妙警伊寂，梵轮冥退转

zhī guī cí háng xū xià jì zhī yǐng sī jìn dé suǒ yǐ wéi guì qín yīn
之规、慈航虚下济之影，斯进德所以为贵、勤音

suǒ yóu ér zuò yě qí yǒu jiē qíng qū ér yuǎn hè zhǐ jué dì yǐ gāo
所由而作也。其有揭情区而远荷、指觉地以高

xiāng bǐ huàn jiǎ zhī jīng jiān tóng cè sì zhī chuán sù zé bì rèn
骧，比擐甲之精坚、同策驷之遄夙，则必任

shàn yǐ wéi è yǐn zhī wú qióng zhī lù wěi shēn ér zuò lì qū zhī
善以为輶，引之无穷之路；委身而作隶，驱之

wǎng jí zhī qī wēi wǔ yù zhī yàn ān nǎi sān tú zhī zhèn dú cóng
罔⁵⁷极之期。微五欲之宴安，乃三涂之酖毒；从

sì xiū zhī láo cuì shí wàn dé zhī guāng fū wéi fú qiǎn liù chuān shí
四修之劳悴，实⁵⁸万德之光敷。惟夫浅溜穿石、

xiǎo dī yíng qì zuān suì zhī qín duàngàn zhī jiàn jiē jī wēi bù yǐ
小滴盈器，钻燧之勤、断干之渐，皆积微不已，

gù zài zhuó kě guān yǐn ruò zhì ér yǐn quán xiè zhuàngóng ér jì xué
故在著可观。蚓弱质而饮泉，蟹壮容而寄穴，

⁵⁵ 大正藏：大般若经第十四会勤波罗蜜多分；永乐北藏及龙藏：大般若经第十四会精进波罗蜜多分

⁵⁶ 大正藏：西明寺沙门玄则撰；永乐北藏及龙藏：唐西明寺沙门玄则制

⁵⁷ 大正藏：罔；永乐北藏及龙藏：罔

⁵⁸ 大正藏：寔；永乐北藏及龙藏：实

huábiāo dài yǐ nú jià xiān zhī shěn hū mó hē yǎn xīn bō luó mì xíng
骅𨾏怠矣，怒驾先之。矧乎摩诃衍心、波罗蜜行，
qí yú miǎn kè qǐ wàng dòng jìng gù néng qiān jiè rú huǐ xún yī
其于勉刻，岂忘动静。故能千界如毁，询一
jù yǐ tóu zhī wàn liú fāng gē zhěng yī mìng ér yóu zhī jiǎ shǐ
句以投之；万流方割，拯一命而游⁵⁹之。假使
zhù bǔ chù yǐ sān qí zhōng jìng yǒng yú chū fā suī fù dàn jí kōng yú
驻补处以三祇，终竟勇于初发；虽复澹即空于
wàn xíng nǎi jūn chì yú xī dān bù duān ní qí suǒ yù xíng bú qiáo
万行，乃均炽于昔耽。不端倪其所欲行，不翘
zhù qí suǒ dāng zhèng fǔ chén jié zhī xiū rú shùn réng rú⁶⁰ kě rì
伫其所当证，抚尘劫之修如瞬，仍如⁶⁰渴日；
shì shā jiè zhī fù ruò lín yóu yīn sù yè gù jīng jìn zhī yú zhū dù yě
视砂界之赴若邻，犹殷夙夜。故精进之于诸度也，
ruò xián chuí zhī zài qún yù yān zhèng qín zhī yú dào pǐn yě ruò yán méi
若衔捶之在群馭焉；正勤之于道品也，若盐梅
zhī zī liè dǐng yān zhèng fǎ yuán dǐ yóu zhī ér zhì shèng rén néng shì
之资列鼎焉。正法源底由之而至，圣人能事
yú zī ér bì rán hòu wén shè lì zhī tán jué zhī zé chuò shǎng wú dì
于兹而毕。然后闻舍利之谈觉支则辍赏无地，
yì dǐ shā zhī liú zàn sòng zé bó xīng sī zài sān liàn zhī yè yǔn gāi liù
忆底沙之流赞颂则勃兴斯在，三练之业允该、六
yì zhī xiū xī jí miǎn wéi jǐng zhuó qǐ huáng níng chù zài yǒng xuán
意之修奚极，缅惟景躅，岂遑宁处；载咏玄
zhāng yì hè zhāo qù wén nǎi dān juàn shì fēi chóng yì shù jiāng
章，益荷昭趣。文乃单卷，事非重译。庶将
mào cùn yīn yǐ chǐ bì gān xī sǐ yú zhāo wén yǐ
贸寸阴以尺璧，甘夕死于朝闻矣。

⁵⁹ 大正藏：游；永乐北藏及龙藏：派；校勘：游

⁶⁰ 大正藏：加；永乐北藏及龙藏：如

dà bō rě bō luó mì duō jīng juàn dì wǔ bǎi jiǔ shí
大般若波罗蜜多经卷第五百九十

táng sān zàng fǎ shī xuán zàng fèng zhào yì
唐三藏法师玄奘奉 诏译

dì shí sì jīng jìn bō luó mì duō fēn
第十四精进波罗蜜多分

rú shì wǒ wén
如是我闻：

yī shí bó qié fàn zài shì luó fá zhù shì duō lín jǐ gū dú yuán
一时薄伽梵在室罗筏住誓多林给孤独园，

yǔ dà bì chū zhòng qiān èr bǎi wǔ shí rén jù
与大苾刍众千二百五十人俱。

ěr shí jù shòu mǎn cí zǐ bó fó yán shì zūn ruò pú sà
尔时，具寿满慈子白佛言：“世尊！若菩萨

mó hē sà yù zhèng wú shàng zhèng děng pú tí yún hé fāng biàn ān zhù
摩诃萨欲证无上正等菩提，云何方便安住

jīng jìn bō luó mì duō
精进波罗蜜多？”

ěr shí shì zūn gào mǎn cí zǐ ruò pú sà mó hē sà yù zhèng
尔时，世尊告满慈子：“若菩萨摩诃萨欲证

wú shàng zhèng děng pú tí chū fā xīn shí yīng zuò shì niàn wǒ zhū suǒ
无上正等菩提，初发心时应作是念：‘我诸所

yǒu ruò shēn ruò xīn xiān yīng wèi tā zuò ráo yì shì dāng lìng yī qiè suǒ
有若身若心，先应为他作饶益事，当令一切所

yuàn mǎn zú pì rú tóng pú yīng zuò shì niàn xíng zhù zuò wò jiē dāng
愿满足。’譬如僮仆应作是念：‘行住坐卧皆当

rèn zhǔ bù yīng zì zài ér yǒu suǒ zuò yù cóng qí shè wǎng shì chāng děng
任主，不应自在而有所作；欲从其舍往市鄽等，

xiān zī wèn zhǔ rán hòu fāng chū suǒ xū yǐn shí xǔ nǎi shòu yòng zhū yǒu
先咨问主然后方出；所须饮食许乃受用，诸有

suǒ wéi jiē suí zhǔ yù rú shì pú sà mó hē sà zhòng yù zhèng wú
所为皆随主欲。’如是菩萨摩诃萨众欲证无

shàngzhèngděng pú tí zuì chū fā xīn yīngzuò shì niàn wǒ zhī suǒyǒu
上 正 等 菩 提 ， 最 初 发 心 应 作 是 念 ： ‘ 我 之 所 有
ruò shēn ruò xīn jiē bù yīng lǐng zì zài ér zhuǎn suí tā suǒyǒu ráo yì
若 身 若 心 ， 皆 不 应 令 自 在 而 转 ， 随 他 所 有 饶 益
shì yè yī qiè jiē dāng wèi qí chéng bàn rú shì pú sà mó hē sà
事 业 ， 一 切 皆 当 为 其 成 办 。 ’ 如 是 菩 萨 摩 诃 萨
zhòng yī zhǐ jīng jìn bō luó mì duō bù lí jīng jìn bō luó mì duō shì
众 依 止 精 进 波 罗 蜜 多 ， 不 离 精 进 波 罗 蜜 多 ， 誓
wèi yǒu qíng zuò suǒ yīng zuò zhū pú sà mó hē sà jiē yú jīng jìn bō luó
为 有 情 作 所 应 作 ， 诸 菩 萨 摩 诃 萨 皆 于 精 进 波 罗
mì duō yīng rú shì zhù pì rú mǎ bǎo ruò rén chéng yù biàn zuò shì niàn
蜜 多 应 如 是 住 。 譬 如 马 宝 若 人 乘 御 便 作 是 念 ：
wǒ jīn bù yīng lǐng chéng yù rén shēn zhī yáo dòng pí juàn láo kǔ huò
‘ 我 今 不 应 令 乘 御 人 身 支 摇 动 、 疲 倦 劳 苦 、 或
sǔn yán jù pán huí qù zhù chí sù rèn rén jiāng hù qí rén bú lìng yuán
损 严 具 ， 盘 回 去 住 迟 速 任 人 ， 将 护 其 人 ， 不 令 缘
wǒ qǐ chēn fèn děng zhǒng zhǒng guò shī rú shì pú sà mó hē sà zhòng
我 起 瞋 忿 等 种 种 过 失 。 ’ 如 是 菩 萨 摩 诃 萨 众 ，
yù xíng jīng jìn bō luó mì duō bù suí jǐ xīn ér yǒu suǒ zuò suí tā yì
欲 行 精 进 波 罗 蜜 多 ， 不 随 己 心 而 有 所 作 ， 随 他 意
yào wèi zuò ráo yì réng jiāng hù bǐ lìng yú wǒ shēn bù qǐ yī qiè fán
乐 为 作 饶 益 ， 仍 将 护 彼 ， 令 于 我 身 不 起 一 切 烦
nǎo è yè bǐ yú pú sà mó hē sà zhòng suī xiān wú ēn ér zhū pú
恼 恶 业 。 彼 于 菩 萨 摩 诃 萨 众 虽 先 无 恩 ， 而 诸 菩
sà mó hē sà zhòng zuò bào ēn xiǎng wèi bǐ chéng bàn zhǒng zhǒng shì yè
萨 摩 诃 萨 众 作 报 恩 想 ， 为 彼 成 办 种 种 事 业 。
rú shì pú sà mó hē sà zhòng wèi chéng jīng jìn bō luó mì duō jiāng hù
如 是 菩 萨 摩 诃 萨 众 为 成 精 进 波 罗 蜜 多 ， 将 护
tā xīn suí tā yì zhuǎn wèi zuò zhǒng zhǒng lì yì ān lè rú shì pú
他 心 随 他 意 转 ， 为 作 种 种 利 益 安 乐 。 如 是 菩
sà mó hē sà zhòng shè shòu jīng jìn bō luó mì duō zuò zhū yǒu qíng lì yì
萨 摩 诃 萨 众 摄 受 精 进 波 罗 蜜 多 ， 作 诸 有 情 利 益
ān lè rú jǐ shì yè cháng wú yàn juàn shì wéi pú sà mó hē sà zhòng
安 乐 ， 如 己 事 业 常 无 厌 倦 ， 是 为 菩 萨 摩 诃 萨 众
ān zhù jīng jìn bō luó mì duō
安 住 精 进 波 罗 蜜 多 。

yòu mǎn cí zǐ ruò pú sà mó hē sà wèi jí zhèng dé yī
“ 又 ， 满 慈 子 ， 若 菩 萨 摩 诃 萨 为 疾 证 得 一

qiè zhì zhì yǔ zhū yǒuqíngzuò dà ráo yì cháng qín xiū xué bù shī
切智智，与诸有情作大饶益，常勤修学布施、
jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lù bō rě bō luó mì duō xīn wú
净戒、安忍、精进、静虑、般若波罗蜜多，心无
tuì zhuǎn shì pú sà mó hē sà ān zhù jīng jìn bō luó mì duō
退转，是菩萨摩诃萨安住精进波罗蜜多。

ruò pú sà mó hē sà wèi jí zhèng dé yī qiè zhì zhì yǔ zhū
“若菩萨摩诃萨为疾证得一切智智，与诸

yǒuqíngzuò dà ráo yì cháng qín xiū xué nèi kōng wàikōng nèi wàikōng
有情作大饶益，常勤修学内空、外空、内外空、
kōngkōng dà kōng shèng yì kōng yǒuwéikōng wú wéikōng bì
空空、大空、胜义空、有为空、无为空、毕
jìng kōng wú jì kōng sànkōng wú biàn yì kōng běnxìngkōng zì
竟空、无际空、散空、无变异空、本性空、自
xiàngkōng gòngxiàngkōng yī qiè fǎ kōng bù kě dé kōng wú xìng
相空、共相空、一切法空、不可得空、无性
kōng zì xìngkōng wú xìng zì xìngkōngguān xīn wú tuì zhuǎn shì
空、自性空、无性自性空观，心无退转，是
pú sà mó hē sà ān zhù jīng jìn bō luó mì duō
菩萨摩诃萨安住精进波罗蜜多。

ruò pú sà mó hē sà wèi jí zhèng dé yī qiè zhì zhì yǔ zhū
“若菩萨摩诃萨为疾证得一切智智，与诸

yǒuqíngzuò dà ráo yì cháng qín xiū xué zhū fǎ zhēn rú fǎ jiè fǎ
有情作大饶益，常勤修学诸法真如、法界、法
xìng bù xū wàng xìng bú biàn yì xìng píngděng xìng lí shēng xìng
性、不虚妄性、不变异性、平等性、离生性、
fǎ dìng fǎ zhù shí jì xū kōng jiè bù sī yì jiè guān xīn
法定、法住、实际、虚空界、不思議界观，心
wú tuì zhuǎn shì pú sà mó hē sà ān zhù jīng jìn bō luó mì duō
无退转，是菩萨摩诃萨安住精进波罗蜜多。

ruò pú sà mó hē sà wèi jí zhèng dé yī qiè zhì zhì yǔ zhū
“若菩萨摩诃萨为疾证得一切智智，与诸

yǒuqíngzuò dà ráo yì cháng qín xiū xué wú míng yuán xíng xíng yuán shí
有情作大饶益，常勤修学无明缘行，行缘识，
shí yuán míng sè míng sè yuán liù chù liù chù yuán chù chù yuán shòu
识缘名色，名色缘六处，六处缘触，触缘受，
shòu yuán ài ài yuán qǔ qǔ yuán yǒu yǒu yuán shēng shēng yuán
受缘爱，爱缘取，取缘有，有缘生，生缘

lǎo sǐ chóutàn kǔ yōunǎoguān xīn wú tuì zhuǎn shì pú sà mó hē sà
老死愁叹苦忧恼观，心无退转，是菩萨摩诃萨
ān zhù jīng jìn bō luó mì duō
安住精进波罗蜜多。

ruò pú sà mó hē sà wèi jí zhèng dé yī qiè zhì zhì yǔ zhū
“若菩萨摩诃萨为疾证得一切智智，与诸
yǒuqíngzuò dà ráo yì cháng qín xiū xué wú míngmiè gù xíngmiè xíngmiè
有情作大饶益，常勤修学无明灭故行灭，行灭
gù shí miè shí miè gù míng sè miè míng sè miè gù liù chùmiè liù chù
故识灭，识灭故名色灭，名色灭故六处灭，六处
miè gù chùmiè chùmiè gù shòumiè shòumiè gù ài miè ài miè gù qǔ
灭故触灭，触灭故受灭，受灭故爱灭，爱灭故取
miè qǔ miè gù yǒumiè yǒumiè gù shēngmiè shēngmiè gù lǎo sǐ chóu
灭，取灭故有灭，有灭故生灭，生灭故老死愁
tàn kǔ yōunǎomièguān xīn wú tuì zhuǎn shì pú sà mó hē sà ān zhù
叹苦忧恼灭观，心无退转，是菩萨摩诃萨安住
jīng jìn bō luó mì duō
精进波罗蜜多。

ruò pú sà mó hē sà wèi jí zhèng dé yī qiè zhì zhì yǔ zhū
“若菩萨摩诃萨为疾证得一切智智，与诸
yǒuqíngzuò dà ráo yì cháng qín xiū xué ruò kǔ ruò wú cháng ruò kōng
有情作大饶益，常勤修学若苦、若无常、若空、
ruò wú wǒ kǔ shèng dì guān ruò yīn ruò jí ruò shēng ruò yuán
若无我，苦圣谛观，若因、若集、若生、若缘，
jí shèng dì guān ruò miè ruò jìng ruò miào ruò lí miè shèng
集圣谛观，若灭、若静、若妙、若离，灭圣
dì guān ruò dào ruò rú ruò xíng ruò chū dào shèng dì guān
谛观，若道、若如、若行、若出，道圣谛观，
xīn wú tuì zhuǎn shì pú sà mó hē sà ān zhù jīng jìn bō luó mì duō
心无退转，是菩萨摩诃萨安住精进波罗蜜多。

ruò pú sà mó hē sà wèi jí zhèng dé yī qiè zhì zhì yǔ zhū
“若菩萨摩诃萨为疾证得一切智智，与诸
yǒuqíngzuò dà ráo yì cháng qín xiū xué sì jìng lǜ sì wú liàng sì
有情作大饶益，常勤修学四静虑、四无量、四
wú sè dìng xīn wú tuì zhuǎn shì pú sà mó hē sà ān zhù jīng jìn bō
无色定，心无退转，是菩萨摩诃萨安住精进波
luó mì duō
罗蜜多。

ruò pú sà mó hē sà wèi jí zhèng dé yī qiè zhì zhì yǔ zhū
“若菩萨摩诃萨为疾证得一切智智，与诸

yǒuqíngzuò dà ráo yì chángqín xiū xué sì niànzhù sì zhèngduàn
有情作大饶益，常勤修学四念住、四正断、

sì shén zú wǔ gēn wǔ lì qī děngjué zhī bā shèngdào zhī
四神足、五根、五力、七等觉支、八圣道支，

xīn wú tuì zhuǎn shì pú sà mó hē sà ān zhù jīng jìn bō luó mì duō
心无退转，是菩萨摩诃萨安住精进波罗蜜多。

ruò pú sà mó hē sà wèi jí zhèng dé yī qiè zhì zhì yǔ zhū
“若菩萨摩诃萨为疾证得一切智智，与诸

yǒuqíngzuò dà ráo yì chángqín xiū xuékōng wú xiàng wú yuàn jiě
有情作大饶益，常勤修学空、无相、无愿解

tuōmén xīn wú tuì zhuǎn shì pú sà mó hē sà ān zhù jīng jìn bō luó
脱门，心无退转，是菩萨摩诃萨安住精进波罗

mì duō
蜜多。

ruò pú sà mó hē sà wèi jí zhèng dé yī qiè zhì zhì yǔ zhū
“若菩萨摩诃萨为疾证得一切智智，与诸

yǒuqíngzuò dà ráo yì chángqín xiū xué bā jiě tuō bā shèngchù jiǔ
有情作大饶益，常勤修学八解脱、八胜处、九

cì dì dìng shí biànchù xīn wú tuì zhuǎn shì pú sà mó hē sà ān zhù
次第定、十遍处心无退转，是菩萨摩诃萨安住

jīng jìn bō luó mì duō
精进波罗蜜多。

ruò pú sà mó hē sà wèi jí zhèng dé yī qiè zhì zhì yǔ zhū
“若菩萨摩诃萨为疾证得一切智智，与诸

yǒuqíngzuò dà ráo yì chángqín xiū xué yī qiè tuó luó ní mén yī qiè
有情作大饶益，常勤修学一切陀罗尼门、一切

sān mó dì mén xīn wú tuì zhuǎn shì pú sà mó hē sà ān zhù jīng jìn
三摩地门，心无退转，是菩萨摩诃萨安住精进

bō luó mì duō
波罗蜜多。

ruò pú sà mó hē sà wèi jí zhèng dé yī qiè zhì zhì yǔ zhū
“若菩萨摩诃萨为疾证得一切智智，与诸

yǒuqíngzuò dà ráo yì chángqín xiū xué jìng guān dì zhǒngxìng⁶¹ dì
有情作大饶益，常勤修学净观地、种性⁶¹地、

⁶¹ 大正藏：姓；永乐北藏及龙藏：性

dì bā dì jù jiàn dì bó dì lí yù dì yǐ bàn dì dú jué
第八地、具见地、薄地、离欲地、已办地、独觉
dì pú sà dì rú lái dì zhì xīn wú tuì zhuǎn shì pú sà mó hē
地、菩萨地、如来地智，心无退转，是菩萨摩诃
sà ān zhù jīng jìn bō luó mì duō
萨安住精进波罗蜜多。

ruò pú sà mó hē sà wèi jí zhèng dé yī qiè zhì zhì yǔ zhū
“若菩萨摩诃萨为疾证得一切智智，与诸

yǒu qíng zuò dà ráo yì cháng qín xiū xué ruò shèng jiě xíng dì ruò jí xǐ
有情作大饶益，常勤修学若胜解行地、若极喜
dì ruò lí gòu dì ruò fā guāng dì ruò yàn huì dì ruò jí nán
地、若离垢地、若发光地、若焰慧地、若极难
shèng dì ruò xiàn qián dì ruò yuǎn xíng dì ruò bú dòng dì ruò shàn
胜地、若现前地、若远行地、若不动地、若善
huì dì ruò fǎ yún dì ruò děng jué dì xīn wú tuì zhuǎn shì pú
慧地、若法云地、若等觉地，心无退转，是菩
sà mó hē sà ān zhù jīng jìn bō luó mì duō
萨摩诃萨安住精进波罗蜜多。

ruò pú sà mó hē sà wèi jí zhèng dé yī qiè zhì zhì yǔ zhū
“若菩萨摩诃萨为疾证得一切智智，与诸

yǒu qíng zuò dà ráo yì cháng qín xiū xué qīng jìng wǔ yǎn liù shèng shén
有情作大饶益，常勤修学清净五眼、六胜神
tōng xīn wú tuì zhuǎn shì pú sà mó hē sà ān zhù jīng jìn bō luó mì
通，心无退转，是菩萨摩诃萨安住精进波罗蜜
duō
多。

ruò pú sà mó hē sà wèi jí zhèng dé yī qiè zhì zhì yǔ zhū
“若菩萨摩诃萨为疾证得一切智智，与诸

yǒu qíng zuò dà ráo yì cháng qín xiū xué rú lái shí lì sì wú suǒ wèi
有情作大饶益，常勤修学如来十力、四无所畏、
sì wú ài jiě dà cí dà bēi dà xǐ dà shě jí shí bā fó bú
四无碍解、大慈、大悲、大喜、大舍及十八佛不
gòng fǎ děng wú biān fó fǎ xīn wú tuì zhuǎn shì pú sà mó hē sà ān
共法等无边佛法，心无退转，是菩萨摩诃萨安
zhù jīng jìn bō luó mì duō
住精进波罗蜜多。

yòu mǎn cí zǐ ruò pú sà mó hē sà wèi lìng fó tǔ zuì jí
“又，满慈子，若菩萨摩诃萨为令佛土最极

yán jìng jiǔ chǔshēng sǐ xiū zhūgōng dé xīn wú tuì zhuǎn shì pú sà
严净，久处生死修诸功德，心无退转，是菩萨
mó hē sà ān zhù jīng jìn bō luó mì duō
摩诃萨安住精进波罗蜜多。

ruò pú sà mó hē sà wèiduōchéngshú zhūyǒuqíng lèi jiǔ chǔ
“若菩萨摩诃萨为多成熟诸有情类，久处

shēng sǐ xiū zhūgōng dé xīn wú tuì zhuǎn shì pú sà mó hē sà ān zhù
生死修诸功德，心无退转，是菩萨摩诃萨安住
jīng jìn bō luó mì duō
精进波罗蜜多。

ruò pú sà mó hē sà chū fā wú shàngzhèngděngjué xīn jiǎ
“若菩萨摩诃萨初发无上正等觉心，假

shǐ sānqiān dà qiān shì jiè zhūyǒuqíng lèi jiē chéng pú sà huò yī shēng
使三千大千世界诸有情类，皆成菩萨或一生
suǒ xì huò èr shēngsuǒ xì huò sānshēngsuǒ xì huò sì shēngsuǒ
所系，或二生所系，或三生所系，或四生所

xì dāng dé chéng fó zuò rú shì yán rǔ yīngjīng qín xiū pú sà xíng
系当得成佛，作如是言：‘汝应精勤修菩萨行，
xiānzhèng wú shàngzhèngděng pú tí rán hòu wǒ dāngzhèng wú shàngjué
先证无上正等菩提，然后我当证无上觉。’

ěr shí pú sà suí bǐ suǒ yán jīng qín yǒngměng xīn wú qiè jù shì
尔时，菩萨随彼所言，精勤勇猛心无怯惧，是
pú sà mó hē sà ān zhù jīng jìn bō luó mì duō
菩萨摩诃萨安住精进波罗蜜多。

ruò pú sà mó hē sà huò yī shēngsuǒ xì huò èr shēngsuǒ xì
“若菩萨摩诃萨或一生所系，或二生所系，

huò sānshēngsuǒ xì huò sì shēngsuǒ xì dāng dé chéng fó jiǎ shǐ sān
或三生所系，或四生所系当得成佛，假使三
qiān dà qiān shì jiè zhūyǒuqíng lèi chū fā wú shàngzhèngděngjué xīn
千大千世界诸有情类，初发无上正等觉心，

zuò rú shì yán rǔ dāng dài wǒ xiānzhèng wú shàngzhèngděng pú tí
作如是言：‘汝当待我先证无上正等菩提，
rán hòu nǎi yīngzhèng wú shàngjué ěr shí pú sà suí bǐ suǒ yán
然后乃应证无上觉。’尔时，菩萨随彼所言，

jiǔ zhùshēng sǐ xīn wú tuì qū shì pú sà mó hē sà ān zhù jīng jìn bō
久住生死心无退屈，是菩萨摩诃萨安住精进波
luó mì duō
罗蜜多。

ruò pú sà mó hē sà jiàn qǐ zhě lái yǒu suǒ qiú suǒ miàn bù
“若菩萨摩诃萨见乞者来有所求索，面不

pín cù yǎn wú chēn xiàng dàn zuò shì niàn rú shì yǒu qíng shùn wǒ
攀⁶²蹙、眼无瞋相，但作是念：‘如是有情顺我

suǒ qiú yī qiè zhì zhì sù zuò fāng biàn qín qiú shī yǔ shì pú sà mó
所求一切智智，速作方便勤求施与。’是菩萨摩

hē sà ān zhù jīng jìn bō luó mì duō
诃萨安住精进波罗蜜多。

ruò pú sà mó hē sà wèi yī yǒu qíng dé ān lè gù huò jīng
“若菩萨摩诃萨为一有情得安乐故，或经

yī jié huò yī jié yú dà dì yù zhōng shòu zhū jù kǔ shēn wú dòng
一劫或一劫余，大地狱中受诸剧苦，身无动

zhuǎn xīn bú tuì qū shì pú sà mó hē sà ān zhù jīng jìn bō luó mì duō
转心不退屈，是菩萨摩诃萨安住精进波罗蜜多。

ruò pú sà mó hē sà jiǎ shǐ zhòu yè liàng tóng dà jié jī cǐ
“若菩萨摩诃萨假使昼夜量同大劫，积此

zhòu yè fù chéng dà jié shè jīng rú shì jìng qié shā shù dà jié shí fēn
昼夜复成大劫，设经如是殄伽沙数大劫时分，

chū dà dì yù shòu zhū jù kǔ yóu shòu sī kǔ lìng yī yǒu qíng dé chū dì
处大地狱受诸剧苦，由受斯苦令一有情得出地

yù shēng yú shàn qù pú sà ěr shí huān xǐ wéi shòu shì pú sà mó hē
狱生于善趣，菩萨尔时欢喜为受，是菩萨摩诃

sà ān zhù jīng jìn bō luó mì duō
萨安住精进波罗蜜多。

ruò pú sà mó hē sà wén shuō shì shì yǒng yuè huān xǐ shì
“若菩萨摩诃萨闻说是事踊跃欢喜，誓

néng wéi shòu xīn wú tuì qū dāng zhī míng wéi jīng jìn pú sà ān zhù jīng
能为受心无退屈，当知名为精进菩萨安住精

jìn bō luó mì duō
进波罗蜜多。

ruò pú sà mó hē sà wén rú shì shì qí xīn qiè ruò bù shēng
“若菩萨摩诃萨闻如是事其心怯弱，不生

huān xǐ yù shòu xíng xīn dāng zhī míng wéi xiè dài pú sà
欢喜欲受行心，当知名为懈怠菩萨。

ruò pú sà mó hē sà wén zhū shàn shì xīn xīn xiāng xù ài yào
“若菩萨摩诃萨闻诸善事，心心相续爱乐

⁶² 大正藏：频；永乐北藏及龙藏：攀

shòuxíng dāng zhī míngwéi jīng jìn pú sà ān zhù jīng jìn bō luó mì duō
受行，当知名为精进菩萨安住精进波罗蜜多。

ruò pú sà mó hē sà wénzhūshàn shì bù néng xì niànxiāng
“若菩萨摩诃萨闻诸善事，不能系念相

xù shòuxíng dāng zhī míngwéi xiè dài pú sà
续受行，当知名为懈怠菩萨。

yòu mǎn cí zǐ ruò pú sà mó hē sà jiǎ shǐ yú cǐ shàn bù
“又，满慈子，若菩萨摩诃萨假使于此瞻部

zhōu dì cóng yī chùsǎojiàn zhì yú fāng zhōu zā sǎo yǐ huán zhì běnchù
洲地，从一处扫渐至余方，周匝扫已还至本处，

ruò shēng shì niàn wǒ jiǔ lí cǐ dāng zhī míngwéi xiè dài pú sà
若生是念：‘我久离此。’当知名为懈怠菩萨。

ruò pú sà mó hē sà wéi cǐ shì yǐ zuò shì niànyán wǒ jí sù jí
若菩萨摩诃萨为此事已，作是念言：‘我极速疾

huán lái zhì cǐ dāng zhī míngwéi jīng jìn pú sà ān zhù jīng jìn bō luó
还来至此。’当知名为精进菩萨安住精进波罗

mì duō
蜜多。

ruò pú sà mó hē sà yú sū dǔ bō yínggòu xiū lǐ jīng yī rì
“若菩萨摩诃萨于窞堵波营构修理经一日

yǐ zuò shì niànyán yún hé cǐ rì shí jí cháng jiǔ dāng zhī
已，作是念言：‘云何此日时极长久？’当知

míngwéi xiè dài pú sà ruò pú sà mó hē sà wéi cǐ shì yǐ zuò shì niàn
名为懈怠菩萨。若菩萨摩诃萨为此事已，作是念

yán yún hé cǐ rì rú tán zhǐ qǐng dāng zhī míngwéi jīng jìn pú sà
言：‘云何此日如弹指顷？’当知名为精进菩萨

ān zhù jīng jìn bō luó mì duō
安住精进波罗蜜多。

ruò pú sà mó hē sà yú sēng qié lán yínggòu xiū lǐ jīng yī rì
“若菩萨摩诃萨于僧伽蓝营构修理经一日

yǐ zuò shì niànyán yún hé cǐ rì shí jí cháng jiǔ dāng zhī
已，作是念言：‘云何此日时极长久？’当知

míngwéi xiè dài pú sà ruò pú sà mó hē sà wéi cǐ shì yǐ zuò shì niàn
名为懈怠菩萨。若菩萨摩诃萨为此事已，作是念

yán yún hé cǐ rì rú tán zhǐ qǐng dāng zhī míngwéi jīng jìn pú sà
言：‘云何此日如弹指顷？’当知名为精进菩萨

ān zhù jīng jìn bō luó mì duō
安住精进波罗蜜多。

ruò pú sà mó hē sà guān jīng bàn nián suǒ zuò shì yè shēng
“若菩萨摩诃萨观经半年所作事业生

zhǎng jiǔ xiǎng dāng zhī míng wéi xiè dài pú sà ruò pú sà mó hē sà
长久想，当知名为懈怠菩萨。若菩萨摩诃萨

guān jīng bàn nián suǒ zuò shì yè wèi rú yī rì suǒ zuò shì yè dāng zhī
观经半年所作事业，谓如一日所作事业，当知

míng wéi jīng jìn pú sà ān zhù jīng jìn bō luó mì duō
名为精进菩萨安住精进波罗蜜多。

ruò pú sà mó hē sà guān jīng yī nián suǒ zuò shì yè shēng
“若菩萨摩诃萨观经一年所作事业生

cháng jiǔ xiǎng dāng zhī míng wéi xiè dài pú sà ruò pú sà mó hē sà
长久想，当知名为懈怠菩萨。若菩萨摩诃萨

guān jīng yī nián suǒ zuò shì yè wèi rú yī rì suǒ zuò shì yè dāng zhī
观经一年所作事业，谓如一日所作事业，当知

míng wéi jīng jìn pú sà ān zhù jīng jìn bō luó mì duō
名为精进菩萨安住精进波罗蜜多。

ruò pú sà mó hē sà guān jīng bàn jié suǒ zuò shì yè shēng
“若菩萨摩诃萨观经半劫所作事业生

cháng jiǔ xiǎng dāng zhī míng wéi xiè dài pú sà ruò pú sà mó hē sà
长久想，当知名为懈怠菩萨。若菩萨摩诃萨

guān jīng bàn jié suǒ zuò shì yè wèi rú yī rì suǒ zuò shì yè dāng zhī
观经半劫所作事业，谓如一日所作事业，当知

míng wéi jīng jìn pú sà ān zhù jīng jìn bō luó mì duō
名为精进菩萨安住精进波罗蜜多。

ruò pú sà mó hē sà guān jīng yī jié suǒ zuò shì yè shēng cháng
“若菩萨摩诃萨观经一劫所作事业生长

jiǔ xiǎng dāng zhī míng wéi xiè dài pú sà ruò pú sà mó hē sà guān jīng
久想，当知名为懈怠菩萨。若菩萨摩诃萨观经

yī jié suǒ zuò shì yè wèi rú yī rì suǒ zuò shì yè dāng zhī míng wéi
一劫所作事业，谓如一日所作事业，当知名为

jīng jìn pú sà ān zhù jīng jìn bō luó mì duō
精进菩萨安住精进波罗蜜多。

yòu mǎn cí zǐ zhū pú sà mó hē sà xiū pú tí xíng bù
“又，满慈子，诸菩萨摩诃萨修菩提行，不

yīng sī wéi jié shù duō shǎo wèi wǒ jīng yú ěr suǒ jié shù dāng zhèng wú
应思惟劫数多少，谓我经于尔所劫数，当证无

shàng zhèng děng pú tí
上正等菩提。

ruò pú sà mó hē sà sī wéi jié shù ér zuò fēn xiàn jīng qín
“若菩萨摩诃萨思惟劫数而作分限，精勤

yǒngměng xiū pú tí xíng qiú zhèng wú shàngzhèngděng pú tí dāng zhī
勇猛修菩提行，求证无上正等菩提，当知

míngwéi xiè dài pú sà ruò pú sà mó hē sà zuò shì sī wéi shè jīng
名为懈怠菩萨。若菩萨摩诃萨作是思惟：‘设经

wú liàng wú biān dà jié jīng jìn yǒngměng xiū pú tí xíng fāngzhèng wú
无量无边大劫，精进勇猛修菩提行，方证无

shàngzhèngděng pú tí wǒ dìng bù yīng xīn shēng tuì qū qín qiú wú
上正等菩提，我定不应心生退屈，勤求无

shàngzhèngděng pú tí dāng zhī míngwéi jīng jìn pú sà ān zhù jīng jìn
上正等菩提。’当知名为精进菩萨安住精进

bō luó mì duō xiū xíng jīng jìn bō luó mì duō lìng sù yuánmǎnyuǎn lí
波罗蜜多，修行精进波罗蜜多，令速圆满远离

shēng sǐ jí néngzhèng dé yī qiè zhì zhì yǔ zhū yǒuqíng zuò dà ráo yì
生死，疾能证得一切智智，与诸有情作大饶益。

ruò pú sà mó hē sà sī wéi jié shù ér zuò fēn xiàn suī jí
“若菩萨摩诃萨思惟劫数而作分限，虽极

yǒngměng cháng qín xiū xué bù shī jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng
勇猛，常勤修学布施、净戒、安忍、精进、静

lù bō rě bō luó mì duō ér yì míngwéi xiè dài pú sà ruò pú sà
虑、般若波罗蜜多，而亦名为懈怠菩萨。若菩萨

mó hē sà zuò shì sī wéi shè jīng wú liàng wú biān dà jié zuì jí yǒng
摩诃萨作是思惟：‘设经无量无边大劫，最极勇

měng cháng qín xiū xué bù shī jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lù
猛，常勤修学布施、净戒、安忍、精进、静虑、

bō rě bō luó mì duō nǎi dé yuánmǎn fāngzhèng wú shàngzhèngděng pú
般若波罗蜜多乃得圆满，方证无上正等菩

tí wǒ dìng bù yīng xīn shēng tuì qū dāng zhī míngwéi jīng jìn pú sà
提，我定不应心生退屈。’当知名为精进菩萨

ān zhù jīng jìn bō luó mì duō jí néngzhèng dé yī qiè zhì zhì
安住精进波罗蜜多，疾能证得一切智智。

ruò pú sà mó hē sà sī wéi jié shù ér zuò fēn xiàn suī jí
“若菩萨摩诃萨思惟劫数而作分限，虽极

yǒngměng cháng qín xiū xué nèi kōng wàikōng nèi wàikōng kōngkōng
勇猛，常勤修学内空、外空、内外空、空空、

dà kōng shèng yì kōng yǒu wéi kōng wú wéi kōng bì jìng kōng
大空、胜义空、有为空、无为空、毕竟空、

wú jì kōng sànkōng wú biàn yì kōng běnxìngkōng zì xiàngkōng
无际空、散空、无变异空、本性空、自相空、
gòngxiàngkōng yī qiè fǎ kōng bù kě dé kōng wú xìngkōng zì
共相空、一切法空、不可得空、无性空、自
xìngkōng wú xìng zì xìngkōng zhì ér yì míngwéi xiè dài pú sà ruò
性空、无性自性空智，而亦名为懈怠菩萨。若
pú sà mó hē sà zuò shì sī wéi shè jīng wú liàng wú biān dà jié zuì
菩萨摩诃萨作是思惟：‘设经无量无边大劫，最
jí yǒngměng cháng qín xiū xué nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìngkōng zhì nǎi
极勇猛，常勤修学内空乃至无性自性空智乃
dé yuánmǎn fāngzhèng wú shàngzhèngděng pú tí wǒ dìng bù yīng xīn
得圆满，方证无上正等菩提，我定不应心
shēng tuì qū dāng zhī míngwéi jīng jìn pú sà ān zhù jīng jìn bō luó mì
生退屈。’当知名为精进菩萨安住精进波罗蜜
duō jí néngzhèng dé yī qiè zhì zhì
多，疾能证得一切智智。

ruò pú sà mó hē sà sī wéi jié shù ér zuò fēn xiàn suī jí
“若菩萨摩诃萨思惟劫数而作分限，虽极
yǒngměng cháng qín xiū xué zhū fǎ zhēn rú fǎ jiè fǎ xìng bù
勇猛，常勤修学诸法真如、法界、法性、不
xū wàng xìng bú biàn yì xìng píngděng xìng lí shēng xìng fǎ dìng
虚妄性、不变异性、平等性、离生性、法定、
fǎ zhù shí jì xū kōng jiè bù sī yì jiè zhì ér yì míngwéi xiè
法住、实际、虚空界、不思議界智，而亦名为懈
dài pú sà ruò pú sà mó hē sà zuò shì sī wéi shè jīng wú liàng wú
怠菩萨。若菩萨摩诃萨作是思惟：‘设经无量无
biān dà jié zuì jí yǒngměng cháng qín xiū xué zhū fǎ zhēn rú nǎi zhì
边大劫，最极勇猛，常勤修学诸法真如乃至
bù sī yì jiè zhì nǎi dé yuánmǎn fāngzhèng wú shàngzhèngděng pú tí
不思議界智乃得圆满，方证无上正等菩提，
wǒ dìng bù yīng xīn shēng tuì qū dāng zhī míngwéi jīng jìn pú sà ān zhù
我定不应心生退屈。’当知名为精进菩萨安住
jīng jìn bō luó mì duō jí néngzhèng dé yī qiè zhì zhì
精进波罗蜜多，疾能证得一切智智。

ruò pú sà mó hē sà sī wéi jié shù ér zuò fēn xiàn suī jí
“若菩萨摩诃萨思惟劫数而作分限，虽极
yǒngměng cháng qín xiū xué wú míng yuán xíng xíng yuán shí shí yuán
勇猛，常勤修学无明缘行，行缘识，识缘

míng sè míng sè yuán liù chù liù chù yuán chù chù yuán shòu shòu
名色，名色缘六处，六处缘触，触缘受，受
yuán ài ài yuán qǔ qǔ yuán yǒu yǒu yuán shēng shēng yuán lǎo
缘爱，爱缘取，取缘有，有缘生，生缘老
sǐ zhì ér yì míng wéi xiè dài pú sà ruò pú sà mó hē sà zuò shì sī
死智，而亦名为懈怠菩萨。若菩萨摩诃萨作是思
wéi shè jīng wú liàng wú biān dà jié zuì jí yǒng měng cháng qín xiū
惟：‘设经无量无边大劫，最极勇猛，常勤修
xué wú míng yuán xíng nǎi zhì shēng yuán lǎo sǐ zhì nǎi dé yuán mǎn fāng
学无明缘行乃至生缘老死智乃得圆满，方
zhèng wú shàng zhèng děng pú tí wǒ dìng bù yīng xīn shēng tuì qū dāng
证无上正等菩提，我定不应心生退屈。’当
zhī míng wéi jīng jìn pú sà ān zhù jīng jìn bō luó mì duō jí néng zhèng
知名为精进菩萨安住精进波罗蜜多，疾能证
dé yī qiè zhì zhì
得一切智智。

ruò pú sà mó hē sà sī wéi jié shù ér zuò fēn xiàn suī jí
“若菩萨摩诃萨思惟劫数而作分限，虽极
yǒng měng cháng qín xiū xué wú míng miè gù xíng miè xíng miè gù shí miè
勇猛，常勤修学无明灭故行灭，行灭故识灭，
shí miè gù míng sè miè míng sè miè gù liù chù miè liù chù miè gù chù miè
识灭故名色灭，名色灭故六处灭，六处灭故触灭，
chù miè gù shòu miè shòu miè gù ài miè ài miè gù qǔ miè qǔ miè gù
触灭故受灭，受灭故爱灭，爱灭故取灭，取灭故
yǒu miè yǒu miè gù shēng miè shēng miè gù lǎo sǐ miè zhì ér yì míng
有灭，有灭故生灭，生灭故老死灭智，而亦名
wéi xiè dài pú sà ruò pú sà mó hē sà zuò shì sī wéi shè jīng wú
为懈怠菩萨。若菩萨摩诃萨作是思惟：‘设经无
liàng wú biān dà jié zuì jí yǒng měng cháng qín xiū xué wú míng miè gù
量无边大劫，最极勇猛，常勤修学无明灭故
xíng miè nǎi zhì shēng miè gù lǎo sǐ miè zhì nǎi dé yuán mǎn fāng zhèng wú
行灭乃至生灭故老死灭智乃得圆满，方证无
shàng zhèng děng pú tí wǒ dìng bù yīng xīn shēng tuì qū dāng zhī míng
上正等菩提，我定不应心生退屈。’当知名
wéi jīng jìn pú sà ān zhù jīng jìn bō luó mì duō jí néng zhèng dé yī qiè
为精进菩萨安住精进波罗蜜多，疾能证得一切
zhì zhì
智智。

ruò pú sà mó hē sà sī wéi jié shù ér zuò fēn xiàn suī jí
“若菩萨摩诃萨思惟劫数而作分限，虽极

yǒngměng cháng qín xiū xué ruò kǔ ruò wú cháng ruò kōng ruò wú
勇猛，常勤修学若苦、若无常、若空、若无

wǒ kǔ shèng dì zhì ruò yīn ruò jí ruò shēng ruò yuán jí shèng
我苦圣谛智，若因、若集、若生、若缘集圣

dì zhì ruò miè ruò jìng ruò miào ruò lí miè shèng dì zhì ruò
谛智，若灭、若静、若妙、若离灭圣谛智，若

dào ruò rú ruò xíng ruò chū dào shèng dì zhì ér yì míng wéi xiè
道、若如、若行、若出道圣谛智，而亦名为懈

dài pú sà ruò pú sà mó hē sà zuò shì sī wéi shè jīng wú liàng wú
怠菩萨。若菩萨摩诃萨作是思惟：‘设经无量无

biān dà jié zuì jí yǒngměng cháng qín xiū xué ruò kǔ ruò wú cháng
边大劫，最极勇猛，常勤修学若苦、若无常、

ruò kōng ruò wú wǒ kǔ shèng dì zhì nǎi zhì ruò dào ruò rú ruò
若空、若无我苦圣谛智，乃至若道、若如、若

xíng ruò chū dào shèng dì zhì nǎi dé yuán mǎn fāng zhèng wú shàng zhèng
行、若出道圣谛智乃得圆满，方证无上正

děng pú tí wǒ dìng bù yīng xīn shēng tuì qū dāng zhī míng wéi jīng jìn
等菩提，我定不应心生退屈。’当知名为精进

pú sà ān zhù jīng jìn bō luó mì duō jí néng zhèng dé yī qiè zhì zhì
菩萨安住精进波罗蜜多，疾能证得一切智智。

ruò pú sà mó hē sà sī wéi jié shù ér zuò fēn xiàn suī jí
“若菩萨摩诃萨思惟劫数而作分限，虽极

yǒngměng cháng qín xiū xué sì jìng lǜ sì wú liàng sì wú sè dìng
勇猛，常勤修学四静虑、四无量、四无色定，

ér yì míng wéi xiè dài pú sà ruò pú sà mó hē sà zuò shì sī wéi
而亦名为懈怠菩萨。若菩萨摩诃萨作是思惟：

shè jīng wú liàng wú biān dà jié zuì jí yǒngměng cháng qín xiū xué
‘设经无量无边大劫，最极勇猛，常勤修学

sì jìng lǜ sì wú liàng sì wú sè dìng nǎi dé yuán mǎn fāng zhèng wú
四静虑、四无量、四无色定乃得圆满，方证无

shàng zhèng děng pú tí wǒ dìng bù yīng xīn shēng tuì qū dāng zhī míng
上正等菩提，我定不应心生退屈。’当知名

wéi jīng jìn pú sà ān zhù jīng jìn bō luó mì duō jí néng zhèng dé yī qiè
为精进菩萨安住精进波罗蜜多，疾能证得一切

zhì zhì
智智。

ruò pú sà mó hē sà sī wéi jié shù ér zuò fēn xiàn suī jí
“若菩萨摩诃萨思惟劫数而作分限，虽极
yǒngměng chángqín xiū xué sì niànzhù sì zhèngduàn sì shén zú
勇猛，常勤修学四念住、四正断、四神足、
wǔ gēn wǔ lì qī děngjué zhī bā shèngdào zhī ér yì míngwéi
五根、五力、七等觉支、八圣道支，而亦名为
xiè dài pú sà ruò pú sà mó hē sà zuò shì sī wéi shè jīng wú liàng
懈怠菩萨。若菩萨摩诃萨作是思惟：‘设经无量
wú biān dà jié zuì jí yǒngměng chángqín xiū xué sì niànzhù nǎi zhì
无边大劫，最极勇猛，常勤修学四念住乃至
bā shèngdào zhī nǎi dé yuánmǎn fāngzhèng wú shàngzhèngděng pú tí
八圣道支乃得圆满，方证无上正等菩提，
wǒ dìng bù yīng xīn shēng tuì qū dāng zhī míngwéi jīng jìn pú sà ān zhù
我定不应心生退屈。’当知名为精进菩萨安住
jīng jìn bō luó mì duō jí néngzhèng dé yī qiè zhì zhì
精进波罗蜜多，疾能证得一切智智。

ruò pú sà mó hē sà sī wéi jié shù ér zuò fēn xiàn suī jí
“若菩萨摩诃萨思惟劫数而作分限，虽极
yǒngměng chángqín xiū xué sān jiě tuō mén ér yì míngwéi xiè dài pú
勇猛，常勤修学三解脱门，而亦名为懈怠菩
sà ruò pú sà mó hē sà zuò shì sī wéi shè jīng wú liàng wú biān dà
萨。若菩萨摩诃萨作是思惟：‘设经无量无边大
jié zuì jí yǒngměng chángqín xiū xué sān jiě tuō mén nǎi dé yuánmǎn
劫，最极勇猛，常勤修学三解脱门乃得圆满，
fāngzhèng wú shàngzhèngděng pú tí wǒ dìng bù yīng xīn shēng tuì qū
方证无上正等菩提，我定不应心生退屈。’
dāng zhī míngwéi jīng jìn pú sà ān zhù jīng jìn bō luó mì duō jí néng
当知名为精进菩萨安住精进波罗蜜多，疾能
zhèng dé yī qiè zhì zhì
证得一切智智。

ruò pú sà mó hē sà sī wéi jié shù ér zuò fēn xiàn suī jí
“若菩萨摩诃萨思惟劫数而作分限，虽极
yǒngměng chángqín xiū xué bā jiě tuō bā shèngchù jiǔ cì dì dìng
勇猛，常勤修学八解脱、八胜处、九次第定、
shí biànchù ér yì míngwéi xiè dài pú sà ruò pú sà mó hē sà zuò shì
十遍处，而亦名为懈怠菩萨。若菩萨摩诃萨作是
sī wéi shè jīng wú liàng wú biān dà jié zuì jí yǒngměng chángqín
思惟：‘设经无量无边大劫，最极勇猛，常勤

xiū xué bā jiě tuō nǎi zhì shí biànchù nǎi dé yuánmǎn fāngzhèng wú shàng
修学八解脱乃至十遍处乃得圆满，方证无上

zhèngděng pú tí wǒ dìng bù yīng xīn shēng tuì qū dāng zhī míngwéi
正等菩提，我定不应心生退屈。’当知名为

jīng jìn pú sà ān zhù jīng jìn bō luó mì duō jí néngzhèng dé yī qiè zhì
精进菩萨安住精进波罗蜜多，疾能证得一切智

zhì
智。

ruò pú sà mó hē sà sī wéi jié shù ér zuò fēn xiàn suī jí
“若菩萨摩诃萨思惟劫数而作分限，虽极

yǒngměng chángqín xiū xué tuó luó ní mén sān mó dì mén ér yì
勇猛，常勤修学陀罗尼门、三摩地门，而亦

míngwéi xiè dài pú sà ruò pú sà mó hē sà zuò shì sī wéi shè jīng
名为懈怠菩萨。若菩萨摩诃萨作是思惟：‘设经

wú liàng wú biān dà jié zuì jí yǒngměng chángqín xiū xué tuó luó ní
无量无边大劫，最极勇猛，常勤修学陀罗尼

mén sān mó dì mén nǎi dé yuánmǎn fāngzhèng wú shàngzhèngděng pú
门、三摩地门乃得圆满，方证无上正等菩

tí wǒ dìng bù yīng xīn shēng tuì qū dāng zhī míngwéi jīng jìn pú sà
提，我定不应心生退屈。’当知名为精进菩萨

ān zhù jīng jìn bō luó mì duō jí néngzhèng dé yī qiè zhì zhì
安住精进波罗蜜多，疾能证得一切智智。

ruò pú sà mó hē sà sī wéi jié shù ér zuò fēn xiàn suī jí
“若菩萨摩诃萨思惟劫数而作分限，虽极

yǒngměng chángqín xiū xué zhū pú sà dì jí zhū dì zhì ér yì míng
勇猛，常勤修学诸菩萨地及诸地智，而亦名

wéi xiè dài pú sà ruò pú sà mó hē sà zuò shì sī wéi shè jīng wú
为懈怠菩萨。若菩萨摩诃萨作是思惟：‘设经无

liàng wú biān dà jié zuì jí yǒngměng chángqín xiū xué zhū pú sà dì
量无边大劫，最极勇猛，常勤修学诸菩萨地

jí zhū dì zhì nǎi dé yuánmǎn fāngzhèng wú shàngzhèngděng pú tí
及诸地智乃得圆满，方证无上正等菩提，

wǒ dìng bù yīng xīn shēng tuì qū dāng zhī míngwéi jīng jìn pú sà ān zhù
我定不应心生退屈。’当知名为精进菩萨安住

jīng jìn bō luó mì duō jí néngzhèng dé yī qiè zhì zhì
精进波罗蜜多，疾能证得一切智智。

ruò pú sà mó hē sà sī wéi jié shù ér zuò fēn xiàn suī jí
“若菩萨摩诃萨思惟劫数而作分限，虽极

yǒngměng chángqín xiūxuéqīngjìng wǔyǎn liùshèngshéntōng ér yì
勇猛，常勤修学清净五眼、六胜神通，而亦
míngwéi xièdài púsà ruòpúsà móhēsà zuòshì sīwéi shèjīng
名为懈怠菩萨。若菩萨摩诃萨作是思惟：‘设经
wúliàng wúbiān dàjié zuìjí jīngjìn chángqín xiūxuéqīngjìng wǔyǎn
无量无边大劫，最极精进，常勤修学清净五眼、
liùshèngshéntōng nǎi déyuánmǎn fāngzhèng wúshàngzhèngděng pú tí
六胜神通乃得圆满，方证无上正等菩提，
wǒdìng bù yīng xīnshēng tuìqū dāngzhī míngwéi jīngjìn púsà ānzhù
我定不应心生退屈。’当知名为精进菩萨安住
jīngjìn bōluómìduō jínéngzhèng dé yī qiè zhì zhì
精进波罗蜜多，疾能证得一切智智。

ruòpúsà móhēsà sīwéi jiéshù ér zuò fēnxiàn suījí
“若菩萨摩诃萨思惟劫数而作分限，虽极

yǒngměng chángqín xiūxué rúlái shí lì sì wú suǒ wèi sì wú ài
勇猛，常勤修学如来十力、四无所畏、四无碍
jiě ér yì míngwéi xièdài púsà ruòpúsà móhēsà zuòshì sīwéi
解，而亦名为懈怠菩萨。若菩萨摩诃萨作是思惟：

shèjīng wúliàng wúbiān dàjié zuìjí yǒngměng chángqín xiūxué
‘设经无量无边大劫，最极勇猛，常勤修学
rúlái shí lì sì wú suǒ wèi sì wú ài jiě nǎi déyuánmǎn fāng
如来十力、四无所畏、四无碍解乃得圆满，方
zhèng wúshàngzhèngděng pú tí wǒdìng bù yīng xīnshēng tuìqū dāng
证无上正等菩提，我定不应心生退屈。’当
zhī míngwéi jīngjìn púsà ānzhù jīngjìn bōluómìduō jínéngzhèng
知名为精进菩萨安住精进波罗蜜多，疾能证
dé yī qiè zhì zhì
得一切智智。

ruòpúsà móhēsà sīwéi jiéshù ér zuò fēnxiàn suījí
“若菩萨摩诃萨思惟劫数而作分限，虽极

yǒngměng chángqín xiūxué dà cí dà bēi dà xǐ dà shě shí
勇猛，常勤修学大慈、大悲、大喜、大舍、十
bā fó bú gòng fǎ ér yì míngwéi xièdài púsà ruòpúsà móhēsà
八佛不共法，而亦名为懈怠菩萨。若菩萨摩诃萨
zuòshì sīwéi shèjīng wúliàng wúbiān dàjié zuìjí yǒngměng
作是思惟：‘设经无量无边大劫，最极勇猛，
chángqín xiūxué dà cí dà bēi dà xǐ dà shě shí bā fó bú
常勤修学大慈、大悲、大喜、大舍、十八佛不

gòng fǎ nǎi dé yuánmǎn fāngzhèng wú shàngzhèngděng pú tí wǒ dìng
共法乃得圆满，方证无上正等菩提，我定
bù yīng xīn shēng tuì qū dāng zhī míngwéi jīng jìn pú sà ān zhù jīng jìn
不应心生退屈。’ 当知名为精进菩萨安住精进
bō luó mì duō jí néngzhèng dé yī qiè zhì zhì
波罗蜜多，疾能证得一切智智。

ruò pú sà mó hē sà sī wéi jié shù ér zuò fēn xiàn suī jí
“若菩萨摩诃萨思惟劫数而作分限，虽极
yǒngměng cháng qín xiū xué wú wàng shī fǎ héngzhù shěxìng ér yì
勇猛，常勤修学无忘失法、恒住舍性，而亦
míngwéi xiè dài pú sà ruò pú sà mó hē sà zuò shì sī wéi shè jīng
名为懈怠菩萨。若菩萨摩诃萨作是思惟：‘设经
wú liàng wú biān dà jié zuì jí yǒngměng cháng qín xiū xué wú wàng shī
无量无边大劫，最极勇猛，常勤修学无忘失
fǎ héngzhù shěxìng nǎi dé yuánmǎn fāngzhèng wú shàngzhèngděng pú
法、恒住舍性乃得圆满，方证无上正等菩
tí wǒ dìng bù yīng xīn shēng tuì qū dāng zhī míngwéi jīng jìn pú sà
提，我定不应心生退屈。’ 当知名为精进菩萨
ān zhù jīng jìn bō luó mì duō jí néngzhèng dé yī qiè zhì zhì
安住精进波罗蜜多，疾能证得一切智智。

ruò pú sà mó hē sà sī wéi jié shù ér zuò fēn xiàn suī jí
“若菩萨摩诃萨思惟劫数而作分限，虽极
yǒngměng cháng qín xiū xué yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì
勇猛，常勤修学一切智、道相智、一切相智，
ér yì míngwéi xiè dài pú sà ruò pú sà mó hē sà zuò shì sī wéi
而亦名为懈怠菩萨。若菩萨摩诃萨作是思惟：
shè jīng wú liàng wú biān dà jié zuì jí yǒngměng cháng qín xiū xué
‘设经无量无边大劫，最极勇猛，常勤修学
yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì nǎi dé yuánmǎn fāngzhèng
一切智、道相智、一切相智乃得圆满，方证
wú shàngzhèngděng pú tí wǒ dìng bù yīng xīn shēng tuì qū dāng zhī
无上正等菩提，我定不应心生退屈。’ 当知
míngwéi jīng jìn pú sà ān zhù jīng jìn bō luó mì duō jí néngzhèng dé
名为精进菩萨安住精进波罗蜜多，疾能证得
yī qiè zhì zhì
一切智智。

ruò pú sà mó hē sà sī wéi jié shù ér zuò fēn xiàn suī jí
“若菩萨摩诃萨思惟劫数而作分限，虽极

yǒngměng chángqín xiūxué yīqiè púsà sà mó hē sà xíng ér yì míng
勇猛，常勤修学一切菩萨摩诃萨行，而亦名
wéixiè dài púsà ruò púsà sà mó hē sà zuò shì sī wéi shè jīng wú
为懈怠菩萨。若菩萨摩诃萨作是思惟：‘设经无
liàng wú biān dà jié zuì jí yǒngměng chángqín xiūxué yīqiè púsà
量无边大劫，最极勇猛，常勤修学一切菩萨
mó hē sà xíng nǎi dé yuánmǎn fāngzhèng wú shàngzhèngděng pú tí
摩诃萨行乃得圆满，方证无上正等菩提，
wǒ yì bù yīng xīn shēng tuì qū dāng zhī míngwéi jīng jìn púsà ān zhù
我亦不应心生退屈。’当知名为精进菩萨安住
jīng jìn bō luó mì duō jí néngzhèng dé yī qiè zhì zhī
精进波罗蜜多，疾能证得一切智智。

yòu mǎn cí zǐ ruò púsà sà mó hē sà yǒuquànqǐngyán
“又，满慈子，若菩萨摩诃萨有劝请言：
rǔ dāng wèi wǒ yī rì xī pò miào gāoshānwáng ruò fǎnwènyán
‘汝当为我一日析破妙高山王。’若反问言：
shānwáng hé liàng rǔ qiǎn wǒ xī wéi jǐ fēn yé dāng zhī míng
‘山王何量？汝遣我析为几分耶？’当知名
wéixiè dài púsà ruò zuò shì niàn miào gāoshānwáng suí liàng dà xiǎo
为懈怠菩萨。若作是念：‘妙高山王随量大小，
wǒ néng yī rì wèi rǔ xī pò liàngtóng jiè zǐ huò rú jí wēi suī jīng
我能一日为汝析破，量同芥子或如极微。’虽经
duō shí nǎi néng xī pò ér bǐ yì wèi rú tán zhǐ qǐng dāng zhī míngwéi
多时乃能析破，而彼意谓如弹指顷，当知名为
jīng jìn púsà
精进菩萨。

ruò púsà sà mó hē sà zuò shì sī wéi jiǎ shǐ jìng qié shā shù
“若菩萨摩诃萨作是思惟：‘假使殄伽沙数
dà jié wéi yī zhòu yè jī cǐ zhòu yè fù chéng dà jié shè jīng rú shì
大劫为一昼夜，积此昼夜复成大劫，设经如是
wú liàng dà jié xiū púsà xíng nǎi zhèng wú shàngzhèngděng pú tí wǒ
无量劫修菩萨行，乃证无上正等菩提。我
yú cǐ zhōng xīn shàng wú tuì kuàng wú shì shì ér bù qín qiú dāng zhī
于此中心尚无退，况无是事而不勤求！’当知
míngwéi jīng jìn púsà
名为精进菩萨。

ruò púsà sà mó hē sà wénshuō rú shì jīng jìn xiàng shí huān
“若菩萨摩诃萨闻说如是精进相时，欢

xǐ yǒngyuè xīn wú qiè jù dāng zhī míngwéi jīng jìn pú sà ruò pú sà
喜踊跃心无怯惧，当知名为精进菩萨。若菩萨
mó hē sà wénshuō rú shì jīng jìn xiàng shí qí xīn tuì mò shēnshēngkǒng
摩诃萨闻说如是精进相时，其心退没深生恐
bù dāng zhī míngwéi xiè dài pú sà bù néng jí dé yī qiè zhì zhì
怖，当知名为懈怠菩萨，不能疾得一切智智。

ruò pú sà mó hē sà wénshuō jīng jìn bō luó mì duō zuò shì
“若菩萨摩诃萨闻说精进波罗蜜多，作是

sī wéi hé shí chéng jiù rú shì nánzhèngshū shènggōng dé dāng
思惟：‘何时成就如是难证殊胜功德？’当
zhī míngwéi xiè dài pú sà ruò pú sà mó hē sà wénshuō jīng jìn bō luó
知名为懈怠菩萨。若菩萨摩诃萨闻说精进波罗
mì duō zuò shì sī wéi rú shì gōng dé wǒ jiē jù yǒu wǒ dìng yīng
蜜多，作是思惟：‘如是功德我皆具有，我定应
xiū lìng zhì bǐ àn dāng zhī míngwéi jīng jìn pú sà
修令至彼岸。’当知名为精进菩萨。

ruò pú sà mó hē sà yǒu lái qǐ shǒu huò zú huò tóu biàn
“若菩萨摩诃萨有来乞手、或足、或头，便

zuò shì niàn wǒ ruò shī bǐ biàn wéi wú shǒu wú zú wú tóu
作是念：‘我若施彼，便为无手、无足、无头。’
dāng zhī míngwéi xiè dài pú sà ruò pú sà mó hē sà yǒu lái qǐ shǒu
当知名为懈怠菩萨。若菩萨摩诃萨有来乞手、
huò zú huò tóu biàn zuò shì niàn wǒ shě yǔ bǐ dāng dé tiān
或足、或头，便作是念：‘我舍与彼，当得天、
rén ā sù luò děng wú shàng wēi miào shǒu zú jí tóu dāng zhī míng
人、阿素洛等无上微妙手、足及头。’当知名
wéi jīng jìn pú sà
为精进菩萨。

ruò pú sà mó hē sà yǒu qǐ yǎn ěr biàn zuò shì niàn wǒ
“若菩萨摩诃萨有乞眼、耳，便作是念：‘我

shī yǔ zhī biàn wú yǎn ěr dāng zhī míngwéi xiè dài pú sà ruò pú
施与之便无眼、耳。’当知名为懈怠菩萨。若菩
sà mó hē sà yǒu qǐ yǎn ěr biàn zuò shì niàn wǒ shī yǔ bǐ
萨摩诃萨有乞眼、耳，便作是念：‘我施与彼，
dāng dé tiān rén ā sù luò děng wú shàng yǎn ěr yóu rú shèng zhì
当得天、人、阿素洛等无上眼、耳犹如胜智。’
dāng zhī míngwéi jīng jìn pú sà yuǎn lí èr shèng jìn yī qiè zhì
当知名为精进菩萨，远离二乘近一切智。

ruò pú sà mó hē sà yǒu qǐ shēn fēn zhǒng zhǒng zhī jié biàn
“若菩萨摩诃萨有乞身分种种支节，便

zuò shì niàn wǒ ruò shī bǐ biàn quē shēn fēn zhǒng zhǒng zhī jié
作是念：‘我若施彼，便阙身分种种支节。’

dāng zhī míng wéi xiè dài pú sà ruò pú sà mó hē sà yǒu qǐ shēn fēn
当知名为懈怠菩萨。若菩萨摩诃萨有乞身分

zhǒng zhǒng zhī jié biàn zuò shì niàn wǒ ruò shī bǐ dāng dé tiān
种种支节，便作是念：‘我若施彼，当得天、

rén ā sù luò děng wú shàng fó fǎ yī qiè zhì fǎ shēn fēn zhī jié
人、阿素洛等无上佛法、一切智法身分支节。’

dāng zhī míng wéi jīng jìn pú sà
当知名为精进菩萨。

ruò pú sà mó hē sà zhū qǐ zhě lái zhǒng zhǒng qiú suǒ biàn
“若菩萨摩诃萨诸乞者来种种求索，便

zuò shì niàn qǐ zhě shènduō rú hé jiē lìng yì yuàn mǎn zú dāng
作是念：‘乞者甚多，如何皆令意愿满足。’当

zhī míng wéi xiè dài pú sà ruò pú sà mó hē sà zhū qǐ zhě lái zhǒng
知名为懈怠菩萨。若菩萨摩诃萨诸乞者来种

zhǒng qiú suǒ biàn zuò shì niàn cǐ wèi wéi duō jiǎ shǐ jìng qié shā shù
种求索，便作是念：‘此未为多，假使殄伽沙数

shì jiè zhū yǒu qíng lèi yú yī rì zhōng jù zhì wǒ suǒ zhǒng zhǒng qiú suǒ
世界诸有情类，于一日中俱至我所种种求索，

wǒ dāng fāng biàn qiú mì zhēn cái pǔ shī yǔ zhī jiē lìng mǎn zú kuàng
我当方便求觅珍财，普施与之皆令满足，况

jīn ěr xǔ ér bù néng shī dāng zhī míng wéi jīng jìn pú sà
今尔许而不能施！’当知名为精进菩萨。

suǒ yǐ zhě hé zhū pú sà mó hē sà wèi yù yǐn xiǎn wú liàng
“所以者何？诸菩萨摩诃萨为欲引显无量

fó fǎ yī qiè zhì fǎ fēi yǐ yǒu liàng jīng jìn bù shī kě néng yǐn xiǎn wú
佛法、一切智法，非以有量精进布施可能引显无

liàng fó fǎ yī qiè zhì fǎ yào pī wú liàng jīng jìn bù shī guǎng dà jiǎ
量佛法、一切智法，要被无量精进布施广大甲

zhòu nǎi néng yǐn xiǎn wú liàng fó fǎ yī qiè zhì fǎ pì rú yǒu rén
胄，乃能引显无量佛法、一切智法。譬如有人

yù dù dà hǎi yào xiān bèi bàn duō yú shàn nà duō bǎi yú shàn nà
欲度大海，要先备办多踰缮那、多百踰缮那、

duō qiān yú shàn nà duō bǎi qiān yú shàn nà zhǒng zhǒng zī liáng rán hòu
多千踰缮那、多百千踰缮那种种资粮，然后

néng dù rú shì pú sà mó hē sà zhòng yù zhèng wú shàng zhèng děng
能度。如是菩萨摩诃萨众，欲证无上正等
pú tí yào jīng wú liàng bǎi qiān jù zhī nà yǔ duō jié xiū jí zī liáng
菩提，要经无量百千俱胝那庾多劫修集资粮，
rán hòu nǎi zhèng ruò pú sà mó hē sà zuò shì sī wéi wǒ dāng yǒu
然后乃证。若菩萨摩诃萨作是思惟：“我当有
liàng yǒu biān dà jié qiú zhèng wú shàng zhèng děng pú tí dāng zhī míng
量有边大劫求证无上正等菩提。”当知名
wéi xiè dài pú sà ruò pú sà mó hē sà zuò shì sī wéi wǒ dāng wú
为懈怠菩萨。若菩萨摩诃萨作是思惟：“我当无
liàng wú biān dà jié qiú zhèng wú shàng zhèng děng pú tí dāng zhī míng
量无边大劫求证无上正等菩提。”当知名
wéi jīng jìn pú sà
为精进菩萨。”

ěr shí mǎn cí zǐ bó fó yán shì zūn zhū pú sà mó hē
尔时，满慈子白佛言：“世尊！诸菩萨摩诃
sà rú shì jīng jìn qǐ míng wéi nán
萨如是精进岂名为难？”

shì zūn gào yán rǔ wèi pú sà mó hē sà zhòng rú shì jīng jìn fēi
世尊告言：“汝谓菩萨摩诃萨众如是精进非
wéi nán yé
为难耶？”

mǎn cí zǐ yán zhū pú sà mó hē sà rú shì jīng jìn wǒ wèi fēi
满慈子言：“诸菩萨摩诃萨如是精进我谓非
nán suǒ yǐ zhě hé fó shuō zhū fǎ jiē rú huàn shì lè shòu kǔ
难。所以者何？佛说诸法皆如幻事，乐受、苦
shòu jí zhù shòu fǎ jì rú huàn shì pú sà yǐ néng tōng dá rú shì zhū
受及助受法既如幻事，菩萨已能通达如是诸
fǎ shí xìng jīng jìn hé nán
法实性，精进何难？”

ěr shí shì zūn gào mǎn cí zǐ dāng zhī pú sà mó hē sà
尔时，世尊告满慈子：“当知菩萨摩诃萨
zhòng suī zhī zhū fǎ jiē rú huàn shì ér néng fā qǐ shēn xīn jīng jìn ān
众虽知诸法皆如幻事，而能发起身心精进，安
zhù jīng jìn bō luó mì duō qiú dà pú tí cháng wú wěi xiē yóu cǐ pú
住精进波罗蜜多，求大菩提常无萎歇，由此菩
sà mó hē sà zhòng rú shì jīng jìn zuì jí wéi nán
萨摩诃萨众如是精进最为难。”

shí mǎn cí zǐ biàn bó fó yán shèn qí shì zūn xī yǒu
时，满慈子便白佛言：“甚奇！世尊！希有！

shàn shì shànshuō pú sà mó hē sà zhòng jīng jìn shènnán dāng zhī pú
善逝！善说菩萨摩诃萨众精进甚难。当知菩

sà mó hē sà zhòng néng wéi nán shì suī zhī zhū fǎ dōu wú suǒ yǒu ér
萨摩诃萨众能为难事，虽知诸法都无所有，而

qiú wú shàng zhèng děng pú tí yù wèi wú biān zhū yǒu qíng lèi shuō néng
求无上正等菩提，欲为无边诸有情类说能

yǒng duàn wú zhì zhèng fǎ rán zhū wú zhì shí wú suǒ yǒu yì wú shí fǎ
永断无智正法。然诸无智实无所有，亦无实法

néng lìng wú zhì qǔ zhī wéi wǒ jí wéi wǒ suǒ yì wú yǒu qíng néng zuò shì
能令无智取之为我及为我所，亦无有情能作是

niàn cǐ shì zhēn shí wǒ jí wǒ suǒ rú shì wú zhì yuán hé gù shēng
念：‘此是真实我及我所。’如是无智缘合故生

ér shí wú shēng yuán lí gù miè ér shí wú miè
而实无生，缘离故灭而实无灭。

ruò pú sà mó hē sà suī rú shì zhī ér xīn wú tuì shì pú sà
“若菩萨摩诃萨虽如是知而心无退，是菩萨

mó hē sà ān zhù jīng jìn bō luó mì duō dāng zhī míng wéi jīng jìn pú sà
摩诃萨安住精进波罗蜜多，当知名为精进菩萨。

ruò pú sà mó hē sà zuò rú shì niàn zhū fǎ jiē kōng wǒ jīn hé wéi
若菩萨摩诃萨作如是念：‘诸法皆空，我今何为

fā qǐ jīng jìn bō luó mì duō dāng zhī míng wéi xiè dài pú sà ruò
发起精进波罗蜜多？’当知名为懈怠菩萨。若

pú sà mó hē sà zuò rú shì niàn yī yī qiè fǎ bì jìng kōng gù wǒ
菩萨摩诃萨作如是念：‘以一切法毕竟空故，我

qiú wú shàng zhèng děng pú tí jué zhū fǎ kōng wéi yǒu qíng shuō lìng tuō
求无上正等菩提，觉诸法空为有情说，令脱

wǔ qù shēng sǐ zhòng kǔ dāng zhī míng wéi jīng jìn pú sà
五趣生死众苦。’当知名为精进菩萨。

ruò pú sà mó hē sà zuò rú shì niàn shēng sǐ wú jì wǒ
“若菩萨摩诃萨作如是念：‘生死无际，我

qǐ néng lìng jiē dé miè dù dāng zhī míng wéi xiè dài pú sà ruò pú
岂能令皆得灭度？’当知名为懈怠菩萨。若菩

sà mó hē sà zuò rú shì niàn shēng sǐ wú shǐ ér róng yǒu zhōng wǒ
萨摩诃萨作如是念：‘生死无始而容有终，我

nìng bù néng jiē lìng miè dù jiǎ shǐ jīng jìn qiú dà pú tí rú wú shǐ
宁不能皆令灭度？假使精进求大菩提，如无始

lái suǒ jīng jié shù rán hòu nǎi zhèng wǒ shàng yīng qiú kuàng dāng bù
来所经劫数，然后乃证，我尚应求，况当不

jīng ěr suǒ jié shù fù zuò shì niàn ruò zhū pú sà ài yào xiū xí
经尔所劫数？’复作是念：‘若诸菩萨爱乐修习

yī qiè zhì zhì xiāng yìng zuò yì rú fā xīn qǐng yǐ dù zhòu yè bàn
一切智智相应作意，如发心顷，已度昼夜、半

yuè yī yuè shí nián shuāngděng bù jué bù zhī ruò zhū pú sà
月、一月、时、年、双等不觉不知；若诸菩萨

ài yào xiū xí bù shī jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lǜ bō rě
爱乐修习布施、净戒、安忍、精进、静虑、般若

bō luó mì duō lìng xīn qīng jìng dōu bú zuò yì jué ěr suǒ shí yǐ dù zhòu
波罗蜜多，令心清净都不作意，觉尔所时已度昼

yè bàn yuè yī yuè shí nián shuāngděng shì gù pú tí qiú
夜、半月、一月、时、年、双等，是故菩提求

shèn yì dé bù yīng bù wèi jīng jìn cháng shí dāng zhī míng wéi jīng jìn
甚易得，不应怖畏精进长时。’当知名为精进

pú sà
菩萨。

pì rú zhǎng zhě qiú duō zhēn cái zhòu yè jīng qín sī wéi fāng
“譬如长者求多珍财，昼夜精勤思惟方

biàn cháng zuò shì niàn wǒ yú hé shí duō huò zhēn cái suì běn suǒ
便，常作是念：‘我于何时多获珍财遂本所

yuàn yóu sī wú xiá qiú zhū yǐn shí rú shì pú sà mó hē sà zhòng
愿。’由斯无暇求诸饮食。如是菩萨摩诃萨众，

yù lìng liù zhǒng bō luó mì duō xīn dé qīng jìng jīng qín xiū xí yī qiè zhì
欲令六种波罗蜜多心得清净，精勤修习一切智

zhì xiāng yìng zuò yì rú fā xīn qǐng yǐ dù zhòu yè bàn yuè yī
智相应作意，如发心顷，已度昼夜、半月、一

yuè shí nián shuāngděng cháng zuò shì niàn hé shí dāng dé
月、时、年、双等，常作是念：‘何时当得

yī qiè zhì bǎo ráo yì yǒu qíng
一切智宝饶益有情？’”

shí mǎn cí zǐ biàn bó fó yán zhū pú sà zhòng néng pī rú
时，满慈子便白佛言：“诸菩萨众能被如

shì dà jīng jìn jiǎ qín qiú wú shàng fó gōng dé bǎo ráo yì yǒu qíng shí
是大精进甲，勤求无上佛功德宝饶益有情，实

rú shì zūn cháng suǒ xuān shuō yī qiè pú sà néng wéi nán shì
如世尊常所宣说，一切菩萨能为难事。”

ěr shí fó gào mǎn cí zǐ yán wǒ guān shì jiān tiān rén děng
尔时，佛告满慈子言：“我观世间天、人等
zhòng wú yǒu chéng jiù xī yǒu gōng dé rú zhū pú sà mó hē sà zhòng
众，无有成 就希有功德如诸菩萨摩诃萨 众，
wéi chú rú lái yīng zhèng děng jué
唯除如来、应、正 等觉。”

shí mǎn cí zǐ biàn cóng zuò qǐ piān fù zuǒ jiān yòu xī zhuó
时，满慈子便从座起，偏覆左肩，右膝著
dì hé zhǎng gōng jìng zuò rú shì yán dōng nán xī běi sì wéi shàng xià
地，合掌恭敬作如是言：“东南西北四维上下
wú biān shì jiè zhù pú sà shèng zhū yǒu qíng lèi wèi fā wú shàng pú tí
无边世界，住菩萨乘诸有情类，未发无上菩提
xīn zhě yuàn sù fā xīn yǐ fā wú shàng pú tí xīn zhě yuàn yǒng bú
心者，愿速发心；已发无上菩提心者，愿永不
tuì ruò yú wú shàng zhèng děng pú tí yǐ bú tuì zhě yuàn sù yuán mǎn
退；若于无上正等菩提已不退者，愿速圆满
yī qiè zhì zhì
一切智智。”

ěr shí fó gào mǎn cí zǐ yán rǔ guān hé yì yuàn zhū pú
尔时，佛告满慈子言：“汝观何义，愿诸菩
sà sù dāng yuán mǎn yī qiè zhì zhì
萨速当圆满一切智智？”

mǎn cí zǐ yán ruò wú pú sà zé wú zhū fó chū xiàn shì jiān
满慈子言：“若无菩萨则无诸佛出现世间，
ruò wú zhū fó chū xiàn shì jiān zé wú pú sà jí shēng wén zhòng yào yǒu
若无诸佛出现世间则无菩萨及声闻众。要有
pú sà xiū pú sà xíng nǎi yǒu zhū fó chū xiàn shì jiān yǐ yǒu zhū fó chū
菩萨修菩萨行，乃有诸佛出现世间；以有诸佛出
xiàn shì jiān biàn yǒu pú sà jí shēng wén zhòng pì rú dà shù yóu yǒu gēn
现世间，便有菩萨及声闻众。譬如大树由有根
jīng biàn yǒu zhī yè yóu yǒu zhī yè biàn yǒu huā guǒ yóu yǒu huā guǒ fù
茎便有枝叶，由有枝叶便有花果，由有花果复
shēng dà shù rú shì shì jiān yóu yǒu pú sà biàn yǒu zhū fó chū xiàn shì
生大树。如是世间由有菩萨，便有诸佛出现世
jiān yóu yǒu zhū fó chū xiàn shì jiān biàn yǒu pú sà jí shēng wén zhòng
间；由有诸佛出现世间，便有菩萨及声闻众；
yóu yǒu pú sà xiū pú sà xíng fù yǒu rú lái yīng zhèng děng jué chū
由有菩萨修菩萨行，复有如来、应、正等觉出

xiàn shì jiānzuò dà ráo yì
现世间作大饶益。”

ěr shí fó zàn mǎn cí zǐ yán shàn zāi shàn zāi rú rǔ
尔时，佛赞满慈子言：“善哉！善哉！如汝

suǒshuō
所说。”

ěr shí fó gào ā nán tuó yán rǔ yīng shòu chí zhū pú sà zhòng
尔时，佛告阿难陀言：“汝应受持诸菩萨众

pī jīng jìn jiǎ suǒ xiū jīng jìn bō luó mì duō wù lìng wàng shī
被精进甲所修精进波罗蜜多，勿令忘失！”

ā nán tuó yuē wěi rán shì zūn wǒ yǐ shòu chí zhū pú sà
阿难陀曰：“唯然！世尊！我已受持诸菩萨

zhòng pī jīng jìn jiǎ suǒ xiū jīng jìn bō luó mì duō bì bú wàng shī
众被精进甲所修精进波罗蜜多，必不忘失！”

shí bó qié fàn shuō shì jīng yǐ jù shòu mǎn cí zǐ jù shòu
时，薄伽梵说是经已，具寿满慈子、具寿

shè lì zǐ jù shòu ā nán tuó jí yú shēng wén zhū pú sà zhòng
舍利子、具寿阿难陀，及余声闻、诸菩萨众，

bìng yú yī qiè tiān lóng yào chā ā sù luò děng wén fó suǒ shuō
并余一切天、龙、药叉、阿素洛等，闻佛所说

jiē dà huān xǐ xìn shòu fèng xíng
皆大欢喜、信受奉行。

大般若波罗蜜多经卷第五百九十

bǔ quēzhēnyán
补阙真言

(三遍)

ná mó hē là dá nà duō là yè yē qié là qié là jù zhù jù zhù mó
南无喝啰怛那.哆罗夜耶.佉啰佉啰.俱住俱住.摩
là mó là hǔ là hōng hè hè sū dá ná hōng pō mò ná suō pó
啰摩啰.虎啰.吽.贺贺.苏怛拿.吽.泼抹拿.娑婆
hē
诃.

ná mó běn shī shì jiā móu ní fó
南無本师释迦牟尼佛 (合掌三称)

ná mó bō rě huì shàng fó pú sà
南無般若会上佛菩萨 (合掌三称)

huíxiàng jì
回向偈

(一遍)

yuàn yǐ cǐ gōng dé 愿以此功德	zhuāngyán fó jìng tǔ 庄严佛净土
shàngbào sì chóng ēn 上报四重恩	xià jì sān tú kǔ 下济三途苦
ruò yǒu jiàn wén zhě 若有见闻者	xī fā pú tí xīn 悉发菩提心
jìn cǐ yī bào shēn 尽此一报身	tóngshēng jí lè guó 同生极乐国

shí fāng sān shì yí qiè fó yí qiè pú sà mó hē sà mó hē bō
十方三世一切佛.一切菩萨摩诃萨.摩诃般

rě bō luó mì
若波罗蜜

南无护法韦驮尊天菩萨

此咒置经书中可灭误跨之罪